

Täysistunto

Keskiviikko 18.4.2018 klo 13.59—21.59

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 21.59.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (13.59—16.01 ja 18.03—20.02) ja toinen varapuhemies Tuula Haatainen (16.01—18.03 ja 20.02—21.59).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018 (K 6/2018 vp).

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 35/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, talousvaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Asia pyydettiin pöydälle tähän täysistuntoon 11.4.2018 pidetyssä täysistunnossa.

Lähetekeskusteluun varataan 2 tuntia eli kello 14—16. Mikäli puhujalistaa ei ehditä anetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksessä seuraavaan, 4. asiakohtaan.

Muistutan edustajia uusista, tänään voimaan tulleista puheaikasuosituksista, joiden mukaisesti esittelypuheenvuorojen suositeltava pituus on enintään 10 minuuttia ja puhujako-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

rokkeelta pidetyn puheenvuoron suositeltava pituus on enintään 7 minuuttia. Paikalta pidetyn puheenvuoron pituus on enintään 3 minuuttia.

Keskustelu

14.02 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Kasvupalvelulakiesitys herättää enemmän kysymyksiä kuin tarjoaa vastauksia. Se johtuu osittain siitä, että antamatta on esitys kasvupalveluiden rahoituksesta sekä työllisyyspalveluiden varsinaisesta sisällöstä. Kokonaisuutta on erittäin vaikea arvioida ilman tietoa esimerkiksi siitä, mitä tapahtuu kuntien työttömyyssakoiille tai miten palkkatukimäärärahoja tulevaisuudessa käytetään tai millainen työnhakijan palveluprosessi on uudessa järjestelmässä. Meillä ei ole myöskään tietoa vielä siitä, miten viranomaispäätöksenteko, kuten tukien maksatukset, sovitetaan yhteen yksityistettävien työllisyyspalveluiden kanssa. Miten eduskunta voi arvioida kasvupalvelulakia, kun meille ei ole annettu vastauksia näihin olennaisiin kysymyksiin?

Arvoisa puhemies! Suuri huoli kasvupalveluiden suhteen liittyy rahoitukseen. Nykyisin valtion TE-palveluiden hoitamat työllisyyspalvelut ja elyn kasvupalvelut siirretään maakuntien vastuulle, ja niiden rahoitus siirretään maakunnille yleiskatteellisena valtionosuutena. Vaarana on se, että työllisyyden hoitoon ja yrityspalveluihin nykyään käytetyt rahat käytetään jatkossa muihin tarkoituksiin, lähinnä sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Uhka on todellinen, sillä hallituksen sote-malli kasvattaa kuluja, mutta rahoitusta leikataan, ja toisaalta sote-palvelut ovat vahvasti lakisääteisiä subjektiivisia oikeuksia, toisin kuin kasvupalvelut ja työllisyyden hoito. Kun maakunnilta loppuu raha eikä niillä ole verotusoikeutta, jonka kautta kassaa tilkitä, jää ainoaksi mahdollisuudeksi leikata ensimmäisenä muista palveluista, esimerkiksi työllisyyden hoidosta tai kotouttamisesta. Nämä rahoitukseen liittyvät uhkakuvat voitaisiin kuitenkin välttää esimerkiksi antamalla maakunnille verotusoikeus tai korvamerkitsemällä työllisyyden hoidon ja kotouttamisen rahoitus valtionosuuksissa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä todetaan, että uudistuksen tavoitteena on avata kasvupalveluiden markkinoita ja lisätä kilpailua. Maalaisjärjellä olisin kuvitellut, että lain tavoite on parantaa työllisyyspalveluita ja lisätä maakuntien elinvoimaa ja tukea aluekehitystä. Mutta ei, hallituksen tavoite on avata markkinoita. Se toki selittää monia tehtyjä valintoja. Se selittää esimerkiksi sen, miksi maakunnat pakotetaan erottamaan järjestäjä ja tuottaja toisistaan totaalisesti, vaikka kunnissa on vastaavista tilaaja—tuottajamalleista huonoja kokemuksia. Markkinoita halutaan avata erityisesti työnvälitykseen ja työttömien ohjaamiseen ja palveluun liittyen, vaikka hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että kansainvälisten tutkimusten perusteella ei ole näyttöä siitä, että yksityinen työvoimapalvelu olisi parempaa. Kyse on siis ideologiasta, ei paremmista palveluista tai kustannustehokkuudesta. Miksi palveluiden ulkoistaminen on asetettu uudistusta ohjaavaksi tavoitteeksi, vaikka sen autuaallisuutta ei ole pystytty perustelemaan?

Arvoisa puhemies! Laki on yksityistämisen velvoittavuuden suhteen ristiriitainen. Toisaalta perusteluissa todetaan monessa kohtaa, että tavoitteena on siirtää palveluiden tuotanto markkinoille, ja järjestäjää velvoitetaan pykälissä luomaan markkinoita ja valinnanvapautta. Kuitenkin toisaalla todetaan, että maakunta voi tuottaa palvelut itse. Miten voi olla, että maakuntajärjestäjää velvoitetaan avaamaan markkinat toisessa pykälässä mutta toisessa pykälässä maakuntatuottajalle sanotaan, että palvelut voi tuottaa myös itse? Joka tapauksessa pykälät velvoittavat yhtiöittämään kilpailun piirissä olevan palvelutuotannon,

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

eli vaikuttaa siltä, että käytännön lopputuloksena maakunnissa on pakkoyhtiöittäminen tai julkisen työvoimapolvelun totaalin alasajo. Kasvupalveluiden tuottamisessa on jo nyt mukana paljon yrityksiä tuottamassa esimerkiksi koulutuksia, eikä se ole ongelma. Hallituksen tavoitteena on kuitenkin ulkoistaa nykyisin viranomaisten vastuulla olevaa työvoimapolitiittista ohjausta. Lakiesityksen arvioinnin kannalta on olennaista saada vastaus kysymykseen siitä, minkälaista suoraa tai välillistä määräysvaltaa työttömien palveluprosessin ulkoistamisessa siirretään viranomaisilta yrityksille. Tuleeko yrityksille mahdollisuus antaa työttömyysturvan maksajalle lausuntoja, jotka voivat johtaa karenssiin tai muihin sanktioihin? Hallitus puhuu siitä, että nyt työllisyyspalveluihin tulee valinnanvapaus. On kuitenkin pakko kysyä, mitä valinnanvapaus tarkoittaa palveluissa, joihin osallistuminen on tiukasti sanktioitu.

Arvoisa puhemies! Keskeinen kysymys, joka jää osittain auki, on kuntien ja maakuntien suhde kasvupalveluiden tuottajina. Kunnat tuottavat nykyisellään yleiseen toimivaltaan perustuen laajasti erilaisia kasvupalveluja. Tätä lakiesitys ei riittävästi tunnista. Kuntien vastuut jäävät sinällään ennalleen, mutta kun kasvupalvelut vastuutetaan maakunnalle, niin herää kysymys siitä, mikä on kuntien kyky ja motivaatio osallistua kasvupalveluiden tuotantoon, erityisesti kiristyvissä taloudellisissa olosuhteissa, tai aiheutetaanko tilanne, että maakunnat ja kunnat tekevät päällekkäistä työtä esimerkiksi yrityspalveluissa. Moni kunta ja erityisesti isot kaupungit olisivat halunneet työvoimapolveluiden kokonaisuuden itselleen hoidettavaksi, mutta sitä ei mahdollisteta muuten kuin pääkaupunkiseudun osalta, ja sen osalta erillisjärjestely vaikuttaa sekavalta ja toimintaa vahvasti rajoittavalta. Laissa olisi harkittava sen mahdollistamista, että maakunnat voisivat omalla päätöksellään antaa kasvupalvelutehtävät kuntien hoidettavaksi myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Esimerkiksi Tampereen seudulla on kokeilun kautta saatu tästä kuntien laajasta vastuusta hyviä kokemuksia, eikä näitä hyviä kokemuksia tulisi nyt heittää romukoppaan. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Paula Risikko: Avaan tässä vaiheessa debattikeskustelun, koska sellaista toivomusta täällä on, noin puoleksi tunniksi. Pyydän niitä henkilöitä, jotka haluavat osallistua, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan.

14.09 Timo Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lounais-Suomen positiivisesta rakennemuutoksesta johtuen Suomessa monissa kunnissa on synnytetty erilaisia kasvu plus -ohjelmia, ja erityisen hyvä nyt, että tämä lakiesitys mahdollistaa sen, kun muodostetaan yhteistä tahtoa, kootaan yhteen eri päätöksentekuelimiä, että tällä voidaan nyt palvella yksittäisten kuntien kasvuohjelmia. Sen tähden on tärkeätä, että samalla kun syntyy sote- ja maakuntauudistus, voidaan tällä yhteisellä tahdonmuodostuksella vauhdittaa yksittäisten kuntien kasvuohjelmia ja priorisoida niin, että niitä vahvuuksia, joita yksittäisissä kunnissa on, voidaan niillä resursseilla, joita maakunnassa on, parhaalla mahdollisella tavalla vauhdittaa.

Kysynkin vastaavalta ministeriltä: oletteko tietoinen, että näitä kasvuohjelmia Suomen kunnissa ja erityisesti läntisessä ja lounaisessa Suomessa on erittäin paljon?

14.10 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin kun ministerit esittelivät tämän lain mutta emme päässeet käymään debattia, kävi ilmi, että näissä aluekehityspalveluissa ei juurikaan muutosta tapahdu, mutta ministeri Lindström esitteli ison

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

osan muutoksia, jotka ovat tulossa tämän kasvupalvelulain seurauksena työvoimapolitiikan puolelle. Mutta me emme tiedä, mitä ne ovat. Niin kuin tässä äsken sanottiin, rahoituspalvelu on auki, se, mitä tulee tapahtumaan yritys- ja työvoimapolitilaisissa, on auki, se, millaisia pilotteja te tuotte tähän eduskuntasaliin, on auki. Voisitteko te avata tätä puolta nyt, koska ne ovat oleellisia tämän käsittelyn näkökulmasta eduskunnassa?

Ja ihan konkreettinen kysymys, jota en ymmärrä tässä mallissa: Suomi on saanut kiitosta, ja meidät on Euroopan tasollakin palkittu siitä, että meillä on monialaiset työvoiman palvelupisteet, joissa sosiaalitoimi, Kelan kuntoutuspalvelut ja työvoimapolitiikka toimivat yhdessä, ja nyt tämä lainsäädäntö puretaan. Ajatus on se, että maakunnat ikään kuin jotenkin osaisivat rakentaa nämä kokonaisuudet, joissa [Puhemies koputtaa] sote-palvelut ja työvoimapolitilaispalvelut toimivat yhdessä. Mutta kun asiakas valitsee, [Puhemies: Aika!] minne sote-palveluihin hän menee, niin miten tämä integraatio tässä mallissa toteutuu?

14.12 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen hieman huolestunut — olen myös perustuslakivaliokunnan jäsen — näistä sadoista laeista, jotka ovat nyt tässä maakuntapaketissa auki, ja tästä valmistelusta, ja saa nyt nähdä, mitä perustuslakivaliokunta tästä sanoo. Mutta kun ajattelee erityisesti näitä paljon palveluja tarvitsevia ja ehkä väärissä jonoissa olevia, niin miten tässä uudessa mallissa huolehdittaisiin heistä? Tämä tuli eilen kehyskeskusteluissa esille, kun ministeri Lindström kertoi, että nyt aletaan selvittää näitä ihmisiä, jotka ovat ehkä väärissä jonoissa siinä mielessä, että he eivät ole työllistämismahdollisuuksien parissa.

Jotenkin olin yllättynyt, kun tästä on puhuttu jo pari vuotta, että miten tämä työ vieläkin on kesken. Haluaisin nyt tietää, ennen kuin me siirrymme tällaisiin malleihin, miten näiden ihmisten tässä myllerryksessä käy ja paheneeko heidän tilanteensa.

14.13 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokonaisuutena tämä laki on hyvä. Aluekehittäminen ja kasvupalvelut sekä tähän kokonaisuuteen liitetty kotouttaminen muodostavat käytännössä merkittävän kokonaisuuden tuleville maakunnille, suorastaan tällaisen ytimen elinvoimatehtäville. Tämä antaa voimaa maakuntien keskeiselle roolille eli maakuntien elinvoiman vahvistamiselle.

Miten tämä lakikokonaisuus näkyy sitten tässä aluekehittämisessä? Minun täytyy myöntää, että siinä on minulla muutamia pieniä kysymysmerkkejä. Yksi on ainakin se, että nyt tämän lain rajoitteena maakunnan monialaisuuden näkökulmasta on ehkä se, että kyse on yhden hallinnonalan säädöksistä, ja kun tätä esitystä katsoo, niin minä pohdiskelen, onko tähän lainsäädäntöön riittävän selvästi nyt kirjattu tämä laaja-alaisen, hallinnonalat ylittävän aluekehittämisen idea. Kysynkin, kun tämä säädös näyttää vähän kevyehköltä, [Puhemies koputtaa] miten ministeri näkee, olisiko tätä ideaa [Puhemies: Aika!] syytä vahvistaa.

14.14 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaankin tässä esityksessä kasvupalvelut tullaan yksityistämään ja yksityiset jatkossa voivat tehdä palvelutarvearvioita, jotka voivat johtaa jopa karensseihin työttömillä.

Mutta kysyisinkin tästä julkisuudessa esillä olleesta Australian opintomatkastasta. Ilmeisesti ministeriön virkamiehet yhdessä näitten yksityisten isojen palveluntuottajien kanssa ovat käyneet Australiassa tutustumassa heidän palveluihinsa, joissa työllisyyspalvelut on kokonaan ulkoistettu, ja Australiassa käydään tällä hetkellä keskustelua vahvasti kermankuorinnasta ja muusta. Kysyisinkin ministeriltä: minkätasoinen opintomatka tässä valmis-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

teluvaiheessa on tehty Australiaan, ja minkä takia Suomen malli näyttääkin paljon Australian mallilta? Eli tästä kaipaisin vähän selvitystä, koska tämä on erittäin tärkeä asia ja tässä avataan markkinoita yli 100 miljoonalla.

14.15 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä meidän työllisyydenhoidon haaste on nimenomaan se, että rahoitusvastuu, työkalut ja sitten se järjestämisvastuu eivät ole samalla organisaatiolla, ja näen, että maakuntauudistus ja myöskin tämä kasvupalvelu-uudistus mahdollistavat sen, että me pystymme tulevaisuudessa katsomaan, että sekä rahoitusvastuu työttömyyskorvausten osalta että työkalut, millä työttömyyteen vastataan, että sitten myöskin järjestämisvastuu ovat samalla organisaatiolla, ja tämä on yksi keino edetä tässä.

Tässä kasvupalvelulaissa on tämä allianssimalli, ja kysyisin ministereiltä: minkälaisia mahdollisuuksia allianssimallin toteuttamiseen on, ja miten sitten pystytään siinä allianssimallissa vielä tukemaan sitä, että nämä työkalut ja järjestämisvastuu ja rahoitusvastuu ovat samoissa käsissä?

14.16 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikka sote näyttääkin olevan menossa maakunnille, pitäisin edelleen parhaana sitä, että erityisesti suurilla kaupungeilla mutta ylipäättään kunnilla olisi paremmat mahdollisuudet huolehtia työllisyys- ja kasvupolitiikasta kuin mitä nyt ollaan tarjoamassa. Tieto on kuitenkin siellä kunnissa, ja kaikki se ei siirry maakuntiin.

On myös syytä muistaa, että maakuntamalli ei tule poistamaan rajapintoja palvelujen — esimerkiksi sote-palvelujen ja työkykyä edistävien palvelujen — väliltä, koska se rajapinta tulee sinne maakuntien sisälle, erityisesti suurissa maakunnissa, joissa elinvoima-asiat ovat todennäköisesti eri liikelaitoksessa kuin sote-asiat. Eli sikäli tätä ajatusta, että maakuntamalli nyt jotenkin purkaa siilot työllisyydenhoidossa ja kasvupalveluissa, pidän ylioptimistisena.

Toivoisin, että jonkinlainen kuntavastuu järjestettäisiin jatkossakin. Edustaja Sarkkinen esitti yhden mallin omassa hyvässä puheenvuorossaan, ja mietin, että voisi miettiä rinnakkaisia malleja. Yksi voisi olla esimerkiksi se, että kuntavastuun saisi 50 000 asukkaan väestöpohjalla, tai jotain muuta. Mikä on ministerin kanta?

14.17 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten on todettu, avoimia kysymyksiä tämän uudistuksen käytännön vaikutuksista on edelleen valtavasti, mutta sen sijaan tämän esityksen perusteella käy kyllä ilmi hallituksen tahto seuraavaksi tehdä työvoimapalveluista bisnestä. [Eero Heinäluoma: Näin on!] Tämä esitys on voimakkaasti markkinaehtoisuuteen nojautuva, tässä ollaan nyt luomassa 300 miljoonan markkinat, joihin myöskin siirretään uusia tehtäviä, sellaisia, jotka tällä hetkellä tehdään viranomaistyönä.

Sen sijaan esityksen perusteella ei käy ilmi, miksi näin on perusteltua tehdä. Hallituksen omassa lakiesityksessä todetaan, että kansainvälisten tulosten perusteella ei voida pitää yksityistä palveluntuottajaa julkista parempana työllisyysvaikutusten osalta. Työvoimapalvelujen ulkoistaminen ei yleensä näytä johtavan toivottuihin tehokkuushyötyihin. Joten itse haluaisin kuulla ministeri Lindströmin vastauksen ei ainoastaan tämän Australian matkan yksityiskohdista vaan ennen kaikkea siihen kysymykseen, miksi Suomen kaltainen maa ottaisi mallia maailman radikaaleimmalta yksityistäjältä työvoimapolitiikassa.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

14.18 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, mitä koh-
taa edustaja Andersson luki, mutta ainakin tässä minulle jaetussa lakiesityksessä lukee kyl-
lä ihan selvästi, että ”yksityisellä tuotannolla voidaan parhaimmillaan päästä 5—15 pro-
senttia parempaan nettovaikuttavuuteen kuin vastaavalla julkisella tuotannolla”, nimen-
omaan työllisyyspalveluihin liittyen. Mutta uskon kyllä itsekkin niin, että tämä koskee en-
nen kaikkea niitä työntekijöitä, joilla on hyvä työmarkkina-asema, jolloin on helposti töitä
löydettävissä.

En halua nyt lähteä sitä arvostelemaan, mistä on oppia otettu, mutta on kyllä totta, että
näissä Australian kokemuksissa vaikeimmin työllistyvien osalta tämä järjestelmä ei ole
toiminut parhaalla mahdollisella tavalla. Minunkin mielestäni kannattaa vielä valiokunnas-
sa kyllä tarkastella sitä, onko viisasta, että pitkäaikaistyöttömien ja niiden nuorten toimin-
ta, jotka ovat käytännössä ilman työkokemusta, ovat myös tässä samassa, vai pitäisikö ne
eriyttää.

14.19 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama sana täs-
tä Uudenmaan erityisratkaisusta: Nythän on ajateltu, että Uudenmaan kasvupalveluiden
järjestämisvastuu osoitetaan kuntayhtymälle, jonka perustavat Helsinki, Espoo, Vantaa ja
Kauniainen. Muilla kunnilla olisi mahdollisuus liittyä tähän kuntayhtymään jäseneksi.
Kuitenkin tässä todetaan myös, että kuntayhtymä järjestää kasvupalvelut koko maakunnan
alueella myös niille kunnille, jotka eivät kuulu tähän kuntayhtymään. Minun mielestäni
tämä Uudenmaan erityisratkaisu on äärimmäisen sekava, ja oikeasti puhutaan, että muut
kunnat melkein joutuvat liittymään tähän kuntayhtymään — eikö näin? Olisi mielenkiin-
toista ja tarpeellista kuulla nyt ministereiden arvioita tästä Uudenmaan tilanteesta, että
onko tämä loppuun asti mietitty.

14.20 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeä kysymys on
se, kuka järjestää ja kuka tuottaa työllisyyspalvelut ja kuka myöntää tuet. Ne eivät saisi jää-
dä hajanaiseksi kokonaisuudeksi. Jos työllisyys halutaan kasvuun, niin kuin minä olettai-
sin, että hallitus haluaa ja me kaikki haluamme, niin on päästävä eroon Suomen hajanai-
sesta palvelurakenteesta ja pitkälti vain nettiin keskittyvästä palveluneuvonnasta. Nyt pi-
täisi saada aikaan selkeä kokonaisuus, jossa kunnat toimisivat palveluiden tuottajina ja
maakunta hoitaisi kuntien välisen yhteistyön. Samalla meidän tukijärjestelmämme pitäisi
selkeyttää ja yksinkertaistaa. KD:n kannustava perusturvamalli yhdistäisi perustukimuo-
dot yhdeksi tueksi ja tekisi työnteosta kannattavaa. Tämä maakuntauudistus voisi olla vuo-
sisadan mahdollisuus uudistaa ja yksinkertaistaa sekä TE-palvelut että sosiaaliturva.

14.21 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi
suurimpia ongelmia tässä lakipaketissa on yleiskatteellisuus. Kaikki tiedämme sosiaali- ja
terveystoimen resurssipaineet ja myös sen velvoittavan lainsäädännön. Sosiaali- ja tervey-
denhuollossa on hyvin vaikea ennakoida tilanteita etukäteen, ja esimerkiksi joku suuri on-
nettomuus maakunnassa voi sekoittaa sote-budjetin aivan täysin. Ja jos kaikki rahat mene-
vät sosiaali- ja terveystoimeen, niin miten vaikeimmin työllistettävien palveluiden käy?
Minun mielestäni minimipalveluiden luetteleminen ei riitä turvaamaan pitkäaikaistyöttö-
mien palveluita.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

14.22 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Olli-Poika Parviainen omassa puheenvuorossaan sanoi, kunnissa on usein paras tietämys ja taito työllistää työttömiä ja etenkin pitkäaikaistyöttömiä. Kunnilla on ollut myös selkeä kannustin hoitaa työttömiä ja järjestää työllistämispalveluja, mutta kasvupalvelulin yhteydessä tämä kannustin heikkenee suhteessa maakuntiin. Päinvastoin maakunta saattaa saada lisää rahaa silloin, kun työttömiä on paljon ja työttömyys korkealla, eli kannustin saattaa jopa kääntyä päinvastaiseksi. Ja siksi kysyn työministeri Lindströmiltä: miten voi olla, että se paras paikka hoitaa tätä ongelmaa on maakunta, jossa ei tunneta tarkkaan niitä paikallisia ihmisiä, paikallisia ongelmia ja jossa toisaalta myös kannustimet ovat pääläellään?

14.23 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmettelen kovasti, miksi kunta, joka tuntee asukkaansa, jätetään sivustakatsojaksi, kun eri työllisyyspalvelut siirtyvät voittoa hakevien yritysten asiakkaiksi. Tämähän tarkoittaa sitä, että kun nyt esimerkiksi työn nuori ja vaikeasti työllistyvä henkilö ovat tähän mennessä saaneet kunasta kokonaisvaltaista tukea monelta eri sektorilta, niin sitten tulevaisuudessa tämä mahdollistaisi yritykselle sen, että he tekevät vain sen oman viipaleensa sen asiakkaan elämästä, ja se ei välttämättä johda siihen toivottuun tulokseen, jos kokonaisuutta ei osata yhdessä toimistossa ottaa huomioon.

Maakuntien kasvupalveluista ja alueiden kehittämisestä pidetään kyllä hyvää huolta, ei siinä mitään pahaa ole, mutta yksittäisen ihmisen näkökulmasta katsoen alueella, jossa hän asuu, ei ole merkitystä, jos hän ei saa töitä lainkaan. Nyt kysynkin ministeriltä: Esimerkiksi maaliskuusta saakka täällä Uudenmaan alueella järjestöt eivät ole enää saaneet laisinkaan sitä palkkatukea, jolla työllistetään vaikeasti työllistyviä nuoria, ja he eivät kelpaa yritysten työllisyyspalveluiden piiriin. [Puhemies koputtaa] Yritysten piirissä olisi kyllä rahaa, [Puhemies: Aika!] mutta siellä ei ole paikkoja avoinna, joten eikö tällaisia epäkohtia voida korjata? Nämä ovat vuodesta toiseen olleet [Puhemies: Aika!] esillä tässä talossa.

14.24 **Kimmo Kivelä sin** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Todellakin mittavista taloudellisista resursseista ja niitten siirrosta on kyse. Maakunnille siirtyy noin 700 miljoonaa euroa, ja rakennerahastojen kautta erillisrahoitusta kohdennetaan 400 miljoonaa euroa, niin että ei todellakaan ole mistään nappikaupasta kyse.

Täällä on kysytty allianssimallin perään. Siinä on paljon suuria mahdollisuuksia, mutta eikö niin, arvon ministerit, että allianssimalli — vähemmällä enemmän, se kai on kiteytettynä se — voi toimia vain ja ainoastaan siinä tilanteessa, että joku on aidosti aloitteellinen ja veturi ja että asioita ei hoideta vain niin sanotusti toisella kädellä toisen käden ollessa taskussa?

14.25 **Antti Rantakangas kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että nyt puhutaan alueitten kehittämisestä ja kasvupalveluista, kun sote- ja maakuntauudistuskokonaisuudessa juuri elinvoiman ja tulojen tuottaminen on jäänyt lapsipuolen asemaan. On hyvä, että nyt keskustellaan siitä, miten kukin maakunta voisi kehittyä ja siellä voisi vahvistua työllisyys ja sitä kautta hyvinvointi.

Täällä on kritisoitu, että ei saisi tehdä uudistuksia. Eilisessä keskustelussa SDP:hän sanoi, että pitää tehdä uudistuksia, pitää tehdä uudistuksia. Nyt, kun niitä tehdään, täällä ol-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

laan niin kuin jarrut päällä, [Pia Viitasen välihuuto] ja sillä tavalla voi sanoa, että puheet ja teot eivät ole ihan tasapainossa.

Edustaja Sarkkinen kysyi, onko kunnilla motiivia nyt tehdä kasvupalvelujen tuottamista. Totta kai on motiivia, koska kuntien päätehtävä on huolehtia oman kunnan elinvoimasta, vetovoimaisesta elinvoimasta. Sitä parempaa motiivia ei ole olemassakaan. Sillä turvataan se, että kunnat pitävät asukkaansa ja saavat uusiakin asukkaita omaan kuntaansa, niin että siitä ei tarvitse huolehtia, se varmasti toteutuu.

14.26 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä uudistuksia saa ja pitää tehdä, mutta uudistusten täytyy olla sellaisia, jotka parantavat nykytilaa, jotka parantavat työllisyyspalveluita, jotka parantavat kasvupalveluita.

Esimerkiksi tämä rahoituskuvio: Kyllä on aito huoli siitä, että kasvupalveluihin suuntautuva rahoitus vähenee jatkossa tämän uudistuksen myötä, kun ei ole korvamerkintää. Rahoitus menee yleiskatteelle, ja eduskunta ei voi edes ohjata sitä, kuinka paljon myönnettyistä määrärahoista todella käytetään kasvupalveluihin ja työllisyydenhoitoon. Tai maakunnilla ei ole verotusoikeutta, jolla ne voisivat sitten hankkia lisää rahaa kasvupalveluiden tuottamiseen. Näen, että tältä osin uudistus uhkaa vähentää kasvupalveluihin ja työllisyyspalveluihin suunnattua rahaa ja siten heikentää nykytilaa.

Toinen koskee tätä yksityistämistä: En ole saanut perusteita sille, miksi yksityistäminen parantaisi palveluita ja miten työttömän palveluprosessi tulee tässä yksityisten tuottajien maailmassa toteutumaan. [Puhemies: Aika!] Uudistukset pitää pystyä myös perustelemaan, edustaja Rantakangas.

14.27 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puheenjohtaja! On aika mielenkiintoista kuunnella tätä keskustelua, kun aina me löydämme vain ongelmia, emmekä löydä niitä mahdollisuuksia, mitä tämä voisi tuoda.

Minä en myöskään ole saanut perustelua siitä, etteikö tämä parantaisi. Minkä takia tämän pitäisi välttämättä aina huonontaa? Nythän tulee esimerkiksi työvoimapalveluihin useampia eri toimijoita, ja jos laitetaan samanlaiset edellytykset, niin siinä parhaimmat toimijat voittavat, ja sitten sen seurauksena työttömät voivat myöskin katsella niitä parhaita palveluita.

Olemmeko kaikki yhtä mieltä, että nykyiset palvelut ovat riittäviä? Tämä antaa mahdollisuuden niihin parempiin palveluihin. Nyt vaan annetaan yhtäläiset edellytykset — eikö näin, herra ministeri? — eri toimijoille aidosti toimia samassa ryhmässä, ja parhaimmat voittavat, ja ihmiset valitsevat parhaat palvelut, mikä johtaa työllistymiseen.

14.28 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Jaskari, siinä vaiheessa, kun hallitus tuo täydellisen esityksen, niin silloin oppositio ei nosta mitään huolia tai ongelmia.

Vaikeasti työllistyviin luetaan pitkäaikaistyöttömiä ja osatyökykyisiä. Heitä on arviolta 100 000. Minä ainakin olen erittäin halukas kehittämään pitkäaikaistyöttömien työllisyysmahdollisuuksia näissä kunnissa. Mutta tähän liittyy nyt paljon huolia, esimerkiksi siitä, korvamerkataanko vaikeasti työllistyvien elämänhallinnan ja työllisyyden tukemiseen varmasti se raha, jotta me saamme tätä asiaa vietyä eteenpäin ja parempaa uudistusta aikaiseksi.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Lisäksi, onko tässä riittävän selkeästi määritetty kokonaisvastuunkantaja, niin ettei se häviä sinne ja loppujen lopuksi kukaan ei vastaa mistään?

14.29 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan, Suomessa suurin osa niistä yrityksistä, jotka toimivat tässä rajapinnassa, ei myöskään tällä hetkellä tarjoa sellaisia palveluita, joita niiden odotetaan tarjoavan tässä uudessa mallissa. Se tarkoittaa, että varsin nopeasti pitää markkinoiden kyllä reagoida, jos kuvitellaan, että se osaaminen syntyy esimerkiksi vaikeasti työllistettävien tapauksessa näihin yrityksiin ihan tuosta vaan — onnea matkaan!

Mutta vielä palaisin tähän kasvupalveluiden rahoitukseen, koska se tosiaan on yleiskatteellista. On täysin ennakoitavissa, että kun tulevat maakuntavaltuustot joutuvat leikkaamaan palveluista, koska niitä tullaan rakenteellisesti alibudjetoimaan, niin on todennäköisesti paljon, paljon helpompaa leikata työllisyyspalveluista kuin sosiaali- ja terveyspalveluista. Tällöin voi käydä niin, että kun työllisyys heikkenee, se johtaa siihen tilanteeseen, että maakunnille jopa voidaan osoittaa yleiskatteellista rahaa työllisyystilanteen korjaamiseen mutta käytännössä, koska se ei ole korvamerkittyä, se voi upota myös sosiaali- ja terveyskuluihin.

Palaisinkin siihen, että tähän asiaan tarvitaan joku sellainen ratkaisu, joka aidosti ohjaa eikä luo tällaista loukkua.

14.30 Eero Suutari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kasvupalvelu on alueiden kehittämisen ytimessä tällä hetkellä. Täällä on minun mielestäni vähän virheelisiä ilmoituksia tehty esimerkiksi siitä, että tämä olisi yksityistämistä. Tämä tarjoaa myös mahdollisuuden maakunnalle aivan itsenäisesti päättää siitä, miten se järjestää nämä palvelut. Siinä on myös se ero siihen Australian malliin, että Australiassa on varsin yksityiskohtaisesti ohjeistettu se, miten toimijat joutuvat sitä palvelua järjestämään, mutta täällä Suomessa saa jokainen maakunta järjestää sen joko itse omana palvelunaan tai sitten vaikka yhtiönä tai sitten ostaa sen palvelun yksityisiltä yrityksiltä ja niin poispäin.

Tässä minun mielestäni on kysymys siitä, että miten me saamme tehoa rekrytointipalveluihin, eliikkä työn pitäisi kohdata toista. Olisin ministeriltä kysynyt: onko esimerkiksi MTK:lla hyvät ajatukset tässä edessä, jos se haluaa maaseutusektorilla saada työn ja työntekijän kohtaamaan entistä paremmin?

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tässä vaiheessa vielä kaksi lyhyttä puheenvuoroa, edustajat Lindtman ja Pirttilahti, ja sen jälkeen sitten ministereitten vastaus.

14.31 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eikö uudistusten idean pitäisi olla se, että korjataan se, mikä ei toimi, eikä rikota sitä, mikä toimii? Nyt tässä te olette ajamassa alas toimivat työvoimapalvelukeskukset, joissa nimenomaan kaikkein vaikeimmassa asemassa olevat työttömät ovat saaneet sitä palvelua, mitä tarvitaan, eri sektoreilta, sekä nämä erittäin hyviä tuloksia tuottaneet kuntakokeilut ollaan ajamassa alas, ja minkä takia?

Tässä tulee mieleen, kun tätä hallituksen esitystä katsoo, se vanha sanonta, että jos ainut työkalu kädessä on vasara, niin kaikki ongelmat näyttävät nauloilta. Tämä sopii sote-sektoriin, siellä ajetaan markkinamallia, yhtiöittämistä, liikenteessä ajetaan markkinamallia ja yhtiöittämistä, ja nyt nämä toimivat aktiivisen työvoimapolitiikan pohjoismaiseen malliin

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

perustuvat työvoimapalvelut ollaan ajamassa markkinamalliin. Vaikeimmin työllistyvät jäävät tässä jalkoihin, ja kysymys on, miten he palvelut saavat.

Olen iloinen, että kokoomuksen johtava työvoimapolitiikan ajattelija [Puhemies koputtaa] Arto Satonen sentään väläytti, että täällä on korjauksia. [Puhemies: Aika!] Toivottavasti tämä ajatus leviää hallituspuolueissa.

14.33 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä ainakin joissain osissa menevät puurot ja vellit sekaisin täällä, kun on tätä kasvupalvelua tuotu esille. Eli lyhyestihän tässä ei oikeastaan sen aluekehittämisen puolelle tule kovinkaan isoja muutoksia. Siellä kuntastrategiat ovat edelleen seutukuntastrategia ja maakuntaohjelma. Mutta toisaalta voidaan verrata, miten ne toteutetaan tällä hetkellä ja miten tulevassa: rahoitushan on yleensä ollut ely-keskusten muitten projektirahoitusten puolella, mutta nyt tavallaan maakunta tulee itse päättämään myös niistä kehittämisrahoista. Ja siellähän täytyy todellakin, niin kuin edustaja Suutari otti esille, olla fiksua päättäjiä, eli tehdään oma ohjelma ja lähdetään sitä omaa ohjelmaa toteuttamaan.

Tietenkinhän tässä on huolenaiheita, että millä tavalla se toteutuisi ihan kuntatasolla, kun katsotaan, että siellä on vahva toisen asteen koulutuskuntayhtymä, elinkeinoyhtiö, ja sitten tietenkin millä tavalla nämä kasvupalvelut ja oma elinvoimaisuus saadaan. Eli oikeastaan kysymys tähän pintaan: millä tavalla kasvupalvelujen ja elinvoimaisuuspalvelujen pinta tullaan hoitamaan, niin että se yhteistyö säilyy myös tässä allianssimallissa?

Puhemies Paula Risikko: Ja nyt molemmille ministereille 3 minuuttia. — Ministeri Lintilä.

14.34 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa puhemies! Kiitoksia kommentteista ja puheenvuoroista. Ihan muutama perusasia tähän alkuun:

Ei tässä olla mitään yksityistämässä. [Eero Heinäluoma: Oho!] Tässä tulee mahdollisuus yksityisiin palveluihin, ei olla yksityistämässä. Minun mielestäni tämä oppositiosta tuleva argumentointi, että kaikki yksityistetään, on aika tahditonta suorastaan. Eikä tässä olla mitään Australian mallia kopiaimassa, voitte olla senkin puolesta levollisia.

Toisaalta sitten se, mitä vähän ihmettelen, on, että yllättävän vähän te luotatte maakunnallisiin päätöksentekijöihin. Nyt annetaan nimenomaan sinne maakuntiin mahdollisuudet tehdä päätöksiä siitä maakuntien näkökulmasta, lähtien niistä tarpeista, mitä siellä maakunnissa on. Vaikka tässä eduskuntasalissa on paljon suurta viisautta, niin en usko, että se toimii niin hyvin kuin se kohdennettu päätöksenteko siellä maakunnissa. Yleiskatteellisuutta täällä on kritisoitu. Pitäisin verrattain outona sitä ratkaisua, että kaikki rahat olisivat korvamerkattuja ja sen jälkeen me valitsisimme sitten suorilla maakuntavaaleilla maakunnalliset päättäjät, jotka toteaisivat, että nämä rahat on jo korvamerkattu. Minä luotan maakunnallisiin päätöksentekijöihin, siihen, että he varaavat ne riittävät resurssit, joilla he näkevät parhaiten toteutettavaksi kyseisen maakunnan tarpeet ja kehittämisen.

Se pitää muistaa myös, että kaikki karenssit, sanktiot ja etuuksiin liittyvät ovat viranomaispäätöksiä myös jatkossa, ja maakunnat hoitavat ne. Eli ei pidä nyt mennä sotkemaan, viranomaistehtävät ovat siellä maakunnilla, se on ihan selkeä asia. Ja ovathan elinvoimatehtävät tälläkin hetkellä kunnilla. Yleisen toimivallan puitteissa kunnat hoitavat elinvoimatehtävät, ja kyllä kuntien intressi on ilman muuta jatkaa myös siinä.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Edustaja Kalli kysyi, olemmeko tietoisia, että on kasvupalveluihin liittyviä hyviä projekteja menossa. Kyllä olemme tietoisia. Meillä on esimerkiksi Länsi-Suomen positiivisen rakennemuutoksen siltasopimus tällä hetkellä — ja itse asiassa olen tästä suoraan lähdössä sinne Varsinais-Suomeen ja huomenna tämän osalta liikkeellä — erittäin hyvä kahden maakunnan välillä käytävä kokonaisuus, ja toivon mukaan me pääsemme kopioimaan tätä muihinkin paikkoihin.

Edustaja Korhonen kysyi sitten, onko nämä rajat kirjoitettu selkeästi. Meillä on ministeriöitten välinen ja maakuntien välinen pyöreän pöydän keskustelu, jota TEM koordinoi, mutta siinä ovat kaikki ministeriöt mukana. Jos valiokunta viisautessaan näkee joitain tarkistuksia, täsmennyksiä siihen, niin se on tietysti hyvä varsinkin mietinnössä tuoda sitten esille. [Puhemies: Aika!]

Valitettavasti joudun jatkamaan seuraavassa puheenvuorossa.

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Lindström, enintään 3 minuuttia.

14.37 Työministeri Jari Lindström: Arvoisa puhemies! Tässä valmistelun yhteydessä ovat ely-keskusten ja TE-toimistojen edustajat olleet mukana eri alueiden maakuntavalmistelussa. Valmistelusta saatujen viestien perusteella — siis sieltä saatujen viestien perusteella — maakuntamallissa sote- ja kasvupalvelujen yhteensovittamisen nähdään helpottuvan nykyiseen TYP-toimintamalliin verrattuna. Tämä on siis palaute sieltä.

Tällä hetkellä TYP-toimintamallissa alueellisesti toimiva TE-toimisto sovittaa yhteen niitä TE-palveluja useaan alueeseen kuuluvan kunnan tai kuntayhtymän sote-palvelujen kanssa. Jatkossa sote-palvelujen ja kasvupalvelujen järjestämisvastuu alueella on yhdellä ja samalla toimijalla eli maakunnalla. Tämä helpottaa sitä yhteensovittamista. Nämä palvelut sovitetaan jatkossakin yhteen Kelan kuntoutuspalvelujen kanssa, ja myös kunnan palvelut voivat olla osa tätä kokonaisuutta. Käytännössä maakunta voi organisoida työllistymistä edistävää monialaista palvelua tarvitsevien asiakkaiden palvelut esimerkiksi sote-keskuksen yhteyteen.

Sote-valinnanvapauslakiesitys sisältää maakunnan liikelaitokselle velvollisuuden jalkauttaa omalla vastuulla olevia sosiaalihuollon palveluja sote-keskusten yhteyteen, ja tämä sote-keskus voi myös tarjota kasvupalveluja. Täällä on nyt kysytty näitten vaikeasti työllistyvien ihmisten asemasta, niin muun muassa tällaista on mietitty: tässä on se yhteensovittaminen, ja siinä on paikka tarjota palveluja tällaisille ihmisille. On myös mahdollista, että maakunta ostaa tulevaisuudessa kasvupalveluna työttömille aivan uudenlaisia palvelukokonaisuuksia, jotka voivat sitten tarpeen mukaan sisältää kasvupalvelujen lisäksi joustavasti erilaisia työkyvynarviointipalveluja, työllistymistä edistäviä terveyspalveluja ja palveluja, jotka sisältävät esimerkiksi sosiaalisen kuntoutuksen elementtejä. [Välihuuto] — Niin, totta kai voivat, koska maakunnat itse päättävät, minkälaisia palveluja he kullekin alueelle haluavat. — Maakuntien yleiskatteellinen rahoitus mahdollistaa tällaiset palveluhankinnat. [Välihuutoja]

Tällaisia erilaisia joustavia palvelukokonaisuuksia halutaan kokeilla muun muassa näissä valmisteilla olevissa kasvupalvelupiloteissa. Hallitus on viime viikon kehysriihessä tehnyt päätöksen siitä, että osana kasvupalvelupilotteja käynnistetään yhteistyössä kuntien ja palvelutuottajien kanssa tällainen tulosperusteinen hanke — tulosperusteinen hanke — joka tähtää osatyökykyisten tai muiden vaikeammassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymiseen. Tähän on varattu rahaa 5 miljoonaa euroa, ja tästä saatujen kokemusten

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

perusteella siirrytään sitten siihen tulevaan maailmaan. Aivan kuten edustaja Jaskari täällä kertoi, yksityisten, julkisten, kuntien kaikki paras osaaminen pyritään saamaan yhteen niin, että työtön tai työvoimaa tarvitseva tulevaisuudessa saa parhaan mahdollisen palvelun.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan jonkin aikaa vielä debattia.

14.40 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kaksi isoa ongelmaa: Toinen on järjestäjän ja tuottajan erottaminen, jolloinka siirrytään samantyyppiseen maailmaan kuin täällä sote-puolella eliikkä markkinaehtoitetaan. Toinen on kuntien roolin väheksyminen. Kunnista jää nyt maksajia, koska ymmärtääkseni yhä edelleen sakkomaksuista noin puolet on jäämässä kuntien maksettavaksi samalla, kun lopetetaan ne TYPit, joista on erilaisia kokemuksia eri puolilla Suomea, ja lopetetaan nämä kuntakokeilut, jotka ovat olleet ensin pitkäaikaistyöttömille ja joista nyt Tampereen malli ynnä muut ovat olleet sitten vielä laajempia.

Tällä hetkellä kunnat satsaavat noin miljardin työllisyyden hoitoon, ja nyt tämän hallituksen mielestä on varaa heittää se hukkaan. Eli kunnat eivät saa enää osallistua kuin sitten näissä allianssimalleissa, joihinka ehkä vielä tarvittaisiin lisäselvitystä.

Mielenkiintoista minun mielestäni tässä keskustelussa on, että verrataan Suomea Australiaan, kun meillä olisi Ruotsista, Tanskasta, muista Pohjoismaista loistavia kokemuksia kuntapohjaisesta työllisyyden hoidosta, joka [Puhemies: Aika!] voitaisiin ottaa välittömästi käyttöön.

14.41 Thomas Blomqvist r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Tillväxttjänsterna är viktiga och jag tycker också att det är helt rätt att man har sökt en speciallösning för huvudstadsregionens städer i det här sammanhanget. Men jag skulle ändå ha några frågor kring varför man har stannat just för en samkommunsmodell och hur man har tänkt att det övriga Nyland ska skötas, precis som ledamot Nylander här tidigare sade.

Eli haluan kysyä ministereiltä: miksi päädyttiin tällaiseen kuntayhtymämalliin Uudellamaalla, ja miksi juuri niin, että ainoastaan neljä pääkaupunkiseudun kuntaa velvoitetaan perustamaan se kuntayhtymä alkuun ja sitten muut voivat liittyä, jos haluavat? Tässähän syntyy vielä enemmän rajapintoja: maakunnan ja kuntayhtymän välillä ja sitten myös kuntayhtymän ja yksittäisten kuntien välillä. Ja miten on ajateltu, että turvataan näitten muiden kuntien intressejä tässä mallissa?

Ja sitten lopuksi: Pohdittiin myös tällaista niin sanotun jaetun järjestämisvastuun mallia. Miksi siitä ei tullut hallituksen esitystä? — Kiitos.

14.42 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmettelen näitä puheenvuoroja, joissa sanotaan, että kunnilla olisi tähän mennessä ollut merkittäviä kannusteita työllisyydenhoitoon. Tokihan nämä sakkomaksut ovat olleet tietynlainen pakote ja ne ovat myöskin sitten ajaneet kunnat siihen, että näitä omia työllisyydenhoitomalleja on pitänyt rakentaa, mutta oman kokemukseni ja kuntapäätäjien kanssa käymieni keskustelujen pohjalta kyllä voin todeta, että tämä on enempikin ollut sellaista pakkopullaa, joka on pitänyt hoitaa, kun valtio on vetäytynyt monilta alueilta TE-palveluiden osalta kokonaan, ja nyt mielestäni tämän uuden kasvupalvelumallin ja -lain myötä päästään taas uudelleenlaiseen asetelmaan. Enkä ollenkaan väheksyisi sitä, että nyt jatkossa tässä samassa

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

maakuntahallinnossa — kun ajatellaan vaikkapa vaikeimmin työllistyvien palveluita — meillä on myös sosiaalipalvelut saman hallinnollisen organisaation ja järjestäjän alaisuudessa.

14.43 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä laissa kasvu- ja työllisyyspalveluista perustetaan Uudellemaalle erityisratkaisu, tämä pääkaupunkiseudun kuntien kuntayhtymä. Nyt on jo ilmennyt, että erittäin moni Uudenmaan kunta on halukas liittymään tähän kuntayhtymään, ja on tärkeää, että asiaa käsitellään eduskunnassa huolellisesti, niin että tästä mallista tulee mahdollisimman joustava, helppo ja tasapuolinen.

Toki täällä on käyty myös paljon hyvää keskustelua muiden suurten kaupunkien ja kuntien roolista. Kunnathan ovat olleet tärkeitä työllistäjiä, joten sen linkin kuntiin on hyvä olla jatkossakin hyvä, ja ne kokemukset, mitä työvoiman palvelukeskuksista on saatu, kaikki ne hyvät käytänteet, on syytä ottaa käyttöön, sillä pitkäaikaistyöttömyyden hoidossa on paljon parannettavaa, mutta juuri näistä TYP-keskuksista on saatu hyviä tuloksia.

Mutta kysyisin ministereiltä: Miten on ajateltu tätä ict-lakia, joka olisi tulossa syksyllä? Minkälaiset lähtökohdat tällä lailla olisi?

14.44 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edelleen emme ole saaneet vastauksia kysymykseen, mitä ongelmaa tällä markkinaehtoistamisella ollaan ratkaisemassa. Vaikka tässä nyt on todettu, että maakunnilla on oikeus järjestää palvelut myöskin itse, kyllä tämä kaupallistaminen käy hyvin selvästi ilmi tässä lakiesityksessä, jossa ollaan velvoittamassa maakuntia erottamaan järjestäminen ja tuottaminen, velvoittamassa maakuntia yhtiöittämään omaa tuotantoa silloin, kun toimii markkinoilla, ja myöskin velvoittamassa maakuntia turvaamaan mahdollisimman monen palvelun osalta mahdollisuus valita tarvitsemansa palveluntuottaja useammasta kuin yhdestä vaihtoehdosta.

Tässä konsulttiarviossa, johon edustaja Satonen aikaisemmin viittasi, todetaan ainoastaan, että parhaimmillaan, siis onnistuneissa yksittäistapauksissa, voidaan päästä 5—15 prosenttia parempaan tulokseen, mutta siinä lakiesityksen osiossa, jossa summataan kansainvälisiä kokemuksia ja tutkimustietoa, todetaan yksiselitteisesti, hallituksen omassa esityksessä, ettei löydy todisteita siitä, että yksityinen palveluntuottaja olisi julkista tehokkaampi työllistämisen suhteen.

14.46 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on kehuttu nykyisiä työvoimapalveluita. Rehellisyyden nimissä minun täytyy kyllä sanoa, kun itsekin olen niiden kanssa asioinut, että en ole kyllä vielä kovin montaa kertaa löytänyt toimivia työvoimapalveluita. Ja aika usein se palaute, mitä saa myös tässä työssä, on se, että ei sieltä TE-toimistosta saa apua, ei siellä ole ketään ja eikä sitä itse asiassa edes ole enää siellä kunnassa. [Eero Heinäluoma: Kukas siitä päättää?]

Sitten on tietenkin niin, että meillä on aika erilaisia alueita tässä maassa. Tällä hetkellä Pohjois-Suomessa, Kainuussa, monin paikoin kärsitään työvoimapulasta. Kohtaantongelma on niillä alueilla, joissa on perinteisesti ehkä nähty korkeaaakin työttömyyttä, mutta nyt siellä kärsitään työvoimapulasta. Ja tähän nykyinen järjestelmämme ei kerta kaikkiaan pysty vastaamaan: ei saada riittävästi sesonkityövoimaa näille alueille, missä talous ja työllisyys kasvavat nyt vauhdilla. Joten välttämätöntä on tehdä jotain nykyisille työvoimapalveluille, ja jos ne tulevat paikallisemmin hallittaviksi, se on aina parempi asia.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

14.47 Joakim Strand r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Tässä on ollut hyviä puheenvuoroja.

En sak som väcker frågor gällande de här tillväxttjänsterna är dock finansieringen. Om det är en del av den klumpsumma som kommer till landskapen så är förstås risken att allt mer resurser går till social- och hälsovårdstjänsterna. Själv ser jag dock stora möjligheter i att man också tar in privata aktörer, som till exempel ledamot Jaskari var inne på. Det måste vi våga prova på.

Tässä on myös puhuttu kuntien ja maakuntien suhteesta.

Jag tycker själv att det är jätteviktigt att vi ser till att kommunerna också i framtiden har all motivation och allt mandat att på alla sätt och vis utveckla sina regioner som nu tävlar i en global konkurrens i denna värld.

Minun mielestäni edustaja Jaskari puhui hyvin myös näistä yksityisistä toimijoista. Kyllä niitä on pakko päästää myös tänne baanalle.

Man kan inte göra för gott arbete när det gäller sysselsättningstjänster. Det arbetet blir aldrig färdigt.

Se työ ei lopu ikinä, joten ollaan rohkeita siinä.

14.48 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kansantalouden kannalta työllisyys- ja yrityspalvelut ovat aivan keskeisiä. Ja tämä huoli on suuri, koska tämä meidän pöydällä oleva malli vaikuttaa varsin sekavalta. Täällä ministeri Lindström kyllä jonkin verran hälvensi näitä pahimpia huolia, mitä itsellänikin oli liittyen näihin erilaisiin yhteistyötahoihin. Mutta edelleenkin on jäänyt epäselväksi, millainen on esimerkiksi vaikkapa työttömien yhdistysten mahdollisuus olla mukana tällaisessa palveluntarjoajana ja onko pakko yhtiöittää, jos halutaan olla mukana tällaisessa allianssimallissa.

Se huolestuttaa myöskin, että täällä ei varsinaisesti ole mitään määräaikoja siihen, miten nopeasti työttömien tulisi päästä eri palvelupisteisiin — täällä edustaja Satonen nosti hyvin esille tämän kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tilanteen. Siellä kyllä on ohjeistusta puhelin- ja internetpalveluihin, mutta kyllä tämmöiset nettityökkärit sellaisella henkilöllä, jolla saattaa olla esimerkiksi erilaisia sosiaalisia rajoitteita myöskin, heikosti toimivat. Ja sen tähden olisi todella tärkeätä, että tätä selkeyttä saadaan tähän esitykseen, ettei käy niin, että kaikkein vaikeimmassa [Puhemies: Aika!] työmarkkina-asemassa olevat jäävät heitteille tässä mallissa.

14.49 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tosiaan kaikesta tämän keskustelun pohjalta on se, että tämän uudistuksen punainen lanka on siirtää markkinoille työvoimapalvelut ja työllisyyspalvelut. Se on se linja, jota te olette tässä tekemässä. Ja se tietysti vastaa sitä, mikä on teidän linjanne ollut jo aikaisemmin muissa asioissa, muun muassa sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta.

Mutta kun katsoo, kuinka sekava tämä rakennelma on ja kuinka vähän julkinen valta ottaa vastuuta, niin tässä tulee suuriksi kärsijöiksi ne, jotka eniten näitä palveluja tarvitsisi-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

vat, pitkäaikaistyöttömät ja vaikkapa nuoret — henkilöt, jotka eivät automaattisesti ja helpolla löydä työpaikkaa.

Ministeri Lindström, te jätte historiaan henkilönä, joka lopetti valtion työvoimapalvelut — te jätte historiaan henkilönä, joka lopetti valtion työvoimapalvelut ja siirtää ne tähän yrityskenttään, jonka toiminnasta kukaan ei tiedä. Lopputuloksena ovat rauniot, ja ne tulevat savuamaan teidän jäljiltänne.

14.50 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Markkinoilla tarvitaan erilaisia toimijoita. Mielenkiintoinen yksityiskohta on, että tässä näiden parin viime vaalikauden aikana, kun eduskunnassa olen töitä tehnyt, olemme käyttäneet yksityisiä rekrytointipalveluita — kun on valittu pääsihteeriä, kun on valittu kirjastonjohtajaa, niin kas kummaa, me käytämme yksityistä soveltuvuusarviota. Ja markkinoilla näitä tarvitaan ihan samalla tavalla kuin julkisia.

Sitten toinen näkökulma tähän allianssimalliin: siihen liittyy avoimuus, siihen liittyy luottamus, siihen liittyy tarve tuottaa paremmin.

Otetaan allianssimallista esimerkiksi Tampereelta tunneli: Se valmistui budjetoidussa ajassa, ja se valmistui niillä euromäärillä kuin piti. Kaikki voittivat.

Tämmöinen vastakkainasettelu yksityisen ja yleisen, julkisen, kanssa on outoa. Sanoetaan, että miksei käytetä siellä kunnissa olevia työntekijöitä. Ne samat ihmiset tekevät samalla koulutuksella siellä yrityksissäkin töitä. Ihmeellistä vastakkainasettelua ikään kuin ihminen olisi huonompi tai parempi riippuen siitä, missä organisaatiossa hän tekee töitänsä.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Lindström — Lindtman, anteeksi. Ajattelin teitä molempia. [Antti Lindtman: Lämpimiä ajatuksia varmaankin.] — Varmasti.

14.51 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa edustaja Kiuru, ette kait te nyt tosissanne vertaa vaikeimmin työllistyvien palveluja soveltuvuustesteihin tai Tampereen tunnelin rakentamiseen? [Pia Viitanen: Näin taisi tehdä!] Itse asiassa tämä teidän ajattelunne, jossa te nimenomaan perustelette tätä työvoimapalveluiden viemistä tämmöiseen markkinamalliin sillä, että kyllähän tämä toimii silloin kun tehdään tunnelleita tai tehdään soveltuvuustestejä erilaisiin tehtäviin, juuri paljastaa tämän ongelman. Tämä itse asiassa todistaa sen, että ainoa työkalu, joka teidän kädessänne on, on vasara, ja sen takia nämä työvoimapalvelut näyttävät nyt nauloilta ja hallitus käy vasaralla näiden toimivien mallien kimppuun. Tässä ajetaan alas toimivat kuntien mallit, toimiva työvoiman palvelukeskus -malli. Tulevaisuus, se on täysin tuntematon, mutta selvää on se, että emme ole saaneet vastauksia, miten käy pitkäaikaistyöttömille, miten käy nuorille. Tässä on suuret riskit edessä työvoimapalvelujen osalta. [Puhemies koputtaa] Tulevaisuus on täysin tuntematon.

14.52 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin tämä keskustelu tässä osoittaa, on paljon kysymyksiä. Tämä lainsäädäntö on aika sekava, ja olisi hyvä, että me saisimme näihin vastauksia, ja siinä mielessä hyvä, että tämä käsittely on nyt, se siirrettiin tähän aikaan, kun ministerit ovat paikalla. On ollut vähän huoli, että tätä hyvinkin suurta uudistusta maakunta- ja sote-uudistuksen varjolla viedään vähän niin kuin

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

vaivihkaa, ja sen takia toivon, että tässä keskustelussa näihin epäkohtiin todellakin saadaan nyt selvyyttä.

Tässä on moneen kertaan tullut yksi iso ongelma esiin, joka on tämä yleiskatteinen rahoitus, joka menee maakuntaan, ja se, miten varmistetaan, että rahaa riittää myös näihin työllisyyspalveluihin. Ministeri Lindström kertoi, että voidaan erilaisia palveluita ostaa myös avuksi sieltä täältä, mutta miten se maakunta ostaa, jos ei ole rahaa? Ja rahaa se maakunta ei voi saada lisää — kun ministeri Lintilä vertasi näitä kuntiin — koska ei ole sitä omaa verotusoikeutta, mikä kunnilla on ollut.

Sitten kysyisin heikommassa asemassa olevien kohdalta [Puhemies koputtaa] myös: miten osatyökykyiset on huomioitu näissä palveluissa?

14.53 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on todellakin kyseessä valtava järjestelmämuutos, ja täytyy sanoa, että ehkä rohkeuden puutteesta hallitusta ei voi tässä asiassa syyttää mutta uhkarohkeudestakaan ei oikein voi kiittää, koska kyllä tässä lähdetään kokeilemaan kertarysäyksellä niin valtavan suurta järjestelmämuutosta, niin että kyllä tässä hirvittää aivan aiheestakin.

Tätä perusratkaisua ei ole tässä esityksessä juurikaan perusteltu, ja meille on vieläkin epäselvää, mitkä nämä yhteiskunnalliset perusteet tälle muutokselle ovat, miksi tämä on välttämätöntä tehdä. Se, että sanotaan pohjoismaiselle järjestelmälle hyvästit ja siirrytään puhtaasti markkinaehtoiseen malliin, kertoo teidän ideologiastanne enemmän kuin siitä tarpeesta, joka tässä asian osalla on.

Olen huolissani nimenomaan näiden kolmannen sektorin [Puhemies: Aika!] palveluiden järjestymisestä.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan vielä kaksi vastauspuheenvuoroa, edustajat Hoskonen ja Filatov, sen jälkeen ministereitten puheenvuorot, ja sitten mennään joksikin aikaa puhujalistaan.

14.55 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen valan hämmästyneenä seurannut tätä kasvupalvelukeskustelua. On ikään kuin annettu kuva opposition puolelta, että kunnat ja maakunta eivät voisi tehdä yhteistyötä. Voin kokemuksesta sanoa, että kotimaakuntani Pohjois-Karjala ja sen kunnat tekevät joka päivä yhteistyötä keskenään, valtion viranomaiset, kuntien työntekijät, aina.

Ihan selvä asia on, omasta kotikunnastani uskallan sanoa, että päivittäin pidämme yhteyksiä ely-keskuksiin, maakunnan liittoon, yrittäjäjärjestöihin, minne vain. Yhteydet ovat kunnossa, ja se on ihan normaalia elämäntapaa. Älkää, hyvät ihmiset, antako meistä kuvaa, että siellä asutaan jossakin sammiossa, josta ei ole yhteyksiä minnekään ulospäin. Siellä eletään aivan niin kuin täälläkin, tehdään töitä ja kehitetään Suomea. Tämä mahdollisuus pitää nyt käyttää hyväksi niin, että pystymme rakentamaan sitä hyvää kasvua muuallekin kuin kasvukeskuksiin.

Katsokaapa, missä tässä maassa tällä hetkellä kasvu tapahtuu — joka puolella Suomea: Kainuussa työvoimapuolella ja Lapissa menee hyvin. Tämä mahdollisuus pitää käyttää hyväksi, eikä pidä maalaila piruja seinille.

Puhemies Paula Risikko: Viimeinen vastauspuheenvuoro tässä vaiheessa, edustaja Filatov.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

14.56 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että yksityiset työvoimapalvelut silloin, kun puhutaan normityönvälityksestä, voivat tuoda lisäarvoa, jos ne toimivat kapealla sektorilla ja kohdentuvat tiettyyn osaamisalueeseen. Silloin tunnetaan yritykset paremmin, silloin tunnetaan työnhakijat paremmin ja tunnetaan se työmarkkina paremmin.

Mutta jos lukee ihan täältä teidän lakinne perusteluista, niin täällä sanotaan: Australiasa on toteutettu julkisten työvoimapalvelujen yksityistäminen. OECD:n arvion mukaan se ei vaikuttanut aikaansaatuihin työllistämistuloksiin. Isossa-Britanniassa on toteutettu laajamittainen palveluiden hankinta yksityiseltä sektorilta. Sen keskeiset kohderyhmät olivat nuoret, pitkäaikaistyöttömät ja terveysongelmista kärsivät tai osatyökykyiset. Työllisyysvaikutukset ovat olleet heikkoja. Eli näiden esimerkkimaiden työllisyysvaikutukset ovat olleet heikkoja. Ja kyse on siitä, että silloin, kun palveluita hankitaan, transaktiokustannukset kasvavat.

Mutta kun te sanoitte, että voi tulla sote-keskus, jossa sitten työvoimapalvelut ja vaikeasti työllistettävien sosiaali- ja terveystyöpalvelut eriytettäisiin omaan sote-keskukseensa, niin onko näissä teidän TE-toimistojenne ja ely-ihmistenne arvioinneissa otettu huomioon, että se asiakas valitsee sen sote-keskuksensa? Ei ole enää olemassa mahtia, jolla sanotaan TE-toimistosta, että täällä ne palvelut järjestetään, vaan asiakkaat menevät vaikkapa sen maakunnan ulkopuolelle tämän sote-lain mukaan. Ja tämä tuo sen vaikeuden integroida näitä palveluita. [Puhemies koputtaa] Jos meillä olisi vanha malli, mikä meillä on kunnissa, [Puhemies: Aika!] tämä yhteinen järjestämisvastuu toisi ratkaisun, mutta ei nyt.

Puhemies Paula Risikko: Sitten on ministereitten vastauspuheenvuorot. — Ministeri Lintilä, ja enintään 3 minuuttia.

14.57 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Kiitoksia, rouva puhemies! Palaan vielä aikaisempaan debattiin, siellä jäi jonkun verran vastaamatta, ja sitten oikeastaan siitä, mitä tässä on tullut esille:

Tästä allianssimallista on kyselty: Se palaute, jota on tullut tästä allianssimallista ja sen mahdollisuudesta, on ollut hyvinkin myönteinen. Eli alueet, kaupungit, kunnat ovat kokeineet sen mielenkiintoiseksi mahdollisuudeksi, koska se antaa mahdollisuuden siihen, että maakunta, kunta ja kolmas taho laittavat resurssit yhteen ja lähtevät hakemaan ratkaisua siihen ongelmaan, joka tunnustetaan, tunnustetaan alueella, on se sitten nuorisotyöttömyyteen liittyvä asia, on se ikääntyvien työttömyyteen liittyvä asia tai jotain muuta vastaavaa. Se on saanut myönteisen palautteen. Ja tässäkin pitää muistaa: järjestämisvastuu aina maakunnalla. Eli tämä on hyvin selkeätä.

Täällä on kysytty sitten, miksi kuntaperusteisuudesta on lähdetty pois, miksi ei kuntamallia. Pitkälti syy on se, että yritysten toimialueet ja työssäkäyntialueet ovat laajempia kuin kunta. Eli on haettu laajuutta siihen.

Edustaja Suutari kysyi jossain vaiheessa tästä MTK:n duunihommasta, jonka he ovat lanseeraamassa. Erittäin hyvä avaus heiltä. Erittäin suurella tyytyväisyydellä olen pannut merkille, että liitoilta on tulossa — käsittääkseni, jos oikein muistan, Pro ja PAM ovat ainakin kiinnostuneita — erittäin hyviä avauksia, ja todella lämpimästi toivotan heidät mukaan, koska siellä on todellakin osaamista ja tietämystä näitä asioita kohtaan.

Tietysti voidaan kysyä, niin kuin edustaja Kulmuni sanoi, onko meillä tällä hetkellä kaikki hyvin. Meillä on erittäin hyvää henkilökuntaa. Nyt viimeisessä kehyksessä 206 hen-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

kilötyövuotta lisättiin TE-keskuksille, saadaan resursseja lisää, mutta kyllä se henkilökoh-
tainen palvelu tietysti on se, jota haetaan tätä kautta vielä paremmin.

Ja edelleen korostan: ei tässä olla yksityistämässä. Tässä ollaan hakemassa useampia
työkaluja. Ehkä se vertaus voisi olla, että ennen mentiin yhden koon housuilla läpi valta-
kunnan, nyt jokainen alue saa oman mahdollisuuden ja omien tarpeittensa mukaan.

Tuli esille tämä kohtaanto-ongelma: Kohtaanto-ongelmaan pystytään taatusti parhaiten
vastaamaan niillä omilla alueellisilla ratkaisulla, ja ne ovat tässä maassa jokaisella alueel-
la hyvin erilaisia. Mutta se on selkeästi tunnistettavissa.

Eli kyllä hallituksen punainen lanka tässä on antaa joustoa ja päätöksentekovaltaa sinne
alueelle, jossa parhaiten tiedostetaan ja tunnistetaan ongelma ja siihen olevat ratkaisut.

Puhemies Paula Risikko: Ja ministeri Lindström, enintään 3 minuuttia.

15.01 Työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Jos lähtisi näistä Uuden-
maan erillisratkaisuihin liikkeelle. Tässä matkan varrella moni alue tuli sen toiveen kanssa,
kun kuulivat, että tällainen erillisratkaisu Uudellemaalle olisi sitten tulossa, eli pyytä-
mään myös itselleen tällaista. Kyllä se meidän vastauksemme oli koko ajan se, että jo
pelkästään se, että Uudellemaalle tällainen annettiin, oli pitkän harkinnan ja vään-
nön tulos. Meillä on perustuslaki, joka tietysti on siellä takana, mutta me myös katsoimme, että
pääkaupunkiseutu on alueena poikkeuksellinen, erilaisessa tilanteessa, kun otetaan huo-
mioon talous-, työmarkkinatilanne ja maahanmuuttajien määrä. Uudenmaan muiden kun-
tien vaikutusmahdollisuudet turvataan tässä erillisratkaisussa sillä, että kaikilla Uuden-
maan kunnilla on oikeus liittyä tämän kuntayhtymän jäseneksi. Pääkaupunkiseudulla asuu
44 prosenttia Suomen pitkäaikaistyöttömistä, 48 prosenttia vieraskielisistä. Tässä siis to-
della ollaan katsottu, että tämä on alue, jolle on perusteltua antaa tällainen erillisratkaisu.

Tämän matkan varrella ollaan käyty kiistaa — jos yksinkertaistan — oikeastaan vain ja
ainoastaan yhdestä asiasta, ja se on järjestämisvastuu. Siitä kysymyksestä on käyty keskus-
telua muun muassa Tampereen kanssa. Täällä on nyt noussut tämä kuntien rooli, se, että
hallitus jotenkin vähätteleisi kuntien tekemää arvokasta työllisyystyötä. Ei todellakaan vä-
hättele. Tampereella ja monella muulla alueella on tehty erinomaista työtä. Pointti vain on
se, että nyt kun me tässä lähdemme menemään kasvupalveluissa eteenpäin, maakunta on
se, joka on vastuussa, ja se järjestämisvastuu on siellä, ei yksittäisellä kunnalla, sen takia,
että jonkun pitää kantaa loppupelissä vastuu joka ikisestä sen kulloisenkin alueen pitkäai-
kaistyöttömyydestä, joka ikisestä. Tämä on se tausta, mikä tässä on, kun lakiin tulee se, että
maakunta vastaa. Sen takia ollaan tälle tielle lähdetty. Ja tämä erillisratkaisu Uudenmaan
osalta, ei sitäkään ole vielä tietenkään täällä koeteltu, mitenkä perustuslaki siihen suhtau-
tuu, mutta meidän asiantuntijat virkavastuulla ovat sitä mieltä, että tämä on vielä jotenkin
perusteltavissa.

Allianssisopimuksesta, minkä takia tällainen nyt sitten tehdään tai mikä se on: Al-
lianssiin voi kuulua maakunta, kuntia, palveluntuottajia. Siinä määritellään yhteistyön ta-
voitteet, sitten sen sisällöt, mitä tuotetaan, mitä hankitaan, roolit, rahoitus, kustannustenja-
ko, organisointi — siis myös riskit kannetaan yhdessä. Tämä taipuu varmaan aika moneen.
Me emme edes tiedä, mihin kaikkiin allianssimalli taipuu. Tässä olen kannustanut kuntia,
että käyttäkää mielikuvitusta, lähtekää näihin pilottihankkeisiin mukaan, kokeilkaa sitä
uutta maailmaa, mitä se tulevaisuudessa on, koska niitten pilottien kautta me vasta tiedä-
me, mikä ehkä sitten pelaa ja mikä ei pelaa. Voiko allianssiin liittää sitten muita asioita

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

kuin kasvupalvelu- tai elinvoimatehtäviä? Se on tilaajien päätettävissä, mitä kaikkia tehtäviä sille allianssille annetaan. Esimerkiksi maakunnan sosiaali- ja terveystalvelujen, kuntien hyvinvointipalvelujen hoitaminen samassa allianssissa voi olla ihan hyvä ajatus.

Puhemies Paula Risikko: Sitten puhujalistaan.

15.04 Sirkka-Liisa Anttila kesk: Arvoisa puhemies! Nyt rakenteilla oleva maakuntahallinto on ainakin alkuun todellisuudessa valtion aluehallintoa maakunnissa. Se on valtion suoraan vahvasti ohjaamaa ja rahoittamaa. Maakunnille valitaan vaaleilla valtuutetut, mutta verotusoikeutta maakunnilla ei ainakaan alkuvaiheessa ole.

Kasvupalvelulaki kokoaa nyt nykyisten ely-keskusten ja TE-toimistojen yritys- ja työllisyyspalvelut yhteen maakuntien järjestämisvastuulle. Näin päätöksenteko saadaan siirtämään lähemmäksi asukkaita ja palvelujen käyttäjiä. Myös palvelujen on oltava siellä, missä niitä käyttävien ihmisten tarpeet parhaiten tunnetaan.

Arvoisa puhemies! Kasvupalvelulaki antaa maakunnille mahdollisuuden itse räätälöidä palvelutarjontansa vastaamaan nimenomaan maakunnan omia tarpeita. Maakunnat saavat tulevaisuudessa myös itse päättää sen, hankitaanko palvelut markkinoilta vai tuotetaan ne itse. Maakunta kuitenkin vastaa kaikissa tilanteissa viranomais tehtävistä. On kuitenkin välttämätöntä, että peruspalvelutaso turvataan koko Suomessa, ja lainsäädäntöön onkin tästä syystä kirjattu kasvupalveluja koskevat vähimmäisvaatimukset, jotka koskevat kaikkia maakuntia.

Maakuntahan muodostuu seuduista, ja nyt todella toivon, että jatkossa maakunnat ottavat kasvupalvelujen tuottamisessa huomioon myöskin näiden maakunnan seutujen ja kuntien tarpeet. Parasta olisi, jos päätyisimme siihen, että kunnilla ja seutukunnilla olisi mahdollisuus omaan toimintaan ja ottaa vastuuta nimenomaan näiden asioiden toteutuksesta siellä kuntatasolla. Helposti maakunnissa nähdään vain sen keskusalueen tarpeet, jos emme anna seuduille oikeuksia itse näitä toteuttaa kuntien kanssa yhteistyössä. Tämä on se, mitä toivon erityisesti valiokuntakäsittelyssä käytävän läpi, jotta tämä saataisiin palvelemaan koko maakuntaa eikä yksinomaan maakunnan keskusta, nimittäin kokemusta on, EU:n rakennerahojen jaosta. Monta kertaa se oma suu on ollut lähempänä kuin kontin suu, ja sen takia tästä on pakko puhua.

Maakunta tulee luomaan omavalvontaohjelmansa kasvupalvelujen tuottamiseen, ja samalla se varmistaa saatavuuden ja laadunvalvonnan. Työ- ja elinkeinoministeriö puolestaan seuraa kasvupalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden ja rahoituksen tason riittävyyden toteutumista niin valtakunnallisesti kuin maakunnittain. Lisäksi maakunnalla on kasvupalvelujen järjestäjänä vastuu huolehtia asiakkaan palvelujen yhteensovittamisesta, jos asiakas tarvitsee työllistyäkseen myös muita kuin kasvupalveluja. Maakunta huolehtii myös siitä, että sen asiakkaat saavat tietoa oikeuksistaan ja etuuksistaan ja että palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeita.

Tämä on erittäin tärkeää lainsäädäntöä, mutta todella vielä kerran vetoan valiokuntaan, joka tämän asian käsittelee, että teette ratkaisuja, joilla maakunnille annetaan riittävä mahdollisuus ja kaikissa mahdollisissa tilanteissa myöskin kunnille ja seudulle oikeudenmukaista kohtelua.

15.07 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Esityksen mukaan Uudenmaan kasvupalvelut järjestäisi pääkaupunkiseudun kuntien perustama kuntayhtymä. Valmistelijoita pitää to-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

dellakin kerrankin kiittää kaupunkimyönteisyydestä. Kyseinen Uudenmaan erillisratkaisu tukee kansantaloutemme moottorin toimintaa.

Pääkaupunkiseudun kuntien toimintaympäristön haasteet, kuten asukasluku sekä yritysten ja maahanmuuttajaväestön määrä, pääkaupunkiseudun kuntien kokemus ja osaaminen sekä niiden elinvoimapaalveluihin käyttämä taloudellinen panos, ovat poikkeuksellisen merkittäviä muihin kaupunkiseutuihin nähden. Uusimaa on ainutlaatuinen alue, joka poikkeaa muusta maasta muun muassa elinkeinorakenteen, ulkomaisten investointien ja talouden dynamiikan suhteen. Numerot eivät valehtele. Yritysten liikevaihdosta 40 prosenttia syntyy pääkaupunkiseudulla, ja noin 30 prosenttia yksityisen työsektorin työpaikoista sijoittuu pääkaupunkiseudulle.

Suomi kaupungistuu vauhdilla, olemme uuden kaupungistumisaallon äärellä. Nyt on kyse siitä, olemmeko täällä tukemassa tätä positiivista kehityssuuntaa vai jarruttamassa väistämätöntä suuntausta. Lukuisat aluetalouden tutkijat ovat sitä mieltä, että alueen rooli kasvun veturina tulee kasvamaan tulevaisuudessa.

Uudenmaan erillisratkaisu on perusteltu myös kielellisten seikkojen vuoksi. Lähes puolet koko maan vieraskielisestä väestöstä asuu pääkaupunkiseudulla. Vuositasolla vieraskielisten määrä on kasvanut noin 11 000 hengellä, ja kasvun arvioidaan jatkuvan samalla tasolla. Hyvä näin. Kansainvälisten osaajien saaminen maahamme on elinehto, ja heikkenevä huoltosuhde ei ratkea kotikonstein.

Uudenmaan erillisratkaisussa ei ole kyse vastakkainasettelusta maaseudun ja kaupunkien välillä. Pääkaupunkiseutumme kaupungit eivät kilpaile eikä niiden tulekaan kilpailla muun maan kanssa. Pääkaupunkiseudun on kilpailtava omassa sarjassaan, johon kuuluvat lukuisat muut Euroopan kaupungit. Hallituksen esitys antaa nyt työkalut pääkaupunkiseudulle ja koko Uudellemaalle jatkaa työtä tämän kilpailun edistämiseksi.

Arvoisa puhemies! Kasvupalvelut käytännössä tarkoittavat arjen tarpeellisia toimenpiteitä, kuten työllisyyden tukemista ja työttömien työnhakijoiden auttamista työn etsinnässä. Palveluilla edistetään yritystoimintaa, yritysten kasvua, uudistumista ja kansainvälistymistä. Muutoksella vastataan työmarkkinoiden muutoksiin ja turvataan osaavan työvoiman saatavuus. Toimet vahvistavat jo hyvää työllisyyskehitystä ja antavat uskoa siihen, että meidän tulisi pikemminkin tavoitella jo 75 prosentin työllisyysastetta.

Lakipaketti vahvistaa myös yhteistyötä pääkaupunkiseudun eri toimijoiden välillä. Lause- ja toimintatarkoitusten aikana Uudenmaan kunnat ottivat kasvupalveluihin myönteisen kannan. Uudenmaan erillisratkaisun kantavana periaatteena on työllisyyden, osaavan työvoiman ja elinkeinoiden kehittämisen tiivis yhteensovittaminen. Toiseksi järjestämisvastuu ja palvelutehtävät eriytetään. Tämä ratkaisu tukee Uudenmaan työssäkäyntialueen kokonaisuuden kehittämistä. Myös hallinto toteutuu mahdollisimman yksinkertaisesti ja selkeästi. Kasvupalveluiden hallinnossa korostetaan toimijoiden kumppanuutta ja yhteistyötä kasvun, yritysten toimintaedellytysten ja ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tässä valmistelussa on ollut eri vaihtoehtoja Uudenmaan kasvupalveluiden toteuttamisvaihtoehtoiksi. Voin olla kuitenkin varma, että kyseinen lakipaketti antaa koko Uudellemaalle parhaat eväät työllisyyden ja kasvun vahvistamiseksi edellä mainitsemiini seikkojen perusteella. Mainittakoon vielä, että pääkaupunkiseudun kuntienhan on myös huolehdittava kuntayhtymän yhteistyön järjestämisestä koko Uudenmaan alueella myös niiden kuntien osalta, jotka eivät kuulu tähän kuntayhtymään.

Pääkaupunkiseudun taloudellinen ja toiminnallinen osaaminen pääsee tämän esityksen myötä parhaaseen mahdolliseen käyttöön.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

15.12 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Keskeinen tavoite tässä lakiesityksessä tuntuu olevan sen lisäksi, että kasvupalvelujen järjestämisen vastuu siirretään maakunnille, palvelutuotannon yksityistäminen niistä ministereiden vakuutteluista huolimatta, että näin ei olisi, mutta siltä se lukiessa vaikuttaa. Tämä lakiesitys on paikka paikoin huonosti valmisteltu, ja se näkyy muun muassa siinä, että hallituksen perusteluissa joissain paikoissa jopa kumotaan hallituksen omat perustelut. Myös riskien arviointi on olematonta. Tähän lakiesitykseen liittyy suuria riskejä jo sen takia, että kyseessä on valtava järjestelmän muutos, joka aiotaan toteuttaa kertarysäyksellä.

Vakava puute on se, että aktiivisen työvoimapolitiikan yhteiskunnalliset tavoitteet ovat kovin ohuesti esityksessä mukana. Minusta on surullista huomata, miten monia hyviä asioita heitetään nyt roskakoppaan. Aktiivisen työvoimapolitiikan vaikuttavuutta on kehitetty systemaattisesti jo pitkään. Esimerkiksi kaikkein vaikeimmin työllistyvien palveluja on tehostettu, työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelupiste TYP on vakiintunut.

Kuntakokeiluilla on eri puolilla Suomea saatu hyviä kokemuksia. Kunnat ovat panostaneet työllistämiseen paljon myös rahallisesti, ja niillä olisi halua, tietoa ja tahtoa jatkaa hyväksi havaittuja toimintoja. Koko kehittämistyö uhkaa nyt valua hukkaan, kun nykyiset tuotantorakenteet lakkautetaan. Minulle jäi epäselväksi myös se, mitä kuntien järjestämisvastuulla olevalle kuntouttavalle työtoiminnalle tapahtuu. Kunnat ovat panostaneet siihen paljon, esimerkiksi henkilöstöresursseja.

Arvoisa puhemies! Ministereiden vastauksista huolimatta minulle ei selvinnyt, millaisia palveluja esimerkiksi vaikeimmin työllistyvät tulevat jatkossa saamaan. On olemassa ilmeinen riski, että palvelut heikkenevät, koska vaikeimmin työllistyvien työllistymisestä on vaikeaa saada kannattavaa bisnestä. En myöskään saa selvää, mitkä ovat jatkossa esimerkiksi järjestöjen edellytykset tarjota palveluita. Huolena on myös palveluketjujen katkeaminen ja palveluiden pirstaloituminen, kun esimerkiksi osa palveluista on jatkossakin kunnissa.

Yleiskatteellisuuden ongelmasta puhuin jo debatissa, ja ministerin vastaus ei kyllä minua vakuuttanut, sillä jos maakunnassa ei ole rahaa, niin olipa siellä miten osaavia päättäjiä tahansa, on pitkäaikaistyöttömien työllisyyspalvelujen hyvin hoitaminen kyllä melko vaikeaa. Asia olisi aivan eri, jos siellä maakunnassa olisi myöskin verotusoikeus.

Tässä lakiesityksessä lähdetään siitä, että maakunnan rahoituskriteerinä on työttömyysaste ja työttömien työnhakijoiden määrä. Minun mielestäni tämä on vähän kummallinen kriteeri, vaikka suuren työttömyyden Pohjois-Karjalassa minun pitäisi siitä periaatteessa iloita. Mutta mikä motivoi maakuntaa panostamaan työttömyyden hoitoon, jos rahoituskriteerinä on työttömien määrä? Tässä ja nyt taloudellisissa vaikeuksissa olevan maakunnan päättäjän on vaikea ajatella, että hyöty tulee joskus tulevaisuudessa, kunhan saadaan työllistymisen kautta lisää verotuloja, jos rahapula on tässä ja nyt. Ja kuten sanoin aiemmin, asia olisi toinen, jos maakunnalla olisi verotusoikeus.

Vielä pari asiaa:

Tässä lakiesityksessä uskotaan paljon digitaalisuuteen. Minäkin uskon siihen, mutta meillä on tällä hetkellä lähes miljoona digiosatonta henkilöä eli niitä kansalaisia, joilla ei ole taitoa, kykyä tai mahdollisuutta käyttää digitaalisia palveluita. Itä- ja Pohjois-Suomessa ei kaikin paikoin ole edes toimivaa verkkoa. Tässä ryhmässä on paljon pitkään työttöminä olleita henkilöitä. Siksi toiminnan rakentaminen digitaalisten palvelujen varaan syrjäyttää entistä pahemmin osan kansalaisista ja pitkäaikaistyöttömistä.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Tärkeää olisi jatkossa varmistaa, että maakunnat ja kunnat voisivat sopia vastuistaan, velvoitteistaan ja työnjaostaan alueelliset ja paikalliset erityispiirteet huomioiden. Toimivia ja hyväksi havaittuja käytäntöjä, kuten TYP-toimintaa ja työllisyyskokeilujen aikana saatuja innovatiivisia toimintamalleja, ei saa lakkauttaa. Kuntien roolin tulisi olla jatkossakin vahva.

Allianssimalli kuulostaa periaatteessa hyvältä, mutta hallituksen esittämässä mallissa allianssilta puuttuu mielestäni sisältö. Ilman sisältöä se jää pelkäksi hankintayhteistyöksi, jota voi tehdä ilman allianssia jo nyt.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, minä esitän, että tämä lakiesitys tulisi työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mietinnön tekemistä varten. Perustelen tätä sillä, että suurin osa muutoksista koskee työvoimapalveluja, ja lisäksi toukokuussa on tulossa nämä pilotit, jotka liittyvät oleellisesti tämän lain toteuttamiseen, ja olisi erittäin tärkeää, että nämä asiat käsiteltäisiin samassa valiokunnassa.

15.18 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelun aikana eräs edustaja kysyi, onko kaikki hyvin nyt. Ja vastaus siihen on ei, kaikki ei ole hyvin nyt.

Suomalaisen työvoimapolitiikan ongelmat ovat kuitenkin seurausta pidemmästä kehityksestä, joka on jatkunut useamman hallituskauden ajan. TE-toimistojen toimipisteitä on vähennetty, ja työllistämistoimien painopiste on siirtynyt yhä vahvemmin palkallisista toimenpiteistä palkattomiin. Tämä hallituksen tuorein suunnitelma on kuitenkin aivan uusi käänne ja tulee toteutuessaan muuttamaan koko suomalaisen työvoimapalvelujärjestelmän rakennetta.

Hallituksen esityksen lähtökohta on voimakkaasti markkinaehtoistamiseen nojautuva. Maakuntia veloitetaan erottamaan palveluiden järjestäminen ja tuottaminen tilaaja—tuottaja-mallin mukaisesti. Lisäksi maakunnille tulee velvollisuus yhtiöittää oma palvelutuotantonsa silloin, kun se toimii kilpailutilanteessa markkinoilla. Tämän lisäksi maakunnan pitää taata ihmiselle mahdollisuus mahdollisimman monen palvelun osalta valita tarvitsemansa palveluntuottaja useammasta kuin yhdestä vaihtoehdosta. Tämä kirjaus on nähdäkseni myöskin ristiriidassa sen kanssa, että maakunnilla säilyisi mahdollisuus myös tuottaa kaikki palvelut itse.

Lakiesityksen mukaan kilpailullisuuden lisääminen on kasvupalvelujen järjestämisen peruspilari. Työvoimapalveluihin luodaan hallituksen arvion mukaan 300 miljoonan markkinat, johon lasketaan sekä nykyisellään ostopalveluihin käytettävät 190 miljoonaa että kokonaan uusia, markkinoille siirtyviä, tällä hetkellä viranomaistoimintana tehtäviä palveluita jopa 110 miljoonan edestä. Tämä tarkoittaa sitä, että tällä hetkellä viranomaistyönä tehtäviä toimintoja, kuten työllistämissuunnitelman laatiminen, määräaikaishaastattelut ja palveluihin ohjaaminen, siirrettäisiin jatkossa yksityisiin, voittoa tavoitteleviin yrityksiin. Näihin tehtäviin liittyy kuitenkin myös huomattavaa vallankäyttöä, joka kytkeytyy esimerkiksi työvoimapolitiittisiin karensseihin.

Tässä ollaan siis taas hallituksen toimesta tekemässä hyvinvoinnin kannalta keskeisestä julkisesta palvelusta bisnestä, mutta edelleenkin ei olla saatu vastausta kysymykseen siitä, miksi näin on perusteltua tehdä. Suomalainen työvoimapolitiikka ei kärsi kilpailun tai markkinaehtoisuuden puutteesta vaan resurssien puutteesta yhdistettynä tähän jatkuvasti sanktioita ja byrokratiaa lisäävään politiikkaan. Tällä hetkellä Suomessa ongelmana on jopa se, että työvoimahallinnolla jää käyttämättömiä määrärahoja yli, vaikka aktiivimallin luulisi lisäävän painetta tarjota koulutuksia ja palkkatuettua työtä.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Onko bisnesmalli sitten toimivampi tapa lisätä työllisyyttä? Kuten keskustelussa aiemmin todettiin, aihepiiriä koskevasta tutkimuksesta tai kansainvälisistä kokemuksista ei ole löydettävissä yksiselitteistä tukea väitteelle, että yksityinen olisi julkista parempi työllisyyden hoidossa. Tämä todetaan myös hallituksen omassa lakiesityksessä. Esityksen mukaan työvoimapolitettien ulkoistaminen ei yleensä näytä johtavan toivottuihin tehokkuushyötyihin.

Sen sijaan on todennäköistä, että tämä hallituksen ajama malli tulee heikentämään ja vaikeuttamaan työttömien asemaa entuudestaan, kolmesta syystä:

Ensimmäinen on se, että väljä lainsäädäntö jättää työttömät heikkoon asemaan. Erityisesti tämä esitys kasvupalvelulain liikkuu hyvin yleisellä tasolla jättäen huomattavaa väljyyttä sääntelyyn ja harkintaa maakunnille. Työttömillä ei ole subjektiivisia oikeuksia palveluihin, vaan ne ovat harkinnanvaraisia, ja niiden tarkemmasta sisällöstä säädetään vasta myöhemmin erikseen annettavissa laeissa.

Toiseksi, maakuntien rahoitusmalli yhdistettynä hallituksen soteen uhkaa jättää työttömät heitteille. Maakunnille tullaan antamaan yleiskatteellinen rahoitus palveluiden järjestämiseksi, ja samalla hallitus ajaa eteenpäin merkittäviä riskejä ja useita kustannuksia nostavia elementtejä sisältävää sote-mallia. Tämän lisäksi on syytä huomioida, että sosiaali- ja terveydenhuoltoa myöskin sääntelee tarkempi lainsäädäntö, mitä tulee ihmisten oikeuksiin saada tietynlaisia palveluita tietyssä ajassa. Jos ja kun soten kustannukset tulevaisuudessa nousevat, tarkoittaa se, että maakunnille syntyy paine vähentää rahoitusta työvoima- ja yrityspalveluista.

Kolmanneksi — mihin myös kokoomuksen edustaja Satonen kiinnitti huomiota — on hyvin todennäköistä, että yrityksille syntyy kannustin kermankuorintaan. Maakunnat tulevat hankkimaan palveluita yrityksiltä tulosperusteisesti, mikä synnyttää firmoille kannustimen keskittyä niihin asiakkaisiin, joilla on jo ennestään parhaat työllistämisedellytykset. On siis erittäin iso riski sille, että firmat tulevat keskittymään kaikista helpommin työllisteytyviin asiakkaisiin, kun taas vaikeammin työllistyvien tarpeet jäävät vähemmälle huomiolle.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Valinnanvapaus työvoimapolitiikassa ei voi olla julkisten työvoimapolitettien alistamista bisneksen ehdoille. Sen sijaan tarvitaan järjestelmä, joka takaa kaikille mahdollisuuden kouluttautua tai päästä työhön tarvittaessa palkkatuen avulla ja joka mekaanisten sanktioiden sijaan mahdollistaa keikkatöiden ja osa-aikatöiden teon esimerkiksi perustulon avulla. Se olisi todellista valinnanvapautta työvoimapolitiikassa.

15.24 Lauri Ihalainen sd: Arvoisa puhemies! Jotta en unohtaisi, niin aluksi haluaisin kannattaa Mäkisalo-Ropposen esitystä siitä, että tämän asian käsittely täällä eduskunnassa olisi työ- ja tasa-arvovaliokunnan piirissä. Kun täällä ovat ministeritkin TEMistä, niin on kai luontevaa, että tämä menee siihen valiokuntaan.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta on nyt jo kahdessa kokouksessa saanut kuunnella asiantuntijoita tästä kyseisestä lakiehdotuksesta, -paketista. Tämä kasvupalvelupaketti on jäänyt sote- ja maakuntauudistuksen keskustelun myötä vähän liian vähälle huomiolle sen merkitykseen nähden. Varsinkin kokonaistilanteen hahmottaminen on nyt vaikeata, koska monet sisältölait ovat vielä antamatta, niin kuin on käynyt ilmi. Niitä tietysti on tärkeää odottaa. Palaan erääseen toimenpide-ehdotukseen.

Samaan aikaan me olemme täällä salissa paljon keskustelleet siitä, että työttömyydenaikaista toimeentuloturva leikataan ja työsuhteen ehtojakin ollaan aikeissa heikentää. Ja mi-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

nulle tulee sellainen olo, että näillä kaikilla uudistuksilla tai heikennyksillä on kaksi leimaa-antavaa piirrettä: hyvinvointiyhteiskuntaa markkinaehtoistetaan ja työllistymistä syötetään entistä enempi yksilön ratkaistavaksi, ei yhteiskunnan tai työnantajien.

Kasvupalvelulainsäädäntö on hallituksen esittämässä muodossa iso rakenteellinen muutos, missä valtion ja toisaalta kuntien strateginen ohjausrooli kasvu-, elinkeino- ja työllisyyspolitiikassa ohenee ja maakuntien korostuu. Kasvupalvelulakiesitys siirtää mielestäni sivuun pohjoismaisen aktiivisen työpolitiikan työvälineistöä. Siinähan julkisella sektorilla on keskeinen rooli ja yksityiset toimijat täydentävät. Kyllä yksityisiäkin palveluntuottajia tarvitaan, siitä ei ole kysymys. Huoleni kyllä on se, että nämä palvelut tullaan laajasti yksityistämään ja markkinaehtoiset toimijat tulevat jakamaan julkisia verovarvoja näissä palveluissa. Ne mieluusti keskittyvät helpommin työllistettävien palveluihin. Tulee tässä mieleen, kenenkäs vastuulle ne vaikeimmin työllistettävät jäävät — yhteiskunnan, niinkö? Pitäisikö itse asiassa vähän asettaa joitain ehtoja näille markkinaehtoisillekin toimijoille, että nekin huolehtivat myös näitten vaikeimmin työllistettävien palvelujen tarjonnasta, eikä vain päästetä heitä ikään kuin helpommin työllistettävien palvelujen tuottamiseen?

Sote- ja maakuntauudistuksen myötä maakunnat saavat siis tämän yleiskatteellisen rahoituksen, josta tässä on puhuttu, ja tietyillä painoarvoilla, joissa työttömyyden merkitys on suuri. Mutta kyllä tästä herää se kysymys, mitkä ovat ne kannustimet vähentää työttömyyttä, jos rahoitusta saa sitä enempi, mitä enempi on työttömiä. Tätä kannustuselementtiä kannattaa miettiä.

Sitten tähän tietysti liittyy se huoli, että jos jaetaan tietty rahasäkki maakuntaan — ja me tiedämme, että se menee ennen kaikkea sosiaali- ja terveystalouteen — niin miten paljon jää tosiasiallisesti näiden kasvu- ja työllisyyspalvelujen hoitamiseen rahoitusta. Tässä mielessä, vaikka en yleisesti kannata korvamerkintää, niin pitäisikö tässä joitakin ohjauskepejä miettiä, jotta nämä sektorit eivät jää rahoituksen osalta heikkoon asemaan? Tähän valiokunnassa tänäkin päivänä monet toimijat kiinnittivät huomiota.

Samanaikaisesti kasvupalvelut rajaavat kuntien roolia, ja on tietysti vähän huono asia tuottaa ja järjestää palveluja, kun ne yli miljardin edestä kuitenkin tänä päivänä niitä tuottavat. Mielestäni valtion, kuntien ja maakuntien keskinäistä työnjakoroolia pitäisi tarkemmin vielä selvittää monistakin syistä johtuen, ja ennen kuin tätä uudistusta loppuun vietään, kannattaisi tämä miettiä, löytää aito kumppanuussopimusmalli, jossa on joustava tapa valtion ja kuntien kesken ratkoa näitä asioita.

Sitten haluaisin loppuun tehdä yhden toimenpide-ehdotuksen, ja se on siis se, että on siis monta syytä arvioida kasvupalvelu-uudistusta vielä uudestaan ja ottaa tässä esitettyjä näkökohtia. Muutoinkin olisi viisasta, että katsottaisiin ensin, mille jalustalle tämä sote- ja maakuntauudistus tulee, ja sitten arvioitaisiin kasvupalveluratkaisujen istuttamista siihen. Eikö semminkin olisi viisasta tuoda kasvupalveluesitys ja substanssilait yhtä aikaa tänne eduskuntaan, niin että tietäisimme siitä kokonaisuudesta paljon enempi? Toivoisin, että tällaista harkintaa suoritettaisiin.

15.29 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa keskustelua lähinnä muutamia huomioita jo käytyyn keskusteluun ja muutamia havaintoja tästä hallituksen esityksestä:

Ensinnäkin haluan korostaa sitä, että lähtökohtaisesti pidän tätä uudistusta hyvänä, mutta keskityn nyt vain tähän työvoimapalvelujen osuuteen.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Täällä käytiin keskustelua siitä, voiko yksityisellä tuotannolla saada enemmän nettovai-
kuttavuutta ja tehokkuutta kuin julkisella palvelutuotannolla. Täältä löytyy sivulta 91 Fin-
nin 12 maan tutkimus, joka päättyi siihen lopputulokseen, että yksityiset palveluntuottajat
voivat tietyissä sopimusjärjestelyissä parantaa joidenkin ryhmien osalta tuloksia ja tuoda
innovaatioita palveluihin. Ymmärtääkseni edustaja Filatov myös viittasi tähän samaan. Us-
kon itse vahvasti, että sen työvoiman osalta, joka on hyvässä työmarkkina-asemassa ole-
vaa ja jolla on hyvät edellytykset työllistyä avoimille työmarkkinoille, tämä kyllä on ihan
järkevää toimintaa. Varmaan on myöskin niin, että ainakin joillakin ammattiliitoillakin on
sellaisia koulutuksia, jotka edesauttavat tätä työllistymistä, ja ymmärtääkseni hallituskin
on ne huomionut omista ratkaisuistaan.

Sitten toisena tästä kuntien roolista: Sehän on varsin mittava tällä hetkellä, taitaa olla
2 300 henkilöä tämän esityksen mukaan tällä hetkellä kunnissa omaehtoisesti tekemässä ja
hoitamassa näitä asioita. Tietysti olennainen kysymys on se, että kunnilla jatkossakin säi-
lyy motiivi olla tässä työssä mukana. Se on ihan avainasia, koska on kyllä vaikea kuvitella,
että muuta kautta löytyy niin paljon rahaa järjestää näitä palveluita, jos kunnat eivät ole täs-
sä lainkaan mukana. Eli se on ehkä se asia, joka minusta pitää vielä pystyä tässä varmista-
maan.

Sitten kun puhutaan siitä, mikä on missäkin päin maailmaa se järjestelmä ja toimiva
malli: Täällä puhutaan myös tästä Tanskan joustoturvamallista, jossa paikallisella työvoi-
matoimistolla on melko vapaat kädet palveluiden ja operationaalisten prosessien suunnit-
telussa kansallisella tasolla asetettujen reunaehtojen puitteissa. Jos tietoni Tanskan mallis-
ta ovat oikeat, niin siellä nimenomaan näillä yksityisillä palveluilla on todella merkittävä
rooli helpommin työllistyvän väen keskuudessa mutta sitten taas kunnilla on vahva rooli
vaikeimmin työllistyvien kohderyhmässä, eli se on yksi tapa tämä järjestää. No, Australi-
asta täällä on jo niin paljon puhuttukin, että en mene siihen enää, ja tosiaan tätä meidän
malliamme ei voi verrata Australian malliin, mutta toki se kohta on viisasta ottaa sieltä
huomioon. Riski siitä, että sitä kermankuorintaa tulee niihin palveluihin, joissa kohderyh-
mä on erittäin haasteellinen — se on minusta ihan aito huoli.

Ehkä sitten sellainen näkökulma siitä, mitä nämä TYP-palvelut ovat saaneet aikaan ja
mitä ne eivät ole saaneet aikaan: siihenkin täällä löytyy sivulla 63 erinomainen kohta, jos-
sa todetaan, että ”TYP-toiminnasta ovat vastausten perusteella hyötäneet henkilöt, jotka
tarvitsevat henkilökohtaista palvelua ja ohjausta, ovat motivoituneita ottamaan sitä vas-
taan ja työllistymään ja joilla elämänhallinnan ongelmat eivät ole liian suuria.” Ja tämä on
ehkä nyt se olennainen kysymys, että tämä ryhmä saadaan jatkossakin palveltua sillä taval-
la, että me saamme heitä työelämään ja täyttämään osaltaan sitä ainakin joillakin aloilla jo
olevaa työvoimapulaa. Toivottavasti, kun hallitus on muuten uudistanut mielestäni työ-
markkinoita järkevällä tavalla, näitä työpaikkoja syntyy. Tämän näen tässä hyvin tärkeänä.

Arvoisa puhemies! Oikeastaan lopuksi olennainen kysymys tässä nyt on se, miten tämä
allianssimalli pystyy sitten vastaamaan tähän tilanteeseen. Täällähän kyllä sanotaan sivul-
la 95, että allianssihankkeen osapuolina maakunta, kunnat sekä yksityiset ja kolmannen
sektorin palveluiden tuottajat voivat suunnitella ja toteuttaa yhdessä ja siinä voi olla myös
omaa palveluntuotantoa mukana. Eli tämä on nyt se olennainen kysymys, miten tämä sit-
ten käytännössä pystytään järjestämään. Tässä yhteydessä toivon, että kun tätä eduskun-
nassa nyt perusteellisesti käsitellään, niin asia käydään hyvin tarkalleen läpi, jotta meillä
säilyy se yhteinen, joka täällä varmasti on yhteinen, tahto hoitaa sekä helpommin työllis-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

tyvien että vaikeimmin työllistyvien ihmisten asiat tarkoituksenmukaisesti myös jatkossa. Tämä on se asian ydin, että tämä saadaan varmistettua.

15.35 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! On helppo olla edustaja Satosen kanssa samaa mieltä siitä analyysistä ja niistä esimerkeistä, joita nostitte esiin. Sitä me emme voi kiistää, että vaikka tämä laki antaa mahdollisuuden omaan tuotantoon, niin tämä vie työvoimapalvelut yksityisiin yrityksiin, siellä on niin paljon niitä elementtejä, jotka liittyvät markkinoiden ikään kuin rakentamiseen: nämä pilotit liittyvät markkinoiden rakentamiseen ja yksityisten palveluiden alalle tulemiseen. Tiettyyn pisteeseen asti se on hyvä asia, silloin, kun niillä on oma siivunsa sillä puolella, minkä ne osaavat, mutta jo nyt nämä markkinatoimijat ovat sanoneet, että kun tullaan vaikeasti työllistettäviin, niin heidän osaamisensa on rajallinen.

Jos me katsomme jo toteutettuja pilotteja, niin niissäkin näkyy se, että esimerkiksi Uudellamaalla, kun kyse oli nuorista hyvillä valmiuksilla varustetuista työttömistä, yksityinen palvelutuottaja sai aikaan tehokasta työnvälitystä. Mutta kun katsottiin ikääntyneitä ja katsottiin pitkäaikaistyöttömiä Pirkanmaalla, niin tulokset eivät olleet kovin hääppöisiä. Tämä ero meidän pitäisi nähdä. Itse uskon siihen, niin kuin äsken sanoin, että jos toimitaan kapealla sektorilla ja esimerkiksi välitetään tietyn toimialan työvoimaa, niin silloin varmasti yksityinen voi toimia tehokkaammin, kun se saa ihan luvalla keskittyä siihen omaan siivuunsa eikä sen tarvitse hallita koko maailmaa, niin kuin julkisten tällä hetkellä on pitänyt.

Mutta sitä minä ihmettelen tässä mallissa, että kun meillä nyt jo nämä yksityiset työnvälittäjät toimivat täysin markkinaehtoisesti ilman, että sinne pistetään euron euroa, niin miksi meidän pitää luoda malli, jossa meidän pitää ruveta laittamaan sinne valtion rahaa. Tämä on se iso kysymys. Kun rahaa on liian vähän, niin miksi ottaa markkinoilta toimiva asia ikään kuin valtion ja kuntien veroeurojen syliin? Siksi en ymmärrä tätä yksityistä puolta, mikä tässä on.

Se on totta, että meidän nykyiset palvelumme eivät ole läheskään kaikilta osin toimivia. Siellä on resurssipulaa, siellä on monenlaisia ongelmia, ja varsinkin silloin, kun työttömyys nousee, resurssit kulkevat hitaasti perässä ja usein ei pääse asiakkaaksi. Näitä ongelmia meidän pitää korjata, mutta sitä minä en ymmärrä, että kun meillä on toimivia malleja, niin miksi ne rikotaan.

Toimivilla malleilla tarkoitan nyt esimerkiksi TYP-palveluita. TYP on tarkoitettu niille asiakkaille, jotka tarvitsevat monialaista palvelua, ja niin kuin edustaja Satonen sanoi, heidän kohdallansa se malli toimii. Sieltä on saatu työvoimaa jopa sellaisille työvoimapula-alueille, joita meidän niin sanotut normaalit TE-palvelumme eivät ikinä pysty toteuttamaan. Sen takia minua surettuu se, että tämä TYP-palvelu tässä purkautuu.

Ministerillä on hyvä usko siihen, että me saamme ikään kuin sote-keskukset ja työvoimapalvelut toimimaan yhteen, mutta minun on kyllä pakko epäillä sitä mallia, koska tosiasiallisesti, jos asiakkaat valitsevat, minne sote-keskukseen he menevät, silloin tällaista kokonaisuutta ei pysty rakentamaan. On eri asia silloin, kun kunta on tilaajana. Silloin pystytään sanomaan, että kunta, joka on järjestämisvastuussa ja tilaamisvastuussa, voi ikään kuin tilata sen kokonaisuuden, mutta maakunnat ovat toisenlaisessa roolissa. Ja uskallan väittää, että kun alueilla on tätä pohdittu, niin siellä ei ole tätä valinnanvapautta mietitty vaan on ajateltu ikään kuin sen vanhan kuntamallin kautta. Toivon, että ministeri kuvaisi minulle sen mallin, koska itse olen maakuntapäätäjät ja toivottavasti myös tuleva maakun-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

tapäätäjät: mikä on se malli, jolla me järjestämme nämä palvelut sillä tavalla, että ne integroituvat? Minä, vaikka olenkin aika pitkään näiden asioiden kanssa puuhannut, en sitä kykene ymmärtämään näillä malleilla, jos katsotaan sotea ja katsotaan tätä kasvupalvelulakia.

Jos sitten ajatellaan vaikkapa Pirkanmaan esimerkkiä siitä, että tässä kokeilussa on saatu hyviä tuloksia, niin on vaikea nähdä, miten allianssi turvaisi sen, että tuo malli jatkuu. Siihen tulee uusia toimijoita, sitä joudutaan purkamaan tietyiltä osin, osa siitä toiminnasta jää kuntiin, ja on vaikea ajatella, että se pystyisi toimimaan, kuten kaikki hyvät esimerkit. Voi olla, että allianssimallilla päästään aika lähelle, mutta tässäkin on kysymys se, että kun joku jossakin toimii, niin miksi se pitää rikkoa. Miksi ei keskitytä niihin asioihin, jotka eivät toimi, ja korjata niitä?

Sitten jos ajatellaan ylipäätään tätä tilaaja—tuottaja-mallia: sitä on kokeiltu monessa kunnassa, ja sen uskottiin tuovan hyötyä ja kustannustehokkuutta, ja varmasti se toi kustannustehokkuutta. Kun julkisten palveluiden rinnalle, kunnallisten palveluiden rinnalle, tuli yksityisiä toimijoita, niin pystyttiin oppimaan toinen toiseltaan ja saatiin tietyllä tavalla esimerkiksi hintatietoisuutta aivan eri tasolle. Mutta samaan aikaan, kun kyse on julkisista viranomaistehtävistä, huomattiin, että tulee hyvin paljon päällekkäistä byrokratiaa. Vastuu katoaa sillä tavalla, että kun kunnalla on järjestämisvastuu ja sitten siellä on myös julkisia tuottajia ja yksityisiä tuottajia, niin ne, jotka järjestävät, eivät pääse sinne tuotantopuolelle, mutta kansalaiset odottavat poliittisilta päättäjiltä sitä, että ne pystyvät vaikuttamaan molempiin puoliin. Ongelma oli se, että siellä tehtiin paljon päällekkäistä työtä ja monet asiat tippuivat väliin, ja tämän vuoksi kunnat ovat olleet luopumassa tilaaja—tuottaja-malleista. Elikkä voisi sanoa, että tämä ei ole niinkään uudistus tämä tilaaja—tuottaja-malli tai järjestäjän ja tuottajan erottaminen vaan se on ennemminkin vanhennus, jos katsotaan sitä, mitä Suomessa on tapahtunut.

Jompikumpi ministereistä, taisi olla ministeri Lintilä, sanoi, että tarvitaan suuremmat hartiat kuin kunta, ja olen samaa mieltä. Moni kunta on liian pieni hoitamaan työllisyyspalveluita, koska työssäkäyntialueet ovat paljon suurempia. Mutta nyt itse asiassa hartiat kapenevat, jos katsotaan valtion näkökulmasta. Meillä on ollut vähemmän TE-toimistoja kuin meillä nyt tulee olemaan maakuntia. Meillä on maakuntia, joissa on vähemmän asukkaita kuin isommissa maakunnissa työttömiä, jos vähän kärjistää — ei ehkä ihan mutta melkein, voi sanoa, työvoimaa ja työttömiä ainakin. Ja tämä tavallaan tuo hyvin epäsuhtaisen koon maakunnille, jotka tätä järjestävät.

Vieläkään en ole löytänyt täältä sitä kannustinta, joka ikään kuin turvaisi sen, että maakunnat ovat kiinnostuneita myös maakuntarajan ulkopuolella olevasta työvoiman saatavuudesta tai maakuntarajan ulkopuolella olevista työttömistä. Koska tämä rahoitusmalli lähtee omien työttömien määrästä, niin silloin tavallaan siihen, että palveltaisiin maakuntarajan ulkopuolella olevia yrityksiä ja niiden työvoiman tarpeita, pitäisi löytää ihan erilaiset kannustimet kuin tähän asti on ollut näkyvissä, koska se ei ole totta vieköön helppoa. Se on ollut vaikeaa vaikkapa ihan TE-toimistojen yhteisissä rahoituksissa. Joissakin liikennehankkeissa on näkynyt se, että kun vaihdetaan rahoittajaa, niin ei millään meinaa löytyä sellaista yhteistä allianssia, jolla jokin alue toimisi ehjästi, vaan ne jäävät sirpaleisiksi.

Sitten jos katsotaan — Australia on noussut tässä esimerkkinä esiin, samoin kuin Iso-Britannia — niin ylipäätään se yksityistämisen ajattelu on lähtenyt näistä aika kaukana meistä olevista maista. Ja siellä on ollut näkyvissä se iso riski, että ensin yksityiset tulevat markkinoille, siellä on kelvottomia toimijoita ja siellä on erittäin kelvollisia toimijoita, ja

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

sitten kun ruvetaan karsimaan niitä kelvottomia toimijoita pois, niin sitten käy niin, että joudutaan lisäämään byrokratiaa. Ja se on ylipäättään tämän koko tilaaja—tuottaja-mallin ongelma: on jouduttu lisäämään raportointia, on jouduttu lisäämään erilaista valvontaa ja tuomaan säätelyä sinne sisään.

Itse olen ymmärtänyt, että tämän lain perusidea on ollut se, että vähennetään sitä sääntelyä ja niitä määrämuotoisia toimia, mitä meillä työvoimapolitiikassa on, ja annetaan ikään kuin yritysten innovoida. Mutta en voi ymmärtää sitä, miksei myös julkinen toimija voisi innovoida, niin kuin Tanskassa on tehty. Eli siellä on annettu jobcentereille ja kunnalliselle tasolle paljon tilaa toimia, mutta se on kuitenkin ollut julkinen toimija, joka siellä on ollut näiden vaikeasti työllistyvien kohdalla. Mutta nyt tässä luotetaan ikään kuin yrityksiin, ja uskon, että varmasti sieltä tulee myös hyviä yritystoimijoita, mutta tulee myös onnen onkijoita.

Olen itse ollut aikanaan ministeri silloin, kun kokeiltiin työn etsintäpalvelua, jossa meillä oli kilpailutus, jossa haettiin yrityksiä, jotka toimisivat työnvälittäjinä tietyille kohderyhmälle ja saisivat palkkion silloin, kun ovat tehneet tulosta. Kun noita tarjouspyyntöjä katsoi, niin pystyi etukäteen sanomaan, että tuo tekee tulosta, nuo eivät tee, koska siellä oli ikään kuin aliarvioitu se haaste, mikä on edessä. [Puhemies koputtaa] Pelkään, että tässä käy samalla tavalla.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Filatovilla on mennyt jo aika paljon ylitse aika. 7 minuuttia on se, joka on sovittu tälle päivälle. [Tarja Filatov: Tälle päivälle. Okei, sitten pyydän uuden puheenvuoron.] Mutta olisiko siinä ollut vain vähän jäljellä? [Tarja Filatov: Ei.] — Eli paljon jäljellä. Seuraava puheenvuoro tulee sitten myöhemmin.

Kuten muistatte, olemme sopineet istuntoihin uusia käytäntöjä: 7 minuuttia ja sitten pakalta 3 minuuttia. Nämä on otettu tänään käyttöön, ja tuossa istunnon alussa ne totesin. — Edustaja Paatero, olkaa hyvä.

15.44 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Kasvupalvelulaki on yksi näistä osista, jonka nyt pitäisi valmistua muutamassa seuraavassa viikossa osana isoa kokonaisuutta, joka itse asiassa lähti siitä ajatuksesta, että meillä oli tarve uudistaa sosiaali- ja terveyspalveluita. Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistaminen, joka viime hallituskauden lopulla oli kahdeksan puolueen yhteinen tahtotila, jäi silloin ihan viittä vaille valmiiksi, ja kuvittelin — näin sitä ihminen erehtyy — että se on se malli, millä jatketaan, kunnes 2015 syksyllä olin tilaisuudessa, jossa minulle selvisi, että emme me ole tekemässä sote-uudistusta vaan nyt ollaan tekemässä laaja-alaista maakuntahallintouudistusta, minkä jälkeen yhtäkkiä tähän sote-uudistukseen yhdistettiin kaikki elyt ja avit ja kunnista paljon muitakin tehtäviä, muun muassa ympäristö-, terveydenhuolto-, lomituspalveluita ynnä muuta.

Nyt, kun kuuntelee tämän päivän keskustelua ja montaa muuta näistä palasista, mitä eduskuntasaliin on tuotu, tuntuu, että lähes meillä kaikilla alkaa olla semmoinen olo, että tätä kokonaisuutta ei hallita. Sen näkee tästä keskustelusta mutta myöskin näistä hallituksen esityksistä. Nämä limittäin menevät kohdat olisi ollut mahdollista välttää niin, että oltaisiin edetty vaiheittain: joko vaiheittain aikataulullisesti — jaksottamalla pidemmälle jaksolle; tai vaiheittain asia kerrallaan — olisi tehty ensin sotea, sitten siirrytty valtion aluehallinnon muuttamiseen; tai esimerkiksi alueittain, kuten meillä on esimerkki vaikkapa peruskoulun tulemisesta — siinä oli vain peruskoulu, ei koko koulutusjärjestelmää, ja silti se tehtiin niin, että lähdettiin eri alueilta Suomessa rakentamaan sitä. Nyt mitään tätä vaiheis-

tusta, mitä olisi ollut mahdollista tehdä, ei tehdä vaan tällä hetkellä ollaan tekemässä yön yli sekä valtion aluehallintouudistus että sote-uudistus että kuntien tehtävien muutokset. Epäilen, että tästä ei välttämättä kaikkia riskejä osata havaita.

Tässä siis tämän kasvupalvelulain osalta on tulossa kaksi isoa muutosta: Toinen on tämä tilaaja—tuottajan erottaminen siellä sote-palveluissa, mikä tarkoittaa siis sitä, että siirrytään malliin, jossa yksityisille tarjotaan niitä satoja miljoonia, kun kerran maakuntien niitä palveluita oletetaan ostavan. Ja sitten toinen on tämä kuntien tehtävien vähentäminen eli kunnanpuolelta tämän jättäminen ainoastaan sakkomaksujen maksettavaksi. Jos olen ymmärtänyt oikein — toivottavasti ministerit korjaavat, jos olen väärässä — niin näistä sakkomaksuista, jotka tällä hetkellä on, on yhä edelleen jäämässä kuntien maksettavaksi noin puolet, vaikka kunnilta viedään kaikki välineet, millä tätä työllisyydenhoitoa kunnissa voitaisiin järjestää, niin ne pilotit, työllistämiskokeilut kuin TYPit eli työvoiman palvelukeskukset ollaan kunnilta viemässä pois. Tästä olen hyvin surullinen, sillä etenkin suuremmissa kaupungeissa olisi ollut tahtoa, ei vain pääkaupunkiseudulla vaan yksittäisissä kaupungeissakin, halukkuutta järjestää tätä.

Erityisesti kun katsotaan aktiivista työvoimapolitiikkaa vaikkapa nuorten osalta, joilla kytköksen koulumaailmaan tulee olla vahva — meillä on etsivää nuorisotyötä, meillä on Ohjaamo-palveluita, meillä on nuorten työpajoja, joissa osin ollaan koulun sisällä eli ne on organisoitu niin, että ne ovat toisen asteen koulutuksen sisällä, osassa ne ovat nuorisotoimen sisällä ja osassa ne on tehty säätiöiksi ja muuta — niin nyt tämä kytkös katkaistaan ja se yhteys sinne koulutuspuolelle heikkenee. Samalla tavalla, jos ajatellaan, että meillä aikuisten koulutus on siirretty myös sinne toisen asteen sisälle, niin miten se onnistuu sieltä tämän työllisyydenhoidon osalta?

Suurin huoli on tietysti osatyökykyisten, pitkäaikaistyöttömien ja vaikeasti työllistettävien osalta. Äsken oli hyvää keskustelua kermankuorinnasta, ihan samaa, mitä on keskusteltu sote-palveluiden osalta. Oletettavasti se tulee toteutumaan myös kasvupalveluiden osalta niin, että ne yritykset, jotka edustaja Filatovin äsken kuvaamalla keinolla nyt ovat tuottaneet yksityisiä työllistämispalveluita ihan omine toimineen, saavat sen veronmaksajien rahoilla ja hoitavat yhä edelleen vain ne kaikkein helpoimmin työpaikan löytävät ihmiset. Me emme siis vastaa tällä siihen huoleen, kun täällä tiedetään, että yhä edelleen meillä on siis tällä hetkellä esimerkiksi piilotyöttömiä enemmän tänään kuin kymmenen vuotta sitten, niitä ihmisiä, jotka eivät enää edes jaksanut työttömäksi. Miten tämä uudistus vastaa näiden ihmisten löytymiseen sinne palveluiden pariin?

Sitten on nämä keskustelut tästä, miksi me emme yhä edelleen voisi tässä, niin kuin monessa muussakin, seurata muita Pohjoismaita — Tanskaa, jossa on vahva kuntapohja, tai sitten Ruotsia, muitakin Euroopan maita, missä on tämmöisiä malleja, joissa se julkinen puoli ja kunta ovat vahvasti valtion ja yksityisten kanssa — vaan nyt haetaan esimerkkiä Britannian tai Australiasta, joissa on täysin yksityiseen perustuvat työvoimapalvelut. En ymmärrä, miksi me haluamme pois pohjoismaisesta hyvinvointiyhteiskuntamallista ja tästä perusajattelusta, miten asioita hoidetaan.

Yleiskatteinen rahoitus on ollut hankala tässä keskustelussa ja tulee olemaan sitä. Huollissani olen myös valtion keinoista työvoimapalveluiden hoitoon ja ohjaamiseen vaikkapa tämmöisissä Uudenkaupungin autotehtaan tilanteissa, eli valtiolla ei ole tulevaisuudessa keinoa näitä hoitaa, kun ne menevät niin, että jokainen maakunta hoitaa itse oman maakuntansa työttömien ja työllisyyden hoidon.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Seuraava huoleni liittyy myöskin näiden kuntien, kaupunkien osalta, jotka ovat Suomen elinvoima, kaupunkien osalta, jotka hoitavat Suomen kasvun, siihen, miten — tässä tapauksessa, kun vastuu siirtyy maakunnille ja kun meillä on kuntien yhteisinä yhtiöinä paljon elinkeinoyhtiöitä — se yhteys kaavoituksen, elinkeinoyhtiöiden ja tämän maakunnallisen elinvoiman tuomisen kanssa tullaan toteuttamaan. Minulle ei ole vielä selvinnyt, mitenkä. [Puhemies koputtaa]

Elikkä monta kysymysmerkkiä vielä löytyy.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän kiinnittämään huomiota 7 minuuttiin, koska me vaihdamme aihetta kello 16.

15.52 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Kasvupalvelut ovat jääneet pahasti sote-keskustelun varjoon, vaikka kyse on kyllä koko kansantalouden kannalta aivan keskeisistä palveluista, kun puhutaan työllisyydestä ja yrittäjyydestä.

Hallituksen sopima kasvupalveluiden allianssimalli on sekava kokonaisuus, niin kuin täällä monessa puheenvuorossa on tullut esille. Käytännössä tämä malli jättää auki näitten eri toimijoiden roolit kasvu- ja työllisyyspalveluitten toteuttajina. Tietysti tässä aina vedotaan siihen, että maakunta sitten implementoi tämän kaiken, mutta, niin kuin täällä on käynyt puheenvuoroissa ilmi, esimerkiksi sen vuoksi, että rahoitus on yleiskatteellista, hyvin herkästi käy niin, että soten syödessä suurimman osan rahoituksesta kasvupalvelut jäävät sitten mopen osalle.

Tarkoitus on myöhemmin sopia myös kuntien, yritysten ja kolmannen sektorin roolit, ja säädöksiä ei ole sen paremmin nykyisiä TE-keskuksia vastaavista asiointipisteistä kuin myöskään niistä määrääjoista, miten nopeasti työttömän tulisi näihin palveluihin päästä, mutta sen sijaan näistä puhelin- ja internetpalveluista on ohjeistusta, ja tämä huolettaa. Täällä on tullut useammassa puheenvuorossa esille se, että erityisesti heikommassa työmarkkina-asemassa olevat jäävät tällaisissa nettityökkäreissä jalkoihin, puhumattakaan sitten niistä, jotka tarvitsisivat siihen rinnalle myöskin sosiaalipalveluja. On jokseenkin nurinkurista, että työttömien palveluja ollaan viemässä enenevässä määrin etäpalveluiksi, kun kuitenkin nämä muun muassa Pirkanmaan kokeilut osoittavat sen, että mitä enemmän on henkilökohtaista ja naamakkain asioinnissa tapahtuvaa palvelua, sen parempaa tulosta se tuottaa.

En sano, että tämä nykytilanne on jotenkin ihanteellinen. Kaiken kaikkiaan meillä ehkä työttömien kohdalla on se, että meillä kohdellaan työttömiä vähän niin kuin bulkkitavarana, niin että ikään kuin sama palvelu toimisi kaikkien kohdalla. Me tiedämme, että meillä tänäkin päivänä paljon on siellä työttömissä työnhakijoissa muun muassa erilaisista päihdeongelmista ja mielenterveysongelmista kärsiviä, joitten elämän, voisiko sanoa, haasteista työttömyys saattaa loppujen lopuksi olla niitä pienimpiä, ja heidän kohdallaan sosiaali- ja terveystieteiden päihde- ja mielenterveyspalveluihin pääsy olisi aivan ensisijaisista. Toisaalta meillä on siellä työnhakijoita, joilla on päivittämätön koulutus tai joilta puuttuu se koulutus. He ovat esimerkiksi jääneet ikääntyvissä vuosissa työttömäksi, ja silloin tarvitaan koulutusta, jolla voidaan päivittää sitä osaamista, ja toki varmasti myös muuntotyypistä tukea siihen, että työelämään vielä päästään. Sitten on toki niitäkin työttömiä, jotka hyvin nopeasti pääsevät takaisin sinne työmarkkinoille, he ikään kuin vain pyörähtävät siellä työttömyydessä, ja esimerkiksi tämän tyyppisten työttömien kohdalla varmasti on sitten mahdollisuutta myöskin erityyppisillä yksityisillä työvälityspalveluilla, jotka voivat

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

olla lisänä tarjoamassa sitä, mistä löytyy sitten rekrytointia tämäntyyppisille osajille, jotka hyvin nopeasti kyllä löytävät tiensä takaisin työmarkkinoille. Mutta ongelma on tällä hetkellä se, että näitä kaikkia kolmea ihmisryhmää meillä yritetään kohdella samalla tavoin, ja ikävä kyllä tämä allianssimalli ei minusta ole tuomassa varsinaista selkeyttä tähän ongelman ytimeen.

Tätä kolmannen sektorin roolia, jonka nostin tuossa kysymyksessäni esille, ja en siihen ministeriltä saanut vielä vastausta, kyllä tulisi myöskin selkeyttää. Että yhdistys- ja säätiöpohjalta toimivat erilaiset yhdistykset, työttömien yhdistykset, työpajat ynnä muut, tekevät tosi arvokasta työtä osatyökykyisten ja pitkäaikaistyöttömien osallistamisessa, ja näitten toimijoitten ehkä pitää olla mukana sitten markkinaehtoisesti, saatetaan muutoin aiheuttaa jonkun sortin kilpailuneutraliteettiongelmia. Tämä on minun käsittääkseni vähän epäselvää niin siellä sote-puolella kuin myöskin täällä kasvupalveluitten puolella, että pitääkö näitten erilaisten yhdistysten siltä osin kuin ne ovat mukana tarjoamassa palveluita ja jos ne saavat yhteiskunnan tukea... Silloin nämä EU:n kilpailuneutraliteettisäännökset astuvat voimaan, ja silloin todennäköisesti kai pitää sitten tehdä yhtiöittämisä. Tämä on jäänyt kyllä hämmäntävän epäselväksi. Siellä käsittääkseni on tämmöinen yhden naisen selvityshenkilö, joka tätä yrittää tutkia, mutta onko sieltä sitten vielä tullut linjausta tältä osin?

Sitten välityömarkkinat: Tämä on myöskin tärkeää, ja toivoisin, että tässä yhteydessä tässä toimittaisiin, ja olen ministeri Lindströmiin tästä henkilökohtaisestikin vedonnut. Meillä tästä sosiaalisten yritysten lainsäädännöstä tehtiin vähän liian tiukka aikoinaan, silloin kun edustaja Filatov oli ministerinä ja sitä tehtiin Suomeen. Silloinkin pelättiin kilpailuneutraliteettiongelmia. Kuitenkin tällaiset niin sanotut välityömarkkinat mahdollistaisivat monenlaisten erilaisten ryhmien, muun muassa vammaisten, pitkäaikaissairaitten ja osatyökykyisten, mukaan tulemisen sinne työmarkkinoille räätälöidyillä toimenpiteillä, ja nämä yritysmuodot kaipaisivat kehitystä. Tällä hetkellä Suomessa on vähän se ajatus, että näitä oltaisiin ajamassa kokonaan alas, tai sellaista selvitystä oltiin tekemässä, mutta ministeri onneksi korjasi ja teki korjausliikettä siinä, kiitos siitä. Toivoisin, että tätä lainsäädäntöä vielä kerettäisiin tällä hallituskaudella olla uudistamassa, koska on selvää, että silloin kun ollaan noususuhdanteessa ja talouselämällä menee hyvin, imua on sinne työmarkkinoille, myöskin niillä ihmisillä, joilla on heikompi työmarkkina-asema. Sitten meillä on niitä vammaisia, osatyökykyisiä ja pitkäaikaissairaita, jotka saattaisivat räätälöidyillä toimenpiteillä esimerkiksi jättää eläkkeensä lepäämään, ja siinä mielessä olisi tosi tärkeää, että myöskin nämä ihmiset pääsisivät mukaan.

Arvoisa puhemies! Ehkä vielä sananen siitä, että meillä tällä hetkellä ei ole selkeyttä tässä rahoituspuolesta, ja siksi olisi tärkeää, että kun asiakkaalle tehdään palvelutarpeen arviointi ja myöskin työllistämissuunnitelma, se olisi myös tulevaisuudessa tällainen viranomaistehtävä, koska jos nämä asiakkaan palvelutarpeen arvioinnit ja työllistämissuunnitelman laadinnat ja myöskin palveluitten tuottaminen tapahtuvat kaikki mahdollisesti tulevaisuudessa yksityisen tahon toimesta mutta sitten näitten kulujen maksaminen kuitenkin tapahtuu julkisilla varoilla, niin on hyvin helppoa, että synnytetään sellainen maksuautomaatti tai menoautomaatti, jonka valvomista ja kulujen hallintaa voi olla aika mahdoton seurata. Kun tässä ei ilmeisesti ole minkäänlaista kapitaatorahoitusta tai vastaavaa ajateltu tänne työllistämispalveluihin, niin jää kysymysmerkiksi, miten tämä rahoitus on tarkoitus näiltä osin hoitaa.

Tietysti kun tästä puuttuu tätä lainsäädäntöä, näihin kysymyksiin emme vielä tänään varmaankaan pysty saamaan edes vastausta, mutta tässä päälinjauksia. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 15.59.

Keskustelua jatkettiin kello 21.31.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn 3. asiakohdan käsittelyä.

21.31 **Mirja Vehkaperä kesk:** Arvoisa puhemies! Suomeen rakennetaan parhaillaan historiallista maakuntahallintoa. Siirrymme kolmitasoiseen hallintoon, jossa kunnat ja kaupungit, seuraavalla tasolla maakunnat, ja sen jälkeen valtakunnan taso, valtiovallan taso, pitävät huolta siitä, että Suomessa on laadukkaat ja hyvät palvelut ja hallinto. Jokaisen maakunnan elinvoimaa lähdetään hakemaan ja korostamaan maakunnan tarpeista ja näkökulmasta lähtien. Resursseja myöskin yhdistetään, eri tahojen rahoitusta ja myöskin päätösvaltaa yhdistetään. Jatkossa meillä olisi päätöksentekovalta vaaleilla, suoralla vaalilla, valituilla päättäjillä. Tämä on kansanvallan hyvä asia, koska juuri vaaleilla valitut alueen ihmiset tietävät oman alueensa tarpeet ja palveluiden riittävyden. Nyt yli 400 hallintohimeliä poistetaan ja tilalle tulee 18 itsehallinnollista maakuntaa. Uudistus tehdään, jotta vauhditetaan kasvua ja tuetaan jokaisen alueen vahvuuksia, edistetään työpaikkojen syntyä, sujuvoitetaan yritysten arkea ja tehdään maakunnan asukkaille vaivattomammaksi asioimista viranomaisten kanssa.

Kasvupalvelulain uudistuksessa on kyse siitä, että me sisältöjä ja palvelurakennetta kehitämme asiakaslähtöisesti. Kasvupalveluilla tarkoitetaan työnhakijoiden, työnantajien ja yritysten palveluja. Kasvupalveluja ovat esimerkiksi työnvälitys, työnhakijoiden osaamisen kehittäminen, rekrytointipalvelut ja erilaiset tuet ja asiantuntijapalvelut yritysten liiketoiminnan kehittämiseksi. Otetaan esimerkiksi vaikka aktiivimalli. Hallituksen kehysriihessä annettiin työllisyysratsauksiin TE-keskuksille yli 200 henkilötyövoiman lisäys varmistamaan se, että aktiivimallin piirissä olevien työttömien palvelut ja tarpeet tulevat huomioituiksi. Tämä on hyvä asia. Samalla kun aktiivimallia mietitään ihan syvällisesti, tiedämme, että työttömät ja työtä hakevat tarvitsevat hyvin monipuolisia työvoimapalveluita, ja tämän tarpeen tyydyttämiseksi juuri kasvupalveluilla halutaan taata alueilla nämä palvelut.

Yritys- ja työllisyyspalvelut eli ely-keskusten ja TE-toimistojen yritys- ja työllisyyspalvelut yhdistetään nyt sitten uusiksi kasvupalveluiksi. Kasvupalveluilla tuetaan työllistymistä ja autetaan työnhakijoita uuden työpaikan löytämisessä, samalla edistetään yritystoimintaa, yritysten kasvua, uudistumista ja kansainvälistymistä ja kolmanneksi vielä vastaan työmarkkinoiden muutoksiin ja turvataan osaavan työvoiman saatavuus. Pidän tärkeänä, että maakunnille tulee tällainen periaatteellinen yhden luukun malli siihen, että me vastaamme työttömien tarpeeseen mutta toisaalta työelämän vaatimuksiin ja työnantajien toiveisiin ja terveisiin.

Salissa on puhuttu tänään myöskin kohtaanto-ongelmasta, siis siitä, että meillä on hyvin paljon avoimia työpaikkoja, työtehtäviä, ja myöskin työvoimapula eri puolilla Suomea eri-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

laisissa työtehtävissä. Tulevien maakuntien tehtävänä olisi myös edesauttaa ja tehostaa työtä vailla olevien ja työpaikkojen kohtaamista näillä alueilla. Samalla maakunnilla on edelleen jatkossa ennakointitehtävä koulutuksen osalta, siis sen osalta, mitä työvoimatarpeita näillä erilaisilla alueilla on ja minkälaista koulutusta tulee järjestää. Ja pidän tärkeänä tätä allianssimallia, jossa kuntien elinvoimaa lisätään erilaisilla sopimuksilla, jossa kunnat ja kaupungit tekevät maakunnan kanssa sitten sopimuksen siitä, miten erilaiset palvelut eri järjestelmillä toteutetaan.

21.37 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Kasvupalveluiden tarkoituksena on edistää työllisyyttä, työllistymistä ja yritysten toimintaedellytyksiä. Ne tulevat olemaan yksi maakunnan tärkeimmistä tehtävistä sotien rinnalla.

Tällä nyt käsitellyssä olevalla kasvupalveluilla siirretään kasvupalvelujen järjestämistä vastuu maakunnille. Rekrytointi- ja osaamispalvelut, palkkatuki ja starttiraha siirtyvät kuntien TE-keskuksilta. Yritysten kasvu-, kansainvälistymis- ja tki-palvelut tulevat ely-keskuksilta. Maakuntien aluekehitystehtävät periytyvät nykyisiltä maakunnilta.

Maakuntauudistuksen yhteydessä ei kuitenkaan siirry pelkästään palvelujen järjestämistä vastuu. Samalla myllätään myös kasvupalveluiden tuottaminen. Hallitus aikoo ulottaa yksityistämisen ja valinnanvapauden sotien lisäksi myös kasvupalveluihin. Nykyisestä julkisesta palveluntuotannosta siirrytään monituottajamalliin.

Arvoisa puhemies! Kasvupalvelujen siirtäminen maakunnan tehtäväksi ei välttämättä ole huono idea. Maakunta pystyy järjestämään työllistymispalvelut koko työssäkäyntialuetta silmällä pitäen. Samalla palvelut voidaan suunnata ja painottaa eri maakuntien tarpeiden mukaan. On kuitenkin syytä pitää mielessä, että työvoiman olisi hyvä liikkua myös työssäkäyntialueiden välillä, ei pelkästään niiden sisällä. Maakuntien välistä yhteistyötä siis tarvitaan.

Yhteistyötä tarvitaan myös maakunnan sisällä. Moni pitkäaikaistyötön tarvitsee työkyvyn parantamiseksi työllistymispalvelujen lisäksi myös sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluita. Maakunnassa ne on mahdollista saada samalta järjestäjältä, näin ainakin teoriassa. Käytännössä sote- ja työllisyyspalveluilla tulee olemaan eri tuottaja, vaikka järjestäjä onkin sama. Palvelut tuottaa yksityinen yritys tai maakunnan omistama yksikkö. Asiakastietoa tuottajien välillä ei pystytä tietosuojasysteimeistä siirtämään yhtään sen paremmin kuin nykyään. Tämä seinä kasvupalvelujen ja sotien välillä voitaisiin purkaa, jos molemmat palvelut tuottaisi julkinen sektori — tieto liikkuisi, ja asiakas saisi palvelut yhdeltä luukulta.

Arvoisa puhemies! Kasvupalveluissa valinnanvapaus tarkoittaa, että henkilö saa valita palveluntuottajan, jos sama palvelu on tarjolla usealla eri tuottajalla. Se, kuinka paljon valinnanvaraa ihmisellä käytännössä on, tulee riippumaan maakunnasta. Valinnanvapaus keskittyy suurimpiin kaupunkeihin niin työllisyyspalveluissa kuin sotessa. Vaikeimman työllisyyden alueella valinnanvapautta tulee olemaan huomattavasti vähemmän. Myös vaikeimmin työllistettävät uhkaavat jäädä osattomiksi valinnanvapauden hyödyistä hallituksen esityksen vaikutusarvion mukaan. Yrityksillä ei tällä hetkellä ole sellaista osaamista, jolla esimerkiksi pitkäaikaistyöttömiä tai muita vaikeasti työllistyviä pystyttäisiin auttamaan työmarkkinoille. Tämä joudutaan myöntämään hallituksen esityksen perusteluissakin.

Ulkoistus ei myöskään automaattisesti takaa parempia tuloksia. Kansainvälisen vertailun ja Suomessa toteutettujen pilottien tulosten perusteella yksityiset palvelut pystyvät julkista työllistystä parempiin tuloksiin vain joissakin olosuhteissa. Monissa tapauksissa

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

julkinen sektori osoittautui yhtä tehokkaaksi tai tehokkaammaksi. Suomen julkinen hallinto arvioitiin vuonna 2016 maailman parhaaksi. Siksi vaatii todella paljon yksityisiltä palveluntuottajilta pystyä parempaan.

Arvoisa puhemies! Kasvupalvelut rahoitettaisiin tulevien maakuntien yleiskatteesta. Se tarkoittaa, että työllistämistoimien rahoitus tulee samasta potista kuin sote-rahoitus. Tämä asettaa työpaikat ja lonkkaleikkaukset vastakkain. Jotta soten tavoitteeseen 3 miljardin kustannusten kasvun hillitsemisestä päästään, tulevilla maakunnilla on tiedossa todella tiukka talouskuri. Työllisyyspalveluista on helpompi leikata kuin sotesta, siitä huolimatta että tehokkaat työllisyyspalvelut voisivat ennaltaehkäistä sote-palvelujen tarvetta ja olla myös halvempia tuottaa.

Tällä hetkellä talouskasvu parantaa työllisyyttä, mutta miten käy, kun suhdanteet kääntyvät? Maakunnat tarvitsevat riittävän rahoituksen voidakseen tukea työllisyyttä myös huonoina aikoina. Paras tapa turvata se on antaa maakunnille verotusoikeus.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi Hallituksen esitys HE 40/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan 2 tuntia eli kello 16:sta kello 18:aan. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 5. kohtaan.

Keskustelu

16.00 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitan juhlavasti toteamalla, että tämä on hieno päivä, koska meillä on lähetekeskustelussa eduskunnassa kaksi isoa koulutusuudistusta, varhaiskasvatuslaki ja lukiolaki.

Tässä ensimmäisessä varhaiskasvatuslaki uudistuu. Uudistuksen keskiössä on lapsen etu. Lakiin esitetään kirjattavaksi selkeästi, että varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Lapsen etua on harkittava tilannekohtaisesti sekä yksittäisen lapsen, lapsiryhmän että yleensä lasten kannalta. Lisäksi laissa säädettäisiin, että lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. On tärkeää, että päiväkodeissa puututaan kiusaamisen ensimmäisiin merkkeihin. Päiväkodin tulee olla lapselle turvallinen ympäristö, jossa ketään ei kiusata eikä kukaan opi kiusaajaksi.

Uusi laki vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua nostamalla henkilöstön koulutustasoa ja selkiyttämällä tehtävänimikkeitä. Tulevaisuudessa päiväkodeissa työskentelee moniammatillisena tiiminä varhaiskasvatuksen opettajia, varhaiskasvatuksen sosionomeja ja las-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

tenhoitajia. Tutkimustieto varhaisten vuosien merkityksestä kasvaa koko ajan. Varhaiskasvatus vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa, ehkäisee syrjäytymistä ja tukee oppimisvalmiuksien kehittymistä jokaiselle. Jokaisen vanhemman on voitava luottaa päiväkotiemme korkeaan laatuun, ja henkilökunnan osaamisella on selvä linkki juuri laatuun. Koulutustason nostaminen saavutetaan kahdella toimenpiteellä: määrittelemällä ammattinimikkeet ja kelpoisuudet sekä säätämällä henkilöstörakenteesta. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänimikkeet ja kelpoisuudet säädettäisiin niin, että tulevaisuuden päiväkodeissa työskentelisi varhaiskasvatuksen opettajia kasvatustieteen kandidaatin tutkinnolla, varhaiskasvatuksen sosionomeja sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnolla ja lastenhoitajia ammatillisella tutkinnolla. Aiemmin hankittu kelpoisuus säilyisi lakimuutoksessa. Kaikki nykyiset lastentarhanopettajat, jotka voivat olla koulutukseltaan joko kasvatustieteilijöitä tai sosionomeja, saisivat varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden. Uusi varhaiskasvatuksen sosionomi -nimike koskisi alan ammattikorkeakoulutukseen lain voimaantulon jälkeen hakeutuvia. Uusilla varhaiskasvatuksen opettajilla olisi nykyiseen tapaan kasvatustieteen kandidaatin tutkinto. Laki mahdollistaa myös tutkintojen täydentämisen joustavasti.

Toisena askeleena laissa nostettaisiin päiväkodin henkilöstön koulutustasoa edellyttämällä, että vuoteen 2030 mennessä päiväkodin kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä kukin kolmesta ammattiryhmästä työskentelisi rinnakkain. Muutos tarkoittaisi, että vuoteen 2030 mennessä kaksi kolmasosaa päiväkodin henkilöstöstä olisi suorittanut korkeakoulututkinnon. Tämä on henkilöstön koulutustason selkeä nosto, sillä nykyään korkeakoulutettuja vaaditaan yksi kolmesta. Suomalaisen koulutusjärjestelmän salaisuus ovat korkeasti koulutetut, maailman parhaat opettajat. Aikanaan luokanopettajien koulutuksen siirtyminen kasvatustieteellisiin tiedekuntiin herätti kiistelyä mutta osoittautui suomalaisen koulutusjärjestelmän menestystarinaksi. Kun varhaiskasvatuksen asema koulutusjärjestelmämme vaikuttavimpana osana tunnustetaan nyt laajasti, samanlaiseen kehitysaskeleeseen on selkeä tarve.

Laissa tietosuojanormit päivitetään mahdollistamaan digitaalinen yhteydenpito kotien ja päiväkotien välillä. Nykyisellään päiväkoteja koskevat muuta koulutusjärjestelmää tiukemmat salassapitosäännökset, jotka ovat perintöä sosiaalihuollon lainsäädännöstä. Laki-esityksessä yksityisyydensuoja muutettaisiin samantasoiseksi kuin kouluissa, mikä mahdollistaisi vastaavan yhteydenpidon kodin ja päiväkodin välillä myöskin digitaalisesti — siis helpompaa yhteydenpitoa päiväkodin ja kodin välillä, tukee myöskin vanhemmuutta. Lisäksi säädettäisiin varhaiskasvatuksen tietovarannosta eli VARDasta.

Arvoisa puhemies! Tällä hallituskaudella varhaiskasvatusta on kehitetty määrätietoisesti osana koulutusjärjestelmää. Muutamia tärkeitä päätöksiä mainitakseni haluan mainita yliopistojen koulutusmäärien nostamisen kahteen otteeseen tällä hallituskaudella, viimeimmäksi 1 000:lla, niin että siihen hallitus on varannut lisärahoitusta 28 miljoonaa neljän vuoden aikana. Varhaiskasvatuksen maksuja on alennettu kahteen otteeseen, viimeksi 70 miljoonalla — näkyy monen perheen arjessa ja kukkarossa ja lisää varhaiskasvatukseen osallistumista. Lisäksi on panostettu monella tavalla varhaiseen oppimiseen, kehittämällä monilukutaitoa, avaamalla uusia mahdollisuuksia varhaiseen kielen oppimiseen, ja kehitetty myöskin pedagogiaa monesta näkökulmasta. Samoin on käynnistetty jo nyt 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilu, jota viime viikolla hallituksen riihessä tehdyllä päätöksellä voidaan ensi vuonna jatkaa ja laajentaa niin, että yhä useampi 5-vuotias pääsee maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin. Lisäksi voidaan ottaa kehittämisaske-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

leita sitä kohti, että meillä mahdollisesti voisi tulevaisuudessa olla kaksivuotinen esiopetus, ulottaen se myöskin 5-vuotiaille. Varmasti tässäkin keskustelussa paljon keskustellaan varhaiskasvatuksen tasa-arvosta ja ryhmistä, ja siihen liittyen hallitus teki merkittävän avauksen viime viikolla päättämällä puoliväliriihessä lisärahoituksesta heikompien, haastavampien alueiden päiväkodeille, jotta siellä, missä avun tarve on suuri, voitaisiin pienentää ryhmäkokoja. Tämä on siis ensi vuoden budjettiin varattu 10 miljoonan euron uusi määräraha.

Tämä lakikokonaisuus on vahvasti tulevaisuuteen katsova, varhaiskasvatuksen laatua vahvistava iso kokonaisuus ja koulutusuudistus, jota on pitkään kentällä odotettu. Laki vahvistaa varhaiskasvatusta, kehittää sitä osana koulutusjärjestelmäämme. Varhaiskasvatus on koulutusjärjestelmämme vaikuttava elementti. Ymmärrämme tänä päivänä tutkimustiedon pohjalta varhaisten vuosien merkityksen entistä paremmin, ja siksi tälle lainuudistukselle on iso tarve.

Moni asia jää kuitenkin tästäkin huolimatta vielä jatkovalmisteltavaksi. Koulutusjärjestelmämme ei ole koskaan valmis, ja varhaiskasvatusta tulee kehittää tämän lain jälkeenkin. Siitä johtuen muun muassa varhaiskasvatuksen tuen kysymyksiä ratkotaan lain seuraavassa vaiheessa.

Varhaiskasvatuksen lainuudistuksella otetaan nyt iso askel eteenpäin suomalaisten lasten, perheiden ja kasvatuksen parhaaksi.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Avataan debatti tästä aiheesta. Pyydän edustajia pyytämään puheenvuoron painamalla V-painiketta ja nousemalla ylös seisomaan.

16.07 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin sijoitan tämän lakiesityksen siihen kokonaisuuteen, jossa lapsen etu on asetettu muun edelle. Meillä on aika hyvä rekordi tältä vaalikaudelta varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta ja nyt tuoreimpana päätöksenä tasa-arvorahan lisääminen päiväkodeille täysin uutena avauksena. Ne ovat olleet merkittäviä tekoja. Tämä liittyy siihen samaan sarjaan ja samaan kokonaisuuteen.

Se, puhemies, mitä toivoisin tältä tämän päivän keskustelulta, olisi se, että ministeri pysyisi muutamaa kysymykseen vastaamaan vähän myöskin tuonne kentän suuntaan, koska tässä ovat nähdäkseni vähän liiankin kuumina käyneet tunteet erityisesti sosionomikentällä, ja itse olen tulkinnut, että jopa hieman vääriä käsityksiä on päässyt syntymään. Nythän on kuitenkin niin, että jokainen säilyttää oman kelpoisuutensa, nyt koulussa oleva, nyt ammatissa toimiva. Ehkä tästä voisitte vielä sanoa.

Kun tuntuu elävän sitkeässä käsitys, että siirryttäisiin ryhmäkohtaiseen sääntelyyn, nythän kuitenkin säädellään päiväkotikohtaisesti näitä henkilöstön kelpoisuuksia myös vuodesta 2030 eteenpäin.

Vielä viimeisenä asiana: Kun yksi kolmasosa on korkeasti koulutettuja, niin he ovat sitten lastentarhanopettajakelpoisia vuodesta 2030 eteenpäin. Sosionomit kuuluvat myöskin siihen ryhmään, tähän seisoa pykälässä. Myös tästä tuntuu olevan kentällä vääriä ymmärryksiä. Olisi tärkeää, jos voisitte tähän asiaan tänään todeta.

16.09 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksen kehittäminen on yksi keskeisin osa suomalaista koulutuspolitiikkaa. Varhaiskasvatus on pohjana lapsen myöhemmälle kehitykselle ja ehkäisee jopa syrjäytymistä. Me

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

kaikki tunnemme sen seikan, että euron panostus varhaiskasvatukseen tuottaa jopa 7 euroa myöhemmin, enemmän kuin mikään muu koulutus. Onkin todella hyvä, että hallitus on nyt jatkanut viime kauden ministerien tekemää uudistusta ja vienyt tämän varhaiskasvatuksen lainsäädännön kokonaan tuonne opetus- ja kulttuuriministeriön valmisteluun.

Mutta on aikamoinen pettymys, että tämä lakiehdotus ei ole korjaamassa niitä todella suuria heikennyksiä, joita te olette varhaiskasvatukseen tällä kaudella tehneet, eli puutuitte tuohon päivähoidon oikeuteen ja kasvatitte ryhmäkokoja. Ja hankalaa vielä on, että jotkut kunnat ovat näitä heikennyksiä tehneet, jotkut eivät, eli se tarkoittaa sitä, että meillä on eriarvoisuutta kuntien ja lasten välillä. Minkä takia ette korjanneet näitä pahoja heikennyksiä, vaikka siihen olisi nyt ollut aivan erinomainen mahdollisuus?

16.10 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva varhaiskasvatuslaki on mittava loikka eteenpäin. Lapsen etu asetetaan etusijalle. Nuo varhaiset vuodet ovat merkittäviä lapsen opintieillä, ja todellakin on mainiota, että tämä esitys vahvistaa pedagogista osaamista ja parantaa varhaiskasvatuksen laatua päiväkodeissa. Jatkokssakin moniammatillinen yhteistyö on kaiken perusta. Lastentarhanopettajia, sosionomeja ja lastenhoitajia tarvitaan, ja he yhteistyössä toimivat, mutta lapsen etu on etusijalla.

Kiitos siitä, että vihdoin on lakiin kirjattu kiusaamisen kitkeminen. Muilla kouluasteilla lapset on suojattu kiusaamiselta, mutta varhaiskasvatuslaissa tätä ei ole ollut. On aivan välttämätöntä, että tämä on nyt kirjattu lakiin ja nyt ryhdytään tekemään työtä sen eteen, että varhaiskasvatuksessa on nollatoleranssi kiusaamiseen. Se on niin, että minkä kotona ja varhaiskasvatuksessa oppii, sen sitten koulussa taitaa.

Kannatan tätä lakiesitystä, ja kovin huolella käymme tätä sivistysvaliokunnassa läpi ja lämpimästi toivomme palautetta, eli jos tässä vielä on jotakin, [Puhemies koputtaa] mitä tarvitsee korjata, niin se sitten tehdään, mutta mittavan hyvä lakiesitys suomalaisille lapsille.

16.11 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksen lain tavoitteen pitää olla lapsen etu. Olemme varmaan kaikki sitä mieltä. Suuri kysymys on: onko sosionomi lastentarhanopettajana pätevä, kuinka käy heidän työpaikkojensa, kuinka käy lastenhoitajien työpaikkojen tulevaisuudessa, myös siirtymäajan jälkeen ja tällä hetkellä? Kysyisinkin ministeriltä: onko tutkimusnäyttöä, että sosionomilastentarhanopettajan ja yliopistokandin osaaminen olisi eri tasolla?

Ryhmäkoot ovat suuria, se on se ydinasia. Niiden pitää olla pienempiä, tai sitten henkilökuntaa lisää. Syli on se, mitä lapset tarvitsevat myös vahvasti.

Suomalainen varhaiskasvatus on kansainvälisesti hyvin arvostettua.

Kunnat ovat esittäneet myös suuren huolensa, mitä tulee tulevaisuudessa olemaan, saavatko he tarpeeksi henkilökuntaa.

16.12 Kimmo Kivelä sin (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Yhdyn näihin puheenvuoroihin, joissa sanotaan, että tämä on hieno päivä, kun tällainen hallituksen esitys eduskunnalle tulee. Ja äärimmäisen tärkeää on, että varhaiskasvatusta ajatellaan nimenomaan lapsen näkökulmasta, lapsi on keskiössä.

Varhaiskasvatuksen ikävaiheessa rakennetaan perustaa koko myöhemmälle elämälle. Puhutaan siitä, että 2030-luvulle siirryttäessä sosionomien ja lastentarhanopettajien määrä lisääntyisi 9 000:lla, lastenhoitajien määrä saman verran vähenisi. On pidettävä huolta, että

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

varsinaista hoivatyötä — care — tekeviä on riittävästi ja että, on sitten koulutustaso ja tehtävänimike mikä tahansa, tehdään oikeita asioita, etteivät esimerkiksi opettajat ole siellä kopeissaan vain tekemässä varhaiskasvatussuunnitelmia, vaan oikeasti ollaan lapsen parhaaksi työskentelemässä.

16.13 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kuten on todettu, käsillä on tärkeä ja historiallinen esitys nimenomaan lapsen edun näkökulmasta. Itse tietysti pistän paljon toivoa myös tulevaisuuteen suhteessa siihen, että — oli meidän taloudellinen tilanne mikä tahansa tai oli kuka tahansa vallassa — me tästä eteenpäin yhä tinkimättömämmin varjelisimme lasten etua ja sitä kautta myöskin sitä sisällöllisesti resursoitua, laadukasta varhaiskasvatusta.

Toinen tärkeä asia, mistä haluan antaa kiitosta, on tämä kirjaus kiusaamisesta. Toivottavasti se entisestään vahvistaa tahtotilaa tehdä työtä kiusaamista vastaan ja myöskin sitä, että me löydämme uusia työkaluja.

Kuten täällä mainittiin, samaan aikaan tietysti, ainakin talon näkökulmasta, aika paljon on tullut postia ja sitä ristiriitaa tuntuu olevan, ja on tärkeä varmistaa se, että näihin ristiriitoihin eivät kaadu tämä hyvä esitys ja sen tavoitteet eikä myöskään sen sisältö. Ja se vaatii sitä, että täytyy hyvin selkeästi kommunikoida, mikä on tämänhetkisten ammattilaisten ja ammattiin opiskelevien ihmisten suoja tässä siirtymävaiheessa. On tärkeää tehdä ammattitaitoa, rooleja, ja ne ovat selkeät, ja sitä arvostetaan ja ylipäättään koko alaa arvostetaan. Se on tärkeää sekä [Puhemies koputtaa] työhyvinvoinnin että tämän uudistuksen kannalta.

16.15 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Subjekttiivista päivähoito-oikeutta rajattiin ja ryhmäkokoja kasvatettiin, nämä ovat olleet merkittäviä ja rajuja heikennyksiä päivähoidossa olevien lasten arkeen ja myös työntekijöiden asemaan. Valitettavasti tässä laissa ei näitä isoja heikennyksiä korjata, vaikka sinänsä tässä on paljon sellaista hyvää, josta voi antaa myös kiitosta.

Sen lisäksi ongelmana on ollut se, että tätä on valmisteltu varsin kapealla pohjalla. Se on johtanut siihen, että valitettavalla tavalla eri ammattiryhmät, eri tutkinnot, eri ammattiliitot ovat nyt toistensa kurkussa kiinni. Pitää pitää huolta siitä valiokuntakäsittelyssä, että tämä asia hoidetaan kuntoon. Me arvostamme niin yliopistollisen lastentarhanopettajakoulutuksen saaneita kuin sosionomi (AMK) -koulutuksen saaneita ja yhtä lailla lastenhoitajia.

Ja viimeisenä totean sen, että lomarahaleikkauksilla te olette leikanneet kaikilta näiltä muutenkin pienipalkkaisilta naisvaltaisilta aloilta. Tämä pitäisi korjata lain lisäksi. [Puhemies koputtaa] Kunnollinen palkkakorotus kaikille päivähoidossa työskenteleville.

16.16 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Lagförslaget är bra ur många synvinklar. För det första betonas kvaliteten och att utveckla kvaliteten, och det tycker jag är jätteviktigt. För det andra tycker jag om det här med mångsidigt kunnande, det vill säga att en tredjedel ska vara barnträdgårdslärare, en tredjedel socionomer och en tredjedel barnskötare. Det blir en bra balans där det finns mångsidigt kunnande till förfogande för barnens bästa. Det här tycker jag är bra.

Arvoisa puhemies! Tämä on äärimmäisen tärkeä laki. Tässä laissa tuetaan ennen kaikkea laadukasta varhaiskasvatusta ja pyritään tasapainoiseen yhdistelmään tässä meidän hyvin toimivassa educare-mallissamme.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Ja minä tuen tätä henkilöstörakenne-ehdotusta — kolmasosa-kolmasosa-kolmasosa — sillä se tukee moniammatillisuutta. Minun mielestäni se on äärimmäisen tärkeätä, että lapsilla ja ryhmillä ja perheillä on käytössä hyvin monipuolista osaamista.

16.17 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä lainsäädännössä on paljon hyvää ja tietenkin tärkeintä on se, että nostetaan lapsen etu sinne keskiöön, lapsen hoitopäivän maksimipituutta kirjataan tänne ja salassapitosäännöksiä yhdennetään.

Mutta niin kuin täällä on jo tullut puheenvuoroissa esille, huoli on myöskin sitten henkilöstön kelpoisuusvaatimusten muutoksista ja henkilöstömitoitusten muutoksista. Pelkona on, että henkilöstön määrä kaiken kaikkiaan ja koulutusten määrä tällä hetkellä on alimitoitettu. Me tiedämme sen, että lastentarhan henkilökunnasta vuotaa tällä hetkellä jo muille aloille. Sieltä suuri osa lähtee myöskin jatko-opintoihin perusopetuksen puolelle opettajaksi suuntautumaan. Myöskin sitten alan keho palkkaus ja pätikätyösuhteet vaikuttavat siihen, että tällä hetkellä se pula on jo olemassa.

Olisinkin kysynyt ministeriltä: olisiko järkevää ajatella, että esimerkiksi alle 3-vuotiaitten kohdalla henkilöstön kelpoisuusvaatimuksissa ja mitoituksissa olisi jonkin verran joustoa verrattuna sitten siihen, mitä on yli 3-vuotiaitten kohdalla? Koska siellä alle 3-vuotiaitten kohdalla tarvitaan syliä, siellä tarvitaan läheisyyttä ja henkilöstöä, se varhaiskasvatuksen kasvatustuoli [Puhemies: Aika!] tulee sinne yli 3-vuotiaitten kohdalle sitten.

16.18 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin on käsitellyssä tämä varhaiskasvatuslaki, ja tällä selkeytetään toki lainsäädäntöä tämän asian puitteissa, mutta on erityisen tärkeää nyt sitten tämän henkilöstön osalta, että kukaan ei menetä jo saavutettua kelpoisuutta ja ne hankitut kelpoisuudet säilyvät. Tämän pitää olla selkeää myös henkilöstölle, ja viestin pitää tulla kirkkaasti myös heille.

Tietenkin, meillä ei tällä hetkellä saada päiväkotieihin riittävästi henkilöstöä. On todella tärkeää, että koulutusmääriä lisätään. Ja niillä alueilla, joilta on keskitetty yliopistojen lastentarhanopettajakoulutus, ongelma on vielä vakavampi. Omassa kunnassani esimerkiksi ei yhtään hakemusta tullut lastentarhanopettajan tehtäviin, ja on tärkeätä, että voimme aloittaa jälleen täydennyskoulutuksen alueella, kolmannen kerran. Kaikki työllistyvät heti koulutuksen jälkeen. On tärkeää, että koulutusta lisätään ympäri maata.

Mutta tosiaan tästä laista: On myös tärkeätä, että edistetään myös pienten lasten koulu - ajatuksella myös esiopetusta ja tätä ihan ensimmäisen ja toisen luokan luokkavaiheen täsmätukea annetaan lapsille. [Puhemies koputtaa] Tämä tukee myös sitä laadukasta koulutusta.

16.20 Raija Vahasalo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun varhaiskasvatus siirrettiin STM:n puolelta OKM:n puolelle, niin silloin tuli valtava muutos. Siitä lähtien varhaiskasvatus ei ollut enää sosiaalitoimea vaan osa koulutusjärjestelmää. Tämä pakottaa siihen, että meidän pitää tarkastella tätä toimintaa ihan eri tavalla, ihan eri näkövinkkelistä, tietysti lapsen etu edellä, mutta myöskin oppimisen kannalta, että miten lapset saavat parhaat mahdolliset eväät tulevalle koulutielle.

Rehtorina olen kovasti kaivannut aina sitä, että mahdollisiin ongelmiin puututtaisiin jo varhemmin eli siellä varhaiskasvatuksen puolella. Silloin se on helpompaa, silloin se on inhimillisempää, ja silloin se on myöskin lapsen etu. Tämä taas johtaa siihen vaatimukseen,

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

että varhaiskasvatuksen puolella pitää henkilöstön koulutustasoa ja osaamista lisätä ja vahvistaa, ja sitä tässä ollaan nyt myös tekemässä.

16.21 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri, tämä olisi todella ilon päivä, jos te olisitte nyt palauttaneet tämän lasten subjektiivisen päivähoito-oikeuden. Ja toinen liittyy näihin ryhmäkokoasioihin [Eduskunnasta: Olisitte peruneet ne!] — olisitte peruneet ne. Koska meille sosiaalidemokraateille kaikkein tärkein asia nyt tässä uudistuksessa on tämä varhaiskasvatuksen laatu, sen takia tämä koulutustason nosto, kohottaminen, on tärkeää, mutta sen pitää tapahtua kaikilla näillä, jotka toteuttavat tätä hoitoa, kasvatusta, opetusta, siis kandidaateilla, sosionomeilla ja lastenhoitajilla. Kaikkien koulutustasoa pitää parantaa ja myöskin kunnioittaa. Nyt on syntynyt semmoinen käsitys julkisuudesta, että tässä jotenkin aliarvioidaan sosionomien ja lastenhoitajien työtä. Näin ei saa olla. Kaikkia näitä kolmea tahoa tarvitaan. Tähän liittyviä kysymyksiä on teille tehty, en toista niitä.

16.22 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille lakiesityksen esittelystä. Varhaiskasvatuksen kehittäminen on erittäin tärkeää lastemme tulevaisuuden kannalta, ja kuten edustaja Elomaa tässä edellä totesi, lasten etu on tietysti se kaikkein tärkein.

Mutta valitettavasti tämä lakiesitys on tosiaan herättänyt suurta ja aika rajuakin keskustelua julkisuudessa, erityisesti eri koulutustaustoista olevien alan ammattilaisten keskuudessa. He kaikki tekevät tärkeää työtä, ja toivonkin, että ministeri vastaisi näihin julkisuudessa aika rajunakin velloneisiin kysymyksiin.

Arvoisa puhemies! Työntekijäpula vaivaa päiväkotien arkea erityisesti pääkaupunkiseudulla, eikä koulutusmäärien lisäys ole täysin vastannut tähän ongelmaan. Tämän lakiesityksen myötä koulutusmääriä on nostettava vielä selvästi nykyistä enemmän. Valitettavasti myös palkkataso on jäänyt selvästi jälkeen muista julkisen sektorin tehtävistä, eikä voi olla pitkällä tähtäimellä kestävä, varsinkaan työvoimapulan vallitessa, että päiväkotien hoitajat ja [Puhemies koputtaa] lastentarhanopettajat joutuvat työskentelemään selvästi [Puhemies: Aika!] muita julkisen alan työntekijöitä matalammalla palkalla.

16.23 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää parantaa päivähoidon laatua ja parantaa lapsen asemaa siellä. Lapsi ansaitsee sen ja tarvitsee sekä lastentarhanopettajan, sosionomin että lastenhoitajan syliä, ja on hyvä löytää tässä eduskuntakäsittelyssä vastauksia ja tasapaino niihin nyt esiintyneisiin huoliin, liittyen esimerkiksi siihen, että kaikki nykyiset toimijat säilyttävät kelpoisuutensa, ja myös siihen, että alaa opiskelevien henkilöiden työ on alalla turvattu. On huomioitava myös se, että varmasti saamme riittävästi pätevää henkilöstöä päivähoitoalalle.

Se, että lakiin on kirjattu kiusaamisen estäminen, on tosi tärkeää, mutta haluan muistuttaa, että kun päivähoito-oikeutta on rajattu — jotkut lapset ovat vain osa-aikaisesti ja lähtevät kesken leikin pois — ja ryhmäkokoja on kasvatettu, niin tämä jos mikä lisää kiusaamista lasten kesken.

16.24 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella kiitän tästä lakiesityksestä. Tämän tavoitteena on — ja olen aivan varma, että myös me pystymme siihen — nostaa varhaiskasvatuksen laatua. Lapsen etu on asetettu ensi sijalle, ja henkilöstön

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

pedagogista osaamista pyritään nostamaan. Kaikki varhaiskasvattajat tekevät äärimmäisen tärkeää työtä, jokainen, ja kaikkia ammattiryhmiä tarvitaan. Tämän lain avulla pyritään nimenomaan vahvistamaan sitä aitoa moniammatillisuutta, niin että jokaisen koulutustaustasta ja kokemuksesta tulevat hyvät ominaisuudet ja osaaminen pystytään yhdistämään toimivaksi kokonaisuudeksi.

Varhaiskasvatuksen kentältä tulee tällä hetkellä sellaista palautetta, että koulutuksen mukaista työtä on vaikea tehdä, kaikki tekevät kaikkea. Tämän lain avulla nyt voidaan selkeyttää sitä, että meillä tulevaisuudessa on koulutettuja ammattilaisia, niin hoiva-alan ammattilaisia kuin toisaalta pedagogisesti koulutettuja sosionomeja ja lastentarhanopettajia.

16.26 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatusammattilaisten koulutustason nostaminen on tosiaan kannatettava tavoite, se pitää tehdä myöskin moniammatillisuutta säilyttävällä tavalla, mutta koulutusmäärien nostaminen ei ole riittävä keino myöskään tähän tavoitteeseen pääsemiseksi, koska se edellyttäisi huomattavaa kasvua korkeakoulututkinnon suorittaneiden työntekijöiden määrissä verrattuna nykytilanteeseen. Jo tällä hetkellä puutteet palkkauksessa ja työehdoissa ovat johtaneet siihen, että alanvaihdon harkitseminen tällä alalla on hyvin yleistä. Tässä suhteessa toivoisin hallitukselta johdonmukaisuutta ja sen ymmärtämistä, miten täällä tehtävät päätökset käytännössä vaikuttavat varhaiskasvatusammattilaisten työskentelyolosuhteisiin. Tämä 10 miljoonaa, mitä kehysriihessä nyt suunnataan ryhmäkokojen pienentämiseen haasteellisilla alueilla sijaitseville päiväkodeille, ei paikkaa sitä, että hallitus kauden alussa mahdollisti ryhmäkokojen kasvattamisen koko maassa, kaikissa kunnissa, joissa siihen on ollut halukkuutta. [Puhemies koputtaa] Samaten subjektiivisen oikeuden rajausta on johtanut siihen, että osa-aikaisten ryhmissä voi olla jopa 13 lasta [Puhemies: Aika!] yhtä kasvattajaa kohti.

16.27 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Iso kuva suomalaisesta varhaiskasvatuksesta vuosien ajan on tietenkin ollut upea. Viitisen vuotta sitten olimme ykkösiä 50 maan joukossa Starting well -indeksissä, ja olemme todella kasvattaneet lapsia, jotka muuttavat maailmaa. Kaiken tämän taustalla on ollut laki 70-luvulta, eli on varmasti hyvä todeta, että yli vaalikausien tehty valmistelu uuden lain puitteissa oli tarpeellinen.

No, ongelma tässä laissa tietysti on myös yhtä ilmeinen. Se ei tosiaan ota kantaa siihen hölmöyteen, joka Suomessa sitten viime vuosina näiden kaikkien rankkausten jälkeen on tehty. Meillä on tällä hetkellä kuntia — ja niistä tulee viestejä koko ajan — joissa on lapset lajiteltu sen mukaan, ovatko vanhemmat työttömiä tai esimerkiksi kotona olevia maahanmuuttajaaiteja, ja sitten on lapsiryhmiä, joiden vanhemmat ovat töissä, tai ryhmiä, jotka ovat yksinkertaisesti liian suuria.

Kysyn ministeriltä kahta asiaa. Tämän lain valmistelusta: minkälaista kansainvälistä vertailua te teitte ja miten arvioitte meidän tilannettamme muihin maihin ja kehityskulkuihin nähden? Ja toiseksi: miten otitte huomioon viime vuosina tehtyjen heikennyksien vaikutukset, joista meillä on jo vähän myös tutkimustietoa [Puhemies: Aika!] tämän lain valmistelussa?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Parviainen. [Olli-Poika Parviainen: Arvoisa rouva puhemies...] — Parviainen Ulla, anteeksi.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

16.28 Ulla Parviainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuulostaa, että olemme yksimielisiä tästä asiasta, että lapsen etua on se, että koulutustasoa, osaamistasoa kohotetaan. Mielestäni on tärkeää, että ymmärretään tosiaan, että moniammatillinen tiimi hoitaa ja kasvattaa lasta siellä hoidossa, kasvatuksessa. Eli jokaisen työntekijän erilainen koulutuksen tuoma osaaminen, vahvuus pitää kyllä ottaa vahvasti mukaan sen lapsen kasvun ja kehittymisen tueksi.

Arvoisa rouva ministeri, totesitte tuossa, että kolmiportainen tuki ei ole tässä mukana mutta se on tulossa seuraavassa vaiheessa. Voisitko avata meille, millä aikataululla nyt sitten kehittyy tämä kolmiportaisen tuen mukaan ottaminen?

16.29 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vähän yli-innokkaasti olin käynnistelemässä edellistä puheenvuoroa, mutta se johtuu myös siitä, että tämä aihe on niin kovin tärkeä.

Olen iloinen siitä, että tässä laissa korostetaan varhaiskasvatuksen roolia koulupolussa ja sitä, että myöskin varhaiskasvatuksen ammattilaisten koulutustasoa tarkistetaan, mutta totta kai se pitää tehdä niin, että ne huolet, joita erityisesti sosionomien puolelta on tullut, huomioidaan vakavasti. Me emme halua rakentaa kahden kerroksen väkeä, varmasti, varhaiskasvatuksen ammattilaisten joukkoon.

Kuitenkin puuttuisin siihen, mihin monet muutkin puhujat ovat jo puuttuneet, eli jos ja kun me haluamme ajaa lapsen etua, niin on hyvin vaikea nähdä subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajausta lapsen edun mukaisena. Me tiedämme, että sote-paineiden alla taiteilevat kunnat eivät välttämättä kykene tarjoamaan ylimääräisinä vapaaehtoisina niitä palveluita, joita ei nyt laissa säädetä. Siksi minä olisin toivonut, että tässä laissa olisi otettu kantaa päivähoito-oikeuteen ja myös kohtuullisempiin ryhmäkokoihin.

16.30 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen menestys ja myöskin sivistys kansakuntana perustuvat viime kädessä sille ajatukselle, että tässä maassa kenestä tahansa voi tulla mitä tahansa. Jotta tämä ajatus voi toteutua, sen voi sanoa, perusedellytykset rakennetaan jo varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatukseen sijoitettu euro tuottaa moninkertaisesti takaisin paitsi lapselle myös kaikille meille täällä yhteiskunnassa.

Tätä päivähoito-oikeuden rajausta, jonka hallitus ajoi läpi, valitettavasti on kokeiltu monissa kunnissa. Yksi valitettava esimerkki on, että sitä kokeiltiin omassa kotikunnassani, jossa hallituspuolueiden enemmistöllä se ajettiin läpi. Onneksi se päätös muutettiin. Minkä takia? Sen vuoksi, että kun tutkimme, miltä alueilta päivähoito-oikeutta eniten rajattiin, niin kävi ilmi, että sitä rajattiin eniten jo ennestään kaikista heikoimmilta alueilta eli sieltä, missä eniten sitä varhaiskasvatusta on tarvittu. Tämän tiedon valossa, arvoisa ministeri, oletteko valmis arvioimaan uudelleen [Puhemies koputtaa] päivähoito-oikeuden rajaamista?

16.31 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä taas päinvastoin haluan kiittää, että hallitus on pitänyt kiinni tästä subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisesta, koska sitähan kuitenkin tarjotaan niille, jotka sitä tarvitsevat, tapauskohtaisesti. Me lähdemme siitä, että perheet kasvattavat, ei yhteiskunta.

Meillä on pula, meillä on huutava pula päiväkotien opettajista. Satoja paikkoja on auki. Kaksi asiaa vaikuttaa tähän: yksi on työolot ja toinen on palkka. Jos me nostaisimme lastentarhanopettajien palkkoja 500 eurolla, niin se olisi noin 90 miljoonaa euroa lisää kus-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

tannuksia, [Jukka Gustafsson: Miksei enempää?] ja silloin kun me saisimme nämä paikat täytettyä, moni asia ratkeaisi päiväkodissa.

Mutta nyt kysyn sosionomien huolesta: onko varmasti näin, että heistä ei tule apuopettajia päiväkotiin, kun heillä nyt on täysi oikeus toimia lastentarhanopettajina niin kuin lastentarhanopettajillakin? Meillä ole mitään tutkimusnäyttöä, että heidän pedagoginen osaamisensa olisi heikompaa.

16.33 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on todella tärkeä lakiesitys, ja ollaan jo melkein satamassa, niin kuin sanotaan.

Lähinnä kysyn kahta asiaa:

Ensimmäinen on se, että 20 prosenttia alle kouluikäisistä lapsista kokee yksinäisyyttä. Miten tähän asiaan nyt sitten tässä puututaan? Onko kotoa käsin, onko päiväkodista vai molemmista? Minusta pitäisi selvittää syyt, miksi on näin. Joku syy siihen täytyy olla.

Sitten toinen kysymys, josta olen todella huolissani ja joka vaikuttaa nyt sitten tämän päivän päiväkodissa tapahtuvaan työhön ja laatuun, on tämä riita, joka on syntynyt näiden kahden eri tason osaamisen välillä. Todella toivon, että nyt valiokuntakäsittelyn aikana tähän asiaan löydetään semmoinen ratkaisu, että tämä saadaan ratkaistua, että siellä toimitaan tasavertaisesti. Tässä on pitkä siirtymäaika, mutta nyt ollaan semmoiseen tilanteeseen ajautettu siellä, että se aiheuttaa koko ajan vastakkainasettelua.

Ja viimeisenä: niin kauan kuin palkat ovat näin huonot, henkilökuntapula jatkuu.

16.34 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä on niin, että lastentarhanopettajien koulutusta tarvitaan lisää. Tuo lisäys aloitettiin eduskunnan valtiovarainvaliokunnassa, olin sitä itse aloittamassa edustaja Vahasalon kanssa, ja on hienoa, että nyt tämä hallitus on tämän ottanut itselleen, eli opettajia pitää kouluttaa lisää, mutta se ei yksin riitä. Työmarkkinapöytään voin lähettää terveiset, kyllä lastentarhanopettajat ja koko henkilöstö on siellä palkkansa ansainnut, mutta totean, että on tasa-arvon kannalta välttämätöntä, että lailla vahvistetaan lasten oikeus opettajaan. Erot ovat huimia kunnissa, ja tämä joustava malli 1+1+1 on todellakin hyvä, se mahdollistaa todellakin hyvin sen työn organisoinnin, eikä tämä ole mikään uusi asia. Vuonna 1973 asetettiin päivähoitolaissa tavoite siihen, että 50 prosenttia päiväkotien henkilöstöstä pitäisi olla lastentarhanopettajia, ja tänä päivänä me olemme nyt siinä, että tätä uutta varhaiskasvatustilaa käsitellään, ja myöskin kansallisessa varhaiskasvatuksen koulutuksen arvioinnissa oli tämä vastaava suositus, [Puhemies koputtaa] eli tämä on pitkän ajan tavoite, jota laajat joukot ovat esittäneet asiantuntijapohjalta. [Puhemies: Aika!] Eli pidän erittäin hyvänä tätä lakiesityksen [Puhemies: Aika!] sisältöä ja tavoitetta.

16.35 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aivan erinomaista, että tämä varhaiskasvatustilaki on saatu nyt eduskuntaan. Koko Suomen kannalta lasten kouluttamiseen sijoitetut rahat ovat varmasti paras sijoitus tulevaisuuden kannalta yleensäkin.

Tässä keskustelussa on monta hyvää puheenvuoroa käytetty pedagogiikan tärkeydestä, ja olen saanut monia, monia viestejä, niin kuin varmaan kaikki kansanedustajat, sosionomien asemasta. Uskon, että se asia on ihan hyvällä mallilla, niin että siihen ei tarvita sen kummempaa huomiota, että asia hoidetaan kuntoon. Kenenkään ammattipätevyyttä ei tässä tietenkään kyseenalaisteta, ei missään tapauksessa.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Mutta yhden huomion haluaisin tehdä vielä, ja se on nimenomaan kuntien tilanteesta. Kuntien taloustilanne on erittäin nopeasti parantunut viime vuosina, ja kunnilla on aidosti mahdollisuuksia sijoittaa tänä päivänä uusia, ihan itse tekemiään, budjettipäätöksillään tekemiään, rahoja lasten varhaiskasvatukseen, esimerkiksi erilaisiin kerhoihin koulun jälkeen ja moneen muuhun asiaan. Tämän takia toivoisin, että tässä keskustelussa huomattaisiin myös kuntien aseman tärkeys. Kunnathan ne ovat, jotka nämä varhaiskasvatuspalvelut rakentavat, ja se on jäänyt tässä keskustelussa mielestäni liian pienelle huomiolle.

16.36 Kimmo Kivelä sin (vastauspuheenvuoro): Puhemies! On erittäin hienoa, että tulevaisuudessa toimitaan yhden lain puitteissa eikä pääosin enää sovelleta moninaisia sosiaalihuollon säädöksiä.

Hyvin usein keskustelussa on tuotu esiin, että Suomessa osallistuminen varhaiskasvatukseen on alemmalla tasolla kuin verrokkimaissa. Asiat eivät kuitenkaan ole näin yksinkertaisia, koska monessa verrokkimaassa osa-aikatyötä tehdään huomattavasti enemmän ja se nyt sitten suoraan peilautuu varhaiskasvatukseen osallistumisen määrään.

Ei ole kunniaksi, että eri ammattiryhmät ovat vastakkainasettelun tilanteessa. On hyvä, että selkeytetään, etteivät kaikki tee kaikkea vaan arvostetaan eri ammattiryhmiä ja todetaan heidän kaikkien tärkeytensä.

Ja kyllä, vaikka tällä foorumilla ei palkoista päätetä, sen yhteisen kansallisen tehtävän täytyy olla, että tulee oikeudenmukainen palkkaus [Puhemies: Aika!] tälle alalle.

16.37 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyväkään lakiesitys ei paranna varhaiskasvatuksen laatua, ellei hallituksen aiemmin tekemiä säästöpäätöksiä saada peruttua. Suuremmat ryhmäkoot ja subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen esimerkiksi työttömien lapsilta kyllä vievät pohjaa lapsen edulta ja laadun kehittämiseltä. Hallituksen viime viikolla päättämä lisärahoitus ryhmäkokojen pienentämiseen ei poista tätä perusongelmaa. Se on ainoastaan pientä laastarointia säästöistä syntyneeseen isoon traumaan. Ministerikin on varmasti saanut niitä samoja viestejä kuin minä saan kentältä hyvin paljon. Varhaiskasvatuksessa on nyt paljon uupuneita työntekijöitä, ja uupunut työntekijä ei jaksakaan tehdä laadukasta työtä.

16.38 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse tervehdin tässä esityksessä ilolla erityisesti sitä, että nyt varhaiskasvatuksen laatua ja lasten edun nostamista etusijalle painotetaan tässä niin selkeästi. Mutta ehkä juuri sen takia tämä herättää myös aika paljon kysymyksiä.

Opetusministeri on nyt vakuuttanut meille, että hallituksessa on herätty lasten eriarvoistumiseen ja erityisesti poikien syrjäytymisvaaraan. Ja juuri sen takia, jos tähän on nyt herätty: minkä takia te ette käytä tätä mahdollisuutta siihen, että te peruisitte niitä päätöksiä, jotka nimenomaan ovat eriarvoistaneet tämän maan lapsia? Tämä on se paikka korjata niitä virheitä, jotka on tehty. Kun hallitus sanoo meille, että nyt suunta on käännetty, nyt lapsen etu on laitettu keskiöön, niin minkä takia te ette korjaa niitä päätöksiä, jotka ovat täysin yksiselitteisesti ja selkeästi olleet lasten edun vastaisia?

16.39 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on todellakin hyviä ja kannatettavia uudistuksia, mutta kun tavoitellaan korkeaa varhaiskas-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

vatuksen laatua, niin on turvattava ennen muuta riittävä henkilöstömäärä ja riittävän pienet lapsiryhmät. Itse pidän sitä tällä hetkellä suurimpana pulmana.

Myös henkilöstön saatavuuden kannalta on kyllä tunnustettava, että palkkauskysymys on ihan ratkaiseva ongelma. On kyllä häpeällistä, että yliopistokoulutuksen saanut, vaativaa työtä tekevä lastentarhanopettaja saa keskimäärin 2 300 euroa kuussa palkkaa. [Eduskunnasta: Törkeää!] Tämä heikko palkkaushan koskee tietenkin kaikkia muitakin henkilöstöryhmiä päivähoidossa.

Kannatan myös tätä ministerin esiin nostamaa ajatusta maksetun esiopetuksen laajentamisesta kahdeksi vuodeksi. Pitäisin hyvin tärkeänä, että kaiken kaikkiaan pystyttäisiin tarkastelemaan lapsilähtöisesti eri-ikäisiä [Puhemies: Aika!] lapsia lainsäädännössä.

16.40 Jaana Laitinen-Pesola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivottavasti nyt saadaan aikaan laki, joka takaa tämän arjen toiminnan, lasten edun, riittävän henkilöstömäärän ja riittävän osaavan henkilöstön.

Minä haluan puuttua yhteen yksityiskohtaan. Vuorohoidon tarve meillä jatkuvasti kasvaa, ja tässä lakiesityksessä aika pienellä on ohitettu tämä vuorohoito. Toivoisin tietysti, että laissa otettaisiin kantaa tähän vuorohoidon järjestämiseen, koska myös se on, jos ajatellaan erityisesti naisten työssäkäyntiä, erittäin tärkeä asia. Se mahdollistaa sen, että lapset ovat turvallisesti hoidossa silloin, kun äidit tai isät ovat vuorotöissä.

16.41 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistan, että kun opiskelin sosiaalialan ohjaajaksi, sosionomia edeltävää tutkintoa, tästä edellisen kerran käytiin isoa keskustelua, ja sen takia toteankin nyt tästä lastentarhanopettajien pätevydestä, että valiokunta varmaan asiaan perehtyy ja tulee arvostamaan kaikkia ammattilaisia, ammattilaisten tarpeellisuutta päiväkodissa.

Päiväkodissa tehdään hyvää työtä ja erittäin tärkeätä työtä jo nyt. Osaaminen on aivan huippua, sen voin itse tuoreena päiväkotilapsen vanhempana todistaa. Kuitenkin samaan aikaan useammat edustajat ovat täälläkin kantaneet huolta jaksamisesta ja erityisesti ryhmäkoosta. Kaikki tärkeät tavoitteet esimerkiksi kiusaamisen kitkemiseksi vesitetään kyllä sillä, että ryhmäkoot ovat aivan liian suuria. Aikaa ja käsiä tarvitaan. Toteankin, että ei tehdä tästä pedagogiikasta sellaista tyhjää mantraa, jota vain hoetaan, vaan panostetaan aidosti siihen, että siellä on myöskin käsiä, sylejä ja ihmisiä tekemässä [Puhemies koputtaa] sitä työtä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Sitten ministeri Grahn-Laasonen, vastauspuheenvuoro, 5 minuuttia.

16.43 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitos lämpimistä puheenvuoroista. Uskon, että kun tätä keskustelua ja sen koontia varmasti luetaan ja päiväkotien henkilöstö on kiinnostunut siitä, miten eduskunnassa varhaiskasvatusta käsitellään, niin he arvostavat sitä, että täällä puhutaan arvostavasti kaikista ammattilaisista heidän koulutustaustastaan riippumatta. Ajattelin, että voisin tässä puheenvuorossa pyrkiä oikomaan niitä vääriäkin käsityksiä, joita liikkeellä on ollut. Viime vuosina, voi sanoa jopa vuosikymmeninä, tämä henkilöstöryhmien, heidän taustallaan olevien liittojen välinen keskustelu on ollut melko tulehtunutta, ja se on heijastunut tietysti meille asti. Olemme saaneet siitä paljon palautetta. Mutta kun eduskunta säättää varhaiskasvatustakia, niin läh-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

tökohtana ei ole työmarkkinapolitiikka vaan lähtökohtana on lapsen etu, niin kuin tässä lainsäädännössä vahvasti alleviivataan: varhaiskasvatuksen laatu ja varhaiskasvatuksen kehittäminen niin, että se vahvistaa lapsen oikeuksia ja vahvistaa lapsen kasvua, kehitystä ja myöhempää oppimista.

Varhaiskasvatuksen vahvuus Suomessa on moniammatillinen yhteistyö. Tarvitaan kaikkien ammattiryhmien paras osaaminen käyttöön, jotta suomalainen varhaiskasvatus on niin laadukasta kuin se on ja kehittyy siitä edelleen. On tärkeää, että varhaiskasvatuksessa kaikki kolme ammattiryhmää työskentelevät vahvassa yhteistyössä. Uudessa varhaiskasvatuslakiluonnoksessa, joka tänään on käsittelyssä, nykyisten tehtävissä toimivien henkilöiden sekä alaa opiskelemissa olevien asema turvataan eli hankitut kelpoisuudet säilyvät. Kenenkään ei tarvitse pelätä, että joku menettäisi tämän lain myötä ammatinsa. Kaikkia ammattiryhmiä ja kaikista koulutustaustoista tulevia ammattilaisia tarvitaan varhaiskasvatuksessa vastaisuudessakin, ja he ansaitsevat kaikki arvostuksemme täydestä sydäimestä.

Uudessa varhaiskasvatuslaissa ideana ja ajatuksena on tunnistaa näiden eri ammattiryhmien osaaminen ja kehittää sitä suuntaan, jossa nämä ammattilaiset ja heidän osaamisensa täydentävät toisiaan ja jossa nämä tarpeelliset osaamisalueet kirkastuvat entisestään. Oma ja ministeriön tulkinta tästä lainsäädännöstä on, että itse asiassa sosionomien asema tämän lainsäädännön myötä vahvistuu. Heidän osaamisensa tunnistetaan paremmin, ja tulevaisuudessa varhaiskasvatuksessa kaksi kolmasosaa on korkeasti koulutettuja.

Täällä nousi esiin huolta varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutusmääristä ja siitä, miten saadaan henkilökunta riittämään, kun nykyisiä paikkoja on vaikea saada täyteen. Siitä syystä tämä hallitus on tehnyt merkittäviä lisäyksiä varhaiskasvatuksen koulutusmääriin, lastentarhanopettajien koulutusmääriin. Niitä on nostettu kahteen otteeseen ja tullaan nostamaan edelleen. Tavoitteena on, että tämän lain tultua toivottavasti hyväksytyksi tämän eduskuntakäsittelyn päätteeksi käynnistämme välittömästi keskustelut korkeakoulujen ja oppilaitosten kanssa siitä, minkälainen polku rakennetaan, jotta vuonna 2030 tämä henkilöstörakenne toteutuu myöskin käytännössä. Hallitus on lisännyt viime vuonna puoliväliriihessä yhteensä 28 miljoonaa sellaista rahaa, mitä aikaisemmin ei ole ollut, neljän vuoden aikana käyttöön, ja sillä saadaan tuhat uutta lastentarhanopettajaa kasvatustieteellisistä tiedekunnista eri puolilta Suomea.

Palkkakysymykset ovat nousseet esiin, ja siitä haluan todeta sen tosiasian, että palkoista ei päätetä eduskunnassa eikä hallituksessa. Olen varma, että tämä keskustelu tästä kyllä välittyy sinne, missä on syytä se kuulla, eli työmarkkinaosapuolille.

Kysymys kansainvälisestä vertailusta nousi esiin. Samoin oli kysymyksiä, jotka liittyivät varhaiskasvatusoikeuteen. Olemme tehneet paljon kansainvälistä vertailua. Suomalainen varhaiskasvatus on laadukasta, kansainvälisesti se on tunnistettu, ja Suomi on myöskin vetovoimainen maa tulla tutkimaan ja oppimaan meidän varhaiskasvatuksestamme. Se, mitä voidaan tästä kansainvälisestä vertailusta myöskin oppia, on, että suurin tasa-arvo-ongelma suomalaisessa varhaiskasvatuksessa ei liity tuntimäärään vaan osallistumisasteeseen ylipäätään. Suomessa on yksi OECD-maiden matalimmista osallistumisasteista varhaiskasvatukseen, ja siksi tämä hallitus on asettanut tärkeäksi päämääräksi, tehtäväksi varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamisen. Ruotsissa varhaiskasvatusoikeus on 15 tuntia, Suomessa se on 20 tuntia jokaisen lapsen oikeutena. Meillä laatu on vahvaa, ja sitä tämä lakiesitys vahvistaa entisestään.

Kiitos siitä, että näistä rakentavista puheenvuoroista saamme hyviä aineksia myöskin tämän lainsäädännön jatkokehittämiseen, koska kaikki ei tule tässä valmiiksi, vaan seuraa-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

vassa vaiheessa muun muassa niitä tuen kysymyksiä on käsiteltävä, jotta mahdollisuuksien tasa-arvo tässä maassa toteutuisi entistä vahvemmin.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ilmiselvästi on tarvetta vielä debattikierrokseen.

16.48 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kyllä todettava, että aika pitkälle, ministeri Grahn-Laasonen, pääsitte väärässä suunnassa. Nimittäin viime hallituskaudella silloinen hallitus esitti eduskunnalle, parlamentaariselle koorille, että tehtäisiin varhaiskasvatuksen ensimmäisen vaiheen jälkeen toinen vaihe kuntoon, ja toisen vaiheen keskeisin ulottuvuus oli se, että alle 7-vuotias lapsi olisi saanut tukea, siis aitoa tukea, peruskoulutyypillisesti kolmiportaista tukea, mutta silloin jo tiedettiin, ettei voitu varhaiskasvatuslain ykkösvaiheessa säätää sellaista mallia, jota ei ollut koeteltu niin monista näkökulmista.

Nyt olen hyvin pahoillani siitä, että te, ministeri Grahn-Laasonen, laitoitte jo lausuntokierrokselle esityksen, jossa paljastitte oman kantanne. Tämä alle 7-vuotiaitten lasten tukeminen ei kiinnostanut teitä. Sen sijaan te särvelsitte suoraan sinne keskeiseen ytimeen ja puutuitte moniin muihin asioihin ja käytitte aika paljon jakovaraa seuraavien hallituskausien taskuista siihen, että otitte esiin ensimmäisenä toimenä henkilöstöasiat, ja tätä tukiellementtiä ei tullut. Uskon, että eduskunta on aika pettynyt, koska sentään kahdeksan puoluetta oli tästä elementistä viime kaudella samaa mieltä.

16.49 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä yksi tärkeä pysähtymisen paikka tässä koko keskustelussa ja myös tuossa tulevassa valiokuntakeskustelussa on kyllä se, että me saamme tulevaisuudessa huippuammattilaisia hakeutumaan päiväkodin erilaisiin tehtäviin. Kyllähän se liittyy, aivan oikein, kuten tässä muun muassa edustaja Räsänen on todennut, palkkakysymyksiin. Eli työtä tehdään kutsumuksesta, suuresta sydäimestä, halusta auttaa, mutta jos todella korkeasti koulutetun henkilön palkka on 2 300 euroa siitä hienosta työstä ja tulevaisuustyöstä, mitä siellä tehdään, niin eihän se motivaattori ole. Siitä ei päätetä täällä, aivan kuten ministeri totesi, mutta terveiset varmasti lähtevät ja on paikallaan lähteäkin.

Näen tärkeänä myös sen, mihin edustaja Jarva tuossa aiemmin viittasi, että nyt, kun näitä paikkoja lisätään, se tehdään alueellisesti tasapainoisesti. Ei saa syntyä eri puolille Suomea katvealueita, missä ei pysty itseänsä kouluttamaan ja missä ei pysty hakemaan pedagogiikan pätevyyttä. Eli myös siihen ryhtii nyt heti alusta alkaen.

16.51 Ben Zyskowiec kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä keskustelussa on kiinnitetty huomiota subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaukseen, jossa katsotaan, että jos vanhemmista toinen tai molemmat ovat kotona ja ellei ole erityisiä kasvatuksellisia tai sosiaalisia syitä, niin 20 tunnin viikko aika on riittävä.

Myönnän, että olen itse aikaisemmin ollut tämän rajauksen kannalla ja pitänyt luonnollisena, että jos vanhemmista toinen tai molemmat ovat kotona, niin silloin lapsella ei olisi oikeutta laajempaan, voisi sanoa täysipäiväiseen päivähoitoon. Mutta muun muassa ministeri Grahn-Laasonen on saanut minut vakuuttuneeksi siitä, että usein varsinkin niissä perheissä, joissa esimerkiksi työttömyyden vuoksi ollaan kotona, tämä varhaiskasvatus on

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

erittäin tärkeä mahdollisuuksien tasa-arvon vahvistaja, ja niinpä uskon, että tämä kysymys tulee arvioitavaksi viimeistään seuraavan hallituksen ohjelmaa neuvoteltaessa.

16.52 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen itse kyllä edelleen sillä kannalla, millä edustaja Zyskowitz oli aiemmin, että jos vanhemmat ovat kotona, niin kyllä jonkunnäköinen opetusvastuu on myös vanhemmilla.

Nyt tosiaan puhutaan kuitenkin ihmisistä, jotka työskentelevät lapsiemme hyväksi, eli tässä on koko maan tulevaisuus kyseessä. Tämän uudistuksen myötä varhaiskasvatuksen rooli koulutien eräänlaisena starttina tulee korostumaan. Tämä sosionomien huoli, mitä meistä jokainen on päässyt nyt sähköpostien muodossa näkemään, pelko siitä, että hankittu pätevyys ja kelpoisuus olisivat menossa pois — on hienoa ollut huomata ja kuulla, että tämä on ollut osaksi turha pelko, ja hyvä, että siihen on saatu selvyys.

Meillä tosiaan on isoja ongelmia ollut tällä alalla rekrytoinnissa. Jo nyt on ollut vaikea saada päteviä tekijöitä tälle alalle. Nimenomaan yksi tärkeimmistä, [Puhemies koputtaa] se on tullut sekä vasemmalta että oikealta, [Puhemies: Aika!] on ollut palkka. Jos tähän saadaan korjaus, niin hyvä asia.

16.53 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Laadukas varhaiskasvatus on ennen muuta lapsen etu, mutta se on myös yhteiskunnan etu. Niin kuin tiedetään, laadukkaaseen varhaiskasvatukseen laitettu euro tulee seitsemänkertaisena takaisin. Mutta jos sitä laadukasta varhaiskasvatusta ei tarjota vaan tehdään leikkauksia, kasvatetaan ryhmäkokoja, puututaan subjektiiviseen oikeuteen, leikataan lomarahoja tai ei arvosteta ammattikuntia, alan ammattilaisia riittävällä palkkauksella, niin silloin kärsivät sekä lapsen etu että yhteiskunnan etu. Ja sen vuoksi on tosi tärkeää, että nämä asiat pidetään mielessä.

Lapsiasiavaltuutettu on penänyyt, että meidän pitäisi enemmän tehdä lapsivaikutusten arviointia muun muassa budjettimenettelyssä. Se on tärkeää, jotta pystyttäisiin näkemään, mitkä toimenpiteet vievät lasten asiaa ja lapsiperheiden asioita eteenpäin ja mitkä eivät vie. Kysyisinkin ministeriltä, millä tavalla hän suhtautuu lapsiasiavaltuutetun esitykseen siitä, että seurantaa, mittaamista ja budjettimenettelyjä pitäisi pystyä muuttamaan.

16.54 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Päivähoito-oikeuden rajauskysymys on noussut täällä monessa puheenvuorossa esiin, ja edustaja Zyskowitz äsken antoi ikään kuin ymmärtää, että ehkä oma kanta tässä asiassa on muuttunut, antoi myöskin ymmärtää, että ministerikin näkisi tämän tilanteen ongelmallisuuden. Kyllä minä silloin toivon ja vetoan, että tähän asiaan laitetaan voimia ja lihaksia saman tien eikä vasta seuraavalla hallituskaudella. Jos me ajattelemme, että potentiaalisesti vaaleihin on vielä vuosi aikaa, niin se on valtavan pitkä aika kaikille niille perheille, joita tämä kysymys koskee. Vuodessa voi tapahtua niissä perheissä valtavasti huonoa — tai toisaalta voi tapahtua aivan valtavasti hyvää, nimenomaan sitä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Silloin tämän ei millään tavalla pitäisi olla kysymys, jota me vähän heittelemme täällä salissa tai ikään kuin vinkkaamme ulospäin, että ehkä sitten vuoden päästä tai seuraavien vaalien jälkeen tai ehkä kaikki meistä hallituksessa eivät ole ihan tätä mieltä mutta tällä mennään. Se on äärimmäisen vastuutonta, nimenomaan näitten perheiden arjen ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

16.55 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kiuru totesi täällä, että ministeriä ei kiinnosta lasten tukeminen, varhaisen tuen antaminen samaan tyyliin kuin esi- ja perusopetuksessa on kirjattu. Minusta on erinomaista, että näin ei todellakaan ole, ja minusta oli hyvä, että ministeri totesi, että tämä on se seuraava askel. Ministeri voisikin kertoa, minkä tyypistä valmistelua tämä vielä edellyttää. Lämmin, vahva tuki on sille, että tämä seuraavaksi tulee, ja tämä on hyvin valmisteltu.

On hyvä todeta, että jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen. On erinomaista, että varhaiskasvatukseen on tullut tasa-arvo. Tutkimukset ovat osoittaneet, että tuo raha, jonka itse asiassa opetusministerinä alun perin aloitin, on toiminut hyvin perusopetuksessa, ja on hyvä, että se tulee varhaiskasvatukseen.

Ja hyvä, että kiusaaminen tuli tähän. Silloin kun, edustaja Kiuru, teitte varhaiskasvatuslakia, lukemattomia kannanottoja, vetoomuksia, kirjallisia kysymyksiä tuli järjestöiltä: puuttukaa tähän kiusaamiseen, kirjatkaa se lakiesitykseen. Ette te sitä tehneet. Kiitos nyt [Puhemies koputtaa] ministeri Grahn-Laasoselle, [Puhemies: Aika!] että tämä kiusaamisongelma on ymmärretty [Puhemies: Aika!] ja se on pykälä lakiesityksessä. [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa]

16.57 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän mahdollisuudesta kommentoida näitä väärä väitteitä.

Ensinnäkin on hyvä, että nostitte esiin kiusaamisen. Perustin työryhmän, jossa asiallisesti eri asiantuntijoiden kanssa olisi haettu ne elementit, millä tavalla toimitaan, mutta ministeri Grahn-Laasonen ei toteuttanut tämän työryhmän toimeksiannon pohjalta tehtyjä ehdotuksia. Se on valitettavaa.

Seuraava ehdotus oli se, että niin kuin eduskunta ja ne puolueet, jotka täällä viime kaudella olivat, toivoivat, yksi asia saatetaan yhdessä kuntoon. Kaikki kahdeksan puoluetta puristivat kättä. Eikö ole oikeus ja kohtuus, että alle 7-vuotias lapsi voisi saada varhaiskasvatuksessa tukea? Minä vielä teihin vetoan, että tämä ei voi mennä näin, että kolme vuotta valmisteltiin varhaiskasvatuslain kakkosvaihetta ja tätä tukielementtiä sinne ei millään saatu. Kaikki muut asiat näyttävät edistyvän vaikka 100 miljoonalla eurolla, mutta tuki on unohtunut. Ei voi olla selitys, että ei ehditty kolmessa vuodessa. [Puhemies koputtaa] Tämä on häpeällistä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Grahn-Laasonen, lyhyt vastaus, 1 minuutti.

16.58 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Teillä, edustaja Kiuru, oli vastaavana ministerinä neljä vuotta aikaa, eivätkä siinä työryhmät paljon auta, kun tarvitaan niitä tekoja. Teillä oli täysi mahdollisuus vastaavana ministerinä vahvistaa lapsen edun ensisijaisuutta laissa, korjata henkilöstörakenne, vahvistaa siten laatua, kirjata sinne se kiusaamisen torjuminen, mikä on erittäin tärkeä. Te jätitte nämä kaikki tekemättä. Menitte siitä, mistä aita on matalin. Muistan, seurasin sitä läheltä ja pyrin saamaan sitä henkilöstörakennetta silloin jo kuntoon, mutta ette uskaltaneet ratkaista tätä ongelmaa, koska se on aiheuttanut niin paljon ristiriitoja. Olen todella iloinen siitä, että olemme tänään tilanteessa, jossa meillä on käsittelyssä varhaiskasvatuslaki, joka ratkaisee nämä monta vuosikymmentä käsillä olleet ongelmat ja ristiriidat.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

16.59 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän mahdollisuudesta saada vastata näihin ministerin syytöksiin. Totean vielä kerran, että minä arvostan asiantuntijatyötä, ja sitä kautta iso asiantuntijatyö tehtiin siinä, että saatiin varhaiskasvatuksen ykkösvaihe tehtyä noin vuoden valmistelulla. Olin kaksi vuotta ministerinä, ja se vietiin vielä täällä eduskunnassa läpi. Sitten sen jälkeen jäi kolme asiaa ratkaistavaksi. Näistä ministeri ratkaisi yhtä asiaa, mutta tästä tukielementistä kaikki ryhmät ovat samaa mieltä, että kyllä koulutuspolulla pitäisi jokaisen lapsen saada tukea, sitä samaa tukea, mitä saa myöskin peruskoulussa, ja kun se peruskoulumalli ei toimi sellaisenaan, ajateltiin, että siihen tehdään asiantuntijatyö, minkä pohjalta tuki laitetaan kuntoon. Nyt on kolme vuotta mennyt, eikä vielääkään ole tukielementtiä tässä. Kyllä täällä noin pienillä rahoilla olisi saatu tämä asia kuntoon, mutta tämä ei vain millään mene nyt kuntoon. Miksi?

17.00 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tervehdin todella ilolla edustaja Zyskowiezin ulostuloa tässä keskustelussa, jossa hän ainakin epäsuorasti myönsi olleensa väärässä, mitä tulee subjektiivisen päivähoido-oikeuden rajaamiseen. Mikäli tämä on laajemmin myöskin ministerin jakama käsitys, niin kehottaisin todellakin ministeriä ryhtymään toimiin heti. Ei ole mitään tarvetta odottaa puolitoista vuotta, ennen kuin tehdään tämä erittäin tarpeellinen korjausliike.

Arvoisa puhemies! Minusta on syytä myöskin suhtautua vakavuudella niihin huoliin, mitä eri ammattilaiset ovat esittäneet tähän lakiuudistukseen liittyen. Olisin kysynyt ministerin arviota erityisesti kahteen asiaan.

Ensimmäinen liittyy lastenhoitajien kohtaloon. Lastenhoitajiahan tullaan näiden muutosten myötä tarvitsemaan vähemmän, eli miten ministeri arvioi, että tämä tulee vaikuttamaan lastenhoitajien työllistymismahdollisuuksiin?

Toisena tämä lastentarhanopettajan nimikkeen rajaaminen ainoastaan yliopistokoulutetuille: miten te arvioitte, että tämä tulee vaikuttamaan sosionomitaustaisten ammattilaisten palkkakehitykseen pitkällä aikavälillä?

17.01 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy myöntää, että yksi pettymys tässä laissa oli kyllä kieltämättä se, että ei puhuta tästä kolmiportaisesta tuesta ollenkaan. Olin itse sen parlamentaarisen työryhmän jäsen, joka edellisellä kaudella pohti tätä.

Mutta nyt katseet tulevaisuuteen. Onko mahdollista, että hallitus vielä tällä kaudella tekisi jotain ja toisi jotain, mikä vahvistaisi tätä tukea, mitä moni lapsi kieltämättä tarvitsee varhaiskasvatuksessa? Tänään ainakin, kun kuulimme asiantuntijoita valiokunnassa, aika moni tuki tätä aika nopeaa aikataulua.

Men, värderade talman, en fråga. I det här lagförslaget har man inte överhuvudtaget analyserat den svenska situationen. Vi har en ännu sämre situation på svenskt håll vad beträffar behöriga barnträdgårdslärare till exempel i huvudstadsregionen. Har man när ministeriet förhandlat med högskolorna om de här tusen tilläggsplatserna beaktat det här skriande behovet av behöriga svenskspråkiga barnträdgårdslärare i de här förhandlingarna?

17.02 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä monet kollegat ovat ottaneet esille huolen siitä, mikä alan yleinen vetovoima tulevaisuudessa on, johtuen tietysti näistä palkkauskysymyksistä ja pätkätoista ja myöskin kasvaneista ryhmä-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

ko'ista. Ja lastentarhanopettajien koulutuksen määrän kasvattaminen on tietysti hyvä asia, mutta on huomioitava se, että kaikki eivät suinkaan ole jäämässä alalle ja lastentarhanopettajien koulutus on ollut hyvin yleinen väylä sitten siirtyä peruskoulunopettajan opintoihin.

Täällä edustaja Andersson oli huolissaan lastenhoitajien hakeutumisesta alalle. No, heidän työtehtävänsähän eivät sinällensä muutu, mutta minä olisin erityisen kiinnostunut siitä, mikä mahtaa olla sitten sosionomien halukkuus tulevaisuudessa niihin opintoihin, koska heillähän nyt muuttuu sitten mahdollisuus näihin nimikkeisiin ja myöskin työtehtäviin. Onko tässä huomioitu se, että tulevaisuudessa niihin sosionomiopintoihin ei ehkä enää olekaan sitten sellaista paloa kuin tähän saakka, koska kaikki oikeastaan muuttuu [Puhemies koputtaa] sitten sen nimikkeen myötä?

17.03 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy nyt vielä kerran sanoa se, että täällä hetkellä kaikki sosionomin koulutuksen saaneet lastentarhanopettajina työskentelevät tai sosionomikoulutuksessa olevat säilyttävät tulevaisuudessakin opettajan kelpoisuutensa eli voivat tulevaisuudessakin toimia lastentarhanopettajina. Eli tässä mielessä näen, jos ajatellaan tulevaisuutta vielä hyvinkin pitkälle, että meillä saattaa olla tilanne, jossa päiväkodeissa on ryhmissä kaksikin sosionomia ja yksi lastenhoitaja.

Se, mikä myös pitää muistaa — täällä hyvin on tuotu se esiin — on se, että ehkä pienemmällä lapsilla hoivan tarve ja sylin tarve on vielä suurempi kuin vanhemmillä lapsilla ja tämä laki mahdollistaa sen, että henkilörakennetta voidaan joustavasti päiväkodin sisällä eri-ikäisten ryhmien osalta soveltaa niin, että pienemmällä lapsilla on mahdollisuus hoivakoulutuspuhjan saaneiden läsnäoloon enemmän.

Ja sitten vielä ihan lopuksi sellainen asia, että se, että me vahvistamme pedagogiikkaa, ei tarkoita sitä, että me vahvistaisimme ikään kuin oppimista koulumaiseen tapaan, vaan pedagogiikan ammattilaiset tietävät sen ja ymmärtävän sen, minkä tasoista toimintaa minkäkin ikäisille suunnitellaan, ja tämä on [Puhemies koputtaa] erinomaisen hyvä [Puhemies: Aika!] lain tavoite.

17.04 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään on täällä salissa jo paljon puhuttu henkilökunnan saatavuudesta, mikä tietysti olennaisesti vaikuttaa tähän lasten hyvinvointiin ja jopa turvallisuuteen. Siihen vaikuttaa tietenkin tämä yleisesti matalaksi tunnustettu palkkataso — toivottavasti terveiset tästä asiasta tosiaan lähtevät myös työmarkkinapöytäan — mutta ongelmia päiväkodeissa epäilemättä aiheuttaa myös tämä ryhmäkokojen kasvu, jolla silläkin on vaikutusta työntekijöiden viihtyvyyteen, jaksamiseen ja, korostan vielä, jopa lasten turvallisuuteen.

Arvoisa puhemies! Tämä ministerin mainitsema kehysriihessä päätetty ryhmäkokojen pienentämisen 10 miljoonan euron määräraha on sinällään hyvä asia, mutta se on mielestäni aivan liian pieni eikä ratkaise ongelmia yleisellä tasolla. Pikemminkin se on laastari näihin ongelmiin. Toivon ministerin ottavan nyt kantaa siihen, eikö tästä ryhmäkokojen mitoituksesta olisi hyvä säätää lain tasolla, jolloin yhdenvertaisuus toteutuisi paremmin eri kunnissa.

17.06 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan tämä nyt hie-
man hämmäntävää kuultavaa näin oppositiosta, että kokoomus täällä kertoo enemmän tai vähemmän vastustavansa niitä heikennyksiä, niitä leikkauksia, joita he ovat itse olleet tekemässä. Kolme vuotta kasvatusalan asiantuntijat, lastensuojelun ammattilaiset ja lapsi-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

asiainvaltuutettu ovat yrittäneet kertoa teille, että tasa-arvoisen päivähoito-oikeuden rajaaminen ja ryhmäkokojen kasvattaminen tulevat osumaan ja osuvat kaikista pahiten juuri niihin lapsiin, jotka tarvitsevat tukea kaikista eniten, he kärsivät kaikista eniten. Teillä on ollut valtiovarainministerin salkku, teillä on ollut opetusministerin salkku — kellä muulla kuin teillä on ollut mahdollisuuksia torjua näitä päätöksiä? Ei ole oikein tässä vaiheessa, kun uudistusta ollaan tekemässä, sanoa, että kyllähän me oikeastaan tätä vastustetaan, mutta seuraava hallitus saa sitten ehkä nämä asiat korjata, nämä meidän tekemämme virheet korjata. Miksi te [Puhemies koputtaa] ette korjaa näitä asioita nyt?

17.07 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kokoomuksessa ja myös vihreissä silloin, kun he ovat hallituspuolue, on sitouduttu hallitusohjelmaan ja myös hallitusneuvottelussa sovittuihin yksittäisiin ratkaisuihin ja sen mukaisesti menään. Itse kerroin tuossa asiassa muuttaneeni kantani ja tässä valossa olleeni väärässä hallitusneuvotteluissa, kun tästäkin asiasta päätettiin. Meillä muilla ihmisillä, edustaja Emma Kari, on sellainen mahdollisuus, että joskus myönnämme olleemme väärässä ja olleemme asiassa eri kannalla kuin millä tällä hetkellä olemme. Onneksi te vihreät olette tällaisista inhimillisistä heikkouksista täysin vapaita.

17.08 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan edustaja Zyskowitzin uudelleenarviointia. Ei tämä nyt ensimmäinen kerta ole, kun eduskunnassa löytyy edustajia, jotka myöntävät, että on arvioitu asia uudelleen.

Arvoisa puhemies! Ministeri Grahn-Laasonen, sanoitte sanatarkasti, että ”sosionomien asema vahvistuu”. Mehän olemme jo aloittaneet sivistysvaliokunnassa etukäteen asiantuntijakuulemisen, mutta me emme ole vielä kuunnelleet itse järjestöjen asiantuntijaedustajia, OAJ oli tänään, mutta emme vielä kenttää noin laajemmin. Yksi esimerkki. Nyt tämän pitkähkön siirtymäajan jälkeen sosionomilla on mahdollisuus tulla valituksi päiväkodin johtajaksi vain suorittamalla kasvatustieteen maisteritutkinnon. Olen nyt jo perännyt sitä, että eihän tässä ole mitään järkeä. Meidän pitää tavallaan arvioida sosionomikoulutuksen sisältö tarkasti ja katsoa, miten sitä voidaan kehittää ja sitten ehkä joillakin kevyemmillä opetusohjelmilla [Puhemies: Aika!] saavuttaa tämä pätevyys sosionomeille.

17.09 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosionomit, lastentarhanopettajat ja myös lastenhoitajat ovat esittäneet suoranaisesti hätähuudon. Onko heidän huolensa ihan turha, vai onko siellä laissa jotakin sellaista, joka vaarantaa heidän asemansa? Heilläkin on varmaankin lakimiehet käytössään, ja he ovat huolissaan.

Kiusaaminen on ongelma, jonka laajuus yllättää jopa päiväkodeissa. Lakialoite koulu-rauha-asiamiehestä on perussuomalaisen tekemä, ja minä toivonkin, että edustajat tutustuvat ja allekirjoittavat tämän viikon aikana nimensä siihen. Se on hyvä. Kiusaamisen kitkemiseen pitää löytää useita työkaluja. On hyvä, että myös varhaiskasvatuslaissa puututaan siihen jonkin verran. Riittävä henkilökunnan määrä ja ryhmäkokojen suuruus ovat ensiarvoisen tärkeitä asioita kiusaamisenkin kitkemisessä.

Palkat ovat ala-arvoiset vastuullisessa päiväkotityössä. Sisareni on lastentarhanopettajana ollut yli 40 vuotta Itä-Helsingissä, ja hän pitää hyvin paljon työstään, [Puhemies: Aika!] mutta palkka ei ole kovin hyvä.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

17.10 Raija Vahasalo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri on tehnyt hyvää työtä. Tämä on erinomainen lakiesitys. Tämä vastaa moniin meidän yhteiskuntamme suuriin ongelmiin. Tämä vastaa siihen, että tasa-arvoasia edistyy. Se edistyy varhaiskasvatuksen puolella. Kiusaamiseen puututaan ja otetaan huomioon ne lapsen herkkyyksikaudet, joita meidän yhteiskunnassamme tähän asti ei ole otettu, ja se on ollut meillä yksi suuri puute.

Täällä esitellään, ettei tukea olisi ollenkaan. Kyllä tukea tälläkin hetkellä on lapsukaisille. Siellä on varhaiskasvatuksessa erityisopettaja, lastentarhanopettaja olemassa, ja hänenkin asemaansa ja mahdollisuuksiaan tehdä työtänsä tällä lailla vahvistetaan. Tämä on erinomainen laki, ja tämä on samassa linjassa sen hallinnon muutoksen kanssa, jota me teimme aikaisimpina kausina.

17.11 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatus on opetuksen, kasvatuksen ja hoidon kokonaisuus, ja se rakentuu educare-mallille. Siinä nimenomaan moniammatillisuus on tärkeää. Me tarvitsemme siis varhaiskasvatuksen opettajien, sosionomien ja lastenhoitajien osaamista, ja he ovat kaikki tärkeitä varhaiskasvatuksen arkipäivässä. Erilaista osaamista tarvitaan myös tästä eteenpäin.

Kaikkein tärkein laatutekijä varhaiskasvatuksen arjessa on siis nimenomaan osaava henkilökunta ja sen riittävä määrä. Siksi onkin todella valitettavaa, että ette ole tässä esityksessä tätä henkilöstömitoitukseen tehtyä heikennystä korjanneet. Se on erittäin harmillinen asia.

Mutta joku otti täällä puheeksi tuon vuorohoidon, ja on hyvä, että laissa säädetään nyt vuorohoidosta. Sitähän pitää antaa lapselle silloin, kun päivähoitoa tarvitaan iltaisin, viikonloppuisin tai öisin, mutta yksi asia on tavallaan jäänyt huomiotta. Elikkä meillä on paljon 1.—2.-luokkalaisia, pieniä koululaisia, joiden vanhemmat ovat vuorotyössä, ja heillä ei ole mitään lakisääteistä huolenpitoa tämmöisestä vuoropäivähoidosta. Toivoisinkin, että ministeri voisi harkita jossain vaiheessa tuovansa esityksen, [Puhemies: Aika!] jossa vuorohoito laajennettaisiin myöskin eka- ja tokaluokkalaisille.

17.13 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että edustaja Zyskoviczin argumentit eivät vakuuta, mitä tulee hallituksen mahdollisuuksiin korjata tätä epäoikeudenmukaista ja lasten edun vastaista päätöstä subjektiivisen oikeuden rajaamisesta. Tämä hallitushan on perunut useita esityksiä, joita on annettu, jopa sellaisia, jotka ovat olleet eduskunnan käsittelyssä, ja myöskin luopunut tietyistä hallitusohjelmaan kirjatuihin tavoitteisiin vaivihkaa — kuten vaikkapa tavoitteesta vähentää maisteritutkintojen määrää 20 prosentilla, mikä herätti hyvin paljon ihmetystä siinä vaiheessa, kun hallitusohjelma julkaistiin.

Eli kyllä minä näen, että hallituksella olisi kaikki mahdollisuudet perua ja korjata tämä epäoikeudenmukainen ja huono ratkaisu, joka on yksi eniten kritiikkiä kaikilta asiantuntijoilta saanut päätös, mikä on tehty varhaiskasvatuksen osalta tämän hallituskauden aikana. Tämä rajaushan vaikuttaa suomalaisten lasten oikeuksiin koko ajan. Jos nyt on ymmärretty, että tämä oli huono päätös, niin miksi odottaa puolitoista vuotta ennen kuin sitä korjataan?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja nyt mennään pikkuhiljaa puhujalistaan. Edustaja Toivola, ja sitten käymme puhujalistaan.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

17.14 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pieni mutta erittäin tärkeä yksityiskohta, josta haluan antaa kiitosta ja nostaa esiin: on tosi hienoa, että saamen kieli nimenomaan äidinkielenä varhaiskasvatuksessa saa tässä esityksessä vahvistusta. Se on tosi tärkeää.

Sitten minä olisin kysynyt näistä opiskelupaikoista. Ministeri sanoi, että on tavoite vieläkin lisätä niitä. Voisiko sitä avata vähän lisää, koska tavoite on aika kunnianhimoinen, siirtymäaika on 12 vuotta? OAJ:n arvio on, että meillä pitäisi vuodessa olla 1 100 uutta opiskelupaikkaa, jotta ikään kuin pystyttäisiin kattamaan kaikki se tarve, jolla tämä tavoite voi toteutua. Miten tätä suhtaa nähdään, ainakin sen verran kuin tähän mennessä on tiedossa?

Ja edustaja Zyskoviczille lyhyesti: Ehdottomasti mielipidettä saa muuttaa, arvostan sitä. Se, mikä tässä kommentissa hämmensi, oli, että tuli ymmärrys, että vastuuministeri olisi ikään kuin kääntänyt teidän pääanne eli nimenomaan hän on arvollisesti ollut vastaan tätä rajausta ja se on saanut teidät muuttamaan näkemyksenne. Kyllähän se nyt hämmentää ikään kuin jokaista suhteessa siihen keskusteluun, mitä tässä on jo useampi vuosi käyty tämän rajauksen näkökulmasta ja miten vakavasta asiasta on ollut kysymys.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Otetaanko vielä muutama? Jos ministeri malttaa odottaa, niin otetaan nyt debattia.

17.15 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Toivolalle vastaan, että en ole mitenkään tässä pyrkinyt menemään ministeri Grahn-Laasonen selän taakse. Olin todellakin mukana tekemässä päätöstä tästä subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajauksesta, ja itse asiassa silloinen tuleva ministeri, Grahn-Laasonen, ei ollut sitä päätöstä siinä yhteydessä mukana tekemässä. Tämän jälkeen olen keskustellut monien asiantuntijoiden kanssa, luenut monta aiheeseen liittyvää lehtijuttua ja näiden keskustelujen ja saamani lisäinformaation varassa ja valossa olen päätenyt siihen käsitykseen, minkä kerroin, että juuri niissä perheissä, joissa jompikumpi tai molemmat vanhemmista ovat kotona, tällä varhaiskasvatuksella ja siihen osallistumisella täysimääräisemmin olisi usein hyvin myönteinen vaikutus. Myös keskustelut nykyisen ministerin kanssa ovat kantaani vaikuttaneet.

17.16 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan kovasti, ehkä entistä enemmänkin edustaja Zyskowiczia siitä, että hän on nimenomaan tutkittuun tietoon perustuen kääntänyt nyt mielipiteensä, mutta aivan kuten edustaja Toivola tässä jo esitti kysymyksen, ehkä suurin hämmennys on nyt siitä, miten ministeri Sanni Grahn-Laasonen tästä asiasta ajattelee, ja siksi haluan nyt tässä kohtaa kysyä: jaatteko te tämän edustaja Zyskowiczin ajatuksen ja mielleten, oletteko tekin muuttanut mielenne tässä asiassa? Se vasta olisi päivän hyvä uutinen, ja sitä odotan nyt enemmän kuin joululahjoja ensi jouluna.

Sitten pitää vielä sanoa se, että on hyvä asia, että opinpolku ymmärretään molemmista päistä elinkaarta nyt pidempänä, ja se luo mahdollisuuksia lapsille ja Suomenkin menestykselle, mutta hoivan tärkeyttä on syytä korostaa, erityisesti alle kolmevuotiaiden lasten osalta.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

17.17 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä onkin mielenkiintoista, että perussuomalaiset täällä on sitoutunut hallitusohjelmaan ainoana puolueena. Suomessahan on kaksipuoluejärjestelmä: on perussuomalaiset ja sitten ovat nämä muut! Nämä muut ovat sitä mieltä, että sosialismia ja että yhteiskunta kasvattaa, ja me perussuomalaiset olemme sitä mieltä, että perheet kasvattavat. Ja tarpeen mukaan, yksilöllinen. Meille on tärkeä tällainen yksilö ja se, että me teemme yksilöllistä politiikkaa. Ja tarpeen mukaan, nytkin ne, joilla on tarvetta, saavat enemmän päivähoitoa, mikä on tärkeää.

Mutta nyt haluaisin kysyä, kun ministeri ei avannut sitä: Miten sosionomien työnkuva tulee muuttumaan? Jos meillä on nyt niin, että on yksi opettaja ja kaksi hoitajaa, ja jos meillä on jatkossa niin, että on kaksi opettajaa ja yksi hoitaja, niin se tarkoittaa sitä, että silloin sosionomien työnkuva tulee muuttumaan. Avaa se asia kunnolla.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Täällä teititellään.

17.18 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totesin äsken, että nyt pitäisi katsoa tulevaisuuteen, mutta sen verran täytyy sanoa edellisestä kaudesta: Edellisellä kaudella kuusi puoluetta — kuusi puoluetta — päätti selvittää — myös se hallitus selvitti — voidaanko rajoittaa subjektiivista päivähoito-oikeutta. Me selvitimme sen, se on huono uutinen. Mutta hyvä uutinen oli, että jo edellisellä kaudella nämä kuusi puoluetta totesivat: ei kannata, se ei tuo säästöjä, mutta se heikentää varhaiskasvatuksen laatua. Ja jotkut meistä sitten oppivat sen jo edellisellä kaudella, kun selvitettiin tätä, koska me selvitimme sen.

Arvoisa puhemies! Kysymys ministerille: Nämä lastentarhanopettajien aloituspaikat. Olemme kuulleet, että niitä on liian vähän. Aikooko hallitus palata tähän asiaan ja lisätä näitä aloituspaikkoja?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt annetaan ministeri Grahn-Laasoselle vastauspuheenvuoro, 3 minuuttia.

17.20 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta.

Ensinnäkin aloituspaikkamääristä — viimeinen kysymys, joka tässä nousi esiin. Aikaisemmassa kysymyksessä kysyttiin myöskin sitä, miten turvata ruotsinkieliset palvelut tässä yhteydessä. Se, minkä haluan sanoa, on se, että tämä laki, kun se toivottavasti hyväksytään, antaa erittäin vahvan signaalin myöskin korkeakouluille koulutusmäärien lisäämisestä, ja tämä laki tarvitaan nimenomaan siihen, että meillä on selkeä, eduskunnan asettama tahtotila siitä, että meillä on entistä korkeampi koulutustaso varhaiskasvatuksessa, ja siitä seuraavat sitten myöskin ne aloituspaikkalisäykset.

Hallitus on jo myös omilla päätöksillään tähän vaikuttanut. Yhdessä korkeakoulujen kanssa on sovittu paikkojen lisäämisestä, ensin kolmanneksella pysyvästi, ja sen jälkeen tulee vielä tuhat uutta paikkaa, 28 miljoonaa, eli me olemme jo tehneet tämän kauden aikana erittäin merkittäviä lisäyksiä, ja niitä on tarpeen jatkaa, kuitenkin siten, että huolehditaan koulutuksen laadusta, niin että ei voida myöskään ajatella, että yhdessä yössä nämä asiat ratkaistaan. Siksi tässä laissa on pitkä siirtymäaika.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Samoin ruotsinkielisten palvelujen turvaamisen kysymykseen voidaan palata esimerkiksi sitten, kun korkeakoulujen kanssa neuvotellaan jälleen. Puolivälineuvottelut käydään ihan tässä lähikuukausina.

Oli kysymys, miten sosionomien työnkuva muuttuu, millaista osaamista sosionomeilla erityisesti varhaiskasvatuksessa on verrattuna esimerkiksi muuhun henkilöstöön. Vahvasti on noussut — myös hallituksen Lape-työssä, lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmassa — se, että tarvitaan nimenomaan moniammatillista yhteistyötä, perheiden tukemista, yhteistyötä uusissa perustettavissa maakunnissa sosiaali- ja terveyspalvelujen kanssa, lastensuojelussa ja niin edelleen, jotta se tuki tavoittaa perheet, jotta se olisi mahdollisimman laadukkaasti ja hyvin järjestettyä. Ja tätä osaamista haluamme entistä enemmän kirkastaa ja saada käyttöön myöskin sosionomien koulutustaustasta kummuten.

Varhaiskasvatusoikeuteen ja varhaiskasvatuksen tasa-arvoon liittyvistä kysymyksistä haluaisin palata siihen, minkä jo aiemmin mainitsin, että olen pahoillani siitä, että tässä salissa ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota tähän kipeimpään kohtaan, joka on varhaiskasvatukseen osallistuminen ylipäänsä. Meille tulee jatkuvasti huomautuksia maailmalta, EU-tasolta siitä, että Suomessa varhaiskasvatukseen osallistumisaste on yksi OECD-maiden heikoimpia. Siihen meidän täytyy kiinnittää huomiota, ja niin hallitus on tehnytkin, muun muassa maksualennuksilla lisännyt varhaiskasvatukseen osallistumista. Ongelma ja kipukohta on siinä, että varhaiskasvatukseen osallistuvat vähiten ne lapset, jotka hyötyisivät siitä eniten, ja siitä syystä on käynnistetty nyt muun muassa 5-vuotiaiden maksuttomuuskokeilu, jotta saataisiin koko ikäluokka tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen piiriin. Tälle tasa-arvokipukohdalle meidän tulisi tässä keskustelussa antaa enemmän painoa. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Koska tähän aiheeseen on kaksi tuntia rajattu keskusteluaikaa, niin nyt menemme puhujalistaan. — Ensimmäisenä puheenvuoro edustaja Vahasalolle.

17.23 Raija Vahasalo kok: Arvoisa puhemies! Kun varhaiskasvatuslaki siirrettiin sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön, niin samalla muuttui varhaiskasvatuksen luonne. Varhaiskasvatus ei ollut enää osa sosiaalihuoltoa vaan osa koulutusjärjestelmää, sen ensimmäinen askel. Tässä esityksessä hallinnon siirto saa lopullisen sineitin. Tätä hallinnon siirtoa olivat toivoneet ja odottaneet asiantuntijat ympäri maailmaa. Siis koko maailma seurasi tätä, että koska siirrytään. Me olimme viimeinen saareke maailmassa, jossa varhaiskasvatus — silloin puhuttiin päivähoidosta — oli vielä sosiaali- ja terveysministeriön puolella. Nyt se asia on korjattu.

Tämä muutos tuo sen, että on välttämätöntä, että näitä toimintoja tarkastellaan ja otetaan huomioon myös sana ”pedagogiikka”, jota aikaisemmin siellä ei ollut. Lapset saavat mahdollisimman hyvät ja parhaat eväät tulevalle koulutielle. Mahdolliset ongelmat pitää ratkaista ennen kouluikää, mitä varhemmin, sen helpompaa ja inhimillisempää. Me emme ole maassamme vielä riittävästi hyödyntäneet lapsen kehityksen ja oppimisen herkkyyksensä, siinä meillä on vielä tekemistä.

Varhaiskasvatuksen keskeisin laatutekijä on henkilöstön osaaminen. Koska varhaiskasvatus on siirretty osaksi koulutusjärjestelmää, on myös välttämätöntä vahvistaa pedagogista osaamista. Yliopiston pitää kouluttaa kasvatustieteilijöitä. Pula on suuri. Erityisesti pää-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

kaupunkiseudun tilanne on hälyttävä. Opetus- ja kulttuuriministeriö on sopinut 1 000 lisäaloituspaikasta ja varmasti tulee lisäämään niitä, kun tarvitaan.

Uudet tehtävänimikkeet varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi, varhaiskasvatuksen lastenhoitaja — aina varhaiskasvatus-sana siinä edessä — vahvistavat moniammatillisuutta ja parantavat päiväkodeissa tehtävän työn kohdentumista koulutusta vastaavaksi. Lapsen kasvun kannalta on tärkeää, että kunkin koulutuksen erityisosaaminen voidaan tuoda paremmin esiin. Päiväkodinjohtajan tehtävä on olla vastuussa pedagogiikasta ja työn laadusta. Näin ollen on merkittävää, että uudessa laissa johtajilta tullaan edellyttämään maisterin tutkintoa. Ja huomionarvioista on myös se, että kaikki tämän hetken kelpoisuudet säilyvät myös tällä hetkellä opiskeleville. Henkilöstörakennetta tullaan soveltamaan vasta 12 vuoden päästä eli vuonna 2030, siihen on hyvä aika.

Kansakuntamme koko koulutustasoa on nostettava ja tasa-arvoa edistettävä. Ja siksi työ pitää aloittaa mahdollisimman varhain, varhaisilta vuosilta, sillä niillä on suurin merkitys lapsen tulevaisuudelle.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että jokainen lapsi osallistuisi varhaiskasvatukseen, ja näin ollen kaikkien lasten pääsyä varhaiskasvatuksen piiriin on alennettava. Yksi tekijä, mikä tätä alentaa, on myöskin se, että uusi laki tuo alennuksia asiakasmaksuihin pieni- ja keskituloisille perheille sekä perheille, joilla on useampi lapsi varhaiskasvatuksessa.

Tämä lakiesitys on hyvin kannatettava.

17.28 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua on ehkä hieman vaikea käydä, kun ei ole käynyt ihan selväksi, mitä opetusministeriö ja kokoomus ovat mistäkin mieltä, mitä kannattavat ja mitä vastustavat. Aika moni täällä olisi varmaan arvostanut sitä, että oltaisiin saatu kuulla ministerin mielipide näihin kysymyksiin, joista tässä aikaisemmin keskusteltiin.

Me tiedämme kuitenkin koko ajan enemmän ja enemmän siitä, mikä on pedagogisen, laadukkaan varhaiskasvatuksen merkitys, ja me tiedämme sen, että jos me haluamme torjua lasten eriarvoistumista ja pysäyttää oppimiserojen kasvun, niin meidän on annettava kaikista eniten tukea juuri niille oppimispolun ensimmäisille ja tärkeimmille askelille, koska just silloin muurataan oppimisen kivijalka koko elämäksi.

Tässä lakiesityksessä on paljon hyvää. Hyvää on esimerkiksi se, että varhaiskasvatuksen sisällöt, laatu ja pedagogiikka vahvistuvat. Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuutta on kasvatettava. Suomessa varhaiskasvatukseen osallistuu vähemmän lapsia kuin oikeastaan missään muualla Euroopassa, ja tämä on täysin kestäväntöntä. Tästä syystä vihreät ovatkin jo alkuvuodesta esittäneet esiopetuksen aikaistamista vuodella ja pitkään ajaneet varhaiskasvatuksen maksuttomuutta.

Toinen asia, joka on ehdottoman hyvää tässä lakiesityksessä, on se, että lasten kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään puututaan nyt tiukasti. Tämä on asia, joka pitäisi ottaa joka ikisessä kunnassa, joka ikisessä päiväkodissa todella vakavasti, koska lapset tarvitsevat turvallisen ympäristön, jossa kasvaa ja oppia.

Nämä ammattinimikkeet ovat ymmärrettävästi iso kysymys varhaiskasvatuksen ammatillisille, mutta meidän tehtävämme täällä on varmistaa se, että meidän lapsemme, kaikki lapset koko tässä maassa, saavat parhaan mahdollisen alun omalle opinpolulle. Tämän lain valiokuntakäsittelyssä on nyt hyvä varmistaa se, millainen koulutus valmistaa parhaiten mihinkin tehtävään, ja tämä on tärkeätä, jotta me voimme taata parhaalla mahdollisella

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

tavalla lapsen oikeuden laadukkaaseen pedagogiseen varhaiskasvatukseen, koska perusteena on oltava tässä laissa aina lapsen etu. Tämä lakiesitys antaa tälle työlle hyvän pohjan.

Arvoisa puhemies! Opetusministeri on kertonut meille nyt, että hallituksessa on herätty poikien syrjäytymisvaaraan, lasten eriarvoistumiseen ja oppimiseröjen kasvamiseen. Täällä aikaisemmin kokoomus antoi ymmärtää, että itse vastustaa itse tekemiään leikkauksia ja heikennyksiä varhaiskasvatukseen. Ehkä juuri sen takia on täysin käsittämätöntä, että hallitus ei edelleenkään suostu kuuntelemaan niitä kasvatusalan asiantuntijoita, lastensuojelun ammattilaisia ja lapsiasiainvaltuutettua, jotka toistuvasti ovat kertoneet siitä, kuinka haitallisia ja vahingollisia nämä heikennykset ja leikkaukset ovat. Minkä takia vielääkään ei olla perumassa päätöksiä, jotka eriarvoistavat tämän maan lapsia, päätöksiä, jotka ovat selkeästi olleet virheitä, päätöksiä, joista kokoomus nyt yrittää pestä käsiään? Tasa-arvoisen päivähoito-oikeuden rajaaminen ja ryhmäkokojen kasvattaminen osuivat kaikista kipeimmän juuri niihin lapsiin, jotka olisivat tarvinneet meidän tukeamme kaikista eniten, ja nämä eivät edes tuoneet niitä säästöjä, jota näillä leikkauksilla lähdettiin hakemaan. Lasten asemaa heikennettiin turhaan.

Lasten eriarvoistuminen ja oppimiseröjen kasvaminen on se meidän suurin epäonnistumisemme. Tämä uudistus on se hetki, tämä on just se paikka, missä me voimme korjata tehtyjä virheitä. Me voimme palauttaa tasa-arvoisen päivähoito-oikeuden, me voimme pienentää ryhmäkokoja. Näin tekemällä me myös parantaisimme varhaiskasvatuksen ammattilaisten mahdollisuuksia tehdä sitä omaa työtään, sillä he tekevät todella tärkeää työtä, mutta he tekevät sitä ihan liian pienellä palkalla, joka hallituksen lomarahaleikkausten jälkeen on entistäkin pienempi. Ja kaiken lisäksi tätä työtä tehdään nyt liian suurissa lapsiryhmissä.

Oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen on jokaisen lapsen tasavertainen oikeus. Ja vaikka tämä lakiesitys tuo monia parannuksia, se ei korjaa tehtyjä isoja virheitä. Ne ovat virheitä, joista maksavat ne kaikkein heikoimmassa asemassa olevat lapset, ja tämä meidän pitää korjata.

17.33 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! ”Vakava viestini Suomen eduskunnalle on: Suomi elää hyvinvointivaltion alisuoriutumisen aikaa. Emme ole riittävästi onnistuneet nostamaan heikossa asemassa olevia lapsia hyvinvoinnin ja sosiaalisen nousun kärryille. Tästä kärsivät kaikki.” Näin meitä kansanedustajia, eduskuntaa evästi noin kuukausi sitten Suomen lapsiasiainvaltuutettu kertomuksessaan, jota nyt eduskunta käsittelee.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattiset opetusministerit toteuttivat varhaiskasvatuksen laadun kannalta kaikkein keskeisimmät uudistukset vuosien 2012—2014 välisenä aikana. Tuolloin lapselle säädettiin oikeus varhaiskasvatukseen 1.8.2014 lukien. Tätä subjektiivista oikeutta nykyinen hallitus on rajannut perustuen lähinnä lapsen vanhempien työmarkkina-asemaan, ja kuten täällä käydyssä keskustelussa on todettu, tämä on osoittautunut vääräksi, todella vääräksi päätökseksi.

Sosiaalidemokraatit pitävät varhaiskasvatuksen kehittämistä yhtenä keskeisimpänä osana suomalaista yhteiskunta- ja koulutuspolitiikkaa. On tärkeää, että nyt varhaiskasvatuksen lainsäädäntö siirtyy kokonaisuudessaan opetus- ja kulttuuriministeriön valmisteluun. Mielestäni tässä ja nyt olisi tullut myös korjata ne merkittävät heikennykset, mitä varhaiskasvatukseen on tällä vaalikaudella tehty. Eli subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen pitäisi peruuttaa ja ryhmäkoot palauttaa takaisin vähintään nykyistä edeltävään tasoon. Tätähän lapsiasiainvaltuutetun kirjelmä meille edustajille tarkoitti, juuri tätä.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Arvoisa puhemies! Mielestäni on tärkeää, että nyt varhaiskasvatuslain käsittelyn yhteydessä huolehdimme siitä, että pedagogisen osaamisen lisäksi varhaiskasvatuksessa on myös yhteiskunnallista ja sosiaalialan osaamista, sillä varhaiskasvatus ei ole pelkästään lasten kanssa toimimista vaan asiakkaana on koko perhe tuen tarpeineen. Me sosiaalidemokraatit haluamme pitää kiinni niin sanotusta educare-mallista, missä opetus, kasvatus ja hoito — hoiva, hoito — muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden. Siis opetus, kasvatus, hoito. Tämä varhaiskasvatuksen moniammatillisuus toteutuu parhaiten siten, että päiväkodissa työskentelee sekä kandidaatteja, siis yliopistossa opiskelleita, että sosionomeja, eli ammattikorkeakoulussa opiskelleita, että lastenhoitajia, jotka ovat ammatillisen tutkinnon suorittaneita. Nyt on käynyt ikävästi viime viikkoina ja kuukausina niin, että monista eri syistä sosionomit ja lastenhoitajat kokevat jääneensä jotenkin katveeseen ja että heitä itse asiassa tämä lakiehdotus kohtelee väärin ja huonosti. Voin luvata, että sivistysvaliokunnan käsittelyn yhteydessä, kun olemme kuunnelleet asiantuntijoita, täytyy tehdä ne korjausliikkeet, joita sitten yhdessä toivottavasti osaamme ja haluamme tehdä. Eli kaikki lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat ansaitsevat arvokkaan ja tasapuolisen kohtelun. Voin vakuuttaa, että teen ja teemme siinä parhaamme. Mielestäni myös tätä lapsen kolmiportaista tukea olisi nyt tullut tässä yhteydessä täsmentää ja ulottaa se varhaiskasvatukseen, koska kun erityisesti pienten lasten kohdalla nähdään näitä kasvu- ja kehitysongelmia, psykologin palvelut ja tarvittaessa psykiatrin ja niin edelleen ovat tarpeellisia, tai mitkä ne toimet sitten ovatkin.

Arvoisa puhemies! Haluan myös todeta sen, että meillä Suomessa varhaiskasvatuksen osallistumisaste on moniin muihin maihin verrattuna verrattain matala. No, matala ja matala, se on noin 75 prosenttia, mutta monissa muissa maissa — esimerkiksi Ranskassa se on käytännössä 100, Ruotsissa 95 ja niin edelleen. Uskon, että tämän lain käsittelynkin myötä nyt saadaan varhaiskasvatuksen laatua parannettua entisestään ja lisättyä sitten vetovoimaa.

Ehkä tässä, arvoisa puhemies, nyt tässä vaiheessa.

17.39 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksen kehittäminen on yksi keskeisin osa suomalaista koulutuspolitiikkaa, sillä se on pohjana lapsen myöhemmälle koulutielle ja ehkäisee jopa syrjäytymistä. Sosiaalidemokraattiset opetusministerit toteuttivat varhaiskasvatuksen laadun kannalta kaikkein keskeisimmät uudistukset vuosien 2012 ja 2014 välisenä aikana. On hyvä, että nykyinen opetusministeri jatkaa tuota uudistusta siten, että varhaiskasvatuksen lainsäädäntö siirtyy nyt kokonaisuudessaan opetus- ja kulttuuriministeriön valmisteluun. On myös hyvä, että lakiesityksessä nähdään varhaiskasvatus lähipalveluna, jota pyritään tarjoamaan lähellä lapsia ja perheitä. Näin lähikoulusta, lähipäiväkodista voi muodostua yhä vahvemmin osa lähikoulupolkua.

On myös hyvä, että laissa nimenomaisesti säädetään vuorohoidosta. Sitä on siis lain mukaan annettava lapselle, joka tarvitsee sitä huoltajan työssäkäynnin ja opiskelun vuoksi iltata-, yö- tai viikonloppuaikaan. Toivottavaa tämän osalta olisi, että myös pienille ensimmäisen ja toisen luokan koululaisille taattaisiin vuorohoitopaikka, mikäli lapsen iltaja yöaikaista huolenpitoa ei muulla tavoin voida esimerkiksi yksinhuoltajaperheissä järjestää. Tämä on aika suuri ongelma, sillä monissa yksinhuoltajaperheissä tosiaan, vaikka nyt sairaanhoitajan, ekaluokkalainen saattaa joutua viettämään illan ja yön ihan yksin kotona, jos mitään apua ei siinä lähellä ole tarjolla.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Arvoisa puhemies! Suuri pettymys on, että lakiehdotus ei korjaa niitä merkittäviä heikennyksiä, mitä varhaiskasvatukseen on tehty tällä vaalikaudella. Ettei pääse unohtumaan, niin muistutan, että tämä hallitus rajasi subjektiivista päivähoito-oikeutta osapäiväiseksi kotona olevien vanhempien lapsille ja suurensi ryhmäkokoja. Tämä on aiheuttanut suurta eriarvoisuutta eri kunnissa asuvien lasten välillä, kun toisissa kunnissa näitä heikennyksiä on toteutettu ja toisissa taas ei. Meidän sosiaalidemokraattien mielestä kenenkään lapsen päivähoito-oikeutta ei saisi rajata ja ylisuuriin ryhmäkokoihin ja riittävään henkilöstömitoituksen olisi pitänyt tässä nyt puuttua. Valitettavasti esityksessä varhaiskasvatuslaiksi näihin asioihin ei esitetä parannusta, vaan hallitus jättää aiemmin tekemänsä heikennykset ennalleen.

Kansainvälisten suositusten mukaan varhaiskasvatuksen henkilökunnasta puolen pitäisi olla lastentarhanopettajia. Näin on muun muassa useissa muissa Pohjoismaissa. Tällä hetkellä meillä Suomessa lastentarhanopettajia, siis joko yliopistosta tai ammattikorkeakouluista nykyisin mukaan valmistuneita, on kuitenkin vain noin kolmasosa. Tämän uuden lakiesityksen myötä varhaiskasvatuksen henkilökunnasta kahdella kolmasosalla tulee olla korkeakoulututkinto eli joko varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus. Määrä siis tuplaantuu, ja tämä on tietenkin hyvä asia. Jotta tämän lakiesityksen linjaukset voivat toteutua ja jotta tämänhetkiseen pulaan lastentarhanopettajista voidaan vastata, tulee muun muassa yliopistossa olla 1 100 vuosittaista lastentarhanopettajan koulutuksen aloituspaikkaa joka vuosi tästä eteenpäin. Näin tänään valiokunnan ensimmäisissä asiantuntijakuulemisissa saimme kuulla, ja kysyisinkin ministeriltä, ollaanko tämä otettu huomioon. Kuulin vain määrän 1 000, mutta 1 100 olisi oikeampi.

Täytyy muistaa, että varhaiskasvatus on opetuksen, kasvatuksen ja hoidon kokonaisuus, eli puhutaan siitä educare-mallista. Tällöin on tärkeä muistaa, että siinä nimenomaan moniammatillisuus on tärkeää. Tarvitsemme sekä varhaiskasvatuksen opettajien, sosionomien että lastenhoitajien osaamista. He ovat kaikki aivan ensiarvoisen tärkeitä varhaiskasvatuksen arkipäivässä ja lasten elämässä siellä. Erilaista osaamista tarvitaan. Eli se kaikkein, ihan kaikkein tärkein laatutekijä siellä varhaiskasvatuksen arjessa on nimenomaan osaava henkilökunta ja riittävä määrä heitä myös silloin, kun on sairaustapauksia, eliikkä myös si-jaisia pitää olla tarpeeksi.

Puhemies! On suuri pettymys, että lakiesitys ei paranna oppimiseensa tukea tarvitsevien lasten oikeuksia eikä vahvista heidän tarvitsemansa tuen toteutumista. Lapsille tulisi jatkossa vahvemmin turvata oikeus tarvitsemaansa tukeen, varhaiskasvatuksen erityisopettajaan sekä muihin tukitoimiin ihan vastaavasti kuin on säädetty esi- ja perusopetuksesta. Viimeistään seuraavassa vaiheessa lakiin tulee lisätä niin sanottu kolmiportainen tuki, jota jo toteutetaan esiopetuksessa ja perusopetuksessa. Tarve kasvun, kehityksen ja oppimisen tuen asiantuntijoille on varhaiskasvatuksessa aivan huutava. On ihan välttämätöntä, että jokainen lapsi on kolmiportaisen tuen piirissä jo varhaiskasvatuksesta lähtien, jotta ongelmiin voidaan puuttua varhain. Me kaikki tiedämme, että asiat järjestyvät parhaiten, kun niihin varhain ja hyvissä vaiheissa puututaan ihan tuoreeltaan. Ja asiantuntijat kyllä osaavat, kun heille annetaan siihen mahdollisuus.

Yksityiset varhaiskasvatuspalvelut ovat yhä useammassa kunnassa lisääntymässä. Yhdenmukaisen varhaiskasvatuslaadun ja koulutuksellisen tasa-arvon takaamiseksi kuntien yksityisten palveluntuottajien valvomiseen ja ohjaamiseen sekä tukemiseen ja ohjeistamiseen tulee kiinnittää entistä vahvemmin huomiota. Tähän olisi ollut hyvä kiinnittää huomiota myös tässä lakiesityksessä. Varhaiskasvatuksen tulee olla pääsääntöisesti kunnan

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

järjestämää, eikä varhaiskasvatuksen voiton tavoittelu saa vaarantaa varhaiskasvatuksen laatua, yhdenvertaisuutta ja julkisen palvelun tarjontaa. Varhaiskasvatuksen rakenteet eivät myöskään saa johtaa ylisuurten voittojen tavoitteluun.

Arvoisa puhemies! Kannattaa muistaa, että lapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen näkyy myöhemmissä oppimistuloksissa ja ehkäisee syrjäytymistä. Sen vuoksi on tärkeää, että nostetaan suomalaislastenkin osallistuminen varhaiskasvatukseen eurooppalaiselle tasolle tekemällä varhaiskasvatuksesta asteittain maksutonta. Meillä Suomessa 3-vuotiaista 68 prosenttia, 4-vuotiaista 76 prosenttia ja 5-vuotiaista 78 prosenttia osallistuu varhaiskasvatukseen, kun esimerkiksi muissa Pohjoismaissa nämä lukemat ovat yli 95 prosentin luokkaa lähennellen jopa 100:aa prosenttia. Henkilökohtainen käsitykseni on, että parhain tapa kannustaa varhaiskasvatukseen osallistumista on tehdä siitä maksutonta samalla tavoin kuin esiopetuksesta on tehty. Myös kotihoidon tuen sisaruslisän menetys ei saisi olla estämässä yli 3-vuotiaan lapsen osallistumista varhaiskasvatukseen.

17.45 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatukseen panostaminen on yksi parhaista tulevaisuuden investoinneista, joita voimme tehdä. Varhaiskasvatus edistää lasten kielen ja kognitiivisten taitojen kehitystä sekä parantaa kouluvalmiutta ja myöhempiä menestystä koulupolulla. Varhaiskasvatuksella on myönteisiä vaikutuksia myös lasten sosioemotionaalisten taitojen kehitykseen.

Varhaiskasvatuksen hyödyistä näyttää vallitsevan laaja yksimielisyys tutkijoiden keskuudessa. Kaikki lapset hyötyvät varhaiskasvatuksesta, mutta erityisen suurta vaikuttavuus on heikoimmista oloista tuleville lapsille, joiden kasvuympäristössä on heidän kehitystään haittaavia tekijöitä, kuten terveysongelmia tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ongelmia. Hyödyt kuitenkin realisoituvat vain, jos varhaiskasvatus on riittävän laadukasta. Siis vain laadukas varhaiskasvatus on tulevaisuusinvestointi, ei mikä tahansa varhaiskasvatus.

Hallituksen aiemmin tekemät säästöt varhaiskasvatukseen heikentävät sen laatua ja syventävät lasten eriarvoistumista. Ne viestit, joita kuulen varhaiskasvatuksen kentiltä, ovat enemmän kuin huolestuttavia. Suurissa ryhmissä lasten yksilöllinen huomioiminen on vaikeaa, ja osapäiväisten lasten meneminen ja tuleminen tekevät ryhmistä levottomia. Jatkuvasti muuttuvassa ryhmässä sosiaalisten taitojen oppiminen on vaikeampaa.

Useat ammattihenkilöt ovat kertoneet todellisuuden ja ammatti-identiteetin välisen ristiriidan olevan niin suuri, että he ovat uupuneet työhönsä. Varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi on pohja pois ammattihenkilöiden kokiessa, etteivät he suurissa ryhmissä ja lasten jatkuvasti vaihtuessa pysty tekemään perustyötään laadukkaasti ja kohtaamaan lapsia yksilöinä. Eräs varhaiskasvatuksen ammattilainen sanoi minulle, ettei hän halua tehdä työtä päiväkodissa ryhmien ollessa niin suuria, että työ tuntuu ”liukuhihnatyöltä”. Myös monet vanhemmat ovat kertoneet, etteivät he haluaisi viedä lastaan päiväkotiin, sillä suuret ryhmät tekevät lapset levottomiksi eikä lasten tarpeisiin ennätä kukaan vastaamaan. Olisinkin halunnut kuulla, mitä ministeri vastaa näihin viesteihin, koska tiedän ministerin saavan aivan samanlaisia viestejä kuin myöskin minä saan tuolta kentältä.

Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen 20 viikkotuntiin niiltä lapsilta, joiden huoltajat eivät työskentele kokoaikaisesti, opiskele päätoimisesti tai toimi yrittäjinä, on myös eriarvoistavaa. Päivähoito-oikeuden rajaaminen on jakanut perheet ja lapset eri kasteihin. Miksi työttömien lapset saavat varhaiskasvatusta vähemmän kuin muut? Eikö näillä lapsilla olisi erityisen suuri tarve olla kokopäiväisen varhaiskasvatuksen piirissä? Rajauksen kohteeksi joutuneen lapsen kohdalla voidaan anoa laajennettua päivähoito-oikeut-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

ta ja yleensä kunnassa se myönnetäänkin. Perusteena voi olla esimerkiksi lapsen tuentarve, lastensuojelu ja perheolosuhteet. Mutta kun tässäkin on huomattu tulevan esiin ongelmia: nämä lapset leimautuvat helposti ongelmaperheiden lapsiksi.

Kunnista kaksi kolmesta on rajannut päivähoito-oikeutta, ja erityisesti pienet kunnat ovat niin tehneet. Eli yhdenvertaiset varhaiskasvatuspalvelut eivät toteudu eri puolella Suomea. Mitä enemmän asukkaita kunnassa on, sitä vähemmän rajausmahdollisuuksia on käytetty. Monissa kunnissa, joissa rajauksia alussa tehtiin, on päätökset myöhemmin peruttu.

Tässä keskustelussa edustaja Zyskowicz omassa puheenvuorossaan kertoi tai antoi ymmärtää, että myöskin ministeri Grahn-Laasonen vastustaa subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoituksia, mutta ministeri ei itse vastannut asiaa koskevaan kysymykseen. Olisin todellakin halunnut kuulla, onko näin. Jos näin on, niin nyt hallituksella olisi vielä mahdollisuus korjata tekemänsä vakava virhe.

Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys ei varhaiskasvatuksen laatua korjaa, jos ryhmäkoot ovat jatkossakin liian suuria tai jos varhaiskasvatuksen laajuus riippuu vanhempien työmarkkina-asemasta. Lisäksi toivon, että valiokuntakäsittelyssä otetaan vakavasti ne terveiset, joita ammattilaisilta on tullut tämän esityksen epäkohdista. On tärkeää, että varhaiskasvatuksessa on pedagogisen osaamisen lisäksi yhteiskunnallista ja sosiaalialan osaamista sekä esimerkiksi lastenhoitajien terveyspuolelta tuomaa erityisosaamista. Lapsilla on ennistä enemmän myös esimerkiksi erilaisia lääkehoitoja, ja niiden toteuttamisessa lähihoitajien, tai siis lastenhoitajien, terveysalan osaaminen on ehdottoman tärkeää. Opetus, kasvatusta ja hoito muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden, ja eri ammattilaisten tiimityö tuo parhaan tuloksen ja hyödyn lapsille. — Kiitos.

17.50 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Varhaiset vuodet ovat lapsen elämän ja koulutuspolun kannalta juuri niitä merkittävimpiä. Varhaislapsuudessa luodaan eväät oppimiselle, sosiaaliselle vuorovaikutukselle ja lapsen tulevaisuudelle. Sen takia onkin tärkeää, että meillä on täällä eduskunnassa vihdoin esitys, joka vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua ja pedagogiikkaa. Lailla mahdollistetaan aito moniammatillinen yhteistyö, jossa varhaiskasvattajien erilaisen osaamisen hyödyntäminen paranee.

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvattajat tekevät jokainen äärimmäisen tärkeää työtä. Ilman alan ammattilaisia ei mitenkään pystyisi saavuttamaan lain ja varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteita. Lakiehdotuksessa esitetään henkilöstörakenteen uudistamista. Jatkossa vähintään kaksi kolmasosaa varhaiskasvatuksen ryhmien henkilöstöstä tulee olemaan korkeakoulutuksen saaneita pedagogiikan ammattilaisia. Jatkossakin jokainen ammattiryhmä tulee olemaan tärkeässä roolissa päiväkodeissa. Kelpoisuusvaatimuksia tarkastetaan, mutta julkisuudessa virheellisesti esitetyn väitteen osalta haluan kaikille todeta, että kukaan, joka tällä hetkellä on kelpoinen lastentarhanopettajan tehtäviin, ei tule kelpoisuutta tämän lainmuutoksen myötä menettämään. Lain henkilöstörakennetta koskevien muutosten osalta siirtymäaika on pitkä, ja täysimääräisesti ne astuvat voimaan vuonna 2030. Tämä antaa kunnille mahdollisuuden varautua henkilöstörakenteeseen aiheutuviin muutoksiin, ja myös valtakunnallisesti pystytään lisäämään tarvittavia koulutusmääriä.

Arvoisa puhemies! Suomessa on Pohjoismaiden alhaisin varhaiskasvatuksen osallistumisaste. Näin ei voi jatkua. Olemme huomanneet koulutusta koskevista arviointituloksista jo pitkään oppimistuloksissa tapahtuneen laskun. Myös tyttöjen ja poikien väliset erot ovat paikoin kasvaneet, ja tähänkin on ministeriössä viime aikoina puututtu ja pyydetty myös

tutkijoilta lisävalaistusta, mistä tämä johtuu. Ensisijaisen tärkeää onkin, että lasten varhaiskasvatuksen osallistumisastetta pystytään nostamaan. Tässä keskeisenä toimenpiteenä on pyrkiä asteittain kohti maksutonta osa-aikaista varhaiskasvatusta. Tällä kaudella on jo alennettu varhaiskasvatusmaksuja, mikä on mahdollistanut lasten siirtymisen maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin entistä enemmän.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys pitää sisällään monia tärkeitä yksittäisiä kohtia varhaiskasvatuksen järjestämiseksi ja laadun parantamiseksi. Esimerkkinä voisi mainita esimerkiksi vuorohoidon kirjaamisen lain tasolle. Tämä selkiyttää sen järjestämiseen liittyneitä nykytulkintoja ja on erittäin hyvä lisäys. Lisäksi tietovarantojen sääntelyllä pystytään kasvattamaan alan tietopääomaa. Tietojen sääntelyn kokoaminen yhteen lakiin on parannusaskel nykyiseen malliin. Sähköisillä järjestelmillä voidaan myös parantaa kommunikaatiota päiväkodin ja perheen välillä.

Tässä salissa on keskusteltu myös siitä, kuka lapsia kasvattaa. Varhaiskasvatuksessa puhutaan kasvatuskumppanuudesta. Se tarkoittaa sitä, että lapsen kasvattamiseen osallistuu päiväkodin henkilöstön, pedagogiikan ammattilaisten, lisäksi aivan itsestään selvästi myös lapsen perhe. Tätä kasvatuskumppanuutta ei voi ulkoistaa päiväkodille, se on aivan selvää, mutta varhaiskasvatussuunnitelmissa yhdessä suunnitellaan sitä, millä tavalla lapsen kehitys ja oppimisen polku parhaiten turvataan. Tähän tämä laki tuo vahvistusta entisestään.

Lisäksi täällä on puhuttu paljon tuen järjestämisestä alle kouluikäisille ja varhaiskasvatuksikäisille. Haluaisin muistuttaa, että vaikka meillä ei ole kolmiportaista tukea varhaiskasvatuksessa, meillä on kuitenkin erityislastentarhanopettajia ja meillä on sosionomikoulutuksen saaneita. Tämän uuden lain myötä voidaan myös vahvistaa vuorovaikutusta esimerkiksi neuvoloiden ja varhaiskasvatuksen välillä. Tälläkin hetkellä monissa kunnissa tehdään aivan erinomaista työtä siinä, että neuvolat ja varhaiskasvatuspalvelut toimivat yhdessä ja lapselle voidaan tarvittaessa tarjota hänen tarvitsemaansa tukea joko varhaiskasvatuksen yhteydessä tai neuvolan kautta varhaiskasvatusaikojen ulkopuolella.

Lopuksi haluaisin todeta, arvoisa puhemies, että jokaisella lapsella tulee olla oikeus syrjimättömyyteen ja yhdenvertaiseen kohteluun. Kiusaamista ei tule missään tilanteessa sallia. Olen äärimmäisen iloinen, että vihdoinkin varhaiskasvatuslakiin kirjataan henkilökunnalle velvoite puuttua kiusaamiseen. Jokainen lapsi ansaitsee arvokkaan lapsuuden. Lapsella on oltava oikeus olla lapsi, oikeus iloon, leikkiin ja hoivaan. Tätä tavoitetta laki tukee mielestäni erinomaisesti.

17.56 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Aloitan vielä tästä isommasta kuvasta, johon koko varhaiskasvatuslaki sijoittuu. Kun katsotaan tätä koulutuksen ja tutkimuksen sarkaa ja kansainvälistä työtä, jota siinä on tehty, jota itse olen saanut seurata professori Lasse Lipposen johdolla etenkin Suomessa ja kansainvälisissä tilaisuuksissa viime vuosina, ja kun siellä tosiaan törmää vertailuihin, niin me aika usein löydämme Suomen ykkössijalta, ja aika usein käy myös niin, että emme itse edes välttämättä näistä vertailuista tiedä. Se on ehkä tavallaan ihan positiivinenkin uutinen, mutta hyvä huomata, että vuosikymmenien työllä tähän on päästy.

Sen takia varhaiskasvatuksen vahvistaminen ja arvostaminen on minusta myös kansainvälinen kysymys. Me voimme meidän toimillamme vaikuttaa myös maailman lapsiin, ja se on tietyllä tavalla myös Suomen velvollisuus. Meidän varhaiskasvatuksemme on edistyksestä globaalissa vertailussa, ja on hyvä, jos laitkin ovat sitten sellaisia. Näin ollen kyllä se, että me päivitämme tällä hetkellä lakia, joka on minua vanhempi, 70-luvun alusta, lie-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

nee kaikkien mielestä erittäin perusteltua. On siis tervetullutta, että eduskunta pääsee käsittelemään tätä yli vaalikausien valmisteltua lakikokonaisuutta tässä vaiheessa.

Arvoisa puhemies! Suomen mallin mukainen ja siis Starting well -indeksejä voittanut varhaiskasvatus lähtee nimenomaan tästä educate-ajattelusta, siis sellaisesta ajattelusta, jossa jokainen tilanne on oppimistilanne. Kaikkein olennaisinta niin tässä laissa kuin meidän koko varhaiskasvatusajattelussa on siis se näkökulma, joka lähtee lapsesta. Kaikki on lapsilähtöistä, ja pääasia on lapsen etu. Tämä kaikki on erittäin kannatettavaa ja tämänkin lain ytimessä.

Toin tuossa debatissa aiemmin tämän lain ilmeisimmän ongelman, ja siihen puuttui ilahduttavan moni tässä salissa, eli siihen, että laissa ei oteta kantaa tähän hölmöyteen, jonka olemme viime vuosina itse tehneet rajaamalla monet lapset ulos varhaiskasvatuksesta, täysipäiväisestä sellaisesta, ja nimenomaan luokittelemalla lapset niihin, joiden vanhemmat ovat vaikkapa työttömiä tai maahanmuuttajakotiäitejä. Siis meidän lapsilähtöinen varhaiskasvatuksemme onkin lähtenyt yhtäkkiä siitä, että lapset luokitellaan vanhempien mukaisesti.

Debatissa kysyin ministeriltä, onko lainvalmistelussa huomioitu näistä heikennyksistä saatuja arvioita ja tutkimustietoakin, jota meillä vähäsen on. Siihen kysymykseen en valittavasti vielä saanut vastausta. Sen sijaan kuulimme täällä salissa, että edustaja Zyskiewicz on muuttanut oman mielensä aiheesta, ja hän nimenomaan viittasi tutkimukseen ja selvityksiin, joita on tehty. Tämä on sillä tavalla nyt vakava paikka ministerille, nimittäin ihmisten ymmärrys poliittiseen päätöksentekoon on tietysti sillä tavalla koetuksella, jos me käsittelemme juuri nyt varhaiskasvatustilaa ja siinä yksi keskeinen elementti on se, osallistuvatko kaikki lapset täysipäiväisesti — tämä on isoin keskustelu myös tässä debatissa — ja sitten täällä tulee saman puolueen sisältä kaksi erilaista viestiä tai toisaalta ei tule ministeriltä lainkaan vastausta. No, me varmaan saamme sen tässä tänään tai tämän lain käsittelyn aikana.

Saman tutkimukseen luottavan päätöksenteon hengessä on myös kommentoitava tätä osallistumisastetta, joka täällä on esillä ja johon ministeri viittasi. Se on tosiaan Suomessa jo pitkään ollut kansainvälisesti vertailtuna alhainen, ja sen takia esimerkiksi esiopetus edellisellä vaalikaudella tuotiin oppivelvollisuuden piiriin.

Tämän kauden toimenpiteitä on tosiaan ollut. Niitä tosin talouspolitiikan arviointineuvosto tammikuussa arvioi siinä mielessä hieman epäillen, että ne eivät ole olleet tehokkain tapa käyttää rahaa nimenomaan osallistumisasteen nostamiseen. Niillä on ollut ehkä muita vaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Tässä on sanottava, että olen ylpeä omasta kotikaupungistani ja ylipäänsä siitä kaupunkien liikkeestä, joka Helsinki eturintamassa on ajatellut koko ajan lasten etua ja jättänyt varhaiskasvatuksen heikennykset tekemättä ja lapset lajittelematta. Olemme pitäneet koulutuksen ja sivistyksen puolta säilyttämällä subjektiivisen päivähoito-oikeuden ja tolkkulliset ryhmäkoot. Nyt on hyvä nähdä, että nämä vaikuttavuusarvioinnit johtavat siihen, että muut tulevat perässä, ehkä sitten Suomen valtiokin.

Edistysliike, sosiaalidemokraatit ja tietysti kaupungit kehittävät myös jatkuvasti uutta. Selvitämme muun muassa lähipäiväkotia ja sellaista vaihtoehtoa, jossa tulevaisuuden lapset ja heidän perheensä toivottavasti rakentavat yhä enemmän oman pienyhteisönsä lähipäiväkodin ja lähikoulun yhteyteen.

Arvoisa puhemies! Yksi asia, joka tämän arvokkaan lain käsittelyn alkaessa itseäni surttaa, liittyy siihen, miten hallitus on antanut syntyä tilanteen, jossa monet tämän alan ar-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

vostetut ammattilaiset todella nyt kokevat asemansa epävarmaksi ja ovat täynnä kysymyksiä. Tässä kohtaa haluan kyllä kiittää niistä lukuisista yhteydenotoista, joita me kaikki olemme saaneet. Se osoittaa myös kansalaisyhteiskunnan voimaa. Ja näitä yhteydenottoja on tullut hyvin monenlaisilla näkökulmilla, ei suinkaan yhdestä tai toisesta suunnasta.

Omasta ja SDP-kollegoiden puolesta lupaan, että lakiluonnos tullaan tietysti käymään valiokunnassa erittäin huolella läpi, myös erilaisten kelpoisuuksien ja koulutusvaatimusten sekä täydennyskoulutuksen näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Se, miksi alan ammattilaisten kokema epätietoisuus surettaa, liittyy tietysti siihen, että jos jostain olen vakuuttunut — ja uskon, että tämän vakaumuksen jakaa moni — niin siitä, että varhaiskasvatusalan ammattilaiset ovat kutsumusalalla. He jos ketkä tavoittelevat maailman parasta varhaiskasvatusta joka päivä. He tavoittelevat maailman onnellisimpia lapsia, joita ei mitattaisi kuoliaaksi, niin kuin monessa maailman maassa tehdään, vaan joita valmistellaan tulevaisuuden maailmaan.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi: suomalaisen varhaiskasvatuksen voisi ehkä luonnehtia kasvattavan lapsia, jotka eivät mukaudu muutokseen vaan jotka muuttavat maailmaa itse. Tässä hengessä, arvoisa puhemies ja ministeri, me lähdemme valiokunnassa lakia perkaamaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 18.02.

Keskustelua jatkettiin kello 21.42.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn 4. asiakohdan käsittelyä.

21.42 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksen kehittäminen on äärimmäisen tärkeä asia. Se, millaisissa oloissa suomalaislapset kasvavat, vaikuttaa osaltaan heidän koko tulevaisuuteensa. Erittäin laadukas varhaiskasvatus on olennainen osa suomalaista koulutusjärjestelmää, ja se on tosiaan kansainvälistä kärkitasoa. Varhaiskasvatusta on uudistettava lapsen etu edellä, ja kaikille lapsille on mahdollistettava turvallinen kasvuympäristö sekä laadukas varhaiskasvatus. Kannatankin kodin, päiväkodin ja viranomaisien välisen tiedonkulun tehostamista, sillä se palvelee lapsen etua.

Kiusaaminen on saatava loppumaan niin päiväkodeissa kuin kouluissa. Kiusaaminen on aivan järkyttävä asia, ja se on haitallista ennen kaikkea kiusatuille mutta myös kiusaajille sekä yleiselle ilmapiirille päiväkodeissa ja kouluissa. On kaikkien etu, että päiväkodeissa on riittävästi henkilökuntaa. Tämä mahdollistaa laadukkaan varhaiskasvatuksen lisäksi esimerkiksi tehokkaamman puuttumisen juuri kiusaamistapauksiin.

Niitä kuuluisia käsipareja tarvitaan. Ryhmäkoot ovat liian suuria. Tällä hetkellä monia päiväkoteja vaivaa henkilöstöpula. Kuinka voidaan keskittyä lasten opettamiseen ja rakentamaan kasvattamiseen, jos kaikki aika menee pitkälti pukemiseen, riisumiseen ja vaipan-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

vaihtoon? Kiire vaikuttaa myös henkilökunnan jaksamiseen. Henkilöstövajeesta kärsivät niin lapset kuin työntekijätkin, ja tämä ongelma tulisi ratkoa pikaisesti.

Arvoisa puhemies! Pätevyysvaatimukset ovat varhaiskasvatuslain uudistuksen polttava puheenaihe. Me kaikki olemme saaneet valtavan määrän yhteydenottoja huolestuneilta sosionomi-lastentarhanopettajilta. Huoli työpaikoista on aiheellinen. Pidän hallituksen varhaiskasvatukseen liittyvien pätevyysvaatimusten muuttamista huonona asiana. Ovatko ammattikorkeakoulusta valmistuneet sosionomit koulutuksensa puolesta yhtä päteviä varhaiskasvatuksen ammattilaisia kuin yliopiston puolella opiskelleet henkilöt? Olen seurannut keskustelua tästä aiheesta jo vuosia ja kuullut lukuisia argumentteja niin puolesta kuin vastaan. Oma näkemykseni asiasta on se, että ammattikorkeakoulun tarjoama opetus mahdollistaa yliopisto-opintojen kanssa vertailukelpoisen ammatillisen osaamistason saavuttamisen. Ammattikorkeakoulun puolella opiskelevilla tulevilla sosionomeilla on usein jopa laajempaa sosiaalipuolen osaamista, joka voi osoittautua tämän päivän lastentarhanopettajan työssä erittäin hyödylliseksi. Sosionomien asemaa ei pidä heikentää.

Tällä hetkellä päiväkodeissa olennaisin ongelma ei ole työntekijöiden toimenkuvat tai tittelit vaan käytännön työn sujuvuus. Koulutetuista varhaiskasvatuksen ammattilaisista on pulaa. Suomen päiväkodeissa työskentelee roppakaupalla lastenhoitajia, jotka ovat ihan huippuja työssään. Uudet pätevyysvaatimukset voivat olla uhka myös heille. Vaikka esityksessä vanhoille lastentarhanopettajiksi päteville sosionomeille turvataan kelpoisuus toimia varhaiskasvatuksen opettajana, niin he eivät ole silti yhdenvertaisessa asemassa kasvatustieteiden kandidaattien kanssa. Henkilörakenteen 37 § on ongelmallinen, ja voidaan sanoa, että se käytännössä syrji sosionomeja. Ottaen huomioon tämänhetkisen tilanteen kentällä, henkilöstön osaamisen nykytilan ja mahdolliset sosionomien koulutusväylät yliopistopuolella muutokset pätevyysiin eivät ole tarpeelliset ja lasten edun mukaisia. Perussuomalaiset eivät halua sosionomeja ja lastenhoitajia kortistoon. Kuntien näkemykset ovat samansuuntaisia hyvinkin monessa suhteessa.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana palkkauksesta päiväkodeissa. Se ei tietysti ole tämän salin ratkaistavissa, mutta ammattijärjestöille nyt kapula. Hyvin alipalkattuja ovat päiväkodin henkilökuntaan kuuluvat. Siihen on löydettävä parempi ratkaisu. Vastuu on suuri, palkka pieni.

Yhteistyö kodin ja perheen, neuvoloiden ja päiväkodin välillä on todella tärkeää. Kaikki nivelvaiheet ovat tärkeitä. Edustaja Huhtasaari nosti kodin ja perheen merkityksen vahvasti esille tänään täällä salissa, ja sitä ei pidä koskaan aliarvioida. Yhteistyötä pitää edistää kaikissa nivelvaiheissa, myös kun mennään lukiosta ammattikorkeakouluun tai ammat- tioppilaitoksista jatketaan opiskelua. Nivelvaiheet ovat tärkeitä. Myös se on hyvä hoitaa, ja kun asiat ovat kunnossa, niin se voi jopa estää syrjäytymistä. — Kiitos.

21.49 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatusta uudistettaessa keskiössä on oltava lapsen etu. Tämä tarkoittaa, että jokaisella lapsella pitää olla mahdollisuus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Hallituksen esitys uudeksi varhaiskasvatuslaiksi tuo monia tervetulleita uudistuksia, mutta monet isot parannukset jäivät hallitukselta kuitenkin tekemättä.

Muihin eurooppalaisiin maihin verrattuna Suomessa osallistutaan vähiten varhaiskasvatukseen. Useimmiten pois jäävät heikoimmassa asemassa olevat lapset, jotka hyötyisivät varhaiskasvatuksesta kaikkein eniten. Tutkimusten mukaan varhaiskasvatuksella voidaan tasata perhetaustasta johtuvia eroja oppimisessa ja ehkäistä syrjäytymistä.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Kaikkein tärkein keino kehittää varhaiskasvatusta olisikin palauttaa täysipäiväinen subjektiivinen päivähoito-oikeus jokaiselle lapselle. Sipilän hallitus rajasi tätä lapsen oikeutta vanhempien aseman perusteella hallituskauden alussa. Lasten pääsy varhaiskasvatuksen piiriin ei saa olla kiinni siitä, ovatko vanhemmat töissä vai kotona. Se ei saa olla kiinni myöskään heidän tuloistaan. Varhaiskasvatuksessa tuleekin siirtyä asteittain kohti maksutomuutta 5-vuotiaista alkaen.

Hyvän varhaiskasvatuksen ehdoton edellytys on se, että jokaisella lapsella on mahdollisuus saada riittävästi aikuisen aikaa ja huomiota. Sipilän hallitus suurensi ryhmäkokoja, kun olisi pitänyt tehdä toisinpäin. Ryhmäkokoja olisikin pienennettävä, ja henkilömitoitus tulee palauttaa yli 3-vuotiaiden kohdalla takaisin seitsemään lapseen aikuista kohden. Tämä on niin lasten kuin varhaiskasvatuksen työntekijöidenkin etu. Hallituksen esitys on nyt ensimmäinen askel varhaiskasvatuksen uudistamisessa, mutta monia muitakin askeleita tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuslaissa hyvää on se, että se turvaa varhaiskasvatuksen moniammatillisuuden. Varhaiskasvatuksessa tarvitaan jatkossakin erilaisia työntekijöitä eri koulutuksilla, taustoilla ja vahvuuksilla. Sosionomeilla on arvokasta osaamista moniammatillisesta yhteistyöstä. Heidän panoksensa on kriittistä saumattoman yhteistyön varmistamiseksi varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun sekä muiden perhepalveluiden välillä. Lastentarhanopettajien pedagoginen osaaminen puolestaan on keskeistä siinä, että lasten oppimista pystytään tukemaan jo varhaiskasvatuksesta lähtien. Heidän osaamisellaan luodaan jatkumo varhaiskasvatuksesta perusopetukseen.

Uusi laki vahvistaa varhaiskasvatuksen asemaa osana koulupolkua. Päiväkotia ei ole vain leikin paikka vaan yhä enemmän oppimisen paikka, missä kasvun ja kehityksen haasteisiin voidaan puuttua jo varhain. Jatkossa jokaisella lapsella on oikeus sekä sosionomin että lastentarhanopettajan osaamiseen. Pidän tätä erittäin tärkeänä.

Varhaiskasvatuksen henkilökunnan pätevyyden lisäksi on varmistettava myös sen riittävyys. Nykyisten varhaiskasvatuksen ammattilaisten täydennyskoulutus on saatava toimimaan tehokkaasti niin, että jokaisella on mahdollisuus jatkokouluttautumiseen lain siirtymääjan puitteissa. Myös uusia ammattilaisia on koulutettava riittävästi. Silloin myös koulutuksen resurssit on pystyttävä turvaamaan. Koulutuksesta on leikattu liikaa, vaikka sen varassa lepää lastemme tulevaisuus niin koulutettujen ammattilaisten kuin lasten ja nuorten omankin koulutuksen näkökulmasta. Nyt on kelkka käännettävä, ja koulutukseen on satsattava leikkausten sijaan. Tarvittaessa varhaiskasvatuksen työntekijöiden pätevyysvaatimusten siirtymäaikoja tulee tarkastella uudelleen, jotta pätevä henkilöstö voidaan taata eivätkä ne johda henkilöstön ylimääräiseen vaihtuvuuteen.

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatukseen liittyy vielä yksi iso kipukohta, jota ei lailla korjata. Se korjataan rahalla. Kyse on varhaiskasvatuksen ammattilaisten palkkauksesta. Motivoituneelle ja tärkeää työtä tekeväälle henkilökunnalle on maksettava työstään riittävä korvaus. Nyt näin ei ole. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset, suurin osa heistä naisia, ovat palkkakuopassa. Varhaiskasvatuslain uudistuksen yhteydessä on varmistettava, että päiväkotia on jatkossakin haluttu työpaikka, jossa työskentelee sitoutuneita kasvattajia. Työntekijöiden pysyvyys on lasten näkökulmasta tärkeää. Puheen varhaiskasvatuksen tärkeydestä onkin aika näkyä myös työntekijöiden palkkapussissa.

21.54 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Varmaan tämän päivän eduskuntakeskustelun liikuttavin hetki koettiin, kun edustaja Zyskowicz tunnusti, että hän on muuttanut kan-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

taansa sen suhteen, että subjektiivisen päivähoidon rajausta on sittenkin väärin. Toivottavasti en pilaa tätä harrasta katumuksen ja anteeksiannon tunnelmaa huomauttamalla kolmesta seikasta.

Ensinnäkin edustaja Zyskowiec kiitteli ministeri Grahn-Laasosta siitä, että hän olisi jollakin tavalla saanut hänet näkemään valon. Kuitenkin kaikkien näitten vuosien aikana tämä ministeri on puolustanut tätä epäoikeudenmukaista päätöstä järkähtämättömästi.

Ja toisin kuin edustaja Zyskowiec sanoo, tämän korjaamisen ei tarvitse jäädä seuraavan hallituksen ensimmäiseksi toimeksi. Tässä on vuosi aikaa muuttaa, perua, tämä huono päätös. Oikeudenmukaisuus ei odota.

Ja kolmanneksi, tutkittua tietoa on silloin kolme vuotta sittenkin ollut saatavissa siitä, kuinka nimenomaan syrjäytymisvaarassa olevien perheiden lapset tarvitsevat varhaiskasvatusta kaikkein eniten. Lisäksi on ollut paljon käytettävissä meidän kokemusasiantuntijoidemme tunteja.

Itse en ole millään tavalla tämän alan ihminen enkä täällä eduskunnassakaan tähän erikoistunut, mutta muistan hyvin, että kaikkien niitten epäoikeudenmukaisiksi kokemieni leikkausten joukossa juuri tämä sykähdetti minua niin paljon, että käytin ihka ensimmäisen eduskuntapuheenvuoroni kesäkuussa 2015 tähän teemaan, ja koettelen kärsivällisyyttäni siteeraamalla siitä kaksi kappaletta:

”Tässä puheenvuorossa haluan keskittyä vain yhteen kohtalokkaaseen virheeseen. Kun rankaisette työttömiä, se on väärin, mutta he ovat, me olemme, sentään aikuisia ihmisiä. Älkää rankaisko työttömien lapsia. Kun työttömän perheeltä viedään oikeus lapsen koko päivähoidon, hallitus hylkää juuri ne lapset, jotka ovat suurimmassa syrjäytymisen vaarassa. Jos lopustakin hoidosta tulee vielä maksullista, niin köyhien lapset eivät saa varhaiskasvatusta lainkaan eivätkä pääse ikätovereidensa joukkoon. Tämä leikkaus varmistaa, että syrjäytyminen ja osattomuus alkavat jo tarhaiässä.

Kaksi- ja viisivuotiaiden lasten isänä tuntuu hirvittävältä, että koulutuksen ja mahdollisuuksien tasa-arvo on hylätty, lapset jakautuvat perinnöllisiin pärjääjiin ja osattomiksi tuomittuihin. Ymmärtäkää, että tämä säästö kostaatuu monin verroin tulevina vuosina.”

Nyt nämä lapset ovat 5 ja 8 vuotta. Kolme vuotta tätä epäoikeudenmukaisuutta on jatkunut. Ei ole mitään syytä odottaa seuraaviin vaaleihin ja seuraavaan hallitukseen. Tämä väärä päätös voidaan peruuttaa välittömästi.

21.57 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! On erittäin helppo yhtyä tuohon edustaja Harakan puheenvuoroon. En itse ollut keskustelun aikana päivällä tässä salissa silloin, kun puhuttiin tästä varhaiskasvatuslaista, enkä kuullut edustaja Zyskowiezin mielipiteen muutosta tässä asiassa, mutta aivan kuten edustaja Harakka sanoi, ei ole mitään syytä odottaa seuraavaan hallitukseen, vaan se korjaus pitäisi tehdä nyt, aivan kuten jo silloin hallituksen tätä väärää päätöstä läpi runnoessa oli varsin hyvin tiedossa kaikki se tutkimustieto siitä, miten merkittävä varhaiskasvatus on lapsen koko elinikäiselle oppimispolulle, hänen pärjäämiselleen, hänen pääsemiselleen ammattiin, työelämälleen, menestymiselleen, itse asiassa tulotasolleenkin, aivan kaikelle. Ja tässä kohdin, kun hallitus on nyt suuria koulutusleikkauksiaan pikkaisen paikkaillut joissain kohdin, kun he kokevat, että nyt varaa on enempi, tämä olisi kyllä ehdottomasti ensimmäinen asia, joka pitäisi korjata.

Täytyy kiittää niitä fiksua kuntia, jotka ovat omilla kuntapäätöksillään peruneet tämän hallituksen päätöksen ja siitä huolimatta tarjoavat ihan jokaiselle lapselle varhaiskasvatusta, koska se on äärimmäisen tärkeää. Ja niin kauan kuin me puhumme syrjäytymisen eh-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

käisemisestä ja olemme siitä huolissamme, se puhe on kyllä varsin turhaa, jos me emme tätä epäkohtaa korjaa, koska tämä on aivan perustavanlaatuinen ongelma kaikkien tutkimusten mukaan ja sen korjaaminen hyödyttää eniten juuri niitä lapsia, jotka ovat suurimassa vaarassa syrjäytyä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle lukiolaiksi sekä laeiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta Hallituksen esitys HE 41/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan aikaa 2 tuntia kello 18—20. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 6. asiakohtaan.

Keskustelu

18.03 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutus uudistuksilla jatketaan, ja siirrytään käsittelemään lukiouudistusta.

Lukio on ainutlaatuinen aika aikuisuuden kynnyksellä. Se on mahdollisuus nuorillemme oppia monipuolisesti uutta, avartaa omia näköaloja ja sivistyä. Lukiossa arvokasta on juuri se, että siellä voi opiskella monipuolisesti eri aineita, oppia laaja-alaisesti. Ja se on juuri lukion tärkein tehtävä, yleissivistys. Yleissivistys on jatkossakin lukiokoulutuksen ydin ja sydän. Tutkijat ovat viime vuosina olleet huolissaan siitä, jääkö lukio tässä koulutusjärjestelmän kehittämisessä hieman taka-alalle. Ikäluokat pienenevät, osaamista tarvitaan tulevaisuudessa entistä enemmän, mutta yleissivistävän lukion vetovoimasta on jopa oltu huolissaan. Lisäksi on huoli osaamispohjan murenemisesta, lukiolaisten uupumisesta ja kovasta stressistä, laskevista oppimistuloksista ja vähän tukkoisesta tiestä korkeasteelle. Siksi tänään on iso päivä, koska eduskunnan käsittelyyn saatamme hallituksen esityksen, jossa ehdotetaan säädettäväksi uusi lukiolaki. Esitys liittyy hallituksen toimintasuunnitelman mukaiseen lukiokoulutuksen uudistukseen, jolla pyritään vahvistamaan lukiokoulutuksen vetovoimaa ja laatua sekä sujuvoittamaan siirtymistä lukiosta jatko-opintoihin. Tarkoituksena on, että lukiokoulutus pystyy vastaamaan entistäkin paremmin jatko-opintojen, tulevaisuuden työelämän, kansainvälisyyden vaatimuksiin.

Uutta lukiolakia on valmisteltu laajassa ja aktiivisessa sidosryhmäyhteistyössä hyvässä hengessä. Valmistelutyössä ovat olleet mukana laajasti lukiokoulutuksen toimijat, asiantuntijat, niin seurantaryhmässä kuin kattavalla maakuntakierroksellakin. Opettajien ja opiskelijoiden osallistuminen valmistelutyöhön on ollut arvokasta. Se näkyy lopputulok-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

sessä. Lausuntokierroksella lukiouudistusta pidettiin tarpeellisena ja esityksen linjauksia onnistuneina.

Ehdotetulla lailla uudistetaan lukiokoulutuksen rakennetta. Tavoitteena on edistää nykyistä laajempien opintojaksojen ja oppiainerajat ylittävien opintojen järjestämistä, vähentää lukio-opintojen pirstalemaista luonneta ja edistää myös oppiaineiden keskeisistä sisällöistä riippumattoman laaja-alaisen osaamisen kehittymistä lukio-opintojen aikana. Oppimäärien ja niihin kuuluvien opintojen mitoituksen perusteena käytettäisiin kurssien sijaan jatkossa opintopisteitä. Opetuksessa voitaisiin nykyistä vapaammin ylittää oppiainerajoja, ja koulutuksen järjestäjä saisi päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot järjestetään. Lukio-opetuksen suunnittelussa voidaan entistä paremmin ottaa huomioon myös alueelliset ja paikalliset vahvuudet. Oppiaineita ja niihin kuuluvien opintojen määrää tai pakollisuutta ei ole tarkoitus muuttaa nykytilaan nähden.

Ehdotetun lain tavoitteena on myös edistää lukiolaisten hyvinvointia, jaksamista ja opiskelumotivaatiota, tukea opiskelijoita heidän opinnoissaan sekä sujuvoittaa opintojen etenemistä ja siirtymistä jatko-opintoihin. Opiskelijoiden oikeutta saada opintojen ohjausta vahvistettaisiin, ja ohjaus olisi entistäkin henkilökohtaisempaa. Ohjausta annettaisiin myös niille, jotka lukion jälkeen eivät saa jatko-opintopaikkaa. Lisäksi säädettäisiin oikeudesta erityisopetukseen ja muuhun oppimisen tukeen. Tämä vahvistaa opiskelijoiden tasa-arvoa ja edellytyksiä opiskella lukiossa riippumatta esimerkiksi luki- tai muista oppimisvaikeuksista.

Kaikille lukio-opiskelijoille taattaisiin uudessa laissa mahdollisuus tutustua, kurkistaa, korkeakouluopintoihin ja suorittaa korkeakoulujen kanssa yhteistyössä järjestetty opintojakso. Näin korkeakouluopinnot tulisivat opiskelijoille tutuksi jo lukioaikana, mikä edistää opiskelijoiden jatko-opintoja ja urasuunnitelmien muodostumista ja sujuvoittaa siirtymistä korkea-asteelle. Kurkistus korkea-asteen opintoihin helpottaa alan valintaa ja antaa käsityksiä siitä, mitä korkeakouluopiskelu oikein on ja mitä se vaatii. Opiskelijalla olisi jatkossa myös nykyistä vahvemmin mahdollisuus kehittää lukiossa kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamista, jotka ovat opiskelijoiden kannalta keskeisiä ja tärkeitä tulevaisuuden taitoja. Uudistuksella tuetaan lukioiden avautumista ympäröivään yhteiskuntaan, lukioiden toimintakulttuurin kehittymistä vahvemmin yhteistyöhön ja yhteisöllisyyteen perustuvaksi, yksilölliset tarpeet huomioivaksi, monimuotoisemmaksi.

Ylioppilastutkinnon kokeiden uusimiskertoja koskevista rajoituksista luovuttaisiin. Tämä on erityisen tarpeellista nyt, kun korkeakoulujen opiskelijavalinnat uudistuvat vahvemmin ylioppilastutkintoon nojaaviksi. Uudistus myös sitä kautta siis vähentää ylioppilaskirjoituksiin liittyvää stressiä.

Lait tulisivat voimaan jo syksystä 2019 alkaen. Uudet opetussuunnitelmat ja uuden lain mukainen opetus, ohjaus ja tuki otettaisiin käyttöön syksyllä 2021 alkavassa lukiokoulutuksessa, eli on siirtymäajat, koska emme halua kuormittaa lukioita vaan mahdollistaa sen, että kaikki ehtivät tähän kehitykseen mukaan. Ylioppilastutkinnon uusimista koskevat muutokset tulisivat voimaan jo syksyn 2019 ylioppilaskirjoituksissa.

Nyt käsiteltävän esityksen lisäksi on tarkoitus valmistella laajempi ylioppilastutkintoa koskevan lainsäädännön uudistamista koskeva hallituksen esitys annettavaksi eduskunnalle syksyllä. Esityksen valmistelussa otetaan huomioon jo se työ, mitä on tehty ylioppilastutkinnon kehittämistä pohtineen Gaudeamus igitur -työryhmän kehittämistyössä, ja myöskin englanninkielistä ylioppilastutkintoa ja sen toteuttamista koskeneen selvityksen tulokset tullaan tähän lainsäädäntöön tuomaan mukaan.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Toivon, että tämä keskustelu antaa hyvää pontta tämän tärkeän ja todella innostavan lainsäädännön kehittämiseksi.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia. Otetaan tähän alkuun sellainen rapsakka debatti. Pyydän niitä henkilöitä, jotka haluavat osallistua tähän, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Tämän aloittaa sivistysvaliokunnan puheenjohtaja edustaja Puumala.

18.09 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan tässä laissa hyviä asioita nyt erittäin paljon, ja uskon, että kohtuullista tyytyväisyyttä olisi salissa laidasta laitaan: erityisopetusta ja tukea ja siihen varattu myöskin rahaa, omaa opintosuunnitelmaa, henkilökohtaisempaa opinto-ohjausta, Lukiolaisten Liiton ja lukiolaisten kauan kaipaamia asioita, mennään oppiainerajojen yli, tiiviimpää korkeakouluysteistyötä, vahvempaa kansainvälisyyttä, jälkiohjausvelvoitetta myöskin lukioille eli pidetään huolta senkin jälkeen, kun lukioista on päässyt pois. Erinomaisia asioita, tärkeitä, kauan odotettuja asioita.

Kysyisin ministeriltä: Miten näette nyt ammattikoulun? Teimme siellä ison reformin ihan vastikään, ja onko synkroni nyt hyvä lukion ja ammattikoulun välillä, ovatko oppilaan oikeudet ja velvollisuudet samansuuntaisia, ovatko nuo tukipalvelut samalla tasolla lukiossa ja ammattikoulussa? On tärkeää, että ne pidetään samalla viivalla.

18.10 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ottaisin kopin tuosta edustaja Puumalan puheenvuorosta. Tämä hallituksen monessa mielessä hyvä lukioesitys tuo semmoisen uuden, vahvan oksan. Lukiot käynnistävät voimallisempaa yhteistyötä korkeakoulujen kanssa. Se on minusta ihan hyvä, mutta kannan huolta siitä, että myöskin lukion tulee tehdä yhteistyötä ammatillisen koulutuksen kanssa niin kuin ammatillinen koulutus tekee lukion kanssa, ja oikeastaan tämä oli aika kevyesti nyt tässä hallituksen esityksessä. Mitä mieltä ministeri on, voidaanko sitä siinä vahvistaa?

Toinen asia, mistä kannan huolta, on se, kun lukion päätehtävä on yleissivistys [Raija Vahasalo: Kyllä!] ja tähän liittyy vahvasti historian ja ikään kuin yhteiskunnallisten asioiden syvälinen ymmärtäminen. Kannan huolta siitä. Näitä ei voida sillä tavalla ohittaa ja jättää opiskelematta myöskään lukiossa. [Puhemies koputtaa] Mitä mieltä ministeri on tästä?

18.11 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lukiolaissa on paljon hyviä, hyviä asioita. Opiskelun joustavuuden lisääntyminen, opetuksen järjestäjän velvollisuus puuttua kiusaamiseen, hyvän käytöksen tärkeys ja turvallinen opiskeluympäristö ovat hyviä asioita, yhteistyö korkeakoulujen kanssa — myös ammatillisten oppilaitosten kanssa pitäisi olla vähän lisää yhteistyötä. Kansainvälistyminen on hyvä asia. Henkilökohtainen opinto-ohjaus on hyvä asia, mutta kysyisin ministeriltä: Miten se konkreettisesti sitten näyttäytyy? Miten hoituu konkreettisesti tämä opinto-ohjaus?

Olen hyvin huolestunut ja perussuomalaiset ovat huolestuneita lukioverkon kapenemisesta. Tulee paljon velvoitteita, joten automaattisesti käy todennäköisesti niin, että lukioverkko supistuu. Kuinka silloin käy yhteisöllisyyden kouluissa? [Puhemies: Aika!]

Pääsykoeuudistus tuo liikaa painoarvoa lukiomenestykselle.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

18.13 **Jani Toivola vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten tässä on jo useamman edustajan suulla todettu, esityksessä on paljon hyvää: se kannustaa oppiaineraajat ylittävään opiskeluun ja painottaa kansainvälisyyttä ja työelämä- ja yrittäjyystaitoja sekä sitten myöskin yhteistyön vahvistaminen lukioiden ja korkeakoulujen välillä.

Esityksessä on myöskin arvokasta se, että opetuksen järjestäjille alueellisesti jätetään aika paljon tilaa ikään kuin luoda se oma kokonaisuus. Pidän sitä tosi arvokkaana, mutta samaan aikaan ajattelen, että ehkä sen toisella puolella tulee aika iso vastuu. Se asettaa aika paljon uutta painetta myöskin ihan semmoisen muutoksen johtamisen tai ylipäätään johtajuuden näkökulmasta innovoimiseen ja kykyyn nähdä, mitä kaikkea alueellisesti on mahdollista rakentaa. Minkä verran tästä on käyty keskustelua tai varauduttu esimerkiksi tällaiseen johtamisen tukeen? Miten me varmistamme, että samanlaisia herkkuisia innovatiivisia kokonaisuuksia syntyisi alueellisesti kaikkialla Suomessa, oli kyse pienestä paikkakunnasta tai isosta tai oli tämäntyyppisestä tekemisestä vähän tai paljon kokemusta ennestään?

18.14 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn näihin arvioihin siitä, että tähän lakiesitykseen sisältyy paljon hyviä linjauksia. Korkeakouluyhteistyön vahvistaminen on hyvä asia. Laajemmat opintoainekokonaisuudet ja myöskin opiskelijoiden saaman tuen vahvistaminen ovat ehdottoman kannatettavia tavoitteita. Tässä valiokunnan ennakkokäsittelyssä on lähinnä noussut huolia liittyen tuohon aikatauluun, mitä tulee opsien laatimiseen, ja myöskin siihen, että jostain syystä tästä lukiokoulutuksen tehtäväykälästä on poistettu maininta siitä, että se myöskin antaa valmiuksia jatkaa ammatillisessa koulutuksessa, mitä itse hieman ihmettelen.

Oikeastaan minun suurimmat huolenaiheet liittyvät siihen, että vaikka olen samaa mieltä ministerin kanssa siitä, että yleissivistyksen vahvistaminen ja tärkeys on keskeinen periaate, ja opiskelijoiden stressin vähentämisestä, niin kyllä minun nähdäkseni ylioppilaskirjoitusten painoarvon lisääminen opiskelijavalinnoissa on näiden tavoitteiden kanssa ristiriidassa, ja onkin harmillista, että se prosessi nyt on kulkenut eri reittiä, eli me emme ole päässeet eduskunnassa käsittelemään sitä, miten se tosiasiaa tulee vaikuttamaan myöskin lukiokoulutuksen sisältöihin ja opiskelijoiden valintoihin.

18.15 **Mikaela Nylander r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Minunkin mielestäni tässä lakiehdotuksessa on tosi paljon hyvää, mutta muutama tällainen huomio ja ehkä kysymys myös ministerille siitä, miten tästä eteenpäin:

OAJ puhui tänään valiokunnassa laatukriteereistä, että pitäisikö jatkossa ajatella laatukriteereitä. Ei niin, että tulee jonkinlaisia rankinglistoja, mutta laatukriteereitä, jotka auttaisivat tätä sisällöllistä kehittämistyötä.

Sitten mietin sellaista asiaa, että on äärimmäisen hyvä ja arvokasta, että nyt satsataan todellakin erityisopetukseen ja opinto-ohjaukseen, mutta löytyykö näitä päteviä opettajia? Onko meillä tarpeeksi erityisopettajia, onko meillä tarpeeksi päteviä opinto-ohjaajia, jotta todellakin päästään tähän hienoon ja hyvään tavoitteeseen?

Ja viimeinen kysymys on kustannukset. Niitä ei nyt [Puhemies koputtaa] näillä näkymin kateta täysmääräisesti, ja pelkään kyllä, että se vaikuttaa tähän [Puhemies: Aika!] lukioiden määrään.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

18.16 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten olemme kuulleet, tässä lakiesityksessä on vähän tai ei lainkaan kritisointavaa. Tämä on erittäin positiivinen esitys. Tällä esityksellä pyritään vahvistamaan lukion asemaa yleissivistävänä koulutuksena ja lukiokoulutuksen houkuttelevuutta. Erityisen hyvänä pidän tässä sitä, että lukiot velvoitetaan entistä vahvemmin yhteistyöhön korkeakoulujen kanssa, mikä varmasti edesauttaa lukio-opiskelijoita näkemään, mihin ja minkälaiselle alalle haluaa suuntautua tulevaisuudessa.

Kysyn kuitenkin: kun nyt lukiot varmasti tätä myötä haluavat tehdä enemmän yhteistyötä korkeakoulujen kanssa, olisiko tarvetta säätää myös korkeakouluille velvoite tehdä yhteistyötä lukioden kanssa, jotta varmistuttaisiin siitä, että kaikki lukiot ovat tasavertaisessa asemassa?

Yleisesti haluan kuitenkin kiittää tästä erinomaisen hyvää laista, ja on hienoa, että pääsemme sitä tarkemmin valiokunnassa käsittelemään.

18.17 **Kimmo Kivelä sin** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Hallitusta ei ainakaan koulutuspoliittisissa kysymyksissä voi syyttää toimettomuudesta. On uudistettu ammatillinen koulutus, viimeiset kaksi tuntia puhuttiin varhaiskasvatuksen uudistamisesta, ja nyt uudistetaan lukiolaki, joka on ollut 20 vuotta voimassa ja jota on moneen kertaan parsittu, jopa niin että saumat saattavat jo pettää. Nyt uudistetaan kuitenkin maltillisesti ja nimenomaan tämä yleissivistävyys edellä.

Itse ilahduin erittäin suuresti siitä, että on tämä korkeakoulu-yhteistyö. Itse olisin mennyt pitemmälle ja puhunut korkeakoulu- tai yliopisto-tetistä, että oltaisiin menty aina pariaksi viikoksi niin kuin mennään tетиin työharjoitteluun. Se on hieno asia, että tulevaisuuden lukiolaisella on jo taju, syvempi taju kuin meillä on ollut, siitä, mitä yliopisto- ja korkeakouluopiskelu on. [Puhemies koputtaa]

Kritiikkiä sen sijaan on tähän [Puhemies: Aika!] tutkinnon uusimismahdollisuuteen. Palataan siihen.

18.19 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakiesityksessä on paljon hyvää, muun muassa ohjauksen lisääminen. Nykyisellään valtaosalla lukiosta korkeakoulutukseen hakeutuvilla ei ole selvää kuvaa, mihin tehtäviin erilaiset opintoalat johtavat, ja samaan aikaan työelämäosaamista tulee lähinnä vain niille, jotka ovat sen kesätyön onnistuneet hankkimaan. Lukioden opinto-ohjauksen laatuun onkin kiinnitettävä erityistä huomiota, jotta yksilölliset opintopolut voivat toteutua ja jotta hakeutumista lukion jälkeisiin opintoihin voidaan nopeuttaa ja jotta nuoret saavat selkeän kuvan tulevasta työelämästä ja sen eri mahdollisuuksista.

On myöskin hyvä, että lakiesitys lupaa erityisopetusta ja tukea myös lukiolaisille. Vastoin tätä toivetta vaikuttaa kuitenkin se, että Kuntaliiton selvityksen mukaan 70 prosenttia vastanneista kunnista ei ole pystynyt järjestämään oppilas- ja opiskelijahuollon palveluja vuonna 2014 tulleen oppilas- ja opiskeluhoitolain vaatimusten mukaisesti. Tämä on huono asia, ja onkin tärkeää, että lukiokoulutuksen kehittämisessä ja resursseissa kiinnitetään tähän asiaan eliikkä kouluhyvinvoinnin parantamiseen huomiota, sillä lukiolaiset todella kokevat työnsä aika kuormittavaksi.

18.20 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan käsillä oleva laki on tärkeä avaus lukiokoulutuksen kehittämisessä. Toki vielä paljon tarvitaan,

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

että saadaan lukiokoulutus vielä nykyaikaistettua näihin nykyajan tarpeisiin ja tätä monialaisuutta saadaan edelleen lisättyä jatkossa, mutta tämä on hyvä avaus sitä kohti.

Ennen kaikkea on tärkeää, että korkeakouluyhteistyötä lisätään ja että se turvataan myös pienten lukiodien osalta, jotta kaikki suomalaiset lukiolaiset pääsevät tutustumaan korkeakouluopintoihin. Tätä jo tehdään, esimerkiksi omalla kotipaikkakunnallani aloitetaan robotiikan ja ohjelmoinnin opinnot yhteistyössä ammattikorkeakoulun kanssa syksyllä. Tämä on tärkeää alueenkin kehittymisen kannalta näillä aloilla.

Arvoisa puhemies! Olisinkin kysynyt: miten varmistetaan, että kaikilla lukioilla ja lukiolaisilla on mahdollisuus päästä näihin korkeakouluopintoihin tutustumaan jatkossa, ja myös miten turvataan resurssit ja pienten lukiodien verkosto ja lukio-opintojen saavutettavuus kaikille suomalaisille myös jatkossa?

18.21 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lukiokoulutuksen kehittäminen nykyajan vaatimuksia vastaavaksi on tietenkin ensiarvoisen tärkeää meidän sivistystasomme kannalta, ja esimerkiksi tämä korkeakoulukurkistus on askel täysin oikeaan suuntaan, samoin mahdollisuus työelämävalmiuksien kehittämiseen.

Mutta kuten edustaja Jarva juuri tuossa edellä, minäkin kysyisin ministeriltä: miten käytännössä varmistetaan se, että myös pienillä paikkakunnilla pienissä lukioissa näihin liittyvät toimintaedellytykset jatkossa turvataan ja etteivät tarjotut uudet mahdollisuudet koske vain suurimpien paikkakuntien, korkeakoulukaupunkien, suuria lukioita?

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä nyt henkilökohtainen opintosuunnitelma kirjataan lain tasolle, mikä on hyvin myönteistä. Perussuomalaiset kiinnittivät huomiota opinto-ohjauksen tärkeyteen jo viime syksyn vaihtoehtobudjetissa. Toimiva opinto-ohjaus vähentää merkittävästi opintojen keskeyttämistä ja sitä kautta syrjäytymistä ja on tietenkin tärkeää [Puhemies koputtaa] myös inhimillisestä näkökulmasta.

18.22 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä on tullut esille, tässä esityksessä on monia hyviä asioita, kuten nimenomaan tämä opinto-ohjauksen varmistaminen ja erityisopetus ja muu oppimisen tuki lukiolaisille, ja onkin äärimmäisen tärkeää, että näihin varataan myös riittävät resurssit, jotta se ei sitten jää kunnan kontolle, onko varaa toteuttaa niitä, vaan nämä kustannukset katetaan kokonaisvaltaisesti.

Tässä on myös tullut esille se huoli, että miten tämä sinänsä erittäin hyvä tavoite yhteistyön lisäämisestä korkeakoulujen kanssa toteutetaan kaikkialla Suomessa. Itse tapasin itäsuomalaisia lukiolaisia jokin aika sitten — he olivat täällä eduskunnassa käymässä — ja kyllä siellä oli huoli siitä, miten esimerkiksi Lieksaan saadaan ne samat mahdollisuudet, mitkä ovat Joensuussa, missä on sekä yliopisto että ammattikorkeakoulu. Lisäksi itse asiassa nämä nuoret myös olivat huolestuneita siitä, miten lukion yleissivistävyys taataan. Tässä laissa ei nyt puhuta eri oppiaineittain niiden pakollisuudesta sen enempää, mutta se on aito huoli, miten jatkossa, kun ylioppilastutkinto ja lukion arvosanat entistä enemmän määrittelevät jatko-opinnot, [Puhemies koputtaa] varmistetaan, että kaikki kuitenkin laajasti opiskelevat yleissivistävästi.

18.23 Raija Vahasalo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on lakiesitys, jossa kaikki tahot voittavat. Lukiolaiset voittavat: heillä uravalinta helpottuu, he saavat henkilökohtaista opinto-ohjausta ja tukea. Korkeakoulut voittavat: he saavat akateemisesti valmiimpia opiskelijoita opiskelijoikseen. Työelämä voittaa: välivuodet vähenevät,

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

valmiudet työelämään paranevat, ja opiskelijat valmistuvat aikaisemmin. Meillä on ollut yksi ongelma yhteiskunnassa se, että liian myöhään valmistumme.

Itse vielä haluaisin lisätä myöskin yhteistyötä korkeakoulujen kanssa niin, että tulisi enemmän kampuksia, joissa lukiot ja korkeakoulut olisivat saman katon alla tai ainakin samalla pihalla. Tällaista on ainakin suunniteltu, jollei jo toteutettu, Aalto-yliopistoon.

18.25 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on ihan kelpo lakiuudistus, joskaan ei mitenkään valtavan kokonaisvaltainen. Tämä jatkaa sitä täydennysten sarjaa, jota on tehty, mutta ihan hyvä niin.

Kysyn spesifisti terveystiedon poistamisesta lainsäädännöstä. Tänne on jäämässä nyt vain uskonto jatkossa erikseen määritellyksi. Se on oma kysymyksensä, mutta kun mietimme historiallista kontekstia, niin muistamme, että kun 1990-luvun alun lamassa kunnat leikkasivat paljon koulutuksesta ja erityisesti terveystieto oli usein tulilinjalla — sitä vähennettiin ja siitä jopa luovuttiin monissa lukioissa — niin kävi niin, että muutaman vuoden kuluttua tästä teiniraskauksien määrä lähti kasvuun. Tästä johtuen Lipposen ensimmäinen hallitus päättikin sitten tehdä terveystiedosta pakollisen oppiaineen. Varmaankin lähdemme kaikki siitä, että laadukas seksuaalikasvatus ja -opetus kaikilla asteilla on välttämätöntä. Se on meidän kaikkien etu. Kysyisin ministeriltä: oletteko huomioineet nämä näkökulmat, ja turvataanko riittävä seksuaalikasvatus kuitenkin jatkossakin?

18.26 Ulla Parviainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lukiota tulee kehittää edelleenkin yleissivistävänä kouluna mutta samalla joustavoittaa eri oppilaitosten välistä yhteistyötä. Nythän tässä tulee velvoittavana korkea-aste.

Minua on pohdituttanut ihan samalla tavoin se, onko tämä mahdollista kaikille lukioille, pienille lukioille, etäällä oleville lukioille, kun ajatuksenahan minun mielestäni pitäisi olla niin, että jokaisella suomalaisella nuorella olisi halutessaan mahdollisuus käydä lukio mahdollisimman lähellä kotia. Tässä varmaan joudutaan ottamaan, tai saadaan ottaa, käyttöön eri tavalla järjestettyjä opintoja pienissä lukioissa, digitaalisena ja etäopetuksena ja verkostomaisena toimintana, jotta saataisiin oppilaille ihan samanvertaiset mahdollisuudet opiskella laaja-alaisesti, kuten he itse omassa suunnitelmassaan haluavat.

18.27 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää, tässä on paljon hyviä asioita. Esimerkiksi kokeiden uusimismahdollisuuksien kehittäminen on kannattavaa. Tällä on nähdäksemme lukiolaisten hyvinvointia parantava ja stressiä vähentävä vaikutus.

Korkeakoulujen pääsykokeita ja jatko-opintojen sisäänottojärjestelmiä on syytä uudistaa, mutta mielestämme opiskelijavalintaa ei ole järkevää liian pitkälti rakentaa ylioppilastutkinnon varaan, koska ihmisellä pitää aina olla myös mahdollisuus aloittaa alusta. Olihan Einsteinillakin muistaakseni nelosia koulutodistuksessa.

Tapasin lukiolaisia, ja he pyysivät, että minä kysyisin tästä huolesta, mikä lukiolaisliittolla on: ”Pelkästään suojaaminen kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä ei riitä, vaan opettajilla ja rehtorilla on oltava velvollisuus puuttua siihen ja ilmoittaa siitä kiusatun ja kiusaajan huoltajalle perustuslain tapaan. Kouluterveyskyselyn 2015 mukaan 85 prosenttia kiusaamista kohdanneista lukiolaisista kokee, että koulun aikuiset eivät [Puhemies koputtaa] puutu kiusaamiseen.” [Puhemies: Aika!] Haluaisin ministerin kommentin tähän, kiitos.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

18.28 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esitys uudeksi lukio-laiksi on erittäin hyvä ja kannatettava. Näyttää siltä, että oppositiokaan ei löydä siitä juuri mitään kritisoitavaa. On noussut esiin huoli yksilöllisestä tuesta, opinto-ohjauksesta, mutta olen varma, että kun oppositio ehtii tähän lakiin tutustua, niin nekin huolet hälvenevät. Nimittäin juuri opiskelijan arjen kannalta tärkeä henkilökohtainen tuki, aina tarvittaessa erityisopetus ja opinto-ohjauksen lisääminen, todella paranee tässä uudessa laissa. Uusi lukio on kansainvälisempi ja joustavampi samalla, kun lukion yleissivistävää roolia vahvistetaan. Monet tärkeät asiat siinä myös edistävät korkeakoulujen kanssa tehtävää yhteistyötä ja sitä, että lukio valmistaa ja valmentaa opiskelijaa korkeakouluihin ja sitä kautta kohti työelämää. Hyvä uudistus.

18.29 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan tässä tätä yleissivistävää otetta, modernisointia, korkeakouluyhteistyötä ja opinto-ohjausta. Ehkä hieman kaipaam lakiesityksessä näkökulmaa laajemmin toisen asteen kehittämiseen, josta me olemme monilta tahoilta tässä maassa saaneet viestiä, että se on se meidän laaja tavoite, koko ikäluokan toisen asteen tutkinnon suorittaminen, ja siinähan lukio on olennaisessa osassa. Miten tämä tähän koko isoon kuvaan suhteutuu, sitä tässä lain alkuteksteissä olisi voinut hieman pohtia.

Kysymyksenä ministerille kysyisin tietynlaisen ehkä työrauhan turvaamisesta lukioissa tässä erilaisten uudistusten keskellä. Meillähan on tässä nyt rinnakkain menossa monia erilaisia uudistuksia samaan aikaan — 2016 tulivat voimaan edelliset opsit, meillä on ylioppilastutkinnon digitalisointi, jossa saadaan ensimmäinen kokonaan valmiiksi ensi vuonna, tuntijakokeilu, joka alkoi viime vuonna — ja nyt haluttaisiin sitten, että 2021 olisi taas uudet opsit, siis kaksi vuotta sen jälkeen, kun ensimmäinen ikäluokka on päässyt näiden edellisten kanssa maaliin. [Puhemies: Aika!] Miten näette tämän aikataulun, voidaanko sitä täsmentää?

Puhemies Paula Risikko: Otetaan vielä kolme vastauspuheenvuoroa, ja sitten ovat yhteen kertaan menneet kaikki, paitsi että lopuksi annan vielä sivistysvaliokunnan puheenjohtajalle puheenvuoron, ja sitten ministerin vastaus. Eli Honkonen, Karimäki, Puumala ja ministerin vastaus, ja sitten mennään puhelistaan.

18.30 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todellakin mielestäni hyvin linjakasta, että nyt kun tällä vaalikaudella aikaisemmin on uudistettu toisen asteen ammatillista koulutusta, niin nyt sitten tehdään näitä mielestäni erittäin tarpeellisia ja hyviä päivityksiä myös tähän meidän lukiokoulutukseemme ja lukiokoulutusjärjestelmäämme. Erityisesti iloitsen siitä asiasta, mistä olen saanut useilta opiskelijoilta palautetta, että ylioppilaskokeen uusiminen on jatkossa mahdollista ilman rajoituksia.

Toinen asia, ehkä hivenen pedagogisempi asia, on tämä muualla hankitun osaamisen tunnustaminen. Kyllähän se on näin, että katsottiin sitten meidän yleissivistävää koulutusjärjestelmää tai ammatillista koulutusjärjestelmää, niin kyllä me olemme monia muita maita jäljessä olleet vielä paljon siitä, miten muualla elämässä hankittu osaaminen tunnustetaan. Tällä kyllä toivon mukaan saadaan sitä elementtiä osaksi opetusta entistä paremmin, ja tästäkin haluan kyllä ministeriä ja hallitusta kiittää.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

18.31 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä lukiolaiksi on paljon hyviä elementtejä, niin kuin mahdollisuus erityisopetukseen ja lukio-opetuksen laaja-alaisuus. Toki yhdyn siihen huoleen, mitä täällä edustajat ovat esittäneet, että esimerkiksi yleissivistävyys käytäisiin huolellisesti valiokunnassa läpi.

Esityksessä on erittäin hyvää tämä korkeakouluysteistyö, mutta juuri se, että se on mahdollista ihan kaikkialla, pienissä lukioissa ja syrjäseuduilla, on tosi tärkeää varmistaa valiokuntakäsittelyssä.

Meillähän on jo pitkään ollut ja vakiintunut tämä luokaton lukio -ajatus, että jokainen voi omaan tahtiin opiskella ja valita oppiainekokonaisuuksia, ja se on hyvin laajasti kannatettu ja hyväksi koettu järjestelmä, mutta toisaalta se synnyttää sen, että varsinkin syrjään vetäytyvillä nuorilla ei enää ole sitä oman ryhmän ja luokan tukea ympärillään. Kysyisin ministeriltä: miten voisimme parantaa yhteisöllisyyttä lukioissa ja vähentää yksinäisyyttä?

Puhemies Paula Risikko: Sitten vielä sivistysvaliokunnan puheenjohtaja edustaja Puumala.

18.33 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ehkä yhtä asiaa vielä esittäisin tulevaisuuden pohdinnaksi tuolla lukioissa. Sehän on jo tässä mukana, ja toivoisin, että siitä tulisi elävä osa tulevaisuuden lukiokoulutusta — nimittäin nämä lukiodiplomit. Itse käyttäisin siitä ehkä nimeä portfolio. Ajattelisin, että vähän samaan tapaan kuin tuolla ammatillisessa koulutuksessa, tulevaisuuden lukiossa jatkuva osaamisen näyttö olisi vielä nykyistä enemmän se juttu — siis ei vain niin, että kolme vuotta valmistaututaan niihin olympialaisiin elikkä ylioppilaskirjoituksiin ja pelkästään niiden ehdoilla tehdään toimintaa, vaan voisi antaa näyttöjä jatkuvasti, tehdä oppiainerajojen yli meneviä tutkielmia, kerätä omaa sähköistä portfolioa, omaa osaamiskansiota. Tuolla osaamiskansiolla olisi sitten merkitystä myöskin, kun pyritään korkeakouluun, siinä näkisi sen kehittymisen ja kypsymisen. Mitä ajattelette, ministeri, tästä kokonaisuudesta?

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Grahn-Laasonen vastaa näihin kysymyksiin, enintään 5 minuuttia. Sitten mennään puhujalistaan.

18.34 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen:** Kiitos, rohkaisevaa palautetta. — Arvoisa puhemies! Lukio avartaa näköaloja, ja meidän iso tehtävämme on huolehtia siitä, että näin tapahtuu jokaisen lukiolaisen kohdalla, että lukiossa aikuiset tukevat nuoria heidän valmistautuessaan seuraaville jatkoaskeleille. Voi sanoa, että kun tätä lukiouudistusta tehtiin, halusimme vaalia nimenomaan kahta lukion tärkeää ydintehtävää, jotka ovat vahva yleissivistys ja toisaalta jatko-opintoihin valmistaminen, ja tämä lakiehdotus vahvistaa nimenomaan näitä tärkeitä tehtäviä.

Yleissivistyksestä ja sen vahvistumisesta on kannettu huolta pitkin matkaa jo vuosia, että miten se tehtävä tulee monimutkaistuvassa, yhä laajempaa osaamista vaativassa maailmassa täytetyksi. Täälläkin salissa on puhuttu syvällisestä ymmärtämisestä, laajempien kokonaisuuksien hahmottamisen tärkeydestä, tulevaisuuden taidoista. Uskon, että nimenomaan tämä uusi lukiorakenne, joka mahdollistaa monitieteisten, kiinnostavien opintokokonaisuuksien, laajempien kokonaisuuksien rakentamisen lukio-opetukseen, vahvistaa nimenomaan lukion yleissivistävää tehtävää. Ja haluan alleviivata sitä, mikä tuli jo sanottua-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

kin, että tämä laki ei vähennä historiaa, ei vähennä terveystietoa, ei muutenkaan muuta oppiaineiden välistä balanssia, ei tee yhtäkään nykyistä oppiainetta vapaaehtoiseksi, vaan mahdollistaa oppiainerajat ylittävän yhteistyön ja antaa opettajille uusia työkaluja tehdä yhteistyötä ja avata lukiota entistä vahvemmin myöskin ympäröivään yhteiskuntaan: vahva kansainvälisyys, kansainvälistyminen, vahva yhteys työelämään, yrittäjyyden näkökulmat, uudenlaista ajattelua lukio-opetukseen.

Haluan myös sanoa sen, että lukiouudistusta seuraa kunnille tietysti myöskin rahoitus. Kun on uusia tehtäviä, niin sitä varten on varattu hallituksen viime viikon riihessä lukioille lisärahoitus, ja se on noin 8,5 miljoonaa euroa. Se tulee muun muassa niihin tärkeisiin uusiin tehtäviin, joilla pyritään esimerkiksi uupumusta ja stressiä ehkäisemään ja torjumaan muun muassa henkilökohtaisemman opinto-ohjauksen kautta. Erityisopetuksen tulo lukioon on erittäin tärkeä uusi asia, samoin jälkiohjausvelvoite niille ylioppilaille, jotka eivät heti saa jatko-opintopaikkaa.

Kysyttiin siitä, miten huolehditaan yhteisöllisyydestä. Pidän sitä kyllä tärkeänä, ja nämä uudet opintokokonaisuudet, laajemmat kokonaisuudet... Kurssimuotoisen luokattoman lukion ongelma ehkä oli vähän siinä, että opiskelijat monesti rakensivat polkunsä aika yksin. Nyt mahdollistetaan laajempien kokonaisuuksien muodostaminen ja tulee esimerkiksi vaikkapa sellainen hyvä parannus ja mahdollisuus, että esimerkiksi tietyissä aineissa, joissa saatettaisiin hyötyä siitä, että opetusta on ympäri vuoden, voidaan jatkossa — esimerkiksi kieliä — opettaa ympäri vuoden eikä vain esimerkiksi jaksoissa 1 ja 4. Tämänäkötyypisiä uusia mahdollisuuksia tämä lukiouudistus avaa, tuo ehkä sitä kautta myös sitä yhteisöllisyyttä ja pysyvyyttä mutta toisaalta sitten myös mahdollisuuden niihin henkilökohtaisiin polkuihin, missä otetaan opiskelijan tarpeet paremmin huomioon — tämä erityisopetus tietysti siihen vahvana lisänä.

Täällä kysyttiin, miten varmistetaan korkeakoulu yhteistyö, miten vahvistetaan sitä tasa-arvoa myöskin tästä näkökulmasta, että se on jokaisen ulottuvilla. Juuri siksi se on tässä laissa ja tuotu tähän lainsäädäntöön vahvasti, että on jokaisen lukion tehtävä jatkossa huolehtia siitä, että jokainen lukiolainen pääsee jo opintojensa aikana kurkistamaan korkeakouluun, että tämä mahdollisuus olisi avoinna ja saavutettavissa jokaiselle lukiolaiselle, ei vain niille lukiolaisille, jotka opiskelevat esimerkiksi Aalto-yliopiston kampuksella tai ovat muuten maantieteellisesti lähellä yliopistoja ja ammattikorkeakouluja. Tärkeätä siinä korkeakoulu yhteistyössä on se, että opiskelijat pääsevät kurkistamaan niille aloille, joille heillä on kiinnostusta, niihin korkeakouluun, ja siksi tarvitaan myös sitten digitaalisia ratkaisuja, erilaisia verkostoja ja myös korkeakoulujen avautumista vastaavasti lukioden suuntaan. Tästä olemme korkeakoulujen kanssa jo ennalta sopineet yhdessä sopimusneuvotteluissa tämän kauden alussa, ja korkeakoulut ovat kyllä myöskin erittäin kiinnostuneita tästä yhteistyöstä, koska kyse on heidän tulevaisuuden opiskelijoistaan.

Hallituksen riihestä tuli myös muita hyviä uutisia lukiolaisille. Lukiolaisten opintotuki paranee, opintotukikuukausi lisää, ja samoin tuli oppimateriaalilisä helpottamaan perheiden ja lukiolaisten taloudellista painetta erityisesti niissä vähävaraisemmissa, heikommin toimeentulevissa perheissä, joissa lukio-opintojen kustannukset, oppimateriaalikustannukset, ovat jopa muodostuneet esteeksi lukio-opinnoille. Tästä ongelmasta haluamme päästä eroon, koska mahdollisuuksien tasa-arvo on meille tärkeä arvo, ja siitä syystä oppimateriaalilisä tulee nyt helpottamaan heikossa taloudellisessa tilanteessa olevien lukiolaisten ja heidän vanhempiansa asemaa. [Puhemies koputtaa]

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Kiitos tästä keskustelusta jo tähän asti, ja jatketaan. Toivon, että keskustelu voisi tuottaa esimerkiksi ajatuksia siitä, minkälaisia mahdollisuuksia voitaisiin tämän mahdollistavan lainsäädännön kautta todella sinne arkeen rakentaa, eli mitä tämä [Puhemies: Aika!] tulevaisuuden lukiokoulutus voisi uusien mahdollisuuksien valossa olla, ja että voitaisiin myöskin sitten käydä keskustelua niistä mahdollisuuksista, joita meillä nyt on vahvistaa tämän lainsäädännön myötä lukion ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä entisestään.

Puhemies Paula Risikko: Sitten siirrytään puhujalistaan. Kuten muistatte, olemme siirtyneet käytäntöön, että puheenvuoron pituus on 7 minuuttia ja sieltä paikalta voi pitää 3 minuutin puheenvuoroja.

18.40 Raija Vahasalo kok: Arvoisa puhemies! Tänään on kyllä lukiolaisten riemupäivä. Opiskelijat ovat kauan kaivanneet ja odottaneet lukiouudistusta. He saavat sen kohta.

Esityksessä on monta erinomaista asiaa, mutta haluan nostaa sen yhden asian, jota täälläkin on paljon kiitelty, eli lukiodien ja korkeakoulujen tiivistyvän yhteistyön. Se asia on sellainen, jossa kaikki voittavat. Kolme asiaa: Ensinnäkin, lukiolaiset voittavat. Uravalinta helpottuu, koska he pääsevät kurkistamaan korkeakoulujen kurssitarjontaan. Näin he myös löytävät helpommin koulutuksen, jota haluavat lukion jälkeen lähteä suorittamaan. Ja tämä on mahdollista nyt joka ikiselle lukiolaiselle, tähän asti se ei ole ollut mahdollista jokaiselle. Myös henkilökohtaisempi opintojenohjaus on tukemassa näitä oikeita valintoja. Toiseksi, korkeakoulut hyötyvät. He saavat opiskelijoita, jotka ovat valmiimpia ja motivoituneempia opiskelemaan. On tärkeää, että jo lukioaikana opiskelijat saavat korkeakouluissa tarvittavia akateemisia valmiuksia ja oppivat tieteelliseen ajatteluun ja saavat harjoitusta akateemisten tekstien, kuten esseiden, kirjoittamiseen. Lukiossa suoritettua korkeakouluopinnot sujuvoittavat siirtymistä korkeakouluun ja vähentävät välivuotia lukion jälkeen. Tämä tarkoittaa sitä, että opiskeluajat lyhenevät ja opiskelijat valmistuvat nopeammin. Eli silloin, kolmanneksi, työelämä hyötyy tästä laista. Sen lisäksi lähes jokainen yritys tarvitsee nykyään kansainvälistä osaamista ja laajempien kokonaisuuksien ymmärtämistä, ja uusi opetussuunnitelma vahvistaa opiskelijoille näitä taitoja.

Itse toivon myös, että lukiot voisivat muodostaa vielä lähempää yhteistyötä korkeakoulujen kanssa ja voisivat yhdessä muodostaa kampuksia. Jotakin on esimerkiksi Aaltoyliopistossa jo pohdittukin, mietittykin, ehkä toteutettukin. Silloin mahdollistuu parhaiten yhteistyö korkea-asteen koulutukseen, johon lukiolaiset joka tapauksessa jatkavat.

Ja ajatus laatukriteereistä, se mitä täällä sanottiin, on myös hyvä ja kannatettava. Niitä on kokoomus esittänyt jo aikaisemminkin, ja nehan ovat perusopetuksessa jo olleet.

Vaikka lukio on yleissivistävä koulutus eikä valmista ammattiin, tulee kolmen vuoden opinnoilla ja sinä aikana kertyneellä sivistyspääomalla olla merkitystä. Parhaimman hyödyn opinnoissa saa, kun ne luovat vahvan pohjan korkeakouluopinnoille. Myös opintopistejärjestelmä, johon siirrytään, helpottaa korkeakouluihin siirtymistä.

Tämä lakiesitys on aivan erinomainen. Kiitos ministerille siitä.

18.43 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Laaja-alainen sivistys ja koulutuksen tasa-arvo ovat keskeisiä sosiaalidemokraattisen koulutuspolitiikan tavoitteita. Lukion tehtävänä on antaa hyvä yleissivistys, kehittää ongelmanratkaisukykyä ja luovuutta sekä vahvistaa kriittistä ja loogista ajattelua. Kansainvälistyvässä maailmassa monipuolinen kielitaito on erityisen arvokas. Lakiehdotus sisältää hyviä asioita, kuten erityisopetuksen

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

vahvistamisen, jokaiselle oman opintosuunnitelman ja henkilökohtaisemman opinto-ohjauksen sekä kiusaamiseen puuttumisen. Näitä kaikkia asioita me sosiaalidemokraatitkin olemme jo vuosia ajaneet.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että lukio-opetuksen sisältöä suunnataan kohti oppiainera-
jat ylittävää oppimista, jossa korostuu asioiden monitieteinen lähestyminen. Lukiokoulu-
tuksessa ylikorostuu valmistautuminen ylioppilaskirjoituksiin ja vastaavasti alikorostuvat
lukiokoulutuksen yleissivistävät tavoitteet.

Sosiaalidemokraatit katsovat, ettei pelkkä valinnaisuuden lisääminen vastaa lukiolais-
ten tarpeisiin. Lukiossa ei pidä pakottaa opiskelijoita ennenaikaisiin, tärkeitä sisältöjä pois
sulkeviin valintoihin. Tarvitaan myös kriittisen ajattelun vahvistamista, uudenlaista oppi-
mistä, yhteisöllisyyttä sekä tiiviimpää vuorovaikutusta ympäröivän yhteiskunnan kanssa.
Lukiokoulutuksen oppimisen arvioinnissa tulee ottaa käyttöön uudenlaiset tavat, joiden
avulla voitaisiin arvioida paremmin taitoja, joita opiskelija elämässään tarvitsee. Ulkoa
opetellun tiedon sijaan voidaan arvioida opiskelijan tiedonhakuvalmiuksia sekä tiedon läh-
dekriittistä analyysia.

On muuten pelkästään hyvä asia, että ylioppilaskokeen saa nyt uusia niin monta kertaa
kuin haluaa — tässä näin välihuomautuksena.

Arvoisa puhemies! Nykyisellään valtaosalla lukioista korkeakoulutukseen hakeutuvilla
ei ole selvää kuvaa, mihin tehtäviin erilaiset opintoalat johtavat. Samaan aikaan työelämä-
osaamista tulee lähinnä niille, jotka saavat hankittua kesätyötä, mikä harvoin toki vastaa
niitä ammatteja, joissa korkeakoulutetut toimivat. Lukioden opinto-ohjauksen laatuun on
kiinnitettävä erityistä huomiota, jotta yksilölliset opintopolut voidaan toteuttaa ja hakeutu-
mista lukion jälkeisiin opintoihin nopeuttaa. Lukio-opintoihin tulee sijoittaa tarvittava
määrä pakollista työelämään tutustumista, jonka avulla ymmärrys korkea-asteen opin-
tosuunnista voi selventyä, mikä nopeuttaa hakeutumista korkea-asteelle ja vähentää virhe-
valintoja.

Arvoisa puhemies! Kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentäminen voi lisätä eriarvoi-
suutta lukiolaisten palveluiden saatavuudessa sekä oikeusturvan osalta. Kuntaliiton selvi-
tyksen mukaan 70 prosenttia vastanneista kunnista ei pystynyt järjestämään oppilas- ja
opiskelijahuollon palveluita 2014 voimaan tulleen oppilas- ja opiskelijahuoltolain vaati-
musten mukaisesti. Lukiokoulutuksen kehittämisessä ja siihen varattavissa resursseissa
onkin kiinnitettävä huomiota erityisesti kouluhyvinvoinnin parantamiseen. Lukiolaiset itse
kokevat opintonsa liian kuormittaviksi. Siksi psykososiaalisen hyvinvoinnin edistämi-
seen, koulukiusaamisen vähentämiseen, kouluviihtyvyyden lisäämiseen, yhteisöllisyyden
vahvistamiseen sekä riittävään tukeen on kiinnitettävä nykyistä parempaa huomiota.

Arvoisa puhemies! Keskeisin ongelma lukiolain uudistamisessa, niin kuin tuntuu ole-
van lähes kaikessa hallituksen työssä, on se, että opetus- ja kulttuuriministeriössä on tällä
hetkellä käynnissä useita erillisiä lukion kehittämiseen tähtääviä projekteja. Uudistukset
näyttävät pirstaleisina ja sekavina, välillä vailla kokonaisnäkemyksiä. Nykyinen opetus-
suunnitelma tuli voimaan syksyllä 2016, eli se on tällä hetkellä lähinnä ajettu sisään. Nyt
on käynnissä myös kolmivuotinen tuntijakokokeilu. Myös yo-kirjoitukset ovat muutokses-
sa: sähköiseen yo-kokeeseen siirrytään lopullisesti vuonna 2019. Seuraavana listalla on
korkeakoulujen opiskelijavalinnan uudistaminen tavalla, joka mahdollistaisi ylioppilasto-
distusten arvosanojen painoarvon lisäämistä korkeakoulujen sisäänpääsyssä.

Lukioesitys ei myöskään puutu mitenkään rahoitukseen. Ammatillisen koulutuksen re-
formin yhteydessä rahoitusjärjestelmä uudistettiin siten, että 50 prosenttia on perusrahoi-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

tusta, 35 prosenttia suoritusrahoitusta ja 15 prosenttia vaikuttavuusrahoitusta. Tämä ei ainakaan tuo toisen asteen koulutuksia lähemmäs toisiaan vaan on omiaan jopa lisäämään eriytymistä.

Lukiokoulutusta ja ammatillista koulutusta yhdistelevät kaksoistutkinnot ovat olleet erittäin suosittuja. Työelämän muutoksessa korostuu osaaminen, jota molemmat toisen asteen koulumuodot tuottavat. Siksi on erittäin tärkeää, että kaksoistutkinnot ovat tulevaisuudessaakin nuoren valittavissa.

Sosiaalidemokraatit kannattavat lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön tiivistämistä hallinnollisella, opetuksellisella ja tutkintojen suorittamisen tasolla. SDP:n näkemyksen mukaan yhtenäisellä toisella asteella tulisi säilyä nykyinen ylioppilastutkinto, ammatilliset tutkinnot ja useamman tutkinnon suorittaminen niin sanottuina yhdistelmäopintoina.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti tähän lakiesitykseen ei sisälly elämäntutkimustiedon opiskelumahdollisuuden avaamista kaikille lukiolaisille. Katsomusaineita tulisi tarkastella samalla tavalla kuin muita oppiaineita, ja sitä koskeva pykälä tulisi tarpeettomana poistaa. Toisena vaihtoehtona opiskelijan tulisi voida itse valita, mitä uskontoa hän opiskelee tai opiskeleeko hän elämäntutkimustietoa.

Lapsiasiavaltuutettu on todennut, että ”uskonnonopetusta koskevaa lainsäädäntöä tulisi tarkentaa, jotta se takaisi kaikille lapsille yhdenvertaisen oikeuden osallistua tai olla osallistumatta uskonnonopetukseen tai vaihtoehtoisesti elämäntutkimustiedon opetukseen”. Myös Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto esitti muutosta lausunnossaan opetus- ja kulttuuriministeriölle: ”Lukiolaisen tulisi iästään riippumatta voida aina valita, osallistuuko hän uskonnon vai elämäntutkimustiedon opetukseen.” Myös uskonnottomien opiskelijoiden tilanne paranisi, kun elämäntutkimustiedon opetuksen tarjonta todennäköisesti vahvistuisi nykyisestä varsinkin pienissä lukioissa. Lakimuutos ei tältä osin edellyttäisi muutosta oppiaine- ja tuntijakopäätökseen eikä opetussuunnitelman valtakunnallisiin perusteisiin ja koulutuksen järjestäjien hyväksymiin opetussuunnitelmiin.

18.50 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Lukio on arvostettu yleissivistävän koulutuksen muoto. Lukiokoulutuksen kiinnostavuus on kuitenkin viime aikoina hiipunut, ja lukion vetovoimaa yleissivistävänä koulutuksena on vahvistettava. Hallituksen päätös käynnistää lukiouudistus oli tästä näkökulmasta aivan oikea.

Lukiouudistuksen tavoitteet ovat erittäin kannatettavia. Ensinnäkin lisätään lukion vetovoimaa yleissivistävänä korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, toiseksi vahvistetaan koulutuksen laatua ja oppimistuloksia ja kolmanneksi sujuvoitetaan siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle.

Hallituksen lukiolakiesitys on mainio kokonaisuus, jota on erinomaisen helppo kannattaa. Uusi lukiolaki pitää sisällään elementtejä, joilla uudistukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Erityisen hienoa on, että jatkossa jokaiselle lukiolaiselle taataan oikeus henkilökohtaiseen opinto-ohjaukseen. Tällä turvataan se, että jokainen nuori pystyy siirtymään korkea-asteen opintoihin ja löytämään sen oman tulevaisuuden alansa jo lukiossa paremmin kuin tällä hetkellä on mahdollista. Riittävällä tuella ja ohjauksella parannetaan myös lukiokoulutuksen laatua ja opiskelijoiden jatko-opintovalmiuksia.

Arvoisa puhemies! Lukiouudistuksen keskeisin tehtävä on varmistaa jokaisen opiskelijan riittävä yleissivistys. Vain näin voimme varmistaa sen, että kaikilla opiskelijoilla on riittävät valmiudet opiskella korkea-asteen opinnoissa alasta riippumatta. Jatkossakaan lu-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

kiota ei voi suorittaa lukemalla vain tiettyjä oppiaineita. Tämän uudistuksen yhteydessä rajattiin täysin ulkopuolelle oppiaineiden väliset kiistat tai oppiainemäärien muuttaminen, ja pidän tätä hyvänä ratkaisuna, jotta pääsemme lukion uudistamisessa eteenpäin. Yhdyn kuitenkin tässä edellä puhuneen edustaja Elorannan näkemyksiin siitä, että tulevaisuudessa voisi hyvin harkita sitä, että elämäntietoon osallistuminen olisi mahdollista myös uskontokuntiin kuuluville opiskelijoille.

Yleissivistyksellä tarkoitamme laaja-alaisten osaamiskokonaisuuksien hallintaa, emme pelkästään yksittäisiä oppiaineita. Onkin lukion keskeisimpiä tehtäviä osoittaa opiskelijoilleen, miten lukiossa käsiteltävät asiat ovat yhteydessä ympäröivään yhteiskuntaan. Tätäkin uusi laki pyrkii osaltaan edistämään. Lukion oppimäärään ei olla esittämässä muutoksia. Siirtyminen kursseista opintopistejärjestelmään mahdollistaa nyt rajat ylittävien opintokokonaisuuksien suunnittelua ja helpottaa siirtymistä korkea-asteen opintoihin. Opintojen vertailtavuus lisäksi paranee.

Arvoisa puhemies! Toinen aste ei voi olla irrallaan oleva osa koulutusjärjestelmäämme. Vuosikaudet olemme puhuneet toisen asteen ja korkeakoulujen välisen yhteistyön lisäämisestä. Hyviä kokemuksia onkin saatu, mutta ilmiö ei valitettavasti ole levinnyt valtakunnallisesti kattavaksi kaikkiin lukioihin. Onkin erinomaisen hyvä, että nyt laissa sekä kannustetaan että veloitetaan lukiokoulutuksen järjestäjiä ja korkea-astetta keskinäiseen yhteistyöhön.

Lukiolaisten pitäisi jo lukioaikana päästä tekemään niin sanottuja kurkistusopintoja korkea-asteelle. Tällä tavalla opiskelijalle voisi muodostua realistisempi kuva omasta alavalmistaan sekä siitä, mitä korkea-asteen opinnot voivat heille tarjota. Muistan ihan hyvin omalta lukioajaltani sen, että oikeastaan ainoa kosketus korkea-asteen opintoihin oli se, mitä niistä senhetkiset korkeakouluopiskelijat tulivat lukion loppuvaiheessa meille kertomaan. Melko ohut tietopohja valita tulevaisuuden alaansa. Toinen kosketuspinta on tietysti siinä, jos omat vanhemmat sattuvat olemaan korkeakoulutetuissa ammateissa. Olisi tietysti toivottavaa, että lukiossa opiskelijat saavat hieman kokonaisvaltaisemman kuvan siitä, mitä korkea-asteen opinnot voivat heille tarjota.

Arvoisa puhemies! Lukion tehtävä on innostaa oppimaan. Sen tulisi avata jokaiselle opiskelijalle mahdollisuuksia haaveilla ja unelmoida tulevaisuuden alastaan. Lukioaika on usein oman itsensä pohtimista ja löytämistä: mitä minä haluan tehdä isona, mikä juuri minua kiinnostaa? Lukioon tullessa ei tarvitsekaan vielä tietää vastauksia näihin kysymyksiin. Lukio tukee parhaimmillaan juuri sitä, että lukiolainen löytää itse vastaukset näihin kysymyksiin, ja tätä tietä kohti uusi lukio on nyt menossa.

18.55 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyyn tulevan lukiolain osalta haluan nostaa esiin kolme näkökulmaa: ensinnä lain roolin laajemmin osana koulutusjärjestelmäämme, toiseksi lukiolain yleissivistävän lähtökohdan ja kolmanneksi työrauhan, joka lukioihin täytyy taata ja joka pitää lain käsittelyssä ja aikatauluissa huomioida.

Aloitetaan laajemmasta näkökulmasta koulutusjärjestelmään. Koulutuspolitiikassa pitäisi aina tavoitella kokonaisvaltaisuutta. Siksi tämän lain kohdalla olennainen näkökulma on kysymys toisen asteen kokonaiskuvasta. Siihen liittyy hiljattainen talouspolitiikan arviointineuvoston suositus siitä, että kaikki suorittaisivat toisen asteen, kun nyt jopa 15 prosenttia jää tutkintoa vaille, kun katsotaan noin 30-vuotiaita. Ajattelu liittyy tietysti oppivelvollisuuden laajentamiseen ja laajaan tavoitteeseen joustavasta 12-vuotisesta peruskoulu-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

tuksesta, joka olisi malli, jota kohti minusta kannattaisi muutenkin liikkua ja joka olisi myös kansainvälisen ajattelun mukainen.

Toisekseen, lukiolaissa on arvokasta se, että se tunnistaa lukion yleissivistävän luonteen, johon on säännöllisesti viime vuosina kohdistunut paineita, aivan niin kuin edustaja Mikkonen tuossa otti jo aiemmin esiin. Tämä yleissivistävyyden korostaminen on oikea tapa vastata 2020-luvun työelämän tarpeisiin. Varmuudella kai tiedämme vain sen, että emme tiedä tulevaisuudesta, ja se onkin oikeastaan juuri se tärkeä tieto. Paras tapa valmentaa nuoria tuntemattomaan on turvata tietämyksen ja osaamisen laaja-alaisuus ja opettajille työrauha huomioida erilaisia oppijoita. Laaja sivistys on myös parasta vastalääkettä verkkopopulismiin, valeuutisiin ja muihin yhteiskuntarauhaa uhkaaviin ilmiöihin. Nuoret seuraavat yhä vähemmän esimerkiksi Yleisradion lähetyksiä tai perinteisten sanomalehtien journalismia. Sen sijaan he ottavat yhä enemmän tiedon maailmasta tubettajilta ja omilta somekanaviltaan. Näin koulun antaman sivistyspohjan merkitys ja tärkeys korostuu entisestään.

Toisen asteen kokonaiskuvan ja yleissivistyksen lisäksi puutun tässä vielä tähän työrauhan varmistamiseen lukioiden opettajille ja oppilaille, ja nyt puhun nimenomaan työrauhasta ajankäytön ja opettamisen näkökulmasta. OAJ julkaisi parisen viikkoa sitten selvitöksensä, jossa se oli kysynyt lukio-opettajien kuulumisia ja näkemyksiä omasta työstään. Opettajat kertoivat lisänneensä työhön käyttämänsä aikaa viimeisen seitsemän vuoden aikana, mutta sitä aikaa oli lisätty kaikkeen muuhun paitsi opettamiseen eli omaan ydintyöhön. Tämän opettajien lisääntyneen työmäärän ja työhön käytetyn ajan taustalla lieenee se, että meillä on ollut monia erilaisia hallinnollisia ja muita sisällöllisiä muutoksia. Uudet opit tulivat tosiaan voimaan 2016, niitä valmisteltiin sitä ennen useita vuosia hyvin osallistavassa prosessissa, ja näitä oppimateriaaleja valmistellaan koko ajan. Lisäksi tuntijakokeilu alkoi viime vuonna. Sähköiset ylioppilaskirjoitukset saadaan tosiaan kaikissa aineissa voimaan vasta ensi vuonna, ja ainakaan minulle tulevan palautteen pohjalta tämä sähköistäminen ei ole ollut lainkaan pulmatonta, ja itse asiassa monimutkaisimmat vaiheet ovat ehkä vielä ensi keväänä edessä.

Nyt lakiesitys lähtee siitä, että meidän pitäisi aloittaa uusien opsien valmistelu tämän lakiesityksen mukaisesti niin, että ne tulisivat mahdollisesti voimaan 2021, siis vain viisi vuotta edellisen opetussuunnitelmauudistuksen jälkeen. Valiokunnassa on varmaan syytä miettiä, onko tuo aikataulu perusteltu ja miten uudistus toteutetaan niin, että lukio ei tunnu opettajista ja oppilaista ikään kuin sarjalta tämmöistä uudistushumppaa vaan ennakoivalta koulutukselta. Opettajille ja oppilaille pitää taata työrauha ja aiempien muutoksien vaikutukset arvioida ennen kuin uusia tehdään. Sehän tämän koko tuntijakokeilun idea oli: saada sen vaikutukset ja sitten miettiä eteenpäin.

Mutta nämä aikataulut ovat varmasti keskusteltavissa olevia asioita. Yleissuunnassa on paljon hyvää. Arvostan tämän lain lähtökohdissa tätä korkeakouluyhteistyötä. Toivon, että siihen saadaan myös korkeakouluille velvoittavuutta. Lisäksi opinto-ohjaus ja tämmöinen yleinen modernisointi ovat ehdottomasti arvoja, jotka kannattaa tässä vielä nostaa. — Kiitos.

18.59 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Viisaat teot tulevat ennen rikkautta. Suomi on tehnyt historiansa aikana suuria koulutukseen liittyviä päätöksiä, jotka ovat osoittautuneet jymymenestyksiksi. Esimerkiksi oppivelvollisuuden pidentäminen vuonna 1921 ja ilmainen kouluruokailu vuonna 1948 ovat olleet aikoinaan urauurtavia päätöksiä. Silloiset

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

päättäjät olivat viisaita, kun panostivat koulutukseen, vaikka liikaa resursseja ei todellakaan ollut. Tämä kertoo siitä, että meillä Suomessa on osattu arvostaa koulutusta jo sata vuotta sitten ja ymmärretty myös, että yhteisen hyvän nimissä kaikille on mahdollistettava koulunkäynti täydellä vatsalla. Nyt lukiolakia uudistettaessa päättäjien tulisi olla edistyskellisiä, kuten edeltajämme aikoinaan olivat. Koska lukiokoulutuksen uudistamisella on kauaskantoiset vaikutukset, tehdään se kerralla hyvin.

Uudistuksen tavoite on taata mahdollisimman laaja yleissivistys sekä tarjota lukion käyneille hyvät valmiudet jatko-opintoihin. Uudistuksen hyvää antia on opintojen joustavoittaminen ja opiskelijoille suunnatun tuen sekä opinto-ohjauksen tehostaminen.

Me perussuomalaiset olemme jo pitkään puhuneet eri kouluasteilla järjestettävän opinto-ohjauksen tärkeydestä nuorten opiskelun ja tulevaisuuden kannalta. Niitä nuoria, jotka tietävät jo ensimmäistä kertaa lukion ovesta sisään astuessaan kristallinkirkkaasti, mitä opinnoiltaan ja tulevaisuudelta odottavat, on vähän. Perhetausta vaikuttaa tutkitusti koulutautumiseen. Koulutustaso on jossain määrin periytyvää. Jos vanhemmilla on akateeminen tausta, on todennäköisempää, että jälkikasvukin kouluttautuu. Opinto-ohjaus lukioissa on juuri se rohto, millä kaikki nuoret saadaan hyvin kartalle tulevaisuuden mahdollisuuksista ja koulupoluista. Olisi myös hyvä, jos nuoria kannustettaisiin ja rohkaistaisiin henkilökohtaisesti koulutusvalinnoissaan.

Arvoisa puhemies! Moni nuori on epävarma tulevaisuudestaan, ja ohjauksen lisäksi ammattilaisen kannustus voi tulla tarpeeseen. Myös jälkihoito- ja -ohjausvelvoite on järkevä uudistus.

Viihtyvyyden, opintojen sujumisen ja terveyden kannalta on hyvä, että uudistuksessa kiinnitetään huomiota koulutuksen järjestäjän velvollisuuksiin suojata oppilaita kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä sekä turvalliseen oppimisympäristöön. Lukio-opintojen kurssimuotoisuus ja oppilaitosten suuri koko asettavat omat haasteensa yhteisöllisyyden muodostumiselle.

Edustaja Huhtasaari toikin Lukiolaisten Liiton huolen koulukiusaamisesta, ja täytyy sanoa, että valitettavasti koulukiusaamista tapahtuu jopa päiväkodeissa, sitä tapahtuu peruskouluissa hyvinkin paljon, ja myös lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissakin, joten kiusaamisen ehkäisyyn täytyy olla vahvat työkalut.

Suomessa on vallinnut jo pitkään trendi, että haja-asutusalueiden kouluja ajetaan alas. Lukioverkoston kattavuus on yleissivistyksen turvaamisen ja kansalaisten yhdenvertaisuuden kannalta erittäin tärkeä asia. Tästä johtuen uudistuksen yhteydessä syrjäseutujen pienten lukiodien tilannetta ei saa tehdä hankalammaksi uusien velvoitteiden kautta.

Pääsykoeuudistus on hankala kokonaisuus. On tietysti ymmärrettävää, että nuoret halutaan suoraan lukiosta jatko-opintojen pariin, mutta uudistuksen vaikutuksia tulee miettiä laajemmin. Huono lukiomenestys ei saa olla ylitsepääsemätön este jatko-opiskelulle. Pitää muistaa se tosiasia, että lukioiässä perheen tilanne vaikuttaa vahvasti opiskelijoiden arkeen, sillä valtaosa asuu kotona. Lisäksi osa nuorista niin sanotusti kypsyy aiemmin kuin toiset. Myös lukiodien välisillä tasoeroilla on vaikutusta opetuksen laatuun ja opintomenestykseen. Jo tällä hetkellä hyvä lukiomenestys avaa portteja jatko-opintoihin ja tuoreet ylioppilaat saavat pääsykokeissa lisäpisteitä, jotka edesauttavat sisäänpääsyä. Ylioppilaskoe pitää olla mahdollista uusua, mutta uusimiskertoja tulisi mielestäni olla rajallinen määrä.

Arvoisa puhemies! Me perussuomalaiset ja edustaja Savio ja minä tuolla sivistysvaliokunnassa pidämme todella tärkeänä äidinkielen merkitystä, ja haluankin myös ministeri

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Grahn-Laasoselle antaa sitä viestiä, että ylioppilaskirjoituksissa ei vähennettäisi äidinkielen osuutta yhteen päivään koetilanteessa. Olen saanut sen käsityksen, että näin ei ole vaan että äidinkielen koe pidettäisiin kaksipäiväisenä, ja on erittäin hyvä asia, jos näin on. — Kiitos.

19.05 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Elomaa tässä edellä totesi, niin Suomen menestyksen yksi tärkeimmistä kivijaloista on ollut jo pitkään yhdenvertainen mahdollisuus koulutukseen omasta taustasta riippumatta. Eduskunnan käsittelyssä nyt oleva lukiolaki onkin tarpeellinen uudistus, ja se sisältää monia myönteisiä kohtia, kuten tässä keskustelun aikana on käynyt jo hyvin selväksi, mutta ehkä joiltakin osin vielä hieman lisää konkretiaakin olisi tarpeen. Lukiokoulutuksen kehittäminen nykyajan vaatimuksia paremmin vastaavaksi on ehdottoman tärkeää. Sillä vastattaisiin myös työelämän tuleviin haasteisiin. Täällä jo todettiin, että niitä meidän on erittäin vaikea ennustaa, kukaan ei niitä tiedä, mutta korostan esimerkiksi oma-aloitteista tiedonhakua ja elinikäisen oppimisen valmiuksia. Niiden merkitys kasvaa koko ajan jatkossa, ja näihin myös tässä lakiesityksessä viitataan.

Arvoisa puhemies! Tässä lukiolaissa on myös kirjaus, jonka mukaan lukio-opiskelijalla olisi oikeus saada säännöllisesti tarpeidensa mukaista henkilökohtaista sekä muuta opintoihin ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta. Onkin erittäin myönteistä, että tämä henkilökohtainen opintosuunnitelma kirjataan nyt lain tasolle. Ja kuten aiemmin jo totesin täällä keskustelussa, perussuomalaiset vaativat kustannustehokasta opinto-ohjaukseen panostamista jo viime syksynä, kun esittelimme vaihtoehtobudjettiamme täällä eduskunnassa, ja pidän tätä henkilökohtaista opintosuunnitelmaa erittäin kannatettavana.

Arvoisa puhemies! Edustaja Elomaa toi äsken esille kiusaamisen. Se on erittäin vakava ongelma kouluissamme, valitettavasti myös lukioissa. Toki peruskouluissa tilanne on vieläkin heikompi. Tässä laissa lukio-opetuksen järjestäjää veloitetaan huomioimaan mahdollinen kiusaaminen, väkivalta ja häirintä. Kuitenkin tilanne on se, että kiusaamiseen puuttumisen toimintatavat ovat nykyisellään riittämättömiä, ja mielestäni puuttumiskeinojen kannalta kaivattaisiin vielä selvästi lisää konkretiaa, vaikka laissa onkin tosiaan maininta kiusaamiseen puuttumisesta ja puuttumiseen velvoittamisesta. Kiusaamisen ennaltaehkäisy olisi tietenkin parempi kuin puuttuminen vasta jälkikäteen.

Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti tästä harkinnassa olevasta korkeakoulujen pääsykoeuudistuksesta. Siinä yhteydessä on tärkeää säilyttää pääsykokeet merkittävänä sisäänpääsyväylänä yliopistoihin ja korkeakouluihin myös jatkossa. Jatko-opintojen ja niihin pääsyn nopeuttaminen lukion jälkeen on tietenkin tärkeä tavoite, sen me täällä varmasti kaikki jaamme, mutta täytyy tosiaan myös muistaa, että vanhemmalla iällä pääsykokeet tarjoavat hyvän mahdollisuuden osoittaa motivaatiota opiskeluun, jos ylioppilaskirjoitukset ovat aikanaan sujuneetkin hieman heikommin.

19.08 Kimmo Kivelä sin: Puhemies! Koulutusjärjestelmä on ketju, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen enemmän tai vähemmän. On hyvin epätodennäköistä, että jos varhaiskasvatuksessa on koettu runsaasti vastoinkäymisiä, epäonnistumisia ja nöyryytyksiä ja muuta kielteistä, niin saataisiin helposti kiinni. Usein se negatiivinen kierre alkaa valitettavasti jo aikaisin, ja sitten taas jos menestyy esimerkiksi lukiossa, niin usein siellä on jo aikaisemmin tehty hyvää pohjustustyötä. Maailma muuttuu, koulutuksen on muututtava sen mukana.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Nyt puhutaan aivan oikein oppiaineidenvälisyydestä, oppiaineiden yhteistyöstä. Korkeakouluopinnossa on äärimmäisen tärkeää, jo nyt ja tulevaisuudessa, että hallitaan poikkitieteellisyys. Yhä enemmän liikutaan poikkitieteellisuuden kentässä, ja tässä nimenomaan lukion tehtävä on hyvin tärkeä yleissivistävän koulutuksen muotona. On vastuutonta puhua, että ei nykyään tarvita yleissivistystä siinä määrin kuin ennen, koska tietoa on niin paljon ja nythän googlettamalla saa kaiken. Mutta nimenomaan tällaisessa poikkitieteellisuuden maailmassa, monimutkaisessa maailmassa, tämän ymmärtäminen, että näennäisesti yhteen liittymättömät asiat ovatkin hyvin tärkeässä keskinäisyydessä, vuorovaikutuksessa, on äärimmäisen tärkeää.

Näkisin myös tärkeänä, että tulevaisuuden lukiossa kiinnitettäisiin huomiota opiskelijoitten fyysiseen kuntoon ja myös yhtä lailla talouden hallintaan tai laajemminkin — sinänsä en pidä sanasta elämänhallinta — tällaiseen varustamiseen elämän arjesta selviämiseen.

On hienoa, että saadaan kirjauksia erityisopetukseen ja henkilökohtaiseen opinto-ohjaukseen, mutta tämä resurssien turvaaminen on villakoiran ydin, niin ettei se ole vain laisaa kuollut kirjain. Kunnat joutuvat siihen omia varojaan satsaamaan, ja mistä yhtäkkiä opettajat? Tästä on kysymys.

19.11 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ja tässä keskustelussa on paljon painotettu tätä lukion yleissivistävää merkitystä, ja se on erinomaisen hyvä asia. Mutta itseäni nyt hämmentää hieman tämä asia, koska samanaikaisesti meillä on kuitenkin nämä lukiokokeilut menossa.

Itselläni on kaksi lukiolaista. Toinen on tämmöisessä lukiossa, joka on kokeilulukio, ja toinen nyt kirjoitti ja on käynyt lukion tämän vanhan opsin mukaan. Ja ero on kyllä aika suuri. Oikeastaan haluaisinkin ministeriltä nyt kysyä siitä — tässä jo aiemmin edustajat Torsti ja Eloranta ottivat tämän esille — kun täällä on paljon erilaisia päällekkäisiä uudistuksia menossa. On suunnitelmia, että vaikka nyt 2016 on ops tullut voimaan, niin mahdollisesti ruvetaan valmistelevaan kohta jo uutta, ja nämä kokeiluthan ovat ymmärtääkseni nimenomaan sen takia käynnissä, että tähän uuden opsin valmisteluun saadaan sieltä jotain eväitä. Mielestäni tässä mennään nyt vähän niin kuin kahteen eri suuntaan, kun näillä kokeiluilla nimenomaan on lisätty paljon valinnaisuutta ja on heikennetty sitä yleissivistävyyttä. Olisi mielenkiintoista nyt kuulla ministeriltä, mitkä ne näkemykset ja aikataulut tämän suhteen nyt ovat.

Mutta sitten itse tästä esityksestä:

On helppo yhtyä niihin kiitoksiin, mitä tässä on esitetty esimerkiksi opinto-ohjaukseen liittyen. Tämä nivelvaiheissa oleva opinto-ohjaus on äärimmäisen tärkeää. Se on tärkeätä tässä lukion jälkeen, kun mieltii jatko-opintoja, mutta itse asiassa se olisi vielä tärkeämpää siellä peruskoulun ja toisen asteen välissä. Toivoisin, että sinne saisimme myös vastaavan nivelvaiheen kattavan opinto-ohjausoikeuden ja semmoisen vähän niin kuin saattaen vaihdoksen peruskoulusta toiselle asteelle.

No sitten tietysti tämä, että erityisopetusta ja tukea voi saada lukiossa, on äärimmäisen tärkeätä. Ja äärimmäisen tärkeätä on se, että tänne on kirjattu se, että turvallinen oppimisympäristö taataan kaikille opiskelijoille, elikkä suojataan kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Olisi tärkeää, että tämä myös käytännössä tapahtuu.

Aivan kuten on tullut monessa puheenvuorossa esiin, korkeakoulu yhteistyö on tärkeää, ja täytyy huolehtia, että se on mahdollista ihan kaikkialla Suomessa, vaikka oltaisiin paikakunnalla, missä ei ole korkeakoulua tai yliopistoa lähellä. Itse asiassa tähän korkea-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

kouluyhteistyöhön liittyen haluaisin vielä nostaa esille ammattikoulut, koska niiden kohdallahan tällaista yhteistyövaatimusta ei ole. Olisi tärkeää, että myös korkeakoulujen ja ammattikoulujen yhteistyötä mietittäisiin, miten se saataisiin velvoittavaksi, koska esimerkiksi ammattikouluista ammattikorkeakouluihinhan on selvä väylä, ja tämä pitäisi taata.

Mutta kaiken kaikkiaan, niin kuin on sanottu, tässä on paljon hyvää, ja toivotaan, että resurssit myös riittävät näiden toteuttamiseen.

19.14 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Tässä on iloittu isolla joukolla siitä, että lukiolaki mahdollistaa nyt kurkistuksen korkeakouluun. Mutta samalla se mahdollistaa myöskin kurkistuksen työelämään ja yrittäjyyteen. Ministeri toivoi tuossa joitain näitä käytännön esimerkkejä, millaisia mahdollisuuksia tämä lainsäädäntö avaa, ja itse asiassa myönteisenä näen sen, että nytten mahdollistuu yrittäjyyskasvatus sieltä esiopetuksesta perusopetuksen kautta toiselle asteelle ja sitten eteenpäin aina korkeakouluun asti.

Tänään onkin nyt aivan mainio tilaisuus ottaa esille NY-yrittäjyys, joka on tällainen valmis paketti, juuri ehkä siksi, että tänä päivänä nämä meidän NY-yrittäjät ovat olleet Kampissa esittäytymässä. Meidänhän olisi pitänyt olla siellä tukemassa näitä nuoria yrittäjiä, mutta me olemme täällä nyt keskustelemassa tästä lainsäädännöstä. Eli tämä NY-ohjelmanhan on valmis oppiainerajat ylittävä paketti, joka olisi helppo ottaa käyttöön. Tämä on hyvin suunniteltu paketti, ja toivoisin, että tämä etenee.

Yksi huoli siinä on: Tämä NY-paketti, yrittäjyyskasvatuspaketti, on samansuuntainen Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Suomessa. Ruotsissa on 115 työntekijää vastaavalla organisaatiolla ja valtion tuki siihen on 2,4 miljoonaa euroa, meillä täällä Suomessa on 14 työntekijää ja valtion tuki on 230 000 — eli pikkusen erilaisilla resursseilla tehdään täällä Suomessa. Mutta tehdään erittäin hyvää työtä.

Mielestäni tämä lakipaketti on erittäin hyvä kokonaisuus, ja ilolla tuolla valiokunnassa saamme tätä käsitellä. Asia, joka minuakin huolettaa, on tämä opsin uudistamisen aikataulu — edustaja Torsti otti tämän esille. Tämä oikeastaan tiivistyy siihen, että vielä keväällä 2020 ylioppilastutkinnon kokeissa pitää ottaa nämä perusteet vuodelta 2003 huomioon, mutta sitten viimeistään syksyllä 2022 kokeiden tulisi olla kaksien eri opetussuunnitelman perusteitten mukaisesti laaditut. Eli itse ajattelen myöskin, että olisiko harkittavissa tässä ainakin vuoden lisäaika nyt näitten asioiden eteenpäinviemiseen.

Mutta todella hyvin valmisteltu kokonaisuus, joka mahdollistaa uuden tulevaisuuden lukion.

19.17 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Nyt on lukion vuoro. Iloitsen todellakin siitä, että eduskunta on saanut käsiteltäväkseen esityksen uudesta lukiolaista. Olemme sivistysvaliokunnassa jo aloittaneet asiantuntijoiden kuulemisen, ja tästä keskustelusta voi todeta, että tämä esitys on saanut laajasti tukea yli puoluerajojen. Se on hieno asia.

Todellakin, tällä esityksellä vahvistetaan lukiodien vetovoimaa yleissivistävän, korkeakouluopintoihin tähtäävän koulutuksen tarjoajana. Tässä uudessa lukiossa korostuvat yksilölliset opintopolut, oppiainerajat ylittävä yhteistyö, kansainvälisyys ja yhteistyö korkeakoulujen kanssa. Tähän voi myös todeta mahdollisuuden syventää yhteistyötä yrittäjyyden ja työelämän kanssa, niin kuin tuossa edellisessä puheenvuorossa todettiin.

Ihan aluksi pitää sanoa, että olen todella tyytyväinen, että hallitus kehysriihessään osoitti lisärahoitusta uudistuksen toimeenpanoon — puhutaan noin 8,5 miljoonasta eurosta. Tämä on hyvä asia, ja itse tähän lakiesitykseen on sanottava, että lukiouudistuksessa teh-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

dään nyt oikeita asioita. Kun siirrytään kurssipohjaisesta opintopistepohjaiseen rakenteseen, mahdollistetaan uudenlaiset sisällölliset toteutukset, joita lukioissa on odotettu ja joista on unelmoitu. On todellakin erinomaista, että myös lukioiden velvollisuutta tukea ja ohjata opiskelijoita lisätään. Tätäkin on pitkän aikaa odotettu. Nyt on laitettu toimeen.

Ja todellakin kun opintopisteistä voidaan muodostaa jatkossa aiempaa monipuolisempia, eri oppiaineita sisältäviä opintokokonaisuuksia, tuo se opiskelijoille lisää valinnanvaraa ja ylioppilastutkintoon uusia mahdollisuuksia syventää jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavaa osaamista. Tämä on todella loistava muutos. On todella tärkeää ja järkevää kannustaa opiskelijoita rakentamaan omanlaisiaan opintopolkuja ja antaa myös lukiolle itselleen soveltamisen varaa opintokokonaisuuksien toteuttamisessa. Itse ajattelen, että lukio on sivistyksen kivijalka ja sivistyksen kehto. Nyt tässä asiassa otetaan aimo harppaus eteenpäin.

On tietenkin hyvä todeta, kun tämä on lähetekeskustelu, että lukiokoulutus säilyy edelleen kolmivuotisena yleissivistävänä koulutuksena, jota järjestetään jatkossa erikseen nuorille ja aikuisille. Iloitsen todella siitä, minkä jo tuossa totesinkin mutta haluan tässä tuoda vahvasti esille, että lukiolaisille tarjotaan lisää henkilökohtaista opinto-ohjausta, oppimisen tukea ja tarvittaessa erityisopetusta. Juuri tämä henkilökohtainen tuki on sitä, mitä nuoret tarvitsevat. Sitä on saatava silloin, kun siihen on tarve, ja se varmasti parantaa jaksamista lukiossa ja lisää opiskelumotivaatiota, mikä varmasti tulee näkymään sitten myös oppimistuloksissa.

Taitaa olla opetusministeri sanonut näin, ja tässä tapailen vähän samoja sanoja, että tavoitteena on todellakin, ettei yhdenkään nuoren, yhdenkään lukiolaisen oppimispotentialia hukataisi vaan myös sellaiset opiskelijat, joilla on haasteita oppimisessa, saisivat opinnoissa tarvitsemansa oppimisen tuen. Tällä lukiouudistus tuo lukion uudelle aikakaudelle ja antaa niitä uusia, monitieteisiä mahdollisuuksia, mielenkiintoisia oppimiskokonaisuuksia. Eli tässä otetaan se tulevaisuusloikka.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä todeta tähän yleiseen keskusteluun, kun paljon on puhuttu siitä, että jokaisen nuoren pitäisi saada mahdollisuus opiskella vähintään toisen asteen tutkinto, että tämä lukiolaki tukee sitä. Aivan erityisesti iloitsen vielä siitä kehysriihen päätöksestä, että hallitus tulee tekemään esityksen siitä, että toisen asteen opiskelijoille tulee oppimateriaalilisä, joka maksetaan opintotuen yhteydessä. Se on 46 euroa. Tämä on mittava tuki sille, että yhdenkään lukiolaisen, yhdenkään toisen asteen opiskelijan opinnot eivät katkeaisi sen takia, että perheessä on taloudellisia ongelmia. Tästä on pitkään puhuttu, ja nyt tähän toimeen tartuttiin. Siinä mielessä tästä iloitsen. Toivon, että nyt puheet siitä, että keinotekoisesti, mekaanisesti venytetään oppivelvollisuutta, jätetään, koska ne ainakin ministeri Kiurun aikana estivät sen, että oikein mitkään kehitys- ja uudistushankkeet eivät edenneet, kun tätä jankattiin. Nyt tähän on löydetty hyvä ratkaisu, kun tämä oppimateriaalilisä tulee. Siitä erityisesti kiitän. Tämä on mittava loikka koulutuksen yhdenvertaisuudessa. Erityiskiitokset siitä opetusministerille ja kaikille niille ministereille, jotka tämän päätöksen kehysriihessä tekivät.

Annan lämpimän tuen tälle lukiouudistukselle. Huolella käsittelemme tämän sivistysvaliokunnassa ja katsomme, onko tässä vielä jotain muutostarpeita.

19.23 Raija Vahasalo kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Pilvi Torstille haluaisin vastata, että kun hän nosti esille, että kaikki toisen asteen tutkintoa tekevät eivät suoriudu siitä, niin se ei suinkaan johdu siitä, että oppivelvollisuutta ei ole sinne lisätty ja jatkettu, vaan ihan

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

muista asioista. Ongelmiin on herättävä jo kauan, kauan aikaisemmin, sillä varhaiskasvatuksen puolelta, josta äsken keskustelimme, lähtee se syrjäytymisen kierre. Olen vakuuttunut siitä, että kun jokainen koulutusaste saisi rauhan tehdä hyvin sen oman perustehtävänsä, meillä olisi paljon vähemmän dropouteja myöhemmissä vaiheissa — ettei tulisi armo- vitosia, ettei päästettäisi läpi sormien oppilaita eteenpäin.

Tämä, kuten edustaja Kivelä sanoi, on kokonaisuus, jossa kaikki nämä koulutusasteet vaikuttavat toinen toisiinsa, ja se koko koulutusjärjestelmä on yhtä vahva kuin sen heikoin lenkki. Norjassa on käynyt niin, että siellä jopa kolmasosa nuorista toisen asteen opiskelijoista on koulupudokkaita, ei saa tutkintoa aikaiseksi. Ja se johtuu ihan siitä, että siellä puututaan tilanteeseen vasta aivan heidän perusopetuksensa myöhäisessä vaiheessa, jolloin se on jo aivan liian myöhäistä sen nuoren kannalta ja nämä lääkkeet eivät enää auta. He olivat täällä viime kaudella tutustumassa meidän varhaiseen puuttumiseemme, mitä sillä tarkoitetaan, miten hyvin me teemme täällä Suomessa.

Ja mitä tulee ammatilliseen yhteistyöhön, josta täällä kovasti on vasemmalta puolelta huolta kannettu, niin siihenhän ei tule mitään muutoksia. Se jatkuu ihan samanlaisena kuin tähänkin asti.

Hyvä ja arvoisa puhemies! Täällä puhuttiin myös yhteisöllisyydestä ja kaivattiin sitä lukion puolelle. Täytyy todeta, että perusopetuksen puolella kun otettiin vuonna 2016 käyttöön uudet opetussuunnitelmat, joissa on myöskin ilmiöpohjaista oppimista, laaja-alaisia oppimiskokonaisuuksia, niin kaikki tahot siellä, sekä oppilaat että opettajat, ovat erittäin tyytyväisiä tähän uuteen opetussuunnitelmaan. Heidän motivaationsa koulunkäyntiin on kasvanut ja lisääntynyt, ja kouluviihtyvyys on huomattavasti parantunut. Kun tulee seuraavaksi tämä uudistus lukion opsiin, niin sinnehan tulee samanlaisia elementtejä. Ja tämä voimaantulo on erinomaisen hienosti ajoitettu, koska jos laskin oikein — laskin oman laskuoppini mukaan — niin kun tämä lukion opsi tulee voimaan, silloin tulevat ne ensimmäiset perusopetuksen puolella uuden opsin käyneet oppilaat toisen asteen opiskelijoiksi lukion puolelle. Se on todella hyvä opiskelijoitten kannalta, koska silloin se uuden oppiminen jatkuu eikä siihen tule mitään katkoksia.

19.26 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin on niin, niin kuin edustaja Vahasalo totesi, että totta kai kaikissa koulutuspolun vaiheissa meidän täytyy olla tarkkana, ja juuri sen tyyppisiä uudistuksiaahan me teemme nyt eri vaiheissa, kun vielä sitten jossain vaiheessa saadaan varhaiskasvatukseenkin tämä kolmiportainen tuki oikeasti. Nythän se ei tässä vielä tule.

Liittyen kuitenkin tähän toiseen asteeseen suosittelisin kyllä nyt tarkkaa perehtymistä Etlan Hanna Virtasen ja sitten Allan Seurin ja professori Roope Uusitalon tähän talouspolitiikan arviointineuvoston raporttiin tekemään liitteeseen, jossa on nimenomaisesti käyty läpi ikäluokittain, ketkä eivät suorita sitä toisen asteen tutkintoa ja mikä on ollut heidän peruskoulumenestyksensä ja minkälaiset selittävät tekijät siellä on takana. Ne ovat hyvin moninaisia, ja sieltä ei voi vetää semmoisia johtopäätöksiä, että ikään kuin tämä auttaa tai tämä ei. On monenlaiset tekijät, jotka vaikuttavat, ja juuri tämä on saanut heidät päättämään johtopäätökseen, että kaikkein tehokkain tapa olisi laajentaa oppivelvollisuutta ja näin ollen tuoda myös koulutuksen järjestäjälle velvollisuus tehdä hyviä uudistuksia siellä järjestelmän sisällä.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Sitten vastauspuheenvuoro ensiksi edustaja Vahasalo, sen jälkeen edustaja Jarva.

19.28 **Raija Vahasalo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin juuri on, että niitä syitä niihin koulupudokkaihin on hyvin moninaisia. Sivistysvaliokunta aikaisemmin tutki koko syrjäytymisen ongelmaa ja päätyi tähän. Vastaus tähän ei ole yksi lääke, se ei kata kaikkea, ei lääkitse kaikkia syrjäytymisen ongelmia, vaan tarvitaan saattaen vaihdettavaa seurantajärjestelmää, henkilökohtaista ohjausta, jota nyt tämä laki lukiolaisille tarjoaa ja antaa. Tämä ratkaisee paljon tätä ongelmaa, eikä mekaaninen oppivelvollisuuden iän nosto. Eivät ne sillä siellä koulussa pysy.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Jarva, vastauspuheenvuoro, ja sitten vielä edustaja Parviainen.

19.28 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin on tämä syrjäytymisongelma, ja meillä peruskoulusta nyt tosiaan tulee ulos sellaisia nuoria, joita ei sieltä pitäisi edes päästää tällaisilla taidoilla ulos, vaan nimenomaan pitäisi jo ensimmäisillä luokilla ja esiopetuksessa puuttua niihin ongelmiin, juuri niihin moninaisiin ongelmiin, mitä heillä on perheiden kanssa liittyen toimeentuloon ja monenlaisiin ongelmiin, jotka sitten heijastuvat lapsiin. Nämä ongelmat heijastuvat jo pienenä, ja sen takia pitää puuttua tähän syrjäytymiseen ja eriarvoistumiseen jo siellä varhaisessa vaiheessa, ei päästää sinne toiselle asteelle eikä varsinkaan siihen peruskoulun päättymisvaiheeseen näitä ongelmia. Siksi esimerkiksi keskusta on esittänyt pienten lasten koulua yhtenä mallina, jota on jo kokeiltu osassa Suomea. Myös OAJ on omassa oppivelvollisuusmallissa esittänyt joustavan esi- ja alkuopetuksen käyttöön ottamista. On tullut myös muualta tukea, ja esimerkiksi huomenna olemme järjestämässä kello 19 Kansalaisinfossa tilaisuuden, ja toivotamme tervetulleeksi myös muut tutustumaan tähän malliin.

19.29 **Ulla Parviainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri samaan asiaan ajattelin lyhyesti ottaa kantaa. Mehän kaikki haluamme, että perusopetuksesta valmistuneilla on hyvät valmiudet jatkaa elämässään, ja meidän täytyy hyväksyä se, että siinä perusopetuksessa voi olla tilanne, että osa oppilaista tarvitsee nykyistä enemmän aikaa sen suorittamiseen. Mielestäni meidän pitää kiinnittää katse pienten lasten kouluun ja siellä mahdollistaa eriaikainen eteneminen, eli vahvuudet sinne, jotta tulee hyvät valmiudet opintoihin: matematiikkaan, äidinkieleen ja näin edelleen. Samalla meillä täytyy hylätä se ajatus, että perusopetuksen läpi mennään ikäluokan mukaisesti, ja mennä sen mukaisesti, että on riittävät taidot edetä eteenpäin.

Todella, tervetuloa pienten lasten koulu -seminaariin.

Puhemies Paula Risikko: Vastauspuheenvuoro edustaja Mikkonen vielä, sitten mennään puhujalistaan.

19.30 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse esitin siis huolen siitä, että kun nyt on erittäin hyvä asia, että tässä lukiolaisille taataan se korkeakouluyhteistyö, niin toivoisin, että myös ammatillisissa oppilaitoksissa yhtä vahvasti tämä olisi kirjattu lakiin, koska myös sieltä polut menevät korkeakouluihin.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Sitten haluaisin nostaa esiin tämän, että kun tässä tuli esille se, että lukiokoulutus on todella kallista ja ne oppikirjat maksavat, ja nyt tämä ehdotus, että opintotukeen tulee toiselle asteelle tällainen oppimateriaalilisä, on erittäin tervetullut, mutta se 46 euroa kuukaudessa valitettavasti ei kyllä kata niitä kirjoja, kun yhdellä kurssilla on useampia kirjoja, mitä pitää hankkia. Ja ehkä myös tämä tapa tekee sen, että me olemme nyt paljon näitten kustantajien armoilla ja tulee koko ajan uusia kirjoja ja hinnat nousevat. Jos me jollain muulla tavalla takaisimme maksuttomuuden, silloin meillä olisi ehkä enemmän myös keinoja käytettävissä, paremmin hyödynnettäisiin digitaalista materiaalia ja muuten. Voisi ehkä miettiä, miten siihen maksuttomuuteen voitaisiin päästä muita reittejä.

Puhemies Paula Risikko: Puhujalistaan.

19.32 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Ulla Parviainen nosti aiemmin esille yrittäjyyspolun, ja mainittakoon tässä samassa yhteydessä, että esimerkiksi omassa kotikaupungissani Ylöjärvellä toimivan lukion yrittäjyyslinja on saanut laajaa kiitosta sekä opiskelijoilta että yrityksiltä. Toivottavasti tällaiset vastaavat työelämä- ja yrittäjyysmyönteiset käytännöt leviävät myös lukio-opetuksessa muuallekin maahan. Esitettäköön vielä tässä samassa yhteydessä ministerille kiitos Ylöjärven lukion taannoin saamasta yrittäjyyspainotteisen erityislukion asemasta.

Arvoisa puhemies! Palaisin vielä hiukan tähän oppilaitosten keskinäiseen ja lukion ja elinkeinoelämän väliseen yhteistyöhön. Se on tässä lakiesityksessä toki pykälätasolla mainittu, silti edelleen hieman pohdiskelen sitä, ovatko jatkossakaan pienten paikkakuntien lukioiden tosiasialliset toimintaedellytykset aivan samalla viivalla esimerkiksi suurten korkeakoulukaupunkien isojen lukioiden kanssa. Lienee kaikille selvää, että suurissa kaupungeissa on selvästi enemmän yhteistyökumppaneita ja yhteistyömahdollisuuksia. Tämä asia tarvitsee vielä sivistysvaliokunnassa lisäpohdintaa, onko tähän tarvetta vielä lisätä hieman konkretiaa.

Arvoisa puhemies! Palaan vielä myös tähän opinto-ohjaukseen, jota jo aiemmin kiitin. Tuloksellinen opinto-ohjaus varmasti pienentää yhteiskunnalle opintojen keskeyttämisestä ja viivästymisestä aiheutuvia kustannuksia, ja nämä inhimilliset hyödyt on toki myös muistettava. Mutta kuten täällä äsken todettiin, tavoitteen saavuttaminen edellyttää myös lisäresursseja, eivätkä ne saa jäädä yksin kuntien kannettavaksi.

Hallitusohjelman kirjauskin edellyttää, että uudet lakisääteiset tehtävät tai niistä johtuvat kustannukset korvataan kunnille täysimääräisesti. Hallituksen esityksessä on toki mainittu näistä kustannuksista, mutta valitettavasti ainakin Kuntaliitosta on toisinaan tullut sellaista viestiä, että kunnille aiheutuneet kustannukset on muiden lakiesitysten osalta toisinaan arvioitu selvästi alakanttiin. Näin ollen sivistysvaliokunnassa on tärkeää käydä läpi myös sitä, ovatko nämä hallituksen laskelmat kunnille aiheutuvista kustannuksista realistisia.

19.34 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan tuosta, mitä edustaja Savio otti puheeksi, eli ajatuksesta siitä, että kun te nyt valiokunnassa käytte lukiolakia läpi, niin voisi olla hyödyllistä miettiä myös edelleen niitä keinoja, miten me saamme lukioitoimet tekemään ylikunnallista yhteistyötä ja rakentamaan verkostoja myös kuntarajojen ulkopuolelle. Nimittäin vaikka korkeakoulu yhteistyötä tehdäänkin, paljon olisi varmasti synergioita löydettävissä ihan jo toisen asteen oppilaitosten keskinäisillä yhteistyöraken-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

teilla. Esimerkiksi kun kursseja tarjotaan alueellisesti tietyllä tavalla, voisi olla perusteltua, että enemmän olisi mahdollisuutta hakeutua myös muihin lukioihin niitä suorittamaan omasta lukiostaan. Tätähän jonkun verran toki tehdäänkin. Erityisesti kun puhutaan hallinnon tasoilla, olen itse törmännyt kuntapolitiikassa ilmiöön, jossa oman kunnan lukio nähdään ei niinkään koulutuspoliittisena kysymyksenä vaan eräänlaisena identiteettikysymyksenä, ja tämä saattaa johtaa sitten ristiriitoihin silloin kun lähdetään rakentamaan yhteistyötä vaikkapa seutukunnallisesti tai miksei maakunnallisestikin.

Ammatillisessa koulutuksessa maakunnallista ja seutukunnallista yhteistyötä tehdään jo varsin monessa eri paikassa Suomessa, ja näkisin suotavana, että tulevaisuudessa kun kuntien taloustilanne tuskin tulee ainakaan kohentumaan hirveästi, etenkin kun sote- ja maakuntauudistus vielä tulee tähän päälle, voisimme miettiä sellaisia keinoja, joilla kannustaisimme ylikunnalliseen yhteistyöhön lukioissa. En ehdota nyt lukioiden siirtämistä maakunnallisiksi enkä ehdota sitä, että meidän pitäisi pakottaa lukiot välttämättä tekemään jotakin — se ei ole hyvä keino, ja ministerikin varmaan tietää, että se ei ole myöskään kovin helppo keino — mutta haen sitä, että me löytäisimme positiivisia keinoja kannustaa kuntayhteistyöhön, koska tällä hetkellä tilanne voi olla myös se, että kunta x lakkauttaa lukiota täällä, mutta samaan aikaan kunta y rakentaa lukiota aivan naapuriin. Näinkin olen saanut todistaa.

Puhemies Paula Risikko: Vastauspuheenvuoro, edustaja Jarva, 1 minuutti. Sitten mennään puhujalistaan.

19.36 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tartun edellisen puhujan puheenvuoroon siinä mielessä, että juurikin tällaista pitäisi edistää, että pystyttäisiin toisista lukioista, joissa on esimerkiksi erikoistuttu joihinkin teemoihin ja joissa on laajempi tarjonta tai erikoistuneita opettajia, opintoja suorittamaan etänä. Tätä olemme itse asiassa tehneet Kainuussa jo pitkään. Olen itse valmistunut niin sanotusta etälukiosta — siis aivan normaali lukio, mutta olemme siellä sitten opintoja suorittaneet myös korkeakouluista ja toisista lukioista. Ja Kainuun maakuntahallintokokeilun aikana myös perustettiin filiaalilukio. Eli harvinaisia kieliä pystyttiin opiskelemaan ja ryhmiä muodostamaan eri lukioiden välillä juuri tällä tavalla. Vaikka maakunnallista lukiota ei enää ole — se on kunnille palautunut takaisin, ja hyvä niin — me jatkamme tätä pedagogista yhteistyötä.

Puhemies Paula Risikko: Puhujalistaan.

19.37 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Yksi asia, mikä on jäänyt todella vähäiselle huomiolle tänään tässä keskustelussa lukiolaista, on liikunta. Olen todella huolissani myös lukiolaisten hyvinvoinnista liikunnan suhteen. Tiedämme, että liikkumattomuuden hinta on kasvamassa, puhutaan miljardeista. Lukioikäisen nuoren kunto ei ole hyvä, juuri siinä 15—16:n ikäisenä tapahtuu tämä romahdus, ja lukiossakin pitäisi sitä liikuntaa olla enemmän ja innostaa siihen liikuntaan. Kun me puhumme yksinäisyydestä ja syrjäytymisestä, niin liikunta on yksi, mikä voisi auttaa asiaan, ja toivoisin, että ministeri vahvasti vie tätä sanomaa myös eteenpäin ja jotain enemmän liikuntaa sinne lukioon saataisiin, koska se on monessa asiassa avain hyvinvointiin.

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministerin vastaus, enintään 3 minuuttia siitä paikalta.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

19.39 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitos lämpimästä tuesta lukiouudistukselle. Uskon, että se lämmittää myöskin tuolla kentällä, että eduskunta vahvasti tukee lukion uudistumista ja näitä hyviä edistysaskeleita, joita nyt päästään tekemään tämän lain myötä. Lukiohan on vahvasti ollut kehittämisen agendalla tällä hallituskaudella jo aiemminkin, esimerkiksi ne erityisen tehtävän lukioiden luvat uudistettiin ja myönnettiin ja siihen liittyvää lainsäädäntöä on kehitetty. Seuraava askel on sitten ylioppilastutkinnon kehittäminen, ja kokeiluja ja innovatiivisia ratkaisuja tässä on jo pitkin matkaa kehitetty sekä pedagogisesti että rakenteellisesti. Niistä kokeiluista tietysti tehdään, niin kuin asiaan kuuluu, vaikutusarviot, miten ne ovat onnistuneet, mitä hyvää niistä on opittavaa tuleville askeleille.

Täällä on kannettu huolta siitä, miten opetussuunnitelmien uudistamisen aikataulu menee. Ehkä voisin laajemmin vastata tähän, että ajattelen niin, että tulevaisuudessa entistä enemmän voitaisiin kulkea sellaiseen suuntaan, jossa sen sijaan, että opetussuunnitelmat uudistetaan noin kerran kymmenessä vuodessa isolla volyymilla isona uudistuksena, voitaisiin siirtyä sen tyyppiseen suuntaan, että opetussuunnitelmia kehitettäisiin enemmän semmoisen jatkuvan kehittämisen periaatteella. Se kehittämistyöhän on tietysti siellä koulujen arjessa jokapäiväistä, ja siellä tehdään huikean hienoa työtä.

Tässä uudistuksessa on tietenkin tärkeä varmistaa onnistunut ja vahva tuki uudistuksen toimeenpanolle ja toteuttamiselle. Meillä on siinä mahdollista kerätä nyt paljon hyviä kokemuksia sieltä ammatillisen koulutuksen reformin puolelta, missä on tehty laaja tukiohjelma sen jalkauttamiseen.

Tämän hallituksen aikana, tämän hallituksen tekoina suomalainen koulutusjärjestelmä uudistuu kauttaaltaan. Koko koulutusketjun ajalta tehdään merkittäviä uudistuksia. Tänä on saatu keskustella jo aiemmin varhaiskasvatustavan uudistuksesta ja siellä tehtävästä hyvästä työstä tasa-arvoisen varhaiskasvatustavan, laadukkaan varhaiskasvatustavan varmistamiseksi ja rakentamiseksi kohti tulevaisuutta. Samoin ammatillisen koulutuksen reformi on jo tämän vuoden alusta saatettu voimaan, ja sitä maailmalta käydään ihmettelemässä ja ihailmassa täällä Suomessa, miten edistyksellistä ja joustavaa ammatillista koulutusta Suomessa tehdään laadukkaasti. Samoin sitten perusopetuksen isot opetussuunnitelmauudistukset, opettajankoulutuksen kehittäminen kaikilla koulutusasteilla, tutoropettajamallit ja niin edelleen, ja nyt tämä lukiouudistus tänään. Hallitus on jo ryhtynyt toimeen myös korkeakoulujen kanssa uudistaakseen korkeakoulutusta. Lisätään yhteistyötä siellä, nostetaan koulutustasoa, luodaan jatkuvan oppimisen rakenteita, ja se jatkuvan oppimisen reformi onkin sitten seuraava vaihe vielä tällä hallituskaudella toteutettavaksi. Työ ei meiltä lopu kesken, mutta isoja askeleita otetaan.

Vielä ihan pariin... — No, aikakin loppuu, eli voi olla, että meidän keskustelua on mahdollista myöhemmässäkin ajassa jatkaa, mutta kiitän siitä vielä kerran kaikkia teitä, että annoitte vahvaa tukea ja myöskin panosta siihen.

Ja ehkä viimeisenä asiana tämä hyvinvointi. Liikkuminen on tärkeää, ja toivon, [Puhemies koputtaa] että siihen olisi mahdollisuus itse kullakin, myös vielä tänään, mutta lukion osalta tämä Liikkuva koulu laajenee nyt toiselle asteelle ja tuo myöskin sitä liikuntaa ja liikkumista, mikä tukee oppimista, sinne toiselle asteelle.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi autoverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 178/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 3/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

19.42 **Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Tämä lakiesityshän liittyy kiinteästi vuonna 2017 tehtyyn liikenteen palveluista annettuun lakiin ja uudistukseen, jossa muutettiin taksiliikenteen sääntelyä muun muassa helpottamalla taksiliikenneluvan saamista sekä vapautettiin alan hinnoittelua. Oppositio nosti kyseistä lakia säädettäessä esiin muun muassa ongelmat, joita uudistus voi aiheuttaa kilpailulle ja alueelliselle palvelutarjonnalle.

Uudistuksen seurauksena joudutaan nyt poistamaan autoveron alennus takseilta, sillä uudessa järjestelmässä alennuksen tarkoituksenmukainen rajaaminen olisi vaikeaa. Tässä tilanteessa uudistusta voidaan pitää aiheellisena. Siitä syntyy kuitenkin eräitä riskejä. Valmistelussa on käynyt ilmi, että alennuksen poistaminen voi hidastaa taksikannan uudistamista. Tämä on ongelmallista kansallisten ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamisen kannalta. Uudemmat autot kuormittavat ympäristöä vähemmän. Jatkossa olisi syytä seurata, missä määrin autoveron alennuksen poisto vaikuttaa taksikantaan ja sen aiheuttamiin päästöihin. Veronalennuksen poisto voi myös entisestään kärjistää taksiuudistuksen aiheuttamaa alueellista epätasa-arvoa. Siksi myös uudistuksen vaikutuksia tasa-arvoon tulisi seurata ja ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin.

Tätä hallituksen esitystä käsiteltäessä syntyi pieni ristiriita lausuntovaliokunnan eli liikenne- ja viestintävaliokunnan ja sitten vastaavasti valtiovarainvaliokunnan verojaoston käsittelyiden välillä sikäli, että liikennevaliokunta ei kuullut Invalidiliittoa, joka kuului puolestaan verojaoston kuultaviin ja esitti voimakkaan huolensa siitä, mikä olisi pyörätuolikuljetusten tulevaisuus. Mutta toisaalta liikennevaliokunnalla oli vahva tahto varmistaa Kela-kuljetusten saavutettavuus kaikkialla Suomessa, mikä ei taas niinkään ollut verojaoston pohdinnan kohteena, kuten mietinnöstä ilmenee. Näin ollen liikenne- ja viestintävaliokunnasta tullut esitys pyörätuolilla liikkuvien alueellisen kuljetuspalvelutarjonnan turvaamisen näkökulmasta, että pienet esteettömät, niin sanotun Caddy-luokan ajoneuvot tulisi sisällyttää verovapaiden ajoneuvojen ryhmään, on perusteltu. Tällä muutoksella hallituksen esitykseen varmistetaan myös kyseisten ajoneuvojen varusteluun liittyvien työpaikkojen säilyminen Suomessa.

Toisaalta muun muassa Invalidiliitto on esittänyt vakavan huolen siitä, että uudistus heikentäisi palvelutasoltaan parempien invataksien palveluiden saatavuutta. Nämä palvelut ovat tarpeellisia monien pyörätuolia käyttävien matkustusturvallisuuden sekä terveyden kannalta. Siksi on välttämättä varmistettava, että nämä erityistarpeet otetaan riittävässä määrin huomioon myös uudistuksen jälkeen ja mahdolliset epäkohdat korjataan välittömästi.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Tätä asiaa punnittaessa sattumoisin juuri tänään olin kahden pyörätuolipaikan taksin kyydissä ja olin vähän yllättynyt, että kuljettaja suhtautui ihan myönteisesti tämän veroedun laajentamiseen näihin kevyempiin Caddy-luokan autoihin. Hänen mielestään on fiksua, että näissä kuljetuksissa käytetään myös ketterämpiä ja vähempipäästöisiä ja toki myös edullisempia kuljetusvälineitä. Mutta samalla täytyy toki muistaa, että niiden matkustusmukavuus on saanut pyörätuoliasiakkailta paljon moitetta erityisesti kaupunkikeskustojen mukulakivikaduilla. Hän jäi sitten miettimään, miten pyörätuoliasiakkaiden välttämättömien palveluiden jatkossa käy, ja tässä suhteessa varsinkin jälkimmäinen pontemme on erityisen tarpeellinen.

Näin ollen esitämme, että hyväksytään kaksi lausumaa.

Ensimmäinen lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa uudistuksen vaikutuksia ajoneuvokantaan, ennen kaikkea kansallisten ilmasto- ja energiavoittojen kannalta, työllisyyteen, sosiaaliseen ja alueelliseen tasa-arvoon ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin havaittujen ongelmien ratkaisemiseksi.”

Ja toinen lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa, miten uudistus vaikuttaa pyörätuolia käyttävien matkustusturvallisuuteen sekä terveyteen ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin havaittujen ongelmien ratkaisemiseksi.”

Nämä lausumat ovat allekirjoittaneet sosiaalidemokraattien, vasemmistoliiton ja ruotsalaisen kansanpuolueen edustajat valtiovarainvaliokunnassa.

19.47 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Harakan juuri tekemiä lausumaesityksiä siinä muodossa kuin ne tehtiin.

19.48 Jari Ronkainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Liikenteen lainsäädäntöuudistusten myötä taksiala tulee muuttumaan rajusti tämän kesän aikana. Jatkossa taksiliikenteen luvanvaraisuutta ja lupamenettelyjä on kevennetty. Toimintaa koskevia velvoitteita on karistettu, asemapaikkasääntelystä luovutaan, ja päivystysvelvoite poistuu. Lisäksi taksiliikenteessä on sallittua käyttää aiempaa monipuolisempaa ajoneuvokalustoa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan taksien nykyisen 4 800 euron autoveron alennuksen poistoa vaiheittain vuoden 2022 heinäkuuhun mennessä. Esitys on saanut asiantuntijakuulemisessa kovaakin kritiikkiä. Nykyisen autoverotuen poiston on pelätty pidentävän taksiliikenteessä käytettyjen ajoneuvojen vaihtoväliä sekä lisäävän käytettyjen ajoneuvojen tuontia ulkomailta. Tämän myötä pelkona on ajoneuvojen keski-ikä kasvaminen, päästöjen lisääntyminen ja liikenneturvallisuuden heikkeneminen. Lisäksi verotuen poisto heikentää yritystoiminnan kannattavuutta ja saattaa sitä kautta vähentää palvelujen saatavuutta.

Arvoisa puhemies! Olen huolissani taksipalvelujen saatavuudesta maaseudulla. Tämä huoli nousi esiin laajasti myös valiokuntakäsittelyssä. Hyvää tässä esityksessä on, että aiemmin tilatakseja koskenut verovapaus ulotetaan koskemaan myös niin sanottuja 1+6-paikkaisia takseja. Tällaisiin Caddy-luokan takseihin mahtuu tarvittaessa pyörätuolikin. Monipuolisesta kalustosta ja sen myötä monipuolisesta palvelutarjonnasta on etua erityisesti maaseudulla. Maaseudulla kuljetusten määrä on vähäisempi ja esteettömän kaluston saatavuudessa saattaa olla haasteita. Vaihtoehtojen lisääminen on hyvä, jotta yritystoiminta olisi kannattavampaa. Pienempi auto on myös käyttökustannuksiltaan edullisempi ja taloudellisesti järkevämpi.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Arvoisa puhemies! Taksialan kannalta muutos on suuri hyppy tuntemattomaan. Siihen liittyy niin paljon epävarmuustekijöitä, että tilanteen seuraaminen ja varhainen puuttuminen epäkohtiin on erityisen tärkeää. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä ehdottaa seuraavia kolmea lausumaa:

”1. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa esityksen vaikutuksia taksikalustoon sekä tavanomaisen henkilöliikenteen että invalidiliikenteen matkustusturvallisuuden osalta ja tarvittaessa ryhtyy korjaaviin toimenpiteisiin.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa esityksen vaikutuksia taksiajoneuvokannan muuttumiseen erityisesti niiltä osin, joilla on heijastumia isoihin hiilidioksidipäästöihin. Toisin sanoen on seurattava sitä, että ajoneuvokannan tarkoituksenmukaisuus ja määrä suhteessa kuljetustarpeisiin on oikea.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa esityksen vaikutuksia yhdessä muun taksiuudistuksen kokonaisuuden kanssa Kela-kuljetuksiin, koulukuljetuksiin ja muihin julkisiin kuljetuksiin ja ryhtyy ripeästi korjaamaan mahdollisia havaittuja ongelmia kansalaisten kuljetuspalveluissa.”

19.52 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Mistä meillä on tässä tänään kysymys? Tämän esityksen taustallahan on laki liikenteen palveluista ykkönen, joka tulee nyt voimaan hallituspuolueiden tahdosta ensi heinäkuun alusta. Tuleva taksiliikenne ei enää ole luvanvaraista, velvoitteita kevennetään, ja taksiliikenteessä on jatkossa myös sallittua käyttää aiempaa monipuolisempaa ajoneuvokalustoa.

Tämän uudistuksen vuoksi olemme siinä tilanteessa, että asteittain poistetaan autoveron alennus osasta takseista. Tässä tilanteessa uudistusta voidaan pitää aiheellisenä, vaikkakin se sisältää myös omia riskejään.

Liikenne- ja viestintävaliokunta teki tästä lakiesityksestä lausunnon, josta käy ilmi vakava kritiikki liittyen uhkakuviin ajoneuvojen keski-ikä kasvamisesta, päästöjen lisääntymisestä, liikenneturvallisuuden heikkenemisestä, taksitoiminnan kannattavuudesta ja sitä kautta myös palveluiden laajasta saatavuudesta.

Nostimme omassa lausunnossamme esiin haasteen myös esteettömän kaluston saatavuudesta jatkossa ja esitimme, että valtiovarainvaliokunta mietintövaliokuntana sisällyttää 1+6:n matkustajan ajoneuvot autoverosta vapaisiin ajoneuvoihin hallituksen alkuperäisestä lakiesityksestä poiketen.

Tässä toisessa käsittelyssä haluan nyt ihan erikseen kiittää siitä, että tätä tavoitetta ja toivetta valtiovaroissa kunnioitettiin. Tällä on erityinen merkitys harvaan asutuilla seuduilla, ja sillä on merkityksensä ympäristöön, sillä on merkityksensä kuntien talouteen ja myös työllisyyteen.

19.54 Mirja Vehkaperä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Heinäkuun alusta on tulossa voimaan laki liikenteen palveluista, jolla kevennetään tieliikenteen palveluiden tarjontaa koskevaa sääntelyä ja vähennetään toimijoiden hallinnollista taakkaa. Liikennepalvelulaki tulee muuttamaan olennaisesti myös vallitsevaa, kiintiöihin ja autokohtaisiin lupiin perustuvaa taksijärjestelmäämme, vaikka ammattimainen taksiliikenne jää edelleen luvanvaraiseksi. Keskeisintä on, että taksilupien määrää rajoittavat kiintiöt poistuvat ja autokohtainen taksilupa muuttuu toimijakohtaiseksi. Taksien nykyisiä verotukia on voitu perustella muun muassa alan sääntelystä johtuvilla rajoitteilla, kuten asemapaikka- ja ajovelvoitteilla, jotka rajoittavat taksiluvan saaneiden elinkeinovapautta. Koska nämä perusteet poistu-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

vat liikennepalvelulain myötä, verotukien uudelleentarkastelu on ajankohtaista ja perusteltua.

Hallituksen esityksessä ja valiokunnan mietinnössä esitetään tavallisten taksien verotukien poistumista porrastaen, niin että se olisi voimassa täysimääräisesti vuodesta 2023 alkaen. Valiokunnan mietinnössä, kuin myös liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnossa, painotettiin sitä, että näin voidaan tehdä, mutta nyt esitetään kuitenkin jatkoa, verovapautta esteettömille takseille ja koulukuljetustakseille aivan perustellusti. Verottomuuden tarkoituksena on siis turvata erityisryhmien liikkumismahdollisuudet ja yhteiskunnan kustantamat kuljetukset erityisesti harvaan asutuilla alueilla. Verottomuus koskee niin sanottuja isoja esteettömiä tila- ja koulukuljetustakseja, jotka on hyväksytty kuljettamaan lisäksi vähintään seitsemän matkustajan kuljetus. Näistä yksi tai useampi voi olla pyörätuolissa matkustava henkilö. Rajausta on sama kuin viimeksi vuoden 2015 muutoksessa, jossa niin sanottu pienet esteettömät 1+6-taksit luokiteltiin veroedun suhteen samaan ryhmään kuin tavalliset taksit. Niiden verotuen enimmäismäärä oli siis 4 800 euroa, kun isojen esteettömien verotuki korotettiin 15 000 euroon, ja valiokunta puolsi tuolloin tätä linjausta.

Liikenne- ja viestintävaliokunnassa nähtiin yksimielisesti merkitys sillä, että taksiliikenteessä käytettävät pienet esteettömät autot tulisi sisällyttää verovapaiden ajoneuvojen ryhmään. Perusteena on se, että verotuen poisto vähentäisi todennäköisesti niin sanottujen Caddy-luokan ajoneuvojen saatavuutta esteettömiin kuljetuksiin. Tämä johtuu siitä, että näiden autojen jälleenmyyntihinta on heikompi kuin tavallisten taksien. Siksi myös niiden elinkaarikustannukset ovat tavallisia takseja suuremmat. Erittäin hyvässä yhteistyössä saimme siis aikaan tämän muutoksen koskien esteettömiä takseja ja koulukuljetuskalustoa, kun on kyseessä taksien verotuki.

Arvoisa puhemies! Edellä edustaja Jari Ronkainen esitti oman ryhmänsä ponsilausumia täällä kolmin kappalein. Oikeastaan voisin melkein, sanoakseni, yhtyä yhteen niistä eli keskimmäiseen, jossa kiinnitettiin huomiota isoihin hiilidioksidipäästöihin ja siihen, ovatko ne ajoneuvot, jotka kulkevat maanteillämme tulevaisuudessa, tarkoituksenmukaisia määrältään ja kooltaan suhteessa kuljetustarpeeseen. Omasta mielestäni tulevaisuudessa onkin seurattava sitä, miten meidän taksikalustomme kehittyy, kun kilpailu sinänsä vapautuu hyvinkin laajasti — ja mikä tulevaisuudessa periaatteessa edes on taksi? Tulemme varmasti seuraamaan lakiin liikenteen palveluista annettujen lausumien myötä tätä asiaa. Mielestäni tämä edustaja Ronkaisen esittämä lausuma 2 oli aivan asianmukainen, ja toivon, että eduskunnassa laajasti tätä ainakin arvioidaan ja mietitään lain liikenteen palveluista osalta näiden autojen hiilidioksidipäästöjen vaikutusta taksikalustoomme.

Puhemies Paula Risikko: Anteeksi, kysyisin edustajalta: oliko teillä tarkoitus kannattaa?

Ei ollut.

Puhemies Paula Risikko: Ei kannatusta.

19.59 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tässä lakiehdotuksessa nyt puututaan näihin autoveron alennuksiin, joita poistetaan vaiheittain, ja tässä esityksessä isot esteettömät yhden tai useamman pyörätuolipaikan tilataksit sekä koulukuljetustaksit ehdotetaan säädettäväksi kokonaan autoverottomiksi ja samalla invataksien verottomuus poistuisi.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Vihreät ovat kuitenkin huolissaan Invalidiliiton tapaan siitä, että nämä yhden pyörätuolipaikan taksit, joita ovat esimerkiksi tämmöiset Caddy-luokan ajoneuvot, eivät täytä pyörätuolissa istuvan matkustusturvallisuuden ja terveyden vaatimuksia. Myöskään seitsemän matkustajapaikan takseissa, joissa on vain yksi pyörätuolipaikka, turvallisuuskriteerit eivät täyty, ja tällöin näitä ajoneuvoja ei voida laskea esteettömiksi takseiksi eikä niiden veroetu ole siten perusteltu. Näinpä me ehdotammekin tähän pykälämuutosta, jossa 28 §:n 3 kohtaa muutettaisiin kuulumaan siten, että ”on hyväksytty kuljettajan lisäksi vähintään seitsemän matkustajan kuljetukseen”, toisin kuin kuuden, mikä on pohjaesityksessä, ja ”joista kaksi tai useampi voi olla pyörätuolissa matkustava henkilö”, kun pohjassa on yksi. Ja tämä siksi, että voisimme varmistaa sen, että pyörätuolilla kulkevilla on turvallinen taksimatka, ja silloin tämä veroedun poistuminen näiltä pienemmiltä autoilta kannustaisi voimakkaammin hankkimaan sellaisia autoja, jotka sopivat paremmin pyörätuolissa matkustaville asiakkaille.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Mikkoselle tiedoksi, että valitettavasti toisessa käsittelyssä ei voi tehdä näitä esityksiä. Ne olisi pitänyt tehdä ensimmäisessä käsittelyssä. Mutta ne tulivat pöytäkirjaan kuitenkin merkittyä.

20.02 Jukka Kopra kok: Arvoisa puhemies! Tässä uudistetaan autoverolakia taksien osalta, ja kiinnittäisin erityisesti huomiota esteettömien ajoneuvojen määritelmään ja tähän Caddy-luokkaan.

Pidän hyvänä sitä, että liikennevaliokunta yksimielisesti päätti laajentaa esteettömän ajoneuvon käsitettä siten, että tämä niin sanottu Caddy-luokka, eli pienemmät ajoneuvot, otetaan siihen mukaan. Kyse on siis pienemmästä autosta kuin kuorma-autosta. Käytännössä invataksit, nämä isot invataksit, ovat kuorma-autoja ja niihin menee kaksikin pyörätuolihenkilöä, kun taas Caddy-luokkaan mahtuu yksi pyörätuoli kyytiin. On selvää, että silloin, kun kuljetetaan yhtä henkilöä, on järkevämpää kuljettaa tätä henkilöä pienemmällä autolla kuin kuorma-autolla tai isolla autolla, jossa kuljetetaan sitten lähinnä tyhjää tilaa. Ja näin ollen liikennevaliokunta tähän ratkaisuun päätyi, ja hyvä, että valtiovarainvaliokunta tämän mietinnössään otti huomioon. On selvää, että tämä on myös ympäristökysymys, jonka luulisi kiinnostavan myös vihreitä.

20.03 Ari Jalonen sin: Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä on valiokunnan puheenjohtajan roolissa syytä kiittää valiokunnan jäseniä ja myös valtiovarainvaliokunnan jäseniä ja mietintöä. Tämä on osoitus siitä, että kun lausuntovaliokuntana yksimielisesti päädyimme ratkaisuun, jossa oli muutoksia hallituksen esitykseen, niin asiantuntijuuden kautta meidän lausumamme käytännössä hyväksyttiin sellaisenaan. Eli tässä kohtaa on syytä kiittää tosiaan sekä mietintövaliokuntaa että omaa valiokuntaa.

20.04 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kannatan kaikkia edustaja Ronkaisen tekemiä lausumaehdotuksia.

20.04 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on nyt mielenkiintoista keskustelua käyty tästä valtiovarainvaliokunnan esityksestä. Kyseessä on autoveromuutos, että nämä esteettömät 1+6-taksit sisältyisivät tähän autoveron vapautukseen tai alennukseen. Täällä on puhuttu kuorma-autoista ja henkilöautoista, ja menee mukavasti

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

käsitteet sekaisin. No, se varmaan sopii tähän keskustelun luonteeseen. Kaikki me ymmärrämme kuitenkin periaatteessa, toivottavasti ainakin, mistä tässä on kysymys.

Valtiovarainvaliokunnan jäsenet onneksi ymmärsivät tämän asian tarpeellisuuden, eli nämä esteettömät 1+6-taksit sisältyisivät tähän verovapauden piiriin, jotta olisi palvelutarjontaa vammaisille ja pystyttäisiin ympäri Suomea, taajamissa ja maaseudulla, tarjoamaan näitä hyviä ja laadukkaita kuljetuksia.

Erityisesti ihmettelen tätä näkemystä, että tämä 1+6-auto olisi jotenkin turvaton auto. Sehän on katsastettu auto, Suomessa tehty, siinä on kaikki, nelipisteturvavyöt kaikille matkustajille, vammaisille pyörätuoli kiinnitetään siihen autoon. On erikoinen näkemys, että jos tämä sama pyörätuoli sitten laitetaan sellaiseen autoon, missä on kaksi paikkaa, niin se muuttuu sen takia turvallisiksi, että sinne autoon tulee kaksi pyörätuolipaikkaa eikä yksi pyörätuolipaikka. Eihän tällainen voi olla — jos asiaa ja alaa tuntee — mistään kotoisin. Että taitavasti menevät käsitteet sekaisin.

Pidän erittäin hyvänä, että valtiovarainvaliokunta ja erityisesti verojaosto ymmärsi tämän asian tärkeyden ja muutti tämän verovapauden sillä lailla, että se koskee esteettämiä 1+6-autoja. Näin saadaan kaikki vammaiset, kaikki näitä palveluja tarvitsevat ihmiset tulevaisuudessakin kuljetettua.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajokorttilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 146/2017 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 7/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 7/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Mietinnön esittelee liikenne- ja viestintävaliokunnan puheenjohtaja Jalonen.

Keskustelu

20.06 **Ari Jalonen sin** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan, ajokorttilaki on käsittelyssä, ja tämä on puhututtanut sen verran, että päätin tulla esittelemään tämän lyhyesti. Ajokorttilakia ylipäätensä on lähdetty sen takia uudistamaan, että kortin hintaa on pidetty kansan keskuudessa kovana, ja siihen on haluttu puuttua mahdollisuuksien mukaan niin, että kuitenkin turvallisuus pysyy yllä. Tämä on luonnollisesti herättänyt keskustelua niin valiokunnassa kuin valiokunnan ulkopuolella.

Käyn lyhyesti näitä meidän valiokunnan perusteluja läpi, ja oikeastaan se kiteytyy suurelta osin tähän alkuun, joka kuuluu: ”Valiokunta pitää hyvänä, että ajokorttisääntelyä selkeytetään ja kevennetään liikenneturvallisuuden vaatimukset huomioon ottaen. Näin uudistus toteuttaa hallituksen norminpurkua. Valiokunta toteaa kuitenkin, että ajokorttijärjestelmä on vieläkin monimutkainen ja vaikeaselkoinen. Valiokunta katsoo sen vuoksi, että on syytä jatkaa ajokorttijärjestelmän selkeyttämistä ja tarvittaessa valmistella kokonaisuudistus.” Eli siinä kiteytyy aika paljon sitä pohdintaa, mitä me olemme käyneet läpi.

Yhtenä niistä keskustelun aiheista, mitä ollaan käyty ja pohdittu, on se peruslähtökohta, että kun ajotuntien ja teoriatuntien määrää lähes kauttaaltaan vähennetään ajokortin ajamisesta, niin toisaalta siinä vaiheessa kun ihminen tulee ensimmäistä kertaa omalla ajoneuvollaan liikenteen pariin, mikä vaatii ajokortin, hänelle annetaan ensimmäisen ajokortin neljä teoriatuntia. Näiden neljän teoriatunnin sisällöstä keskusteltiin, pitäisikö siinä painottaa myös käytännön ajoa, eli siinä olisi vaihtoehtona myös ajotunnit pelkän teorian sijasta, ja tätä keskustelua käytiin varsinkin mopokortin kohdalla.

Toinen iso keskustelu oli opetusluvalla ajaminen ja jarrupolkimen lisääminen opetusajoneuvoon eli se, miten kokonaisuus pysyy semmoisena, että opiskelijalla on mahdollisimman monipuolinen kokemus erilaisista autoista, ja miten kokonaisuus saadaan pyöritettyä niin, että se ei taas nosta hintaa. Eli tämä oli yksi keskustelunaihe.

Muita keskustelunaiheita ovat ylipäätänsä tämä ammattikuljettajien riittävyys ja saataavuus Suomessa tulevaisuudessa. Se ei ole pelkästään tämän asian yhteydessä vaan monessa muussakin yhteydessä noussut esille. Tämä Puolustusvoimien koulutus on siinä suhteessa muun muassa liikenteen palveluista annetun lain yhteydessä tullut esille, ja kolmosvaiheessa odotetaan siihen sitten ratkaisuja.

Ajokorttiluokat ylipäätänsä ovat kirjaimia kortissa, jotka eivät välttämättä kaikille avaudu ihan sellaisenaan, että mitä sillä saa ajaa ja mitä ei. Ehkäpä yksi sekavimmista ajoneuvoluokista, mihin kortteja ajellaan, on tuo traktoriluokka, ja selkeyttääksemme asiaa teimme siitä kohtalaisen pitkän avaavan kohdan meidän mietintöön, jonka luettuaan kyllä saa tämmöisen rautalankaversiosta, mitä milläkin kortilla ajetaan ja mikä mikäkin on. Suosittelemme lukemaan, se avaa katseita ja ajatuksia. Samassa yhteydessä todettiin se, että vaikkakin ammatillisessa mielessä traktorit voivat olla kuorma-autopuolella kilpaileva tekijä, niin kuitenkin maatalousmielessä on kohtalaisen järjetöntä vaatia Suomen maataloudelta semmoista yhdistelmäkorttia, missä on E siellä perässä. Tätä pohdintaa kun käytiin läpi, niin päätettiin ottaa se E-vaatimus sieltä pois mutta samalla tiedostaen se, että tämä kokonaisuus on pidettävä hallinnassa niin, ettei se aiheuta yhteiskuntaan ongelmia. Ja sen takia meillä on lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa ajokorttiuudistusten toteutumista erityisesti liikenneturvallisuuden ja yhtäläisten kilpailuedellytysten toteutumisen osalta ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin kilpailuvääristymien korjaamiseksi.”

Lisäksi näitä keskustelunaiheita ovat mopot ja moottoripyörät, kaksipyöräisellä kulkeminen, ja se, onko meillä niin sanottua Suomi-lisää tässä vai ei. Asiaan perehdyttiin, ja nämä ovat EU:n vaatimusten mukaisia. Siellä olisi pieni muutoksen mahdollisuus ollut, mutta se olisi taas tehnyt sen, että sillä ajokortilla ei olisi välttämättä päässyt sitten ulkomaille, joten tämä tilanne, mikä tässä nyt oli, oli kokonaisuudessaan järkevämpi. Ja korostetaan sitä, että ylipäätänsä ei saa tehdä tämmöisiä Suomi-lisiä sen enempää kuin mitä EU vaatii.

Ajokortteihin vaaditaan aina, että on terveydeltään semmoisessa kunnossa, että ei ole vaaraksi muille, itselleen tai kyydissä oleville. Tämä voi olla haaste tulevassa yhteiskunnassa, kun ihmiset ikääntyvät ja ajokortti halutaan pitää entistä pidempään. Tässä vaiheessa kun yhteiskunnassa laajasti muutetaan näitä tietojärjestelmiä, me näimme siinä mahdollisuuden siihen, että ne järjestelmät rakennetaan heti alusta asti semmoisiksi, että siellä lääkärissä ei tarvitse rampata erikseen sen ajokortin takia, kun on siellä just käynyt flunssan takia. Eli siellä järjestelmä voi ilmoittaa, että nyt alkaa ajokortin terveystarkastus olemaan liki, että pystyisikö sen katsomaan tässä samassa, eli on tämmöistä käytännön helpotusta

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

tietojärjestelmien osalta. Toisaalta jos ihmisellä on päihdeongelmia, sekakäyttöongelmia, huumeikäyttöongelmia ja niin edespäin, niin myös se sitten olisi siellä suoraan tiedossa, niin ettei välttämättä ihan suoraan myönnetä sitä korttia, jos on oletettavissa, että on riski liikenteen vaarantamisesta.

Tässä on monia isoja muutoksia, ja yleisesti muutokset aina vaativat sitä, että niiden vaikutuksia seurataan ja sitä kautta löydetään sitten mahdolliset ongelmat ja niitä pystytään korjaamaan. Tämän johdosta tulee sitten toinen lausumaehdotus, joka kuuluu: ”Valtioneuvosto teettää ja toimittaa liikenne- ja viestintävaliokunnalle seurantatutkimuksen ehdotettujen muutosten toteutumisen ja niiden vaikutusten selvittämiseksi erityisesti silmällä pitäen liikenteen tulevaisuuden toimintatapojen vaikutuksia liikenneturvallisuuteen, logistiikkaan ja ammattikuljettajiin.”

Eli me kävimme tätä varsin perusteellisesti läpi, kriittisesti yli hallitus—oppositio-rintaman, ja lopputuloksena on hyvä, yksimielinen mietintö.

20.17 Mirja Vehkaperä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ajokorttilain tavoitteena on ajokortin hinnan laskeminen, ajokortin saatavuuden ja sen suorittamistapojen, voisi sanoa, höllentäminen tai ainakin lain tulkinnan höllentäminen normien purkamisen ja säädösten riisumisen kautta siltä osin, että koulutusvaatimuksia tullaan höllentämään. Ajo-opetukseen ja teoriaopetukseen laitetaan ja vaaditaan edelleen minimitunnit niin mopokortin kuin B-luokan ajokortin ja kaikkien muidenkin ajokorttien suorittamisessa. Kuljettajatutkintoa tiukennetaan ja vaatimustasoa tutkinnon osalta nostetaan.

On selvää, että ajokorttilainsäädäntö, tämä esitetty ja eduskunnassa nyt hyväksyttävänä oleva, on edelleen sangen monimutkainen ja kokonaisuudistusta kaivataan varmasti kipeästi. Mutta on huomioitava, että me olemme riippuvaisia myöskin Euroopan unionin lainsäädännöstä ja yhteishyväksynnästä siltä osin, että meidän ajokorttimme sopii ja passaa muiden Euroopan maiden teillä ja myöskin päinvastoin, kun eurooppalaiset ajokortinhaltijat tulevat ajamaan Suomen teille. Eli tietysti tämä riippuvuussuhde pitää varmastikin monelta osin edelleen säilyttää, mutta edelleenkin me valiokunnassa näimme, että ajokorttilainsäädäntöä tulisi kehittää yksinkertaisempaan suuntaan, ja siltä osin lausuimme asiasta. Tästähän myöskin yritettiin poistaa Suomi-lisät, jotka ovat vuosien saatossa tänne ajokorttilainsäädäntöön tulleet mukaan.

On huomioitava, että ensimmäistä ajokorttia suoritettaessa vaaditaan aina neljän tunnin teoriaopetus liikenteen perusteista ja moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajana toimimisesta. Se koskee tilannetta, kun ensimmäinen kortti olisi tai voisi olla niin traktori-, mopo- tai autokortti.

Valiokunta käsitteli myös ajo-opetusluvalla opettamista. Hallituksen esityksen mukaan opetusluvan saamiseksi ei enää vaadita opettajankoetta, eikä opetusluvan haltijan pedagogisia edellytyksiä näin ollen tarkenneta lain tasolla. Opetusautoon vaaditaan edelleen jarrupoljin, josta käytiin ennen hallituksen esitystä monenlaista keskustelua. Siis tarvitaan jarrupoljin paikallensa, mutta sen katsastusvaatimus poistetaan, eli katsastuspakko poistuu.

Arvoisa puhemies! Valiokunnassa tehtiin muutosesitys myöskin traktorin ajokorttivaatimuksiin. E-luokan yhdistelmäkorttia ei vaadita traktorin ja perävaunun muodostamaa yhdistelmää kuljettaessa, kun kyseessä on traktori, jonka rakenteellinen nopeus ylittää 60 kilometriä tunnissa. Huolta on kannettu varsinkin siitä, että tämä saattaa johtaa kilpailuväristymiin erityisesti maa-ainesten kuljetusten osalta, mutta valiokunnassa me pidimme tär-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

keänä, että lain toteutumista seurataan ja ryhdytään toimenpiteisiin, mikäli muutokset johdavat markkinahäiriöihin. Tämän vuoksi valiokunta esitti siitä lausuman.

Terveystietojen osalta hallituksen esityksessä ehdotettiin, että ensimmäiseen ryhmään kuuluvaa ajokorttia haettaessa lääkärinlausunto korvataan ajokortin hakijan vakuutuksella terveysvaatimusten täyttymisestä. Se vähentää osaltaan terveystietojärjestelmän kuormitusta. Toisen uudistuksen mukaan lääkärinlausuntoa vaaditaan käytännössä vasta noin 75-vuotiaalta, jos ajokortti on uudistettu ennen 70 vuoden täyttymistä viideksi vuodeksi. Nähtiin tärkeäksi, että lääkärin ja poliisin välistä tiedonkulkua ja tietojärjestelmiä tulisi parantaa ja kehittää tietojärjestelmä liikenneturvallisuuden toteutuksen helpottamiseksi. Eli terveystietojen luovutusta ja niiden käyttöä koskevaa järjestelmää ei meillä ole vielä oikein olemassa, ja tähän toivotaan tietysti tarkennusta ja muutosta.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan käsittelyssä käytiin aika pitkälistä keskustelua koulutusvaatimuksista erityisesti riskikoulutuksen eli luokkaan kelin ja pimeällä ajon opetuksen suorittamisesta. On välttämätöntä, että ajo-opetuksen yhteydessä opitaan tunnistamaan pimeällä ja luokalla ajoon liittyviä erityispiirteitä ja riskejä, kuten tienpinnan vaikutus ajoneuvon hallintaan. Pidimme tärkeänä, että lain tasolla tähän riskikoulutukseen kiinnitetään huomiota, miten se suoritetaan, kuinka paljon sitä suoritetaan ja missä sitä suoritetaan. Tästä käytiin laajaa keskustelua.

Mopokortin osalta voin todeta, että siitäkin käytiin monenlaista vääntöä. Kuljettajatuokintoon sisältyy teoriakoe ja ajokoe silloin, kun B-luokan ajokorttia suoritetaan, mutta kun on kyseessä mopokortti, niin silloin pelkästään käsittelykoe riittää.

20.24 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Aivan aluksi haluan todeta, että suhtaudun hieman varauksella siihen, mitä tämä ajokorttilain muutos lopulta tuo tullessaan. Teimme siis yksimielisen mietinnön valiokuntatyössä, mutta tämä mietintö, jota on kahdessa edeltävässä puheenvuorossa ansiokkaasti esitelty, pitää sisällään useamman huolenaiheen liittyen muun muassa ajokorttijärjestelmän monimutkaisuuteen ja vaikeaselkoisuuteen. Erityisen huolen kohdistan valiokuntatyössä tulleeeseen kysymykseen, joka kohdistuu liikenneturvallisuuteen tämän muutoksen myötä. Lisäksi peräsimme yhtäläisten kilpailuedellytysten toteutumista jatkossa ja seurantatutkimusta liittyen ehdotettujen muutosten vaikutuksiin logistiikkaan, ammattikuljettajiin ja liikenneturvallisuuteen.

Kuuleminen valiokuntatyössä oli varsin laaja ja ajoittain aiheutti kovaakin arviointia ja arvostelua liikenteen turvallisuudesta jatkossa. Onneksi valiokunta edellyttikin sitten mietinnössään ajokorttijärjestelmän selkeyttämistä ja tarvittaessa jopa kokonaisuudistusta.

Haluan nyt uskoa siihen, että näihin mahdollisiin korjaustoimenpiteisiin tarvittaessa tulevaisuudessa uudet hallitukset sitten myös ryhtyvät. Toisaalta haluan myös kertoa ääneen sen, että erityisesti, kun miettii valiokuntatyötä tämän ajokorttilakiuudistuksen yhteydessä, huomasin itse ajattelevani useasti sitä, mihin kaikkeen lainsäätäjällä on loppujen lopuksi valmis normienpurun hengessä, koska itse ajattelen — ja uskallan ajatella niin, että myös kaikki liikenne- ja viestintävaliokunnan jäsenet ajattelevat — että normeja ei pidä purkaa niin, että liikenneturvallisuus kärsii, liikenneturvallisuuden kustannuksella. Kun me olemme oikein rehellisiä itsellemme, [Puhemies koputtaa] niin kyllähän valiokuntatyössä tämä liikenneturvallisuus nousi vahvasti esiin siitä kulmasta, että nyt ehkä myös normeja purkamalla liikenneturvallisuuteen saadaan määrättyjä riskejä.

Toivon todella, että sitten jatkotyössä, niin kuin myös valiokunta tavallaan omassa mietinnössään edellyttää, näihin asioihin tarvittaessa palataan.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

20.27 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys ajokorttilain muuttamisesta näyttää nyt valiokunnan viilausten jälkeen ihan kohtalaisen hyvälle — ei passaa liikaa ruveta kehumään. Tässä pyritään kuitenkin selkeyttämään ajokorttisääntelyä ja esimerkiksi painamaan ajokortin hankintahintaa alaspäin.

Kuten valiokuntatyöskentelyn aikana huomasimme, ajokorttiluokat eivät vielä tämän uudistuksen jälkeen ole todellakaan selkeitä. Millä kortilla saa vetää minkäkinlaista perävaunua ja millä painoilla, ei siitä kukaan ota selvää. Tähän tarvitaan kokonaisuudistus, jossa koko korttiviidakko täytyy perata läpi. Tähän valiokunta ottikin mietinnössään kantaa.

Valiokunta mietinnössään myös esittää kaksi hyvää lausumaa, joista toisessa edellytetään valtioneuvostoa seuraamaan liikenneturvallisuuden toteutumista sekä puuttumaan mahdollisten kilpailuvääristymien syntymiseen. Tässä viitataan siihen, että traktoriluokissa ei jatkossa enää tarvita E-luokan korttia perävaunua vedettäessä, ja riskinä on, että maansiirtokuljetukset alkavat kiinnostamaan traktorimiehiä.

Toinen lausuma edellyttää valtioneuvostoa teettämään ja toimittamaan valiokunnalle seurantatutkimuksen muutosten toteutumisen ja niiden vaikutusten selvittämiseksi. Tässäkin viitataan liikenneturvallisuusvaikutuksiin, logistiikkaan ja muun muassa ammattikuljettajien riittävyyteen.

Arvoisa puhemies! Tärkein muutos tähän lakipakettiin tehtiin jo joulukuussa, jolloin erikseen käsiteltiin 61 § ”Muu ulkomainen ajokortti”. Silloin valiokunnan yksimielisellä päätöksellä päädyttiin siihen, että EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevien kansalaisten korteilla ei saa jatkossakaan raskasta kalustoa tai ajoneuvoyhdistelmiä Suomessa kuljettaa. Tällä suljettiin harmaan talouden portti. Tällä muutoksella oli tarkoitus palvella suomalaista matkailua, eivätkä kiinalaiset tule tänne lomallaan yhdistelmiä ajamaan. Henkilöautoa ja moottorikelkkaa he jatkossa saavat ajaa.

Kaiken kaikkiaan, kuten sanoin, tämä on hyvä, ja lausumat huomioon ottaen voidaan tällä mennä eteenpäin.

20.29 Jukka Kopra kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä ajokorttilain uudistaminen on osa hallituksen norminpurkua ja siinä mielessä varsin onnistunut sellainen paketti. Tarkoitus on ollut yksinkertaistaa ajokortin hankintaa ja halventaa sen hankinnan hintaa.

Opetuksen, sekä teoria- että ajo-opetuksen, määrää vähennetään. Tämä pienentää auto-koululaisen kustannuksia, kuitenkin siten, että kuljettajatutkinnon vaatimustasoa nostetaan, jolloinka oppimisen merkitys kuitenkin korostuu, eli ajo-oppilaan on kuitenkin osattava insinööriajossa enemmän kuin tähän asti.

Edelleen korttiprosessi yksinkertaistuu, esimerkiksi B-kortin osalta siten, että se perusajokortti on yksivaiheinen, kun se nykyään on kaksivaiheinen. Valiokunta kiinnitti tähän erityistä huomiota ja osaltaan halusi varmistaa, että tähän yksivaiheiseen opetukseen ja tutkintoon sisältyy turvallisuusosuus ja myöskin kokemuksen hankkiminen hankalista liikenneolosuhteista, ja tällainen vaade siellä jatkossa sitten myöskin on.

Kaikkien näiden uusien ajokorttien hankintaa leimaa se, että kaikissa vaaditaan alussa neljän tunnin teoriaopetusta, joka kyllä sitten kantaa sinne myöhemmäs. Eli jos esimerkiksi mopokorttia hankkiessa on opiskellut neljä tuntia teoriaa, niin niitä samoja oppeja ei tarvitse sitten henkilöauton ajokorttia suorittaessa enää lukea.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Esityksessä alun perin oli hahmotelma, että mopokortissakin olisi ajokoe jatkossa, mutta nyt jatkossa tosiaan pelkkä käsittelykoe, niin kuin tälläkin hetkellä on ollut, riittää mopokortin saamiseen.

Täällä jo puheenvuoroissa kiinnitettiin huomiota näihin lausumiin, ja ne ovat tarpeellisia. Erityisesti näitä traktorikuljetuksia ja niiden muutoksen mahdollista vaikutusta kilpailutilanteeseen on syytä seurata.

Edelleen valiokunta totesi, että tämä ajokorttijärjestelmämme erityisesti näiden traktorikorttien osalta on kyllä niin monimutkainen, että ei siitä oikeastaan kukaan ulkoa tahdo muistaa, kuinka ne kirjaimet ja eri yhdistelmät menevät.

Molemmissa lausumissa painotettiin myös liikenneturvallisuutta, ja se tuli hyvin monessa asiantuntijalausunnossa esiin, ja se on myös oma huoleni tässä asiassa. Kuljettajan ajokunto on tällä hetkellä suurin liikenneturvallisuusriski, ja me emme saa tehdä täällä sellaisia toimia, että huonommassa kunnossa olevia kuljettajia olisi liikenteessä enemmän. Tämä tarkoittaa päihteidenkäyttöä, alkoholia ja huumeita, ja kuljettajan mielenterveyttä. Tiedonsaantia näistä asioista on sosiaali- ja terveysjärjestelmämme ja poliisin välillä parannettava ehdottomasti, sillä tieto näistä asioista ei tällä hetkelläkään [Puhemies koputtaa] kulje riittävän sujuvasti ja jouhevasti.

20.33 Lasse Hautala kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy ilolla tervehtiä tätä hallituksen esitystä, joka nyt sitten valiokunnasta on saanut mietinnön. On hienoa, että meillä tehdään toimenpiteitä, jotka alentavat ajokortin hintaa, helpottavat ajokortin saatavuutta ja antavat myöskin lisää vaihtoehtoja ajokortin suorittamistapoihin.

Hyvin myönteistä on myös se, että traktoreiden ajokorttiluokitusta muutetaan, koska se on tähän mennessä ollut tavattoman monimutkainen. Tässä tullaan luopumaan niin sanotusta liikennetraktoriluokasta, mutta edelleen tässä traktoripuolella tulee olemaan aika vaikeita tulkintayksityiskohtia. Viittaan valiokunnan yksityiskohtaisissa perusteluissa olevaan 4 §:ään, Ajokorttiluokat, jossa kerrotaan, että traktorin kuljettaminen edellyttää edelleen auton ajokorttia, jos sen rakenteellinen nopeus ylittää 60 kilometriä tunnissa. B-luokan ajo-oikeus vaaditaan, jos traktorin kokonaismassa on enintään 3 500 kiloa, ja kuorma-auton ajokortti, jos kokonaismassa ylittää 3 500 kiloa. C1-luokan kuorma-auton ajo-oikeus riittää, jos traktorin kokonaismassa ylittää 3 500 kiloa mutta ei 7 500 kiloa, ja muuten vaadittaisiin C-luokan kuorma-auton ajo-oikeus.

Olennaista tässä on tietysti se, että se nopeus ei ylitä sitä 60:tä kilometriä tunnissa. Esimerkiksi kotimainen Valtra A94 -traktori, joka on kooltaan vain kolmisylinterinen, 3,3-litrainen, jo itsessään painaa sen 3 500 kiloa. Se on 94-hevosvoimainen traktori, ja on tämän hetken traktorimyynteissä erittäin harvinaista, että ostetaan näin pieniä traktoreita. Mutta olennaista on se 60 kilometriä, koska niiden traktoreiden nopeus ei yleensä ylitä sitä 60:tä.

Mutta jatkossa tulee kyllä selkeyttää tätä, koska tuntuu vähän siltä, että valiokunnassa ei välttämättä ole kiinnitetty huomiota siihen, millaisia nämä nykypäivän traktorit ovat, [Ari Jalonen: On! — Jukka Kopra: On!] koska nämä kilomäärät tuntuvat olevan siellä hiukan liika pieniä.

Eli tämä esitys on hyvä, ja mietintö on kokonaisuutena hyvä, mutta tämä antaa myöskin jatkotyölle mahdollisuuksia ja vaatimuksia siitä, että nämä asiat saadaan korjattua.

20.35 Kauko Juhantalo kesk: Arvoisa puheenjohtaja! Juuri se linja, että yksinkertaistetaan ajokortteja koskevaa lainsäädäntöä, on aivan oikea linja. Meillä on liian monimutkai-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

nen lainsäädäntö, edelleen ajokortit ovat liian monimutkaisia, vieläkin niitä on liian useita, ja sitä työtä pitää jatkaa.

Viitataan myös maataloudessa oleviin traktoreihin. Edustaja Hautala edellä puhuikin niin yksityiskohtaisesti, että viitataan hänen puheenvuoroonsa, ja olen siitä täysin samaa mieltä.

Tämäkin vaatii vielä selkeyttämistä samalla tavoin kuin koko ajokorttiasia, mutta on mukava ja miellyttävä huomata, että nykyaikainen järjestelmä on otettu huomioon ja tämänmoinen vanhanaikainen, kankea järjestelmä on tässä mietinnössä heitetty romukoppaan. Oikealla tiellä on valiokunta ollut.

20.37 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen tarkoituksena on tosiaan selkeyttää ajokorttijärjestelmää Suomessa, ja joiltakin osilta varmaan niin tapahtuukin, mutta niin kuin tämä keskustelu jo osoittaa, nykyinen suomalainen järjestelmä on kankea ja vaikeasti tulkittavissa, ja siksi sen selkeyttäminen on tärkeää. Tämä traktorkortin osio, mitä edustaja Hautala ansiokkaasti kuvasi, on hyvä osoitus siitä, että siinä on päästy selkeämpään käytäntöön, mutta sitäkin voisi vielä muuttaa.

Mutta yleisesti ottaen tämän ajokorttijatituksen omasta mielestäni pitäisi kulkea niin, että jos sinulla on oikeus ajaa isompaa autoa, raskaampaa ajoneuvoa, niin voit toki ajaa myös kevyempää ajoneuvoa ilman erillistä koulutusta sen alle. Esimerkiksi puutavararekan kuljettaja ei voi ajaa linja-autoa, mikä on minusta hämmästyttävää, koska on se linja-auton kuljettaminen aika paljon helpompaa verrattuna sen puutavararekan kuljettamiseen. Tämän tyyppisiä selkeyttämisasioita Suomessa tässä ajokorttiuudistuksessa pitäisi tulevaisuudessa tehdä, ja näissä ajokorttiluokissakin varmaan olisi sellaista norminpurkuvaraa vielä.

Tärkeää tässä uudistuksessa on myös huomioida ammattikuljettajien saatavuuden varmistaminen, ja Puolustusvoimien tarjoama kuljettajakoulutus pitäisi pystyä paremmin hyödyntämään. Koska päivä päivältä ja ainakin tulevaisuudessa näitten ammattikuljettajien saatavuus on haasteellisempaa ja vaikeampaa, niin tämä olisi hyvä hyödyntää. Puolustusvoimat tarjoaa kuitenkin huippuluokan koulutusta, ja uskoisin kyllä, että kuka nuori sitten sen koulutuksen läpi käy ja läpäisee on kyllä ihan pätevä menemään myös tuonne liikenteen joukkoon ammattikuljettajaksi, ja siitähän sitä rekkamiehen uran pystyy sitten aloittamaan.

20.39 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tämän lain tarkoituksena on ollut selkeyttää ja keventää ajokorttisääntelyä. Edustaja Pakkanen puhui juuri edellä minusta hyvin siitä, että meillä on aika monimutkainen tämä korttijärjestelmä, ja aivan varmasti sitä selkeyttämistä kyllä tarvitaan. Esimerkiksi juuri ajatus siitä, että jos on suorittanut kortin, joka oikeuttaa raskaamman kaluston kuljettamiseen, ja sama kortti ei sitten päde siihen kevyempään kalustoon, on vähän ristiriitainen.

Minulla on kyllä huoli tiettyjen normien keventämisestä, mitä tässä tehdään, suhteessa turvallisuuteen. Itselläni on juuri tuore kokemus siitä, kun on kotona opetettu yhtä ajokortin saanutta, ja esimerkiksi tätä, että tässä ei nyt sitten vaadita ajo-opetusta antavalta opettajan koetta, pidän kyllä liikenneturvallisuuden kannalta huonona ratkaisuna. Me tiedämme, että yleensä vanhempi opettaa lastansa ajamaan ja hänen omasta ajokortistaan on varmaan 20—30 vuotta aikaa. Siinä on kyllä aika paljon ehtinyt erilaista liikennesäännöstöä ja liikennelakeja ja sääntöjä muuttua sinä aikana. Vaikka nuori sen teoriakokeen tekeekin,

niin pitäisin kyllä täysin perusteltuna, että myös opettaja olisi käynyt sen kokeen ennen kuin saa opetusluvan.

Se on hyvä, että tämä jarrupoljin siellä säilyy, koska kyllä sitäkin siinä aina välillä tarvitaan. Kaikki autot, joilla opetetaan, eivät myöskään ole sentyyppisiä, että välttämättä siinä niin nopeasti jarruttavat, eli oikeasti se turvallisuus mielessä pitäen on ihan hyvä, että opettajallakin on oma jarrupoljin. Tässä nyt tätä katsastusvaatimusta kevennetään, mutta on hyvä, että poljin säilyy.

Sitten ehkä huomio liittyen vähän nyt näihin omiin tuoreisiin kokemuksiin on se, että tässä jo 16-vuotiaalle mahdollistettaisiin se, että voisi aloittaa opetuksen. Kun kuitenkin ajokortti-ikä säilyy 18 vuodessa, mitä pidän ihan perusteltuna, niin mietin vain, että kaksi vuotta on todella pitkä aika ja siinä varmaan syntyy nuorelle aika lailla kiusaus lähteä ajamaan sillä autolla sitten kyllä omin päinkin ilman korttia. Että en tiedä... Sinänsä tietysti kahden vuoden aikana ajotunteja voi hyvin kertyä, mutta toisaalta, kun me tiedämme, että oppimisen kannalta semmoinen tiiviimpi opetusjakso on perustellumpi, ihmettelen vähän, miksi tämä ajokortin opettelu jo 16-vuotiaana aloitettaisiin, jos 18-vuotiaana kuitenkin vasta voi kokeen suorittaa.

20.42 Mirja Vehkaperä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Mikkonen mietti tuossa juuri äskettäin tätä 16-vuotiaana ajo-opetuksen aloittamisen eroa siihen tutkinnonsuorittamisikään. On nähty tarpeelliseksi, että ajokortin suorittamisessa lähdetäisiin henkilökohtaisesta tasosta liikenteeseen, eli minimitasot on lain tasolla määritelty ajo-opetuksesta ja teoriasta, mutta sitten jokainen henkilökohtaisesti joutuu katsomaan, kuinka paljon sitä opetusta oikein tarvitsee, toiset vähän enemmän ja toiset vähän vähemmän. Eli mennään tämmöiseen henkilökohtaiseen polkuun, joka sitten johtaa siihen ajokorttitutkinnon suorittamiseen, jonka kriteerejä on nostettu. Senpä takia sen ajo-opetuksen varhaistaminen jo vähän aikaisemmaksi on tarpeellista ainakin niiden osalta, jotka tarvitsevat siihen vähän enemmänkin opetusta kuin vain jonkun kuukauden osalta.

Arvoisa puhemies! Nyt tehty ajokorttilainsäädäntö todellakin purkaa normeja. Esimerkiksi tämän B-ajokortin suorittamisen yksivaiheistaminen on nähty tarpeelliseksi. Mopokortin ajo-opetus poistuu, mutta käsittelykoe nyt jää, eli nykyinen malli, siihen. Mutta aina näissä asioissa, joissa normeja puretaan ja madalletaan kynnystä suorittaa ajokoe, tullaan tähän liikenneturvallisuusnäkökulmaan, ja on tärkeää, että asiaa seurataan ja mietitään, milloin on tavallaan vedettävä henkseleitä vähän tiukemmalle ja takaisin, että ei liikenneturvallisuutta sitten vaaranneta. Elikä tätä seurantaa tarvitaan tässä vallan paljon.

20.44 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Suomessakin maatalous kehittyy todella kovaa vauhtia ja tilojen koot kasvavat. Tällä hetkellä näitä nopeimpia, yli 60 kilometrin rakennenopeudella olevia traktoreita ei vielä paljon ole maatalouden käytössä, mutta kun tilakokojen kehittyminen jatkuu tätä vauhtia ja tilat ovat yhä suurempia, todennäköisesti niiden määrä tulee jatkossa olemaan yhä suurempi.

Tämän vuoksi me otimme valiokunnassa tämän asian esille ja nyt sitten saimme muutettua tätä hallituksen alkuperäistä esitystä niin, että jatkossakaan ei tarvita yhdistelmäajoneuvokorttia siihen, että ajetaan nopeimmilla traktoreilla. Jos tämä yhdistelmäajoneuvokortti olisi tullut näille traktoreille, käytännössä se olisi estänyt näitten nopeimpien traktoreiden ja tehokkaampien koneitten käyttöönottamisen maatiloilla, ja maatilat jatkossa tulevat varmasti näitä tarvitsemaan yhä enemmän ja enemmän.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Tässä salissa on aikaisemmin käsitelty tänään lukiokoulutusta ja sen muutosasioita. Siinä käytiin läpi asioita, että tärkeintä on oppiminen ja osaaminen. Ei se, montako tuntia siellä koulun penkillä istuu, vaan se, että ihmiset oppivat ja osaavat asiat. Myöskin tässä ajokorttiudistuksessa on tärkeintä se, että koulunpenkillä oleva henkilö tai ajokorttitenttiin tuleva henkilö osaa asiat ja hallitsee nämä. Elikkä toiset voivat hyvinkin nopeasti vähällä koulutuksella saada sen kortin ja toiset ehkä joutuvat olemaan aika monta tuntia kurssilla, aika monta tuntia siinä autossa opiskelemassa ajamista ennen kuin sen kortin sitten tulee saamaan. Se minusta on tässä ajokorttiudistuksessa kaikkein parasta, että osaaminen on tärkeintä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Valiokunnan puheenjohtaja Jalonen.

20.46 Ari Jalonen sin: Arvoisa puhemies! Esittelypuheenvuorosta jäi — kello juoksi vähän liian nopeasti — vielä tuo turvallisuus-, pimeä- ja liukasteluosuus sanomatta. Sitä me kävimme lävitse oikeastaan hyvinkin perusteellisesti. Käytiin lävitse, missä kohtaa tämä pitäisi suorittaa vai pitääkö sitä suorittaa ja millä tavalla ja lopulta vielä, että missä. Tässä on erittäin monipuolisesti ja perusteellisesti lähestytty tätä asiaa, ja lopputulos on kohtalainen, kohtuullinen kompromissi.

Tässä puhuttiin traktoreista ja siitä, mikä on ajokorttiluokka, millä ajetaan mitään. En tiedä, kuinka yleisesti se on tiedossa, mutta näitä traktoriluokkia on nyt kolme traktoriluokkaa plus sitten tietysti tämä vanha liikennetraktoriluokka. Kun otetaan vielä huomioon se, että tämmöisen normaalin, perinteisen maataloustraktorin näköisen traktorin tunnistavat traktoriksi kaikki mutta esimerkiksi mönkijä voi olla traktori kaikissa näissä luokissa, ja sitten kun vielä otetaan huomioon tulevaisuudessa mopautojen vaihtoehdoksi mahdollisesti syntyvän nopeusrajoitetun henkilöauton sijoittautuminen todennäköisesti johonkin näistä traktoriajoneuvoluokista, niin huomataan, että pelkästään tässä ajoneuvoluokassa on eri ajoneuvoja vaikka kuinka ja monta. Kaikkiin näihin on omat kriteerinsä nopeuden ja painon perusteella, mikä on se ajokortti ja ajokorttiluokka, millä sitä voidaan ajaa. Kohtalaisen monimutkaista.

20.48 Kauko Juhantalo kesk: Arvoisa rouva puheenjohtaja! Unohdinkin äsken käsitellä puheenvuorossani tätä terveysasiaa. On aivan selvä, että tällainen vaarantaminen itselle, muille ja yhteiskunnalle yleensä on sellainen seikka, joka on otettava hyvin tarkasti huomioon myönnettäessä ajolupaa ihmiselle. Minun mielestäni valiokunnan puheenjohtaja perusteli tämän hyvin, että se on tarkoituksenmukaisuuskysymys laajemminkin. Tuossa terveystarkastuksessa yleensä huomioidaan, minkälainen kunto ihmisellä on.

Myös ymmärrettävää on se, että muut rikokset vaikuttavat hyvin siihen asenteeseen, joka kuljettajalla on. Esimerkiksi rattijuoppous on sellainen, joka pistää ajattelemaan tuon ajoluvan voimassaoloa. Minun mielestäni tällainen yksi hairahdus muun muassa rattijuoppouteen, lievääkin rattijuoppouteen on sellainen, joka ei nyt kategorisesti saisi aina evätä ajolupaa määräajaksi. Mutta jos osoittaa huolimattomuutta, piittaamattomuutta yhteiskuntaa kohtaan muun muassa juovuksissa, alkoholin vaikutuksen alaisena useammankin kerran ajamalla, niin kyllä sen täytyy olla vaikuttamassa siihen, onko tämä henkilö kelpo kuljettamaan ajoneuvoa ottaen huomioon juuri nämä vaarat muille, itselle ja yleensä yhteiskunnalle. Silloin on ymmärrettävää, että ajolupaa ei voi antaa.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

20.50 Lasse Hautala kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämän lakiehdotuksen 5 §:ssä puhutaan ikävaatimuksista. Meillä vähimmäisikä ajokortin saamiseksi esimerkiksi C-luokan osalta on 21 vuotta. Tämä tietävästi tulee EU-säädöksistä, niin että tässä asiassa ei voi olla kansallista harkintaa. Mielestäni tämä on unioninkin tasolla harkittu varsin harmilliseksi ikävaatimukseksi. Mielestäni 18 vuoden ikävaatimuksen tässä tulisi C-kortin osalta riittää.

Nythan on usein niin, että jos esimerkiksi 18-vuotias nuori menee kesätöihin, hän ei voi ajaa kaupan jakeluautoa — edes pieniä kuljetuksia tehdä siellä — sen johdosta, että tuomoinen iso pakettiauto on useimmiten rekisteröity jo kuorma-autoksi, ja näin ollen kaupaliike tai joku muu yritys näitä siirtoja tehdessään joutuu aina ajattamaan ajot henkilöllä, jolla on sitten lisäksi vielä ammattipätevyys suoritettuna tällaiseen siirtoon. Monet yrittäjät ovat pitäneet tätä säädöstä hankalana, koska on hankala saada kesälomien aikana kesätyöntekijöitä, joilla olisi riittävä pätevyys ajaa näitä pakettiautoja, jotka on rekisteröity kuorma-autoiksi.

Mutta kaiken kaikkiaan tosiaan tämä mietintö on hyvä ja antaa kyllä hyvän osviitan nyt sitten myöskin nuorille siihen, että innostuttaisiin ajokorttien hankkimisesta. Tämä tulee sitten myöskin alentamaan ajokortin hintaa, mikä on sinänsä positiivinen asia, koska meillä Suomessa ajokorttien hinnat moniin muihin maihin nähden ovat huomattavasti korkeammat.

20.52 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Liikenneturvallisuuteen tosiaankaan ei koskaan kiinnitetä varmaan liikaa huomiota. Siksi on hyvä, että tässä mietinnössäkin on siitä ihan omia mainintojaan, muun muassa liukkaan kelin ajo-opetus ja sen mukanaolo, samoin simulaattorikoulutus, mikä toki antaa sitä perusopetusta. Varsinkin nykyisille nuorille, jotka ovat tottuneet käyttämään erilaisia teknisiä apuvälineitä, tämä simulaattorikoulutus on toki hyvä lisä, mutta se ei tietenkään korvaa kokonaan luontaista liukkaan kelin ajoharjoittelua, ja sekin tässä on tarpeellisesti huomioitu. Turvallisuus sinällään on liikenteessä ihan välttämätön asia, ja toivottavasti tämä ajokorttiuudistus — vaikka tässä montaa asiaa kevennetään, saatavuutta ja koulutusvaatimuksia — ei liikenneturvallisuutta vaaranna.

Opetusluvan saanti on tässä yhteydessä nyt selkeästi helpompaa, ja toivon myös, että siinä asiassa sitten aikanaan, kun Trafi tai asianomainen virasto näitä lupia myöntää, huomioidaisiin myös tämä epäkohta, että tänä päivänä sellainen ammattikuljettaja, joka on syyllistynyt liikennetrikomukseen toistuvasti ja on kenties ajanut raskaan liikenteen ylikuormaa, ei saa opetuslupaa, jos hänellä on niin sanotusti kolmet sakot siellä muutamien vuosien ajalta, ja siinä menee viiden vuoden kuoleentumisaika tänä päivänä. Toivon, että tämä asia nyt sitten viranomaistaholla huomioidaan, että toki se ammattikuljettaja, joka työkseen ajaa, on parempi opettaja liikenteessä kuin sellainen ihminen, joka sitten tulevaisuudessa saa opetusluvan vaikka olisi päivääkään ajanut sen jälkeen autoa, kun hän on ajokortin saanut. Tällainen ristiriita toivottavasti tietenkin poistuu tässä yhteydessä.

20.54 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tähän loppuun vielä haluan todeta sen, että tässä ihan hyvin edustaja Vehkaperä ja edustaja Maijala korostivat sitä, että totta kai se on yksilöllistä, kuinka paljon niitä ajo-opetustunteja tarvitsee, ja näinhän se on. On tietysti hyvä, että mitä enemmän niitä voi ottaa, niin sen parempi, mutta kun perustellaan tällä sitä, että opetus pitää aloittaa jo kaksi vuotta ennen ajokortin vähimmäisikää, se ei minusta nyt kuitenkaan ole sinänsä siihen mikään erityinen syy, koska eihän tämä 18 vuoden ikä suin-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

kaan ole mikään enimmäisikä, että silloin 18-vuotiaana kortti täytyy suorittaa, juuri kun on syntymäpäivä, vaan jos eivät vielä taidot riitä ja tarvitsee lisää opetusta, niin silloin tietysti kannattaa jatkaa niitä opetustunteja ja sitten vähän myöhemmin hankkia ajokortti kuin silloin 18-vuotiaana. Siinä mielessä en näe sitä perusteluna sille, että opetus pitää jo kaksi vuotta aiemmin aloittaa.

20.56 Kauko Juhantalo kesk: Arvoisa rouva puhemies! Yleensä ottaen kiinnitän huomiota siihen, että tämä uudistus on oikealinjainen sikäli, että ajokortin hinta kokonaisuudessaan on tullut aivan liian kalliiksi nuorelle ihmiselle. Aina vanhemmillakaan ei ole varaa sitä hänelle suoda. Siksi tästä on syytä huolehtia ja seurata tarkoin, että nämä eri järjestelmät pitävät tämän hinnan sillä tavoin kurissa, että se ei pääse nousemaan sellaiseksi, että on nuorelle ihmiselle todellisuudessa suuri este ajolupa saada, koska se on nykypäivän liikenteessä aivan välttämätöntä, että mahdollisimman monella olisi ajolupa, ei pelkästään itse kuljettamisen varalle, vaan yleisesti tuolla liikenteessä, koska se on monipuolistunut ja vilkastunut niin, että ihmisten turvallisuuden kannalta itselle ja muille on hyvä ja aivan välttämätöntä riittävä sivistys käyttäytymiseen liikenteessä.

20.57 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Itse haluan vielä nostaa esiin tämän liikenneturvallisuuden lisäksi kuljettajakoulutuksen uudistuksen. Valiokuntatyössä, kun meillä on täällä tällä hetkellä salissa monta liikenne- ja viestintävaliokunnan jäsentä, me penäsimme useamman kerran Trafilta tästä ajokokeen uudistuksesta, ja vastaukset olivat silloin sen kaltaisia, että suunnitelmat ajokokeen uudistuksesta ovat hyvin keskeneräisiä, kysymyksiä on ehkä kerätty, ja välillä tuntui, että tätä valmistelutyötä ei ole juuri edes aloitettu.

Laki astuu voimaan heinäkuussa, niin kuin me valiokunnan jäsenet hyvin tiedämme, ja uskallan sanoa, että minä en ole ainut valiokunnan jäsen, joka on viimeksi tänään saanut tietoa siitä, että tuo tilanne on edelleen tämä samankaltainen. Jos mietitään, että me olemme liikenne- ja viestintävaliokunnassa tällaisen lain nyt hyväksyneet, niin tämä kuljettajakoulutuksen uudistus on niin merkittävä, että meille jää myös lainsäätäjänä mielestäni vastuu, että tuo työ tullaan nyt tämän tutkinnon uudistamiseksi tekemään, vaikka se Trafin vastuulla onkin. Mutta todella tämän palautteen suhteen, jonka tänään tästä aiheesta sain, uskallan väittää, että en ollut tässä aiheessa ainut.

Sitten mitä tulee tähän yksilökohtaiseen opetukseen, kun täällä on noussut keskusteluun se, että nyt sitten ajokorttia voi alkaa ajoharjoitteluvalla omien läheisten kanssa jo 16-vuotiaana ajelemaan tuolla liikenteessä, niin tavallaan minä ymmärrän tämän yksilökohtaisen ajattelun tässä. Mutta sitten meidän täytyy muistaa se, että aika useasti ollaan tässä lainsäädäntötyössä eri lakiesitysten ja ajatusten taustalla myös puhuttu siitä, että ihmiset kyllä tänä päivänä tietävät ja tuntevat hyvin omat oikeutensa mutta eivät välttämättä niitä omia velvollisuuksiaan. En todellakaan tahdo sanoa tällä sitä, että vanhemmat, läheiset ihmiset, jotka rupeavat nuoriaan ajattamaan, eivät ottaisi nuorista täysillä vastuuta siinä, miten liikenteessä esimerkiksi käyttäytyään, mutta kyllähän tämä on ihan tutkimustenkin valossa tullut esiin, että semmoinen tiivis, kompakti paketti meidän nuorten elämässä siihen liikenteessä käyttäytymiseen on järkevämpi kuin tämmöinen mahdollinen kahden vuoden ajo-opetusharjoittelu. Eli sinänsä kyllähän tässä pitää myös pitää mielessä se, että tämä varmasti jatkossa vaatii seurantaa, ja sitten pitää myös pystyä palaamaan siihen, jos ollaan niin sanotusti menty harhaan.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

21.00 **Ari Jalonen sin:** Arvoisa puhemies! Tuli esille nämä ajokortti-iat tai tämä, milloin mitään voidaan alkaa ajamaan ja niin edespäin. EU:han mahdollistaa B-luokan ajokortin antamisen jo 17-vuotiaana. Aikaisemminkin on poikkeuksilla Suomessa annettu kortteja, ja edelleen tällainen poikkeustilanne voi olla mahdollinen, ja silloinhan se on täysin luonnollista, että se ajoharjoittelu tehdään aikaisemmin. Sitten tietysti on myös tämä opetuslupakuvio: jos ajatellaan perheen tilannetta, siellä välttämättä ei ajella niin usein, ja silloin se on hyvä jaksottaa vähän pidemmälle ajanjaksolle.

Ammattikuljettajiin liittyen ajokortin suorittamisiat ovat huolestuttaneet jonkin verran valiokuntaa. On havaittavissa, että nuoret pääkaupunkiseudulla ajavat jo nykyisin ajokorttinsa myöhemmin kuin 18-vuotiaana. Tästä voi tulevaisuudessa koitua jonkinasteinen ammattikuljettajapula, ja tämä on semmoinen yksi seurattava asia. Se sisältyy tuohon jälkimmäiseen lausumaan.

Taimela nosti esille nämä asetukset, miten tarkemmin lakia sitten todeksi kirjoitetaan. Tämähän ei ole ainoa laki, jossa on asetuksenantomahdollisuus, ja niillä tulee ne tarkemmat yksityiskohdat. Uskallan sanoa valiokunnan puheenjohtajana, että vaikka me olemme täystyöllistettyjä — eli siitä huolimatta, että meillä on kokoussuunnitelma täynnä jo koko loppukaudeksi — jos annetut asetukset eivät vastaa sitä valiokunnan henkeä ja lain henkeä, niin kyllä sitten ollaan valmiina vaikka ryhtymään toimiin, että asia otetaan uudelleen käsittelyyn — tietysti yhteistyössä — jos ei asia muuten mene. Todennäköisesti se menee helpomman reitin kautta, mutta haluan tällä puheenvuorolla tavallaan tällä tavoin hoputtaa, että pitää tehdä se työ, mutta myös muistuttaa, että sen pitää olla laadultaan A-luokkaa eikä mitään hätäisesti tehtyä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 146/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle MARPOL 73/78 -yleissopimuksen VI liitteeseen tehtyjen muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 42/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskustelu

21.03 **Mirja Vehkaperä kesk:** Arvoisa puhemies! Joitakin vuosia sitten tässä eduskunnan salissa käsiteltiin aluksien rikkioksidien vähentämiseen tähtääviä kansainvälisiä sopimuksia. Silloin vaihtoehtoina rikkioksidien vähentämiseksi oli pesureiden asentaminen aluksiin, vähärikkisten polttoaineiden käyttäminen tai nestemäisen maakaasun eli LNG:n käyttäminen. Tämä koski SECA-alueita, joihin Suomen vesialueet myöskin kuuluvat.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Nyt esityksen tavoitteena on vähentää typpioksideja. Nämä kuuluvat MARPOL-yleissopimukseen, ja muutokset tulevat Suomen osalta voimaan ja merenkulun ympäristönsuojelulakiin kirjattavaksi. Muutoksilla siis vähennetään alusliikenteestä johtuvaa kuormitusta vesiin ja ilmaan. Tämä on periaatteellisesti hyvä asia ja koskee alusten dieselmoottorien typpioksidipäästöjen vähentämistä.

Pidän tärkeänä, että Suomen kanta kaikissa näissä maailman ja Euroopan laajuisissa neuvotteluissa koskien laivaliikennettä ja alusliikennettä lähtee siitä, että nämä sopimukset koskisivat vesialueita maailmanlaajuisesti. Tästä ei pitäisi koitua Suomelle taakkaa kilpailukyvyn alenemisena ja niin edelleen, koska me olemme äärettömän riippuvaisia meriliikenteestä ja laivaliikenteestä koskien ulkomaankauppaa. Eli pidän jatkossa tärkeänä, että sekä rikki- että typpioksidipäästöjen vähentämistä koskevat yleissopimukset olisivat maailmanlaajuisia ja valtioneuvosto myöskin toteuttaisi tätä tapaa, kun näistä asioista neuvotellaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetun lain muuttamisesta sekä laeiksi laivaväen luetteloinimisesta annetun lain ja merityösopimuslain 1 luvun 3 §:n 5 momentin kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 43/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskustelu

21.06 **Katja Taimela sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kysymys on jälleen kerran hallituksen kärkiteemasta eliä normien purusta. Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annettua lakia sekä merityösopimuslakia, ja näin ollen nykyinen laivaväen luetteloinnista annettu laki kumottaisiin. Lain on tarkoitus tulla voimaan tulevana kesänä, ja muutos tässä on se, että velvollisuus miehityksen vahvistamisesta ja miehitystodistuksesta poistetaan pieniltä aluksilta sisävesi- ja rannikkoalueilla. Tämä korvattaisiin valtioneuvoston asetuksella annettavalla vähimmäismiehityksellä. Lakiesitys tuo robottialuksille oikeuden poiketa miehityssäännöistä rajatulla alueella erillisellä kokeiluluvalla, johon voidaan pyytää meriturvallisuusviranomaisten lausunto.

Valiokuntatyöhön haluan lähettää sellaisen terveisen, että lakiesitys on varmasti tervetullut ja vaikuttaa niin sanotusti simppeleltä, ehkä liiankin simppeleltä liikenne- ja viestintävaliokunnan työhön, mutta esityksen turvallisuus- ja vastuukysymykset ovat varmasti sellaisia relevantteja, mitkä pitää vielä nyt selvittää valiokuntakuulemisen kautta, ja sitä kautta tämä on sitten valmis menemään eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tietoyhteiskuntakaaren muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 44/2018 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 46/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskustelu

21.07 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Laajakaistat ovat haja-asutusalueitten hengissä pysymisen ja kehittymisen edellytys. On todella hyvä asia, että tämä säädetty määräaika nyt poistetaan tästä laista ja annetaan hyvin liikkeelle lähteneen kehityksen jatkoa eteenpäin.

Laajakaistat ovat nykyajan päällystettyjä teitä. Kyllähän sitä eteenpäin pääsee traktorilakin, mönkijällä ja talvella moottorikelkalla, silloin kun fyysisesti liikkumisesta puhutaan. Tätä voi verrata siihen, että jos ei laajakaista ole kunnossa ja jos ei sitä ole rakennettu oikealla tavalla, niin liikkuminen on todella hidasta, ja sen mukaan ei pääse eteenpäin, jos meillä ei ole kunnan yhteyksiä.

Tämä kyseinen laki, mikä on voimassa, on tuonut hyviä tuloksia, mutta ongelmana on koko ajan ollut se, että laajakaistan liikkeelle saaminen haja-asutusalueille on vaatinut sen, että on perustettu osuuskuntia tai muita systeemejä, joilla on saatu rahoitukset järjestettyä. Kun talkootöillä yhteisöissä on alettu näitä toimintoja rakentamaan ja miettimään, kuka tekee ja miten tekee nämä asiat, niin siinä on mennyt monestikin aikaa. Todella hienoja saavutuksia on kyläkunnissa saatu aikaiseksi, mutta aika ei ole riittänyt.

Vielä tästä laajakaistan merkityksestä maaseudulle: Suomen tulevaisuus on kuitenkin hyvin paljon kiinni luonnonvaroista. Koko Suomen tulee pysyä käytettävissä monimuotoisesti hyväksi niin, että me näillä hyvillä yhteyksillä voimme kehittää myöskin matkailua ja monimuotoista tuotannollistakin elinkeinotoimintaa, mutta ilman kunnan yhteyksiä ei mikään lähde kunnolla toimimaan. Kannatan tätä esitystä aivan ehdottomasti.

21.09 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tässä esityksessä ehdotetaan laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annettua lakia muutettavaksi siten,

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

että maksuhakemuksen tekemiselle säädetty määräaika poistettaisiin laista. Tämä mahdollistaisi, että tuettuja yhteyksiä voitaisiin rakentaa ja niille myönnettyjä tukia maksaa vuoden 2019 jälkeen.

Kyseessä on siis laajakaistatuen hakemisen helpottaminen tuen maksamista koskevan hakemuksen määräpäivän poistamisella, jolloin ei synny kiirettä rakentamisen suhteen. Itse tukihakemus olisi edelleen jätettävä kuitenkin kuluvan vuoden loppuun mennessä. Viime vuonna helpotettiin tuen saamisen ja tukikelpoisen verkon ehtoja, ja nyt on sitten vuorossa tämä maksatus.

Liikenne- ja viestintävaliokunta, jonka jäsenenä saan toimia, kannatti muutosta mietinnössään mutta kritisoi, että ei pidä hankkeiden suunnittelun, toteutuksen ja tukien tasapuolisuuden kannalta hyvänä, että tukea koskevaan lainsäädäntöön tehdään kesken hankkeen toistuvasti olennaisia muutoksia. Valiokunnan näkemyksen mukaan laajakaistatukilaki on näiden useassa vaiheessa tehtyjen muutosten myötä myös muodostunut tarpeettoman vaikeaselkoiseksi.

Valiokunta piti myös tuossa käsittelyssä erittäin tärkeänä, että hakemusten käsittely ja tukien maksaminen toteutetaan joustavasti ja hankkeiden toteuttamisaikataulut huomioiden siten, että käynnissä olevat hankkeet pystytään saattamaan loppuun asianmukaisesti ja tasapuolisesti. Koen, että tähän valiokunnan yksimieliseen toiveeseen on nyt vastattu.

Viimeksi huhtikuun alussa parlamentaarinen harvaan asutun maaseudun työryhmä tiedotteessaan katsoi, että julkinen valta luo pitkäjänteiset edellytykset julkisen tuen turvin tapahtuvalle laajakaistarakentamiselle vielä vuoden 2020 jälkeenkin, jolloin Nopea laajakaista -hanke päättyy. Asia on tärkeä. Valtion tukia tarvitaan varsinkin alueille, joille ei ole markkinaehtoisesti kannattavaa investoida kiinteän verkon rakentamiseen alhaisen tilaajamäärän ja pitkien etäisyyksien vuoksi.

Miten minusta tuntuu, että me saamme valiokuntaan toisenkin suht simppelin ja yksituumaisen asian ratkaistavaksi?

21.12 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Aivan kuten edustaja Maijala tässä edellä totesi, kyllähän laajakaista on tämän päivän perusinfraa, ja entistä enemmän meillä siirtyvät erilaiset palvelut sähköisiksi, ja on aivan selvää, että silloin yhteyksien pitää olla koko maassa sellaiset, että niitä palveluja voidaan käyttää. On aivan erinomaista, että tässä nyt tämä maksatushakemusten määräaika poistetaan, jotta nämä hankkeet, jotka ovat suunnittelussa, saadaan vietyä loppuun, ja toisaalta, koska rahatkin on jo varattu, nämä rahat tulevat sitten käytettyä tähän tarkoitukseen, koska ne menevät kyllä aivan oleelliseen tarkoitukseen. On hyvä, että rahaa on varattu, ja on hyvä, jos tällä saadaan kaikki käytettyä.

21.12 Mirja Vehkaperä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Meneillään on siis Nopea laajakaista -ohjelma, joka on vuonna 2010 lähtenyt voimaan. Sen tarkoituksena on rakennuttaa tai rakentaa tai antaa varoja rakentaa julkisella tuella laajakaistaverkostoja alueille, joille yhteyksiä ei muuten eli markkinaehtoisesti rakentuisi. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strategisena ohjenuorana on ehdottomasti Suomen digitalisaation parantaminen ja palveluiden digitalisaatio sen myötä. Siksi on erityisen tärkeää, että laajakaistaverkosto ulottuu maan eri kolkkiin. Edustaja Maijala todensi erittäin hyvin, minkä takia Suomi tarvitsee laajan ja kattavan laajakaistaverkoston meidän julkisten palveluiden mutta myös erilaisten elinkeinojen harjoittamisen turvaamiseksi eri puolilla Suomea.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Laajakaistahankkeiden julkisiin tukiin on varattu noin 135 miljoonaa euroa, joista 69,5 miljoonaa tulee valtiolta, noin 25 miljoonaa Euroopan unionin Manner-Suomen maaseutuohjelmasta ja noin 40 miljoonaa euroa kunnilta. Tukea on jäljellä uusille hankkeille 24,7 miljoonaa euroa. Siitä syystä on tärkeää nyt tarkastella, mitä reunaehtoja liikuttamalla me saisimme tuon varatun rahan käyttöön.

Tukien ehtojahan laajakaistahankkeiden osalta on vuosien varrella muutettu hyvinkin paljon tässä salissa aina tarpeittenkin mukaisesti. Hankkeiden omavastuuosuutta on pienennetty, etukäteismaksu osittain näiden hankkeiden kustannusten kattamiseen on mahdollistettu ja tuen suuruuttakin on muutettu matkan varrella. Nyt hallituksen esityksessä maksuhakemuksien eräpäivää on esitetty kumottavaksi, ja se tulee nyt tarpeeseen. Tukihakemusten tekemisen määräpäivä siis ei siitä muutu miksiäkään, mutta nämä maksatukset olisivat mahdollisia vielä sitten sen määräajan sulkeutumisenkin, kesäkuun 2019, jälkeen, jotta toteutuneet hankkeet saavat tarvitsemansa rahoituksen.

Pidän myös tärkeänä tämän sääntelyn sujuvoittamisen osalta sitä, että myöskin sähköisten asiakirjojen lähettäminen Viestintävirastoon mahdollistuu, joten tämä sähköisten palveluitten toteutuminen näiden laajakaistahankkeidenkin osalta on tulevaisuudessa mahdollista.

21.16 Ari Jalonen sin: Arvoisa puhemies! Valiokunta on ymmärtänyt ehdottomasti näiden laajakaista-asioiden merkityksen. Haluan tällä puheenvuorolla korostaa ja muistuttaa, että kun vertaillaan langattoman ja kuituyhteyden eroja, niin molemmilla on oma paikkansa ja omat merkityksensä. Jos mennään esimerkiksi tuleviin robottiautoihin, niin ne tarvitsevat 5G-verkon, joka taasen ei synny ilman tiheää tukiasemaverkostoa, joka taasen ei synny ilman kuituverkkoa. Eli nämä eivät ole toisiaan poissulkevia, ja näillä eri toteutuksen muodoilla on aina oma tehtävänsä ja tarkoituksensa.

Hyvä, että nyt helpotetaan ja mahdollistetaan edelleen kuituverkon rakentamista. Se on syytä pitää mielessä, että tulevaisuus ei ole pelkästään langatonta laajakaistaa, vaan aina tullaan tarvitsemaan kuitua.

21.17 Jukka Kopra kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys laajakaistarakentamisen tukikriteeristön muuttamisesta on hyvä ja tervetullut. Tämän tukihankkeen piirissä on laajakaistaa rakennettu Suomeen jo vuosikausia, ja ongelmana on nimenomaan ollut se, ettei näitä hyviä hankkeita olla saatu etenemään. Nyt niitä on alkanut Suomessa nousta, mutta määräajat alkavat paukkua. Hyvä, että määräaikoja näin jatketaan.

Kuten edustaja Jalonen tuossa totesi, on erittäin tärkeää, että nimenomaan näitä kuituverkkoja rakennetaan ympäri Suomea, myös haja-asutusalueille, sillä mobiiliyhteys ei riitä, sen tiedonsiirtokapasiteetti ja luotettavuus ei ole sitä luokkaa, mitä modernissa etätyössä ja modernien laitteiden hallinnassa haja-asutusalueilla tarvitaan. Näin ollen kuituverkko tuo sitä luotettavuutta ja tiedonsiirtokapasiteettia, jota mobiiliyhteydellä ei siis voida toimittaa vastoin joidenkin erittäin innokkaiden myyjien väitteitä.

Pitää muistaa myös se, että nämä mobiiliyhteydet tarvitsevat tukiasemille sen kuituyhteyden, ja tässä on tietenkin synergian mahdollisuus, siis sille, että operaattorit ja laajakaistaosuuskunnat eri puolilla Suomea tekisivät asiassa yhteistyötä. Näin ei kuitenkaan erityisesti näytä käyneen, enkä ennusta sellaista laajamittaista yhteistyötä tulevankaan näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa, mutta mahdollisuus siihen kyllä olisi.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Yhtä kaikki tämä on tarpeellinen uudistus, ja on hyvä, että näitä laajakaistaosuuskuntien ja muiden paikallisten toimijoiden vetämiä verkkoja eri puolille Suomea haja-asutusalueille rakennetaan mahdollisimman paljon.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

12. Lakialoite laiksi muovipakkausverosta

Lakialoite LA 5/2018 vp Krista Mikkonen vihr ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan. Asian käsittely keskeytettiin 13.4.2018 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelu

21.20 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Jatkamme keskustelua tästä tärkeästä aloitteesta. Kun puhutaan muovipakkausten verottamisesta, puhutaan samalla jostain suuremmasta. Kerrataan faktat:

Viikko sitten keskiviikkona vietettiin ylikulutuspäivää. Se tarkoittaa, että tarvittaisiin 3,6 maapalloa, jos kaikki kuluttaisivat kuten me suomalaiset. Emme ole kuitenkaan ongelman kanssa yksin, vaan se koskee tavalla tai toisella koko maailmanyhteisöä. On siis selvää, että talouskasvu on kytkettävä irti luonnonvarojen kestäättömästä hyödyntämisestä, ja on myös selvää, että ilmastonmuutosta on hillittävä. Nykyiset toimet eivät siihen riitä.

Muovin käyttö kuormittaa ympäristöä monin tavoin. Siksi sen käyttöä on vähennettävä ja tehostettava. Tässä verotus on yksi työkalu. Sosiaalidemokraatit ehdottivat muovipakkausten verottamista jo vuonna 2009. Tuolloin vaihtoehtobudjettiin sisältyi niin kutsuttu pakkausvero. Hallitus päätti tämänkertaisessa kehysriihessä, että se käynnistää syksyllä selvityksen muoviverosta. Selvityksen on määrä valmistua vaalien alla, joten muovivero tai muut mahdolliset työkalut voidaan ottaa käyttöön seuraavassa hallitusohjelmassa.

Samalla on syytä todeta, että hallitus toimii jälleen kerran jälkijunassa. Jos hallitusta olisi kiinnostanut edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä jo hallitusneuvotteluissa, olisimme kenties kuulleet ylikulutuspäivänä uuden muoviveron yksityiskohdista. Nyt kehysriihessä päätettiin vain uudesta selvityksestä, ja todelliset ratkaisut jäävät jälleen kerran seuraavan hallituksen varaan, kuten kaikki tärkeät uudistukset, joita tarvitaan kasvun saattamiseksi kestäväälle pohjalle.

Valtiovarainvaliokunnan verojaoston jäsenenä olen havainnut, että liian usein tarkastelemme maailmaa vain talouden kautta. Eduskunnassa kuulemme eniten talouden ja juridii- kan asiantuntijoita. Heitähän pitääkin kuunnella, mutta samalla muut kysymykset ja näkökulmat jäävät liian vähälle huomiolle. Ilmastonmuutoksen torjunnan ja kestäväen kehityksen varmistaminen ovat niin tärkeitä asioita Suomelle ja koko ihmiskunnalle, että niiden tarkastelun tulisi olla johdonmukainen, kaikkea lainsäädännön uudistamista läpi lyövä periaate. Tähän SDP myös pyrkii. Osana keväällä, itse asiassa parin viikon sisällä, julkaista-

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

vaa vero-ohjelmaamme otamme käyttöön systemaattisen periaatteen, jossa kaikkia vero-uudistuksia tarkastellaan myös kestävän kehityksen näkökulmasta. Samalla on arvioitava, miten ongelmiin voidaan puuttua tehokkaammin. Verotuksen vaikutuksethan ovat usein rajalliset, ja sen rinnalla tarvitaan niin tukia, kieltoja kuin rajoituksia. Samalla on selvää, että verotus on joissain tilanteissa se tehokkain keino vaikuttaa yrityksiin ja kuluttajiin. Rahalla on merkitystä.

Lähestymistavasta saimme esimerkin viime viikolla, kun eduskunnassa käsiteltiin EU:n laajaa arvonlisäverojärjestelmän uudistusta. Toimme esiin, miten arvonlisäverotuksesta voidaan muovata ekologisten uudistusten työkalu. Tällainen kestävän kehityksen arvonlisävero on osa kiertotalouteen kannustavaa SDP:n vero- ja tukilinjaa.

Arvonlisäverokysymyksessä asetuimme tukemaan komission ehdotusta, johon hallitus suhtautuu puolestaan penseästi. Hallituksen kanta perustuu valtiovarainministeriön sinänsä perusteltuun näkemykseen siitä, että arvonlisäverokantojen laajempi käyttö uhkaa aiheuttaa hallinnollisia kustannuksia. Tämä on kuitenkin verrattoman kapea näkökulma merkittävään yhteiskunnalliseen kysymykseen. Arvonlisäverotuksen uudistus tulisi nähdä uhan sijaan mahdollisuutena uudistaa maailmaa. Arvonlisäverolla voidaan ohjata nopeasti ja joustavasti laajaa kuluttaja- ja yritysjoukkoa, kun esimerkiksi suorien tukien käyttäminen edellyttää hallinnollisesti raskaita hakuprosesseja, joihin usein vain suuret yritykset pystyvät osallistumaan.

Arvonlisäverodirektiivin uudistus tekee näkyväksi myös toisen asian. Kaikilla mailla on mahdollisuus edistää kestävää kehitystä, mutta tavoitteeseen ei päästä yksin. Ilmastonmuutoksen torjunnan ja kestävän kehityksen tulisi olla läpileikkaava periaate myös Suomen ulko- ja EU-politiikassa. Sen tulisi olla Suomen ensi vuoden EU-puheenjohtajakauden kärkiteemoja. Ilmastonmuutoksen vastainen työ näyttäytyy usein rajoituksina, kieltoina ja ankeutuksena, mutta, arvoisa puhemies, uudistamalla taloutta voidaan saada jotain parempaa tilalle. Tukemalla kiertotaloutta tai julkista liikennettä voitaisiin samalla uudistaa Suomen yrityskenttää ja luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Sitran arvioiden mukaan kiertotalouteen voisi syntyä lähimpien vuosien sisällä peräti 70 000 työpaikkaa, uutta, kestävää vientiteollisuutta ja ratkaisuja planeetan pelastamiseen. Tässä on haastetta jälleen kerran seuraavalle hallitukselle.

21.25 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Jos tällainen vero olisi jo tällä hetkellä olemassa, niin olisi todennäköistä, että minullakin olisi joku kassi aina mukana, mutta kun on niin helppoa ostaa muutamalla sentillä se muovikassi, niin eihän minun tarvitse sitä kuljettaa matkassa. Aivan sama asia on se, että kun meillä on juomapulloista panttisysteemi — ja on ihan maailmanlaajuisesti todella hienoa, että semmoinen on saatu aikaiseksi — niin eihän se taloudellisesti järkevää ole, että me muovipullot laitamme sinne koneeseen ja näin pois päin, mutta se on ympäristölle ja meidän kokonaiskehitykselle todella hieno asia. Elikkä minä kannatan tätä esitystä todella sydämestäni.

Ympäristö ja kestävä kehitys, kyllähän ne ovat meidän kaikkien yhteisiä asioita, kaikkien puolueitten yhteisiä asioita. Ei keskustakaan suotta ole vihreä väriltänsä ollut aina, kyllä me yritämme parhaamme toimia näitten asioiden eteen.

Nyt sitten vielä tästä lakiesityksestä: Minusta tämä olisi todella hyvä saada läpi jo senkin takia, että meidän pitäisi muovista siirtyä muihin raaka-aineisiin. Meillä on nyt jo kehitetty esimerkiksi puusta monenlaisia tuotteita, ja saisimme aikaiseksi todella hyviä korvaavia systeemejä. Ja ihan semmoinen asia, että meillä on nytten ympäristövaliokunnan

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

kokoustiloihinkin laitettu motit, jotka eivät ole enää perinteistä muovia, vaan jotakin biohajoavia motteja siellä nyt sitten on olemassa. Ei niistä päällepäin kyllä huomaa ollenkaan eroa tai sitä, mitä ne sitten ovat, mutta ne ovat huomattavasti parempaa raaka-ainetta.

Mutta nyt vielä ihan tähän alkuperäiseen esitykseen: Tällaisella kuviolla, tällaisella esityksellä ja verolla me voisimme olla hyvä esimerkki. Ja minäpä uskon, että kyllä suomalaiset ottaisivat tämän ihan ilomielellä vastaan. Ehkä maksaminen on aina inhottavaa, mutta uskon, että kun tämä kerran päätettäisiin, niin muutos saataisiin hyvin nopeasti aikaiseksi eikä sitä varmaan parin vuoden päästä enää pahalla muistettaisi ollenkaan.

21.27 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tämä lähetekeskusteluhan tosiaan alkoi jo viime perjantaina, ja nyt vielä näitä häntiä tässä käydään. Oli todella ilahduttavaa, että silloin perjantaina aloitteelle tuli myös tukea ihan jokaisessa puheenvuorossa ja ihan salin joka puolelta. Toivon, että tämän muovipakkausveron kanssa päästäisiin nopeasti eteenpäin.

Aivan kuten edustaja Maijala tässä äsken totesi, niin olen kyllä aika vakuuttunut siitä, että myös kansalaiset näkisivät sen, että tämä vero yhtenä keinona varmasti muuttaisi käytäytymistä juuri niin, että esimerkiksi niitä kasseja otettaisiin aina mukaan. Itse asiassa kokemukset muista maistahan ovat tämäntyyppiset, että kun on laitettu vero, niin ihmiset ovat kyllä olleet siihen ihan tyytyväisiä, koska nyt me olemme kyllä laajasti ympäri maailman heränneet siihen ongelmaan, mitä muovijätteestä syntyy. Kun me saamme lukea uutisia, kuinka meret täyttyvät muovista ja kuinka eläinten vatsasta löytyy muovia enemmän kuin varsinaista ruokaa, niin kyllähän on selvää, että toimenpiteisiin pitää ryhtyä.

Minusta on sinänsä hyvä, että tämä ajatus on ollut ennenkin esillä. On hyvä, että demarit ovat esittäneet aikoinaan pakkausveroa. Vihreät ovat myös ehdottaneet pariinkin kertaan, tehneet aloitteita muovipussiverosta, Oras Tynkkynen jo vuonna 2006 ensimmäisen kerran, mutta nyt näyttää siltä, että aika on otollinen niin, että nyt tälle tulee tukea laajasti kaikista puolueista. Toivon todella, että tässä päästään nopeastikin etenemään.

21.29 Timo Harakka sd: Arvoisa puheenjohtaja! Meillä oli itse asiassa tänä aamuna erittäin antoisa suuren valiokunnan ja valtiovarainvaliokunnan yhteinen kuuleminen, jossa käytiin läpi mahdollisuuksia Euroopan unionin omiin varoihin erilaisten kansalliset rajat ylittävien verojen muodossa, ja ympäristöveroilla on tässä yksi erittäin suuri tulevaisuuden potentiaali. Nehän ovat luonnollisesti juuri sellaisia veroja, joiden vaikutukset kohdistuvat rajat ylittäviin asioihin.

Yksi teema, jota Euroopan unionin komissio on pitänyt esillä, on hiilidioksidivero ja tässä nykyisen tuotantoveron lisäksi myöskin ikään kuin kulutuskomponentti. Eli siis kaikkien kulutukseen liittyisi myöskin arvio siitä, minkä verran se käyttää hiilidioksidia tai mikä on sen vaikutus ilmastonmuutokseen. Tämä on erittäin kannatettavaa ajattelua, ja se liittyy juuri tuohon, mitä äsken sanoin, että me voisimme liittää tämän hiilidioksidiveron kuluttajaominaisuuden nykyiseen arvonlisäveroon siltä osin kuin Euroopan unionin komissio jo haluaisi sallia jäsenmaille yhä laajemmat valtuudet päättää itse arvonlisäverokannoistaan. Tämä on yksi askel siihen, että yhdistämällä hiilidioksidiveron ja arvonlisäveron käytännöt ja määrätietoisen poliittisen yhteisymmärryksen ilmastonmuutoksen torjumiseksi voimme päästä siihen, mikä tulee olemaan sosiaalidemokraattien veropolitiikan selkärangana, eli kestävä kehityksen arvonlisäveroon.

Pöytäkirja PTK 37/2018 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 19.4.2018 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 21.59.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola